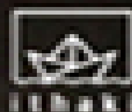
Broch

Bilinmeyen Değer

Çeviren
SALİHA NAZLI KAYA

HERMANN BROCH 1 Kasım 1886’da Viyana’da doğdu. Babasının isteği üzerine aldığı mesleki eğitimini, 1907’de tekstil mühendisi olarak tamamladı. İlk edebi yayınının tarihi 1913’tür. 1927’ye kadar babasının fabrikasında yöneticilik yaptı. Fabrikayı satıp matematik, felsefe ve psikoloji öğrenimi görmeye karar verdi. 1938'de Avusturya'nın nasyonal-sosyalistlerce işgali esnasında Gestapo tarafından tutuklandı. James Joyce ve arkadaşlannın girişimi sayesinde ABD’ye iltica etti. İlk romanı *Die Schlafwandler* yayımlandığında 45 yaşındaydı. Aynı yıl yazmaya başladığı *Vergilius’un Ölümü* 1945’te, Die *Schuldlosen* 1950’de, Die *Unbekannte Grösse* (Bilinmeyen Değer) 1933’te, Die *Verzauberung* (Büyülenme) 1976’da yayımlandı. 30 Mayıs 195l’de New Haven'da öldü. ‘

Hermann Broch

Bilinmeyen Değer

Çeviren Saliha Nazlı Kaya

Bilinmeyen *Değer* Hermann Broch

Özgün Adı Die *Unbekannte Gröfle*

lthaki Yayınlan - 829

Yayına Hazırlayanlar: *Ahmet* Öz • *Şeyda İşler* Redaksiyon: *Nafer* Ermiş Kapak Tasarımı: Şükrü *Karakoç* Sayfa Düzeni ve Baskıya Hazırlık: *Şükrü Karakoç* 1. Baskı, Ocak 2013, İstanbul ISBN: 978-605-375-100-7

Sertifika No: 25001

lthaki™ Penguen Kitap-Kaset Bas. Yay. Paz. Tic. Ltd. Şti.’nin yan kuruluşudur. Bahariye Cad. Dr. İhsan Ünlüer Sok. Ersoy Apt. A Blok No: 16/15 Kadıköy - İstanbul Tel: (0216) 348 36 97 Faks: (0216) 449 98 34 ithaki@ithaki.com.tr - ^^w.ithaki.com.tr - ^^w.ilknokta.com

Kapak, İç Baskı: Deniz Ofset Matbaacılık Gümüşsuyu Cad. Topkapı Center, Odin İş Merkezi No: 403/2 Topkapı-lstanbul Tel: (0212) 613 30 06 - Faks: (0212) 613 51 97

İçindekiler

BIRINCI BÖLÜM

1

Beyaza boyanmış sıralan ve duvarları kaplayan beyaz fayanslarıyla fizik salonu tertemiz bir izlenim uyandırıyordu. Laboratuvar görevlisi Anton Krispin, amfinin tam dibinde uzunlamasına duran kürsünün üstündeki tuhaf biçimli cam kaplan toparlamakla meşguldü. Tıraşı özensiz, ufak tefek bir adamdı Anton Krispin, -lekeli ve ütüsüz siyah laboratuvar önlüğü omuzlarından aşağıya sarkıyor, kareli yeleğinin üstünde gümüş bir saat zinciri sallanıyordu-, ders esnasında, karmakarışık matematik formülleriyle dolan kara tahtayı silmeye çalışırken, ayak parmaklarının ucunda yükselmek zorunda kalıyordu. Kimi öğrenciler hâlâ sıralarında oturuyor, geniş ıslak şeritlerin altında beliren siyah ve parlak tahtayı, tebeşirli suyun beyazımtırak damlalar halinde akışını izliyordu; görevlinin işin sonunda, tahtanın alt kenarına yatay bir bitiş çizgisi çekerek, hâlâ hareket halinde olan damlacıkları yakalayıp silişi, izleyicilerden bazılarına hoş duygular yaşatıyordu. Örneğin Richard Hieck’e; simsiyah parlayan ıslak tahta, gökyüzünün kadifemsi gece halini anımsatıyordu ona.

Richard Hieck üst sıralardan birinden sıraya sürtünerek kalktı. Üzerinde, görevlininki gibi siyah bir laboratuvar önlüğü vardı; tabii ki papaz cüppesi gibi boğazına kadar iliklenmişti, görevlinin lakayt çevikliği ise onda yoktu.

O daha çok, önlüğünü özenle toparlayıp tutan, ama buna rağmen açılır kapanır oturma yerlerine sıkışmasını engelleyemeyen iri ve hantal biriydi. Bu aşırı beceriksizliğine karşın, hattâ neredeyse onunla çelişki içinde, güçlü kemikli kafatasının ön kısmı, yağsızlığına ve keskin hatlarına bakılırsa zamanla -yaşam tarzında uygun değişikliklerin olması koşuluyla- İspanyol vurgulu bir çehrenin çilekeş sertliğine dönüşebilecekmiş gibi görünen bir yüzle tamamlanmıştı. Ders aralarının alışılmış görünümünü alan koridorun pencerelerinden içeriye, karşı çatıların üzerindeki karın iyice parlattığı kış güneşinin ışıklan vurmaktaydı; pencerelerin altındaki kalorifer peteklerinden sıcak hava yükseliyordu; içeri düşen gün ışığında sigara dumanının oluşturduğu bulutlar asılı kalmıştı; taş zemin üzerinde sürüklenen ayak sesleri duyuluyordu; kıyıda köşede sigara izmaritleri vardı, kapılan açık duran dersliklerden boğucu bir hava ve tozlu bir koku gelmekteydi. Hieck, sol omzu daima biraz yukarıda, sakin ve kaskatı yürüyüşüyle, Profesör Weitprecht'in odasına yöneldi. Doktora teziyle ilgili görüşecekti.

Weitprecht'in bekleme odası olarak da kullanılan sınav odasının kapısı açıktı. Enstitünün referans kütüphanesi buraya alınmıştı, duvarlarda bazı profesörlerin resimleri görülüyordu ve san sandalyelerle çevrelenmiş sınav masasının arkasında, Weitprecht'in matematik asistanı Doktor Kapperbrunn oturmaktaydı. Saf matematikçi olarak, fizik çalışmalarını küçümseyen biriydi. Hieck ise saf matematikten fiziğe kaymış olduğu için, onunla bilhassa dalga geçiyordu. Üzerinde can sıkıntısıyla çalıştığı hesap çizelgelerinden başını kaldırıp baktı.

“Merhaba, Hieck... baksanıza, halâ toplama yapabiliyor musunuz?”

“Hayır,” dedi Hieck ciddiyetle, “gerçek bir matematikçinin toplama yapabilmesi gerekmez.”

“lyi,” dedi Kapperbrunn, “ama bu angaryayı sırtımdan alsanız ne güzel olurdu.”

“Ne demek,” dedi Hieck nazikçe, “bakabilir miyim?” Kapperbrunn ayağa kalktı. Pek bilimsel görünmeyen neşeli bir . yüzü vardı, biraz tombulcaydı, şimdilik bir sürü yöntemle savuşturduğu, ama ileride sahip olacağı bir göbek için her şey hazırdı.

“Yann pazar olması çok iyi,” dedi, “kayak yapmak sizin aklınızın ucundan geçmez tabii?”

Hemen önüne çektiği çizelgelerin üzerine eğilmiş olan Hieck: “Burada ya bir hata var ya da bir mucize,” dedi.

“Umanın mucizedir,” diye cevapladı Kapperbrunn ilgisizce. “Böyle bir alt değer mümkün değildir... Profesör Weitprecht bunu fark etmiş olmalı.”

“Evet, bir ara sözünü etti,” diye cevapladı Kapperbrunn, “ama sonuçta ordinaryüsler de yanılabilir, özellikle de yanılgıları işlerine yarıyorsa.”

Hieck, Weitprecht'in odasına açılan kapıya doğru baktı.

“Yok, yok, içeride değil, ama zaten yüzüne karşı da söyledim...

Aynca ben bu akşam Klober Kayakevi’ne gidiyorum ve ancak pazar gecesi dönerim.”

Hieck: “Eğer bu doğruysa, fizikte devrim anlamına gelir,” dedi. “Daha önce de bir sürü devrim yaşandı,” diye cevapladı Kap-perbrunn.

O sırada içeriye Weitprecht girdi. Ürkek bir dalgınlıkla, yanın gözlüğünün üzerinden orada bulunanları süzüyordu, ama kuşu andıran sert yüzünde pusuda bekler gibi bir ifade de vardı.

“Doğru mu, Doktor Kapperbrunn?”

“Hesaplara göre doğru olması gerek; Profesör.”

“Pekala... bakın, Doktor Kapperbrunn, bu olaya kümeler kuramıyla yaklaşılması lazım gibi geliyor bana.”

Kapperbrunn dikkat kesildi:

“Bunu düşünmek gerekir.”

“Evet, lütfen düşünün bunu...” Weitprecht tam odasına gidecekken bir kez daha durdu: “Aslında çok aydınlatıcı olabilir?” Kapperbrunn Hieck’i

göstererek:

“işte, burada eski bir sayı kuramcımız var... Ilk günahınızdan önce sayı kuramıyla ilgili bir şey yayınlamıştınız, öyle değil mi, bu konuda ne düşünüyorsunuz?”

Hieck: “Henüz tam olarak kavrayamadım, ama ilgilenmeyi isterim,” dedi.

“Adınız neydi?” diye sordu Weitprecht, ardından da çabucak ekledi: “Ah evet, Bay Hieck, kusura bakmayın.”

“Profesör, aslında ben tezimi inceleyip incelemediğinizi öğrenmek istiyordum,” diyerek lafı kendi sorununa getirdi Hieck.

“Tezinizi mi? Teziniz...” Weitprecht belleğini zorluyordu: “...Evet... Kunz üzerinde çalışıyor... Eh, herhalde işler yolundadır... Ama bu arada siz de Doktor Kapperbrunn’la birlikte kümeler kuramı üzerinde durabilirseniz... Bu benim için gerçekten çok önemli.” Sonra da odasına girip gözden kayboldu.

“Evet,” dedi Kapperbrunn, Weitprecht dışarı çıktıktan sonra, “hayalini kurduğum rahat memuriyet işte böyle bir şey. Günün birinde ordinaryüs olursam, asistanlarım sakin bir yaşam sürecek, buna emin olabilirsiniz.”

Hieck yavaşça: “Ama bu çok çekici bir düşünce... belki de gerçekten bir gözlem hatası değildir,” dedi.

“Çok hareketli bir şef veba gibidir... çekici düşünceler ise vebanın ta kendisi... Bu konuyu Klober Kayakevi’nde düşüneceğim...” “Geçen yıl boyunca sadece nicelikler kuramıyla ilgili çalıştım,” dedi Hieck.

“Nicelikler kuramıyla da deneyebilirsiniz tabii.”

“Ciddi olamazsınız?” dedi Hieck.

“Bilimde en saçma şeyler birdenbire ciddileşiverir.” Kapper-brunn'un elleri pantolon ceplerinde, dışarıya, dışarıdaki kara bakıyordu. “En azından saf matematik olmayan tüm bilimlerde... Ne de olsa matematikte işler hâlâ en saf biçimde yürüyor.”

“Evet,” dedi Hieck.

“Biliyor musunuz,” dedi Kapperbrunn, “matematik bir bakıma insan ruhunun umutsuzluğunun ifadesidir... aslında ona ihtiyacımız yok, ama bir tür dürüstlük adası olduğu için seviyorum matematiği.”

Hieck söyleyecek pek bir şey bulamamıştı. Kapperbrunn dalga geçiyor gibi geldi ona. Bir şeye ihanet etmekteydi Kapperbrunn, ama ihanet ettiği şeyin ne olduğu belli değildi. Matematik mi? Matematik Hieck için çok heyecan verici bir şeydi, ama bu konuda da doğru düzgün bir şey söylemek mümkün değildi, neden heyecan verici olduğu bilinmiyordu. Bu sırada Kapperbrunn tekrar söze girdi.

“Gerçekten ciddiye alanlar sadece kadınlar,” diyerek açık kalan kapıdan görünen koridoru işaret etti, orada birkaç kız öğrenci duruyordu, “bilimin sadece kadınlar tarafından yapılmasını sağlamak gerekir. Eskiden toprağı işleyen de onlardı zaten. Erkekler ise... Siz Hieck, bu cüssenizle aslında oduncu olmanız gerekirdi.”

Hieck, düşünce rotası öyle kolayca değiştirilebilecek biri değildi. Marangozların temel görevi olan, bir ağaç gövdesinden mümkün olan en büyük hacimde keresteyi kesip çıkarma işini düşünüyordu gayri-ihtiyari. Büyük bir iş, diye geçirdi içinden, ama bunun için basit bir formül vardı. Sonra Kapperbrunn’un şöyle dediğini duydu: “Şu dışarıdaki kızlar arasından varsa güzel olan birini seçin ve iki günlüğüne kayakları ayağınıza geçirin. Saygın kişi haline gelinceye kadar mutlu olun, insan çok çabuk saygınlık kazanıyor.”

“Evet,” dedi Hieck, aklında gitmek zorunda olduğu kütüphane vardı. Nasıl uzaklaşması gerektiğini tam bilemediği için, öğrencilerin yaptığı gibi aniden eğilip selam verdi ve soluğu dışarıda aldı.

2

Kimse farkına varmadan, kendisi de tam bilincinde olmadan zor bir gençlik geçirmişti Hieck. Bunun nedeni, katiyen içinde yetiştiği mütevazı koşulfar değildi, çünkü yiyecek bir şeyleri hep olmuştu, en azından savaş zamanlarına dek. Savaş-sırasındaysa köydeki akrabalarının yanına

götürülmüştü ve orada da çok kötü şartlar altında yaşadığı söylenemezdi. Hayır, sorun bu değildi ya da tam da buydu, çünkü gençliğinde sıkıcı ve dile getirilemez olan şey, babadan kaynaklanan tuhaf titreşimde yatıyordu, bütün eve yayılan ve olup biten her şeyi inanılmaz bir güvensizlik atmosferine sokan bir şeydi bu. Şimdi bile hâlâ, onun ölümünün üzerinden yedi yıl geçmiş olmasına rağmen, bu görünmez ve ürkütücü ateşin ışığı o kadar etkiliydi ki, Richard Hieck çocukken peşini asla bırakmamış olan o ürpertiden hiçbir zaman tam olarak kurtulamamıştı; bu ezici korku onu sürekli pençesinde tutuyordu, özellikle de Kramer Cadde-si'ndeki babaevinin kapısının önüne geldiğinde.

Babası sessiz, sakin bir adamdı, hattâ hassas bile denilebilirdi, çilekeş yüzünü kısa, koyu renk bir top sakal çevreliyordu, hiçbir zaman tam olarak araştırılıp ortaya çıkarılmamış, sadece “memuriyet” denilen alelade bir mesleği vardı. Bu adam ne kadar sessiz ve sakin olursa olsun, hattâ tam da ondaki bu sessizlik ve fark edilmezlik, ki gidişi de, beklenmedik bir anda tekrar ortaya çıkışı da böyle olurdu, evi ürkütücü hale getiriyordu. Görünüşe göre bu memuriyetin sabit çalışma saatleri pek yoktu, çünkü bazen eve gece çok geç geliyordu, yatağa yatırılmış olsa bile insan, onun ayak sesini duymadan uykuya dalma cesareti gösteremezdi; odaya girip uyuyor görünenleri uzun süre seyretmeyi asla ihmal etmezdi babası, bu o kadar uzun sürerdi ki, nerdeyse dayanılmaz bir hal alırdı ya da pencereyi açar, ay ışığı içeri akıp yatakların üzerine yayılırdı. Sonra sessiz sedasız bir sandalyeye oturur, orada öylece ne kadar kalacağı belli olmazdı. Diğer babalar gibi çocuklarıyla gezintiye çıktığı hiç görülmemişti. Bir defasında -pazar günü öğleden sonraydı- annesi, güzel bir ilkbahar günü olduğu için bu konuyu büyük bir özlemle dile getirdiğinde, başka zamanlar gülümsediği pek görülmeyen babası içten bir gülüşle şöyle demişti: “Dünya bizim dışımızda değil, içimizde yanar.” Hiç sönmeden, unutulmaz biçimde yanmaya devam eden bu olay, yeterince tuhaf olmalarına rağmen sözcüklerden çok, onlara eşlik eden, üzerine düştüğü her şeyi reddeden, buna rağmen tuhaf bir biçimde onu değiştiren o gizemli, eğlenceli bakış nedeniyle sonsuza dek Richard’m belleğine kazındı; gündüz olan her şeyin reddiydi bu ve aslında ne zaman uyuduğu bilinmeyen bir gece insanının bakışı ve gözüydü, yemek yiyor olması bile insanı her defasında yeniden şaşırtıyordu. Evet, sadece tesadüfen gündüzün ortasına düşmüş bir gece insanıydı o; bir süre sonra, bulutlu ve mehtaplı bir gecede, akşam

yemeğinin hemen ardından en büyük çocuğunun elinden tutup -ki bu Richard'dı-, annesinin o zaman sözünü ettiği gezinti yerine doğru yürüyüşe çıktıklarında, bunun, reddedilen o öğle sonrası gezintisinin telafisi olarak gece gerçekleşmesi çok doğaldı. Ağaçlar vadiyi kapkara sarmış, kurbağalar dere kenarında vıraklıyor olmasına rağmen Richard hiç korku duymamıştı ve babasının yoğun sis altındaki çayıra aniden dalıp çiçek toplamaya başlaması ona inanılmaz gelmişti. Asıl kente geri döndüklerinde iş ürkütücü bir hal aldı, çünkü babası orada, o ana kadar elinde özenle taşıdığı ve eve ya da kansına götüreceği sanılan çiçekleri köprünün üzerinden nehre fırlatmış, bunu yaparken de, "Sudaki yıldızlar," demişti. işte hep böyleydi bu, hiçbir şey net değildi, her şey bir belirsizliğin içine çekiliyordu ve hattâ annesinin bile, doğası ve köylü kökeni gereği kesinlikle daha az karmaşık bir hayata yönelmiş olması gerekirken, bu adamın, bakışı altında bütün ilişkiler ağının, en nihayetinde insanın bu aileyi bir arada tutan şeyin ne olduğunu, neden bu anne babanın çocuğu olduğunu, neden bu kardeşlerin kardeşi olduğunu, hattâ böyle bir şeyin olup olmadığını bilemeyeceği kadar dağılıp gittiği bu karanlık adamın etkisi altında, annesinin de üzerine bir belirsizlik çökmüştü. Evde asla babası hakkında konuşulmazdı, öldüğünde, onu anımsatacak tek bir fotoğraf bile yoktu, belki bütün bunlar ölüm de tıpkı bu insanın yaşamı gibi belirsiz olduğu, sadece tedrici bir farklılık, biraz daha kalın bir sis perdesi, gerçek bir sözde yaşamın ardından gerçek bir sözde ölüm anlamına gelen bir ölmüş olma hali; başından beri hep gece içinde ilerleyen ve akşamı hiç tanımayan bir yol olduğu içindi.

işte böylesine tuhaf bir gölge düşmüştü bu gençliğin üzerine ve çocuklann hepsinde farklı etkiler yaratmış olsa da, kardeşlerin her biri yanında bu gölgeden parçalar taşıyordu. ikisinde bu etki kendini dizginlenemez bir huzursuzlukla dışavurdu; yirmi iki yaşındaki Ru-dolf Güney Amerika'daydı ve kendisinden hiç haber alınamıyordu; ondan bir yaş küçük Emilie ise tutkulu bir aşk hikâyesinin ardından basbayağı kaçmış, Berlin'de ya da başka bir yerde sürtmeye başlamıştı. Sert yüzlü, zor bir kız olan, dış görünüşü Richard'a en çok benzeyen diğer kız kardeş Susanne ise yıllardır manastıra girme hazırlığı içindeydi ve hiçbir şeyin onu bu niyetinden vazgeçirmesine izin vermiyordu. Kardeşlerin en küçüğü olan Otto'nun ise -arada bir çocuk ölmüştü- neye yöneleceği henüz belli değildi; annesi bu yakışıklı, ince yapılı oğlanın babasına benzediğini söylüyordu. Ancak onun neşeli ve küstah tavnnda babanın gececilliğinden hiç eser yoktu, parasızlık

yüzünden çok istediği ressamlıktan vazgeçip, onun yerine bir grafik atölyesinde çıraklığa başlamak zorunda kaldığını -abartılı bir boyun eğişle-ima ederken bile yoktu böyle bir şey.

Babalanndan kaynaklanan bu genel gevşeklik yüzünden çocuklar muhtemelen bir meslek edinemeyeceklerdi. Richard'ın böylesi-ne bir inatla okula ve üniversiteye sanlması ise bir ölçüde babanın etkisinin ve babasal özünün tersine çevrilmesiydi; okulda ve okulun düzenliliğinde, çocukken elinden alınmış olan netliğin en azından bir bölümünü bulmuştu. Muhtemelen aynı nedenle, kısa süre içinde berrak ve matematiksel şeylere gizli bir eğilim, matematik dersinde yoğunlaşıp, bir gün bu mutluluk verici netlikteki şeyleri sınıfa kendisinin anlatacağı hayaline dönüşen bir eğilim duymaya başladı. Bu düşünce içten içe hâlâ canlılığını koruyordu, bugün bile pür dikkat dinleyen bir sınıf ve başını kaldırmış, şu an bulunduğu kürsüye bakan kendi çocuk yüzü geliyordu gözünün önüne; bu onun hayat planı haline gelmişti ve net bir şekilde buna sadık kaldı; kendini matematik öğretmenliğine hazırladı. Geçici olarak özel dersler verdi.. Hoşgörüsüzlüğünden dolayı, ki bunu kabullenmeyi çoktan öğrenmişti, iyi bir öğretmen olamadı. Yine de ders ücretlerini ucuz tutarak, sadece cep harçlığını değil, evin bütçesi için annesine de katkıda bulunmasını sağlayacak sayıda öğrenci bulabiliyordu. Kuşkusuz annesi, babasının ölümünden bu yana yavaş ama fark edilir bir dönüşüm geçirmişti; adeta kendi özüne doğru bir geri dönüşümdü bu. Dışarıdaki yaşam ne kadar zorlaşmış olursa olsun, artık kırk beş yaşını geçmiş olan bu kadın, aslında giderek daha neşeli hale gelmiş, hatta dalgın neşesi içinde neredeyse hiç olmadığı kadar güzelleşmişti. Emilie'nin yaşam tarzından dolayı üzülse de, kendisine, manastıra girmeyi kafasına koymuş olan Susanne'den kuşkusuz çok daha yakın duran bu kızını neredeyse gıptayla izliyordu. Bu ilerleyen dünyevileşme ve içsel gençleşme sürecini görmezden gelmek mümkün değildi; Richard bile, kendi sorunlarına ne kadar hapsolmuş olursa olsun, annesindeki değişikliğin bilincine varmak zorunda kalmamak için -zaman zaman kendisinin de fark ettiği gibi- her ne kadar gözlerini ondan mütemadiyen ve neredeyse nefretle kaçırsa da bunu başaramıyordu.

Richard önüne Weitprecht'in deney dizisinin sonuçlannı almış, kümeler kuramı açısından yorumlamaya çalışıyordu. Masanın üzerindeki lamba, çoktan yatmış olan Otto'yu rahatsız etmesin diye bir gazete kağıdıyla karartılmıştı. Her akşamki normal tabloydu bu ve Richard yıllardır, tıpkı evin kokulan ve gürültüleri gibi buna da alışkındı. Günün çeşitli saatlerinde her bir odanın kokusunu tanımakla, ayna çerçevesinden düşen gölgenin ' duvar kâğıdının hangi çiçeğine kadar uzandığını bilmekle kalmıyor, sandalyenin üzerinde hareket edildiğinde döşemenin çıkardığı sesleri de tanıyordu, yeterince dikkatli dinlediğinde ise mobilyaların ve havanın durumundan, odada biri uyuyor mu yoksa sadece ses çıkarmadan yatıp uyuyor numarası mı yapıyor anlayabiliyordu.

Pencerenin perdeleri çekilmemişti; bu da öteden beri alışılmış bir görüntüydü.

Odadaki suskunluk giderek gerilen bir yay gibiydi. Richard, Otto'nun uyanık olduğunu hissediyordu. Kardeşlerdi, fakat her biri kendi içine dönüktü ve derinliklerinde gömülü mirası kendi varo-luşlan için dönüştürme göreviyle ayn ayn baş etmek zorundaydılar. Bu görevi biraz da olsa sezinleyen Richard, Otto'ya imreniyordu; ufaklığın işi belki de o kadar zor olmayacaktı, kendisininki kadar hantal bir beceriksizliğin altında gizlenmiş olmadığı için, kendi varlığına ulaşmakta belki o kadar zorlanmayacaktı. Ancak Otto'nun yazgısının daha kolay olduğunu gösteren sadece bu değildi; bütün pratik konularda, hattâ parayla ilgili meselelerin ortaya çıktığı durumlarda bile Otto, babasıyla olan tüm dış benzerliklerine rağmen, anasının oğlu oluveriyordu; girişken ve soğukkanlıydı, mevcut olanlar arasında en iyisini bulup çıkprmaya her zaman hazırdı; Otto'nun, gönülsüz yürüttüğü mesleğini kabullenmeyi başarmış olması da Richard'ı sürekli şaşırtan bir şeydi ve bunu annesinden gelen dünyevi zevk düşkünlüğüne bağlamak eğilimindeydi. Ama bu tür düşünceler çalışmasını engellediği için, sessizliğin içine doğru aniden:

“Artık uyusan iyi olacak,” dedi.

“Emirle olmuyor işte," diye cevapladı Otto.

“Eğer uyumazsan, çalışamam."

Otto yatağın içinde doğrulup oturdu. Yatağın durduğu köşe karanlık olduğu için ne yaptığı görünmüyordu, ama Richard hissetmişti:

“Haydi, yat," dedi.

Cevap, “Zaten yatıyorum," oldu, açık açık ve arsızca yalan söylüyordu, çünkü sesin nereden geldiği anlaşılabilmekteydi.

Richard tekrar işine döndü. Birdenbire müstehcen düşüncelere kapıldı. Burada da bir şeyler yolunda gitmiyordu, burada da netlik yoktu. Kadınlar, eğer gerçek kadınlarsa ya da kadın sayılacaklarsa gece insanlarıydı, aydınlık dersliklerdeki kadın meslektaşlar ise kadın sayılamazdı. Onları bilime uygun ama bir yandan da bilimle kirlenmiş olarak tanımlayan Kapperbrunn haklıydı. İçlerinden birkaçı gerçekten de oldukça yetenekliydi. Ve belki kayak için de uygunlardı. Buna karşın gerçek bir kadın geceden doğmuş olmalı, gecenin kendisi gibi kapalı gözlerle, gökyüzünün gece siyahlığına dalar gibi içine dalınıp gidilebilecek gözlerle birden gecenin içinden çıkmalıydı.

“İyi geceler," diyerek gürültüyle yattı ufaklık.

“İşte oldu, gördün mü,” dedi Richard, “haydi uyu aruk.”

Müstehcen görüntülerin yerini dostane bir geleceğin görüntüleri almıştı; tabii Weitprecht'in kuantum girişimleri teorisinin beklentilerin aksine ete kemiğe bürünmesi koşuluyla ve kümeler kuramı bağlamında doyurucu bir açıklamanın bulunması ve de insanın buradan hareketle kümeler kuramının, geri kalan fiziki ve diğer yaşamsal olgular üzerinde kapsamlı bir uygulama imkânı. bulabilmesi koşuluyla, sadece Weitprecht Nobel Ödülü'nü almakla kalmayacak, Richard Hieck’in adı da bilim dünyasında en ünlü isimlerden biri haline gelecekti.

Bilimde hayal kurarak hiçbir şey elde edilemeyeceğini elbette biliyordu. Ama bu hayaller şu an için başka bir amaca hizmet etmekteydi; çünkü eğer kabul gören başarılara bir kez imza atabilirse, bir kez saygın bir kişi -ama Kapperbrunn'un kastettiği manada değil- olablirse o zaman varlığının hantal giysisi üzerinden sıyrılıp düşecek, asıl benliği fiziki varlığının iğrenç yağlan arasından pa-nldayacaktı ve matematikle aydınlatılmış dünya gibi saf,

berrak ve aydınlık, gece kadınlan ve onların budalaca içe dönük yüzleriyle ilgili her türlü düşünceden uzak, güneşli bir yamaçta gerçek, güzel bir kızla kayak yapacaktı. Hiç alışkanlığı olmamasına rağmen alçak sesle ıslık çalmaya başladı.

“Ama sen ıslık çalıyorsun,” diyerek yataktan çıktı Otto.

“Tanrı aşkına, evet...”

Otto masanın yanına geldi. Süsüne düşkün olduğu için, geleneksel gecelikle yetinmemiş, annesine bir de pijama diktirmişti. Gerçi sonuç pek parlak olmamıştı, pijamanın üstü de altı da ince bedeninin çevresinden buruş buruş sarkıyordu, ayrıca paçalar da çok kısaydı. Ama önü açık pijamadan oğlanın bronzlaşmış göğsünün fildişi rengi teni görünüyordu. Richard'm fark ettiği tek şey buydu. Cesedi yıkanırken babasının sahip olduğu tenin aynısı; kılsız, kemikli çocuk göğsüydü bu.

“Sen ne yapıyorsun orada?" diye sordu Otto gereksiz yere.

“Görüyorsun ya işte.”

“Zor mu?”

“Evet... hayır.”

Otto ikinci sandalyeyi çekip yaklaştırdı:

“Sen şanslısın, gece çalışabiliyorsun.”

“Ben gündüz de çalışmak zorundayım.”

“Evet, ama... bu farklı bir şey.” Otto kendini zorlayarak düşündü, ifade edemiyordu, çok zordu, çünkü söz konusu olan bu engellenmiş ressamın ya da geleceğin ressamının gönül kırgınlığıydı: Dünyada görünmez olan, geceleri ortaya çıkar, geceleri dünyayı düşünce ele geçirir, oysa gözleriyle dünyanın üstesinden gelmek isteyen, güneşe muhtaçtır. Ve bunu böyle ifade edemeyeceği, bunun resim yapmakla bağlantılı olduğunu sadece hissettiği için, sonuçta yalnızca şunu söyleyebildi: “Bu ara bakJ.' oymacılığı öğreniyorum.” “Artık hiç kimsenin ihtiyacı yok buna.” Biraz acımasız bir

cevap olmuştu, ama Richard Hieck hemen yumuşattı: “Yani demek istediğim, fotoğrafik yöntemler bugün çok daha önemli hale geldi. Öyle değil mi?”

“Zaten bize de gerekmiyor, ama öğrenmek lazım işte.”

Otto birden gülmeye başladı, isteksiz ve aslında budalaca, ama yine de delikanlılara özgü neşeli ve alık bir gülüştü bu. Masanın üstüne abanmış, bacaklarını sallıyordu.

Richard bu neşeye uyum sağlamayı başaramasa da, bir şekilde hoşlanmıştı: “Hadi ama, bu kadar komik olan ne ki şimdi?”

“Çünkü sen burada hesaplar yapıyorsun, Susanne manastıra gidiyor; komik bir aileyiz biz.”

En nihayetinde Richard da böyle düşündüğü için, kardeşçe bir duygu uyandı içinde. Hesapların üzerine eğilirken, sert ve babacan bir tavırla:

“Bırak da biraz çalışayım," dedi.

Otto sanki ona yardım etmek istiyormuş gibi yaptı; o an eğer yan yana masaya eğilmiş yüzlerini görebilselerdi, birbirlerine ne kadar benzediklerini onlar da fark ederdi; her ikisi de tutkulu, biri artık erkeksi, ağır ve sorgulayıcıydı, ama genç olanınki yumuşak ve bir ölçüde rahat, hattâ neredeyse edepsiz bir arzuyla doluydu.

Richard’ın hesaplarına dönmesi kolay olmadı, içinde bir şeyler uyanmıştı; o da bu duygulara teslim oldu. Ama belki tam da bu yüzden, kolayca ve yavaşça çalışmanın içine yeniden kayması mümkün oldu; hafif puslu bir uzaklıkta, kümeler kuramıyla bağlantılı bir yolun bulunacağını seziyordu. Parmağını uzatarak oğlanın çıplak göğsüne usulca dokundu: ,

“Hadi bakalım, şimdi gerçekten git uyu.”

Muhtemelen anık yorulmuş olan Otto bu kez söz dinledi. Ve uykuda soluk alış verişleri hafif hafif duyulmaya başladığında, Richard'ın önündeki sis aralandı, karşısında kristal bir manzara belirdi -bunu başka türlü tarif

edemezdi- gerçi sayı grupları burada olduklan şekilde görünmüyorlardı, ama sayılara açık, sayılarla dolu, mutluluk verici derecede mantıklı, aynı zamanda biraz atlıkarınca benzeri bir harekete sevk edilebilecek, sayıların kolayca düzene sokulabileceği türden aydınlık, yıldızlı bir manzaraydı bu. Sayı gruplarının böylesine hareketli değişimlerinde Weitprecht'in ödevinin çözümü henüz ortaya çıkmasa da Richard Hieck'in, düzensiz kısa saçlarla kaplı sevimsiz ve ağır kafatasının içinde, matematiğin yeni alanına doğru atılım sayılabilecek bir şey, bir parça yaratıcı aydınlanma gerçekleşiyor ve aslında boş ilişkilerden oluşan ve buna rağmen matematiğin başyapıtı olan, karmaşık, sonsuz ve asla aşılamayacak denge yapısının bir parçası gözle görülür hale geliyordu.

4

Noel tatili yaklaşmaktaydı.

Koridorda laboratuvar görevlisi Krispin, Doktor Kapperbrunn'a meslektaşça bir saygıyla seslendi:

"Hocam, Weitprecht'in dersleri bu yıl ne zamana kadar sürecek?"

Kapperbrunn göz kırptı:

"Eh, sizce?"

Krispin sırıtarak:

"Ona kalsa Noel arifesinde bile ders yaparız. Sizin yapabileceğiniz bir şey yok mu, Hocam?"

"Benim mi? Ben iş bırakırım, olur biter."

Weitprecht için her bir tatil günü yaşamın sevimsiz bir boşluğuydu. Her seferinde ara verilemeyecek deneyler bahanesiyle labo-ratuvar hizmetlerinin uzatılmasını sağlıyordu ve dersleriyle birkaç gününü kırpmadığı hiçbir tatil yoktu. Çalışmasına yararlı ya da zararlı olabilecek herkese, dalkavukluğa varan bir nezaketle davranmaya ne kadar hazır

olursa olsun, bu davranışı laboratuvar görevlisi Krispin karşısında bir işe yaramıyor, onu bir türlü kazanamıyordu. Krispin:

“Sizin için iş bırakmak kolay; Hocam, ama temizlik ne zaman yapılacak?” dedi.   .

Ve isteksizce odasına girdi. Önlüğü bile sırtından aşağı gücen-mişçesine sarkmaktaydı.

Kapperbrunn onun arkasından keyifli keyifli baktı. Vektör hesaplan konusunda dersi vardı, kısa piposunu tüttürerek küçük dersliğe doğru ağır adımlarla yürüdü.. Derslerden zevk alıyordu. Doğal bir pedagojik beceriye sahipti ve bunu göstermekten hoşlanıyordu. “Sadece, bilim karşısında tıpkı öğrenciler gibi kayıtsız kalan biri, ancak böyle biri iyi bir öğretmen olabilir,” derdi hep, “gençlik tutkulu birini izlemekten hoşlanmaz, içlerinden gerçekten tutkulu biri çıkacak olursa da zaten öğretmene ihtiyaç duymayacaktır.” Bilinçli olarak bilim emektarlığına işaret ediyordu, ama kayakta ve teniste de en az matematikteki kadar başarılı olmakla övünse de, her yerde her kalıba girebilecek adamı oynasa da, onun emektarlığında belki pek yaratıcı olmayan, ama kesinlikle gerçek, hatm sayılır bir beceri yatıyor ve bundan da gizliden gizliye, bolca yararlanıyordu.

Sınıfın kapısında iki kız öğrenci durmaktaydı, Kapperbrunn neşeyle yanlarına yaklaştı:

“Hâlâ Noel tatiline çıkmadınız mı siz? Sapık bir gençliksiniz doğrusu, bunu söylemem lazım.”

Hilde Wasmuth güldü:

“Sonra da bize ders onayını vermeyeceksiniz, değil mi Hocam?” “Ah, Krispin aracılığıyla el altından temin edersiniz siz. İşlerin nasıl yürüdüğünü hepimiz biliyoruz.”

Hilde Wasmuth, kül rengi san saçlarıyla güzel bir kızdı. Üzerinde daima yeni yıkanmış, özenle ütülenmiş beyaz bir laboratuvar önlüğü olurdu, içine de büyük renkli fiyonkları yakasından dışarı sarkan bluzlar giyerdi.

O esnada çıkagelen Hieck, Kapperbrunn'un iki kızla konuştuğunu görünce biraz uzakta durup bekledi.

Saat öğleden sonra dört olmuştu, kar yağacak gibiydi ve hava çoktan kararmaya başlamıştı. Krispin gelip lambalan yaktı.

Kapperbrunn beklemekte olan Hieck'i fark etti... Ona doğru yöneldi:

“Merhaba Hieck, ne işiniz var burada? Eski günlerin anısına tekrar vektör hesaplarına mı başlayacaksınız?"

“Yok hayır, ama sizinle konuşmak istiyorum, Doktor, daha sonra da olabilir..."

“Eğer sizin şu kümeler kuramıyla ilgiliyse... ben tekrar baktım, daha önce de söylediğim gibi, 1923 yılındaki *CrellesJoumal'de,* durun bir dakika, evet, 1. sayısında, konunuzla ilgili olarak Gurwicz'in bir makalesini bulacaksınız.”

İşte onun gücü buydu, son yirmi yılın yayınlan konusunda şa-şırucı bir belleğe sahipti. Hieck biraz hayal kırıklığına uğramıştı: Kimse keşif sevincinin kursağında bırakılmasından hoşlanmazdı, Gurwicz'in makalesi gereksizdi.

Başını sağa sola salladı:

"Çok teşekkür ederim, Doktor, ama konu o değil.” iki kız hâlâ kapının yanında duruyor, Hieck derdini anlatamıyordu. “Belki daha sönra birkaç dakika ayırabilirsiniz.”

“Güzel,” dedi Kapperbrunn, “öyleyse, şimdilik bir saat boyunca bizimle birlikte sıkılacaksınız.” İltifatlar yağdırarak iki kızı sınıfa davet etti. Hieck de peşlerinden girdi.

Kapperbrunn'la konuşmak istediği konu son derece önemliydi. Söylendiğine göre rasathaneye bilimsel yardımcı personel alınacaktı ve maaşı ne kadar mütevazı olursa olsun bu iş, Richard ve içinde bulunduğu ekonomik koşullar açısından az da olsa anlamlıydı; aynca ileride yükselme

şansı vardı. Astronomi seminerini Profesör Maier'in yanında başarıyla tamamlamış, ama gariptir ki, böyle bir kariyeri hiç düşünmediğinden olsa gerek, astronomi stajını henüz yapmamışu. Kendisi de anlamıyordu, çünkü matematik öğreniminin derin anlamı şimdi ona tam da astronomiymiş gibi gelmekteydi. Babasıyla birlikte geceleri hep gökyüzünü izlememiş miydi? Ona takımyıldızlarını gösteren, Orion'u ve kızılımsı parıldayan Venüs'ü sevmeyi ilk öğreten babası değil miydi? Az kalsın yaşamı ıskaladığını sanmaya başlamıştı ki, onu astronomiden yasak bir ülke gibi uzak tutan şeyin tam da babasının gökyüzüne duyduğu o sevgi olduğu kafasına dank etti, hem de ürkütücü biçimde dank etti: O adam sevgisini çocuklarına değil, geceye vermişti ve felakete gebe etkisi hâlâ, ihtilaflı olanın yerine net olanın, gecenin derinliği ve onun karanlık ışığı yerine bilginin aydınlığının konulmasına izin vermiyordu.

Bu arada -kendini bir nesneye adamış insanın mutlu haliyle-sınıftaki bir sırada oturmakta olan Richard Hieck, bulanık düşüncelerini unutmuştu: Hiç kıskançlık hissetmeden, Kapperbrunn'un, bu hazırlık dersini genel görecelilik kuramının amaçlarıyla uyum-landırma yeteneğini ve tek bir vektör örneği çevresinde Lorentz'den Weyl'e kadar bütün bir alanı harekete geçirme becerisini hayranlıkla izliyordu. Kapperbrunn'un kendisini avucunun içine almasına uslu uslu izin verdi, onun gözle görünür biçimde eğleniyor olmasına hiç aldırmaksızın, heyecandan terleyerek, deyim yerindeyse iri bedenini tümüyle kullanarak çalışmaya katılıyordu. Üstüne bir de Kapperbrunn'un muzipçe desteğini alan Hilde Wasmuth, aklı başında her insanı çileden çıkarabilecek ukalaca sorularla araya girince, olay şekil değiştirmeye başladı; saat beşi çoktan geçiyordu, Krispin hoşnutsuzluğunu gösteren tavırlarla birkaç defa içeri girip çıkmıştı ve ders nihayet sona erdiğinde ise saat neredeyse altıya geliyordu.

“Siz bir matematik tankısınız, Hieck,” dedi Kapperbrunn odasına doğru giderken, “oduncu olmak için doğduğunuzu size daha önce söylemiştim.”

“Evet, evet...” Hieck şaşkındı, derken birden atıldı: “Ben astronomi asistanlığı yapmak istiyorum.” Ve asıl şimdi gerçekten terleyerek derdini ve Kapperbrunn'un himayesi konusundaki ricasını anlatmaya koyuldu.

“Hmm,” dedi Kapperbrunn, “böyle bir pozisyonun açıldığına dair kulağıma bir şeyler çalınmıştı, ama bana kalırsa emin olmak için önce Krispin'e bir

soralım.” Ve gerçekten de Krispin’i yanına çağırdı.

Krispin söylentiyi doğruladı. Bay Sauter (rasathane görevlisi) duyuruyu on dört gün önce rektörlüğe götürmüş, ama bir şeyler eksik çıkmıştı. Şimdi hazır vaziyette Maier’in (Rasathane Müdürü Profesör Maier) masasının üstünde duruyordu. Maier dosyayı mutlaka birkaç gün bekletirdi.

Kapperbrunn sevindi:

“Tamam, olay şimdi kesinlik kazandı... Benim Maier ile konuşmamı istiyorsunuz, öyle mi, sevgili dostum Hieck?”

Evet, Hieck’in ricası buydu. Çünkü çok çeşitli akademik bağlantılara sahip olan Kapperbrunn’un, Maier’le de bir biçimde ilişkisi vardı ve hattâ Kapperbrunn’un, doçentliğini almadan ve Weitprecht’in yanına gelmeden önce, Astronomi Enstitüsü’nde asistan olacağına kesin gözüyle bakılıyordu.

“Zor,” dedi Kapperbrunn, “zor, çünkü eğer onunla konuşursam, ertesi akşamki davetini geri çeviremem. Ve siz bu adamın iki tane evde kalmış kız babası olduğunu dikkate almıyorsunuz.”

Bu artık Hieck’in takip edemeyeceği bir düşünce akışıydı. Çaresizce ve boş boş, öylece bakakaldı.

“Evet, bakın Hieck, bu yüksek matematiktir ve siz bundan hiçbir şey anlamıyorsunuz. Ama Weitprecht’i işe koşabiliriz. Onu sadece, sizin de onun gibi kümeler kuramı yanılsamasının peşinde olduğunuz konusunda kandırmamız lazım. O zaman sizin için kendini ateşe atar.”

5

Susanne’nin Noel zamanı işi iyice abartacağı, aile içinde bilinen bir şeydi ve herkes buna hazırlıklıydı. Bir zamanlar kız kardeşiyle paylaştığı ve içinde hâlâ Emilie’nin yatağının durduğu -kendisi kanepede uyumaya devam ediyordu- odasını çoktan bir tür şapele dönüştürmüştü, bu durum artık kimsenin dikkatini çekmiyordu, ama şimdi ilahi damat Isa’nın 1926’ıncı doğum günü yaklaşırken, bu şapel, her yıl olduğu gibi, gelin odasına benzemeye başlamıştı; çünkü Emilie’nin yatağı kullanılmasa da,

tam yatağın bulunduğu köşedeki duvarlar aziz tasvirleriyle doluydu -bunun bir nedeni de oda mimarisinin en fazla duvar yüzeyine burada imkân sağlıyor olmasıydı- ve Susanne bütün bu tasvirleri gelin duvağına benzeyen beyaz dantellerle süslemişti.

Bu tür davranışlara en fazla anlayış gösteren de yine annesiydi; oysa programlandığı gibi gelişerek anaç memelere ve bir ana rahmine sahip gerçek ve güçlü bir kadın haline gelen, bir kadının aylık yetersizlikleriyle donatılmış ve buna rağmen kendi yaratılışına aykırı davranan ve yatağını bir hayaletle paylaşmak isteyen bir varlık doğurmuş olmak, onu fazlasıyla incitiyordu: Kendisi de insansı bir hayaletle yeterince uzun bir süre yaşamış olan Bayan Katharine Hieck için Kilise ya da Ilahi Damat ya da artık adı her neyse, zaten tam bir hayaletti. Buna karşın, belki tam da evliliğinin bir sonucu olarak, zamanla kendini çocuklarının yerine koyarak düşünme yeteneğini kazanmıştı; çocukları birlikte yaptığı adam yanında olduğu sürece, bu çocukların varlığı, bu çocuklar üzerindeki ortak mülkiyetleri ona anlaşılmaz bir şey; adeta ürkütücü bir şey gibi görünmüştü. Oysa babayı unutmaya başladığı ş'! gün, çocuklar artık sadece ona aitti, sanki onları başkasının yardımı olmaksızın doğurmuştu ve eskiden bilmediği yeni bir beraberlik ortaya çıkmıştı. Çocuklar birbirinden ne kadar farklı olursa olsun, anne olarak her birinde kendi varlığının bir parçasını görüyordu, Emilie’yi ve onun erkek düşkünü tavırlarım, içinde hâlâ uyuklayan kendi eski tutkularının gerçekleşmesi olarak onaylasa da, bu dünyevi büyük ırmağın yam sıra, Susanne’nin ruhsal coğrafyasının yakınlarında akan, pek de ilahi denilemeyecek küçük bir derecik daha vardı: Belki de eskiden evli olduğunu unuttuğu ve doğumları, günah işlemeksizin kalman gebeliklerin sonucu şeklinde yeniden yorumladığı için, kendi kişiliğinde yaşadığı bu mistik süreç onun, kendisi de pek farkına varmadan, Susanne’ye ve onun Katolik inancına bir yakınlık duymasını sağlıyordu.

Gerçi Susanne için aslında mistik olan hiçbir şey yoktu, -kiliseyle ilgili şeyler hakkında, konunun uzmanı olmayan herkesin ulaşabileceği bilgilere sahipti-, papaz adaylarının piskopos tarafından kutsanarak göreve başlamasının önemini anlıyordu, ekmek ve şarapla yapılan Komünyon’un ve Aşai ayininin mucizesini anlıyordu, kült ve gösterişli kıyafetlerin sembolleri hakkında bir fikri vardı, fakat bunları özel, gizemli ya da mistik bir kalıba sokmayı kesinlikle reddediyordu; o daha çok, tam bir somutluklar

dünyası içinde hareket ediyordu. Şarabın Isa'nın kanına dönüşmesi onun için, tıpkı deneyimlerden elde edilen "yağmur yağınca yerler ıslanır" cümlesi kadar tartışmasız ve somut bir nedensellik içeriyordu.

Richard'a gelince, o ne kadar dinsizmiş gibi davransa da, dinsel ve hattâ kiliseyle ilgili sorunlardan hiç etkilenmiyor olsa da, tinsel ve simgesel olanın somut olana dönüşümü noktasının onunla kız kardeşinin buluştuğu ortak zemini teşkil etmesi yeterince tuhaftı. Zira içinde hareket ettiği matematik dünyası ve onun tüm cebirsel oluşumları, nicelikler kuramı ilişkileri, büyükteki ve küçükteki infinitesimaP sonsuzlukları, bütün bu dünya, sadece ve sadece oldukça ham bir biçimde somutlukta geri kazanılabilirdi ve ustaca tasarlanmış deneylerin sunduğu kusursuz fiziksel oluşumların bile, hattâ bu fiziksel olayların tahmin edilebilirliği dahil, bütün bunlar, düşünsel çeşitliliğin küçük ve yetersiz bir yansımasıydı, ki bu da matematiktir, görünür dünyanın somutluğu içine aşın somut bir şey olarak, yokluğu tasavvur dahi edilemeyecek bir şey olarak gömülmüş olan, dünyayı kapsayan, ama yine de onun gerçekliği içinde kendine özgü gerçeklik olarak duran şeydir.

Diğer taraftan Otto -o da dünyevi şeylere daha eğilimli, hattâ ağabeyinden de daha eğilimliydi-, kız kardeşiyle olan belli birtakım dekoratif ilişkilerini ayakta tutuyordu. Gerçi Susanne, aziz tasvirleri arasında bulunabilecek, ibadetle ilgili neredeyse bütün *kitsch* eserleri büyük bir zevksizlikle toplamıştı, Raffael'in, milyonlarca kez kopyalanarak gerçek bir *kitsch* damgası yemiş olan, -yatağın üst tarafında asılı- olağan Meryem Ana tablosu bile bu durumu değiş-tiremiyordu, ama Otto ince eleyip sık dokumaktan çok uzaktı. Sa-naun her biçimi onun için doğruydu ve Susanne'nin küçük şapeli, *kitsch* olsun ya da olmasın, evde dekore edilebilecek tek mekândı. Uzman bir çehredeki uzman ifadelerle, Susanne'yle sık sık odanın süslenmesi hakkında konuşuyor, her yıl beyaz Noel örtülerini tek tek denetliyordu; ve tabii her seferinde bu dinsel duvar kaplama işini grotesk bir hale getirmeye, elektrik ampulünün üstüne hiç olmayacak bir fiyonk bağlayıp, aniden başlayan dırdırlanmalar eşliğinde, şaşkın Susanne'yi bu genel düzenlemenin başarısı ile ilgili kuşku içinde bırakmaya daima hazırdı.

Böylece, anneden başlayarak her biri, Susanne’nin davranışıyla dalga geçiyor, ama ona tümüyle yabancı da kalmıyordu. Richard’m, kız kardeşinin yanına oturup dua kitaplarından birini eline alması ve onların içinde, aslında kendi matematik kitaplanndakiyle örtüş-

1 Sonsuz küçük değer, bölünemeyecek kadar küçük değer, anlamına gelen matematik terimi. -çn

mesi gereken -şayet bütün mantıksal şeylerin bir bütünlük içinde olduğuna inanılmak isteniyorsa- mantıksal bir bağlam aramaya başlaması yeterince sık gerçekleşen bir şeydi. Ve mantıksal bir benzerlik için hiçbir ipucu bulunamasa da, kız kardeşinin hedefi ona kendisininkinden çok daha dürüst ve düzgün görünürdü: O hiç olmazsa adına bütün bu tapınma düzeneğinin harekete geçirildiği ve korunduğu İlahi Damat hakkında açıkça ve içtenlikle konuşuyordu, kendisini onun için hazırlıyor ve yatağı onun için süsleyip düzenliyordu; Susanne net bir hedefe sahipti! Ya kendisi? Evet, kendisi ne istiyordu? Sonuçta onun da istediği temiz pak bir gelindi, bütün dünyasını dolduracak bir gelin, ancak bu gelin kuşkusuz matematik değildi, hayır, matematik değildi bu gelin, bütün dünyayı kapsamaya ve hattâ onun çok ötesine de el atmaya son derece uygun olmasına rağmen, sadece, zoraki olarak öne doğru itilmiş bir şeydi o. Matematikle bir amaca ulaşmak istiyordu, kendisine hizmet eden kilisenin dışında kalan İsa gibi, matematik dışında kalan bir şeye; ama matematiğin içsel hedeflerini hiçbir zaman aşamamıştı. Neredeydi onun hedefi? Bu hedefin açık seçikliği neredeydi?

İşte karşılıklı oturuyorlardı; genç, lakin güzel olmayan iki hantal insan, fazlasıyla san yağla kaplı bedenlerine sıkışmışlar, bu bedenlerin içinde güçlü ve düzenli nefesler alıp veriyorlardı, ama her biri bedenleri içinde adeta hapishanede gibiydi. Rudolf Güney Amerika'daydı, Emilie ise Berlin’de ya da belki yine başka bir yerde; ama onlar da, görünürde birbirine bu kadar benzeyen ve birbiriyle barışık halde bir arada oturan bu iki kişi de, aynı şekilde uzaklara sürüklenmiyor muydu? Çünkü elbette daha az aşikâr, ama daha az gerçek olmayan bir biçimde, giderek daha fazla birbirinden uzaklaşan iki ayn yoldan yürüyorlardı ve hepsi de babalarının gecesinden kaçıyor ve tıpkı onun gibi yine geceye sığınıyorlardı.

Richard, Susanne'nin gözlerinin içine baktı ve ürktü, çünkü onlar da kendi gözlerine benziyordu; o ne bakıştı öyle! Ak göz yuvarlağını ve kırmızı

damarcıklan açığa çıkaran, yukarı doğru ve yandan; ürkütücü ve biraz da çılgınca bir şeyler barındıran bir bakış. Ve aslında hiç alakası yokken, Noel zamanının birdenbire beyaz bir sessizlik içinde çökmüş olduğunu fark etti Richard; gürültünün aniden kesilmesi, normal olanın birden yok olması ve bu açıdan bakıldığında, dünyanın dostane ve içe dönük bir çılgınlığı, sürekli bir eğrideki süreksizlik noktası. Şeytana bile pabucunu ters giydi-rebilecek bir şey.

Richard sordu:

“Anneme ne armağan edeceksin?”

İşlediği bir yastık kılıfını çıkardı Susanne, yanmakta olan bir kalbin alevleri içinde üzerinde uzunlamasına INRI harfleri bulunan bir haç; kalbin çevresine şu özlü söz yazılmıştı: “Sevginin olduğu yerde, Tanrı’nın rahmeti vardır." Tanrı’ya adeta bir küfür ve iğrenç bir uygulama, ama tabii Richard bunu fark etmedi.

“Güzel,” dedi; kendi mesleki alanıyla ilgili bir armağan vermesi mümkün değildi.

Susanne elişini, rahibeler için hazırlamış olduğu bir yığın benzer şeyin altına yerleştirdi. İnanılmaz çalışkandı, manastıra işgücü dışında verebileceği çok az şey olduğu için, bu işgücünü azami ölçüde kullanmak zorundaydı. Hem elişi öğretmeni, hem de sertifikalı bir anaokulu öğretmeniydi, şimdi de hastabakıcı olmak için hazırlanıyordu. Bunu, yaptığı işin niteliği dolayısıyla, Tann'nın zengin dünyasının bütün olanaklarını çoktan tüketmiş olduğuna inanan birinin profesyonel neşesiyle, tam da bu yüzden seçilmiş dinsel varoluşuna da ait olan o neşeyle yapıyordu.

Kız kardeşin, kaynağı kendisininkinden farklı bu neşesine itiraf edilmemiş bir kuşkuyla yaklaşan Otto’nun aksine Richard, nasıl iki neşe arasındaki ayrımı algılayamıyor ve rahatlığından dolayı Otto’ya imreniyorsa, Susanne'ye de öyle imreniyordu. Tüm neşenin dünyanın aşılabilirliğiyle ilgili olduğunu ve bütün meselenin de bu olduğunu seziyordu; ancak matematik, matematiksel olarak aşılamazdı ve matematik, fiziksel dünya olaylarının büyük bölümünü kapsa-yabilse de, hattâ mantıklı olanın aydınlatılması için yepyeni erişim yollan sağlasa da ve yıldızlar onun

tebaası olsa da, ancak bilmenin yakıcı sevinci söz konusu olabilirdi; ama neşeli değildi. Hepimiz yaşamın derinliklerinden, ana rahminin gecesinden, ebeveynlerin anlaşılmaz biçimde sarsılan gecesinden geliyoruz, farkına vardığımız şey gece ve karanlık, hepimizin ulaşmak istediği şey ise aydınlık ve neşedir. Evet, aynen böyledir. Neşesini biraz budalaca bulsa da, hep Sussanne’nin yanma gitmesinin nedeni buydu, gençlik yıllarından beri süregelen, pek de gelişmemiş bir kız kardeşle ilgilenmek gibi bir şeydi bu, ancak Sussanne’nin kendisiyle ilgilenmesini sağlama isteğini de yabana atmamak gerekirdi, çok tuhaf, geniş bir çerçevede olup bitiyordu bunlar, ancak yine de böylesi olayların somut biçimleri, gerçekleştikleri oda sonsuzluk içinde süzüldüğü ve içinde, gelinen yerin gecesiyle ulaşılmaz geleceğin aydınlığı estiği için ürkütücü olan küçük burjuva romantizminin biçimlerinden başka bir şey değildi. Evet, Noel zamanıydı ve resmi kurumlar kapalı olduğu için, bir öğle öncesini alışveriş için ayırabilecekti Richard. Susanne’ye Noel armağanı bulmak çok çaba sarf etmeyi gerektirmiyordu; katedralin çevresindeki dini eşya satan dükkanlardan birine gitmek yeterliydi.

Gümüşe çalan mavi bir kış güneşi vardı. Yollan katedralin önündeki meydanda kesişen san tramvayların üstü hâlâ sabah karlarıyla kaplıydı, camlan buz tutmuştu, içinde oturan yolcular karanlık gölgeler gibiydi, vagonların bo}rnuzlan elektrik tellerinin buzlanmış yerlerine sürtündüğünde bir çatırtı duyuluyor, gündüz atılan havai fişekler gibi mavimtırak yıldızcıklar çakıyordu. Bumu ve kulakları ısıran bir soğuk vardı ve sokaktaki insanların çoğu gibi Richard da, oluşan damlaları geri göndermek için ara sıra bumunu çekerek ufak çaplı bir pnömatik vakum üretiyordu. Motorize trafiğin ortasında tek koşumlu bir kızak, sanki köydeymiş gibi çan çalarak ve hızla önünden geçti, temizlik ekiplerinin ahşap kürekleri bembeyaz asfaltı kazıyordu, Bethlehem Yıldızı ya da ona benzer bir şey satın almaya karar vermiş olan Richard ise kaldırımın iyice donmuş, üzerine kum serpilmiş kan üzerinde hantal ve sık adımlarla, zar zor yürüyordu. Ara sıra kayıyor, ani bir bel hareketiyle tekrar dengesini bulmak zorunda kalıyor, bu arada da korkudan soğuk terler döküyordu. Göz yuvarlarım biraz delice, akı ortaya çıkacak şekilde devirip yukarıya, katedrale doğru yandan bir bakış atınca, binanın karlı gotik yapısını değil, pervazların üzerinde itiş kakış duran ya da ileri geri yürüyen güvercinleri gördü.

Richard Hieck kendisini her zamankinden daha iyi hissediyor ve hiçbir şey,en azından matematikle ilgili hiçbir şey düşünmüyordu.

Yılbaşı günü aile bir aradaydı. Emilie Krkonose'den bir telgraf göndermişti. Orada kayak yapıyordu mutlaka. Herifin biriyle. Güney Amerika'daki Rudolf'tan ise ses çıkmamıştı. Belki de orada yılbaşı falan yoktu. Ne de olsa şu an orada yaz hüküm sürmekteydi.

Bayan Katharine Hieck, papaz cüppesi gibi çenesine kadar kapalı giysisiyle oturmakta olan ve sarımsı yumuşak yüzü, geçen değil de gelecek yılların izlerini taşıyan kızından neredeyse daha genç görünüyordu. Kışın ve bayramın çifte sessizliği içinde semt kentsel karakterini yitirmişti. İnsan nerede olduğunu tam olarak bilemiyordu. Yeni bir yılın başlangıcında. Bu sessizliğin içinde adeta bir yer tarifi gibiydi. Posta damgaları bugünden itibaren 27 tarihini taşıyacak, bazılarında ise 1927 yazacaktı. Katharine Hieck'in yaşı kırk beşi geçmişti, ama ensesi genç bir kadınınki gibiydi; ortasında hâlâ san saçlarının toplandığı ufak bir çukur bulunan kısa ve esnek, beyaz bir sütuna benziyordu.

Sonsuz bir yeni yıl uzanmaktaydı önlerinde. Bu karanlık kütleyle yapacak pek fazla bir şey olmadığı ve bir biçimde üstesinden gelinmesi gerektiği için Otto:

"Yeni yıla kadeh kaldırmalıyız," dedi.

Kızarmış, yağlı bir kaz yemişlerdi, yani Otto'nun kadeh kaldırma fikri son derece yerindeydi. Yine de Richard:

"Ben her türlü alkole karşıyım," dedi.

Susanne de aynı fikirdeydi. Ama Otto ısrar etti:

"Kutlama coşkusundan eser yok sizde."

Hayır, Susanne ile Richard dünyevi kutlamalardan pek anlamıyorlardı. Onlara göre, dünyevi, somut ve görünür olan, gücünü sezdikleri korkunç olaylar için rastlantısal bir işaretti yalnızca ve dünyevi bir bayramın sırf bayram olduğu için kutlanması gerektiğini fark ettiklerinde, bunu neredeyse

nefretle karşılıyorlardı. Onlar da insanca sevgiyi ve bir arada olmayı özlemelerine rağmen, geceye ait varlıkları arzularını, ister cennet ister cehennem kaynaklı olsun, aruk pek insani karakter taşımayan ezici oluşumlara sürüklüyordu. Kutlamaları beklenen yıl, dehşet verici biçimde önlerinde uzanmaktaydı.

“Ah," dedi Katharine Hieck su gibi berrak bir sesle, “yılda bir kez şarap içilebilir.” Ve her gün şarap içen Emilie geldi aklına, ancak yakındaki meyhaneden şarap alıp gelsin diye Otto’ya vermek için para ararken, oğlanın bazen tanışurmak amacıyla eve kız arkadaşlarını getirdiğini anımsadı. Bütün bunlar aniden bir düğün yemeği görüntüsüne büründü; bu tabloda kendisini- yeni eşiyle birlikte oturmuş görüyordu. Sağlık dolu kanı kaynadı ve yüzü kızardı.

Otto elini uzatmıştı. O ve annesi, ikisi de, iki büyük kardeşin ağır bedenlerinde ve kafalarında yer etmiş olan o korkunç oluşumlar hakkında hiçbir fikre sahip değildi, onun dünyası insani boyutlardaydı; arzulan, sevgisi, sevinçleri, bayramları ulaşılabilir olanın dâhilindeydi. Ve yeni yılda şarap içilmesi gereği de, bu sınırlar içersindeydi.

Birbirlerinden uzaklaşmakta olan tüm arzulan şimdi şaraba kilitlenmişti.

“Bu oğlana asla hayır diyemeyecek misin sen?" diye homurdandı Susanne. Annesinin kızardığını görmüş ve bunu hemen müstehcenliğe yormuştu; durumu dengeleyebilmek için kendi iffetini daha da güçlendirmek zorundaymış gibi hissetti.

“Oh olsun,” diyerek yüzünü buruşturdu Otto. Parayı almıştı, yetişkinleri, ortak bir çıkardan mahrum edildiklerinde ailelerin sıkça içine düştüğü o olgunlaşmamış düşmanlıkla baş başa bırakarak gürültüyle kapıdan çıkıp gitti. İnsanlığın bu ilksel halinden onlan kurtaran Richard oldu; iki parmağıyla alnına vurarak:

“Bu haylaz, insanı hep ayakta uyutuyor; karşıya yeni bir garson kız almışlar, ondan hoşlanıyor."

İki kadın birbirine baktı ve Katharine sonunda Susanne’ye de bulaşan mutluluk dolu bir kahkahaya boğuldu; tıpkı babası gibi neredeyse hiç

gülmeyen Susanne, yine babasına özgü ani bir kahkaha patlatarak Katharine'nin neşesine katıldı. Neden gülüyorlardı? Oğlanın gizli ve bayağı düşleri açığa çıktığı için mi? Yoksa kendi özel arzularını gizlemeye çalışmanın yaran olmadığı için mi? Ya da aslında birbirlerinden hiçbir gizli saklıları olmadığı için mi gülüyorlardı? Aynı rahatlamayı hisseden Richard gururla:

“Şaka değildi bu, gerçekten öyle," dedi.

Katharine su gibi berrak sesiyle:

“Tamam, anladık, ama çok komik ifade ettin,” dedi.

Otto geri döndü. Özellikle de böylesi bir şıklığı başarmak için kullanmak zorunda olduğu kıt olanaklar göz önüne alındığında, fazlaca özenli giyinmişti. Abartılı geniş pantolonunun üstünde, kiliseye kabul töreninde giydiği takım elbisenin, artık iyice küçülmüş olan koyu renk ceketi vardı.

“İşte şarap geldi,” diyerek yan dolu sürahiyi masanın üstüne koydu.

“Testiler neden yazın buğulanır da kışın buğulanmaz?” diye sınava çekti onu Richard.

“Rahat bırak beni,” dedi Otto, “kadeh kaldıracağız... şimdi de bir dilek tutmamız lazım.”

Yeni yıl dileği! Yılın meteoru yumuşak bir kavisle gökyüzünde belirmişti ve karşısında duranların, dileklerini ona iliştirmeleri gerekiyordu. Ne kadar çok dilek vardı kim bilir! Sabah yatağından kalkıp ayağına pabucunu geçiren ve birçok şey yaptıktan sonra akşam tekrar yatağa giren insan, gün boyunca, birçoğu belirsiz kalmış olmasına rağmen, çeşitli arzularını tatmin etmek için epey uğraşır. Ancak bir meteor karşısında bunları aniden ifade etmesi gerektiğinde, kendi belirsizliğini, ama belki de ötekinin arzularını tahmin etmek ve bunları kadeh tokuşturmanın öncesinde yapılacak bir konuşmayla desteklemek konusunda kendisini yetersiz kılan kayıtsızlığından duyduğu dehşetten dolayı, sık sık nutku tutulur. Tarafsız ve kurtarıcı formülü sonunda Otto buldu:

“Yaşasın annemiz!”

Bu dilek, en kafası karışmış insanın içinde bile sıcak bir şeyler uyandıracak kadar basit olduğu için kadeh tokuşturdular, sanki bardakların sesi yüreklerinden gelen bir yankı olabilirmiş gibi, bir yandan da hafifçe gülümsediler, aslında en önemli şeyin artık gerçekleşmesini bekliyorlardı, uğruna bu sabah yataktan kalkıp yeni bir yıla başlama zahmetine değecek önemli şeyin. Ama böyle bir şey gerçekleşmediği için Susanne, bir ev hanımı edasıyla:

“Sobaya kömür atmak lazım,” dedi.

“Evet,” diye cevapladı annesi su gibi berrak sesiyle.

Susanne ayağa kalktı, ocak demiriyle sobanın kapağını açtı; kızgın san tuğlalar arasında hala kor vardı, yüzüne cılız, sıcak bir hava akımı vuruyordu. Koca kıçı odaya dönük, bacaklarını ayırmış halde eğilerek kovanın içinden kömür alırken büyük bir şangırtı koptu ve kürek dolusu kömürü antrenmanlı bir ateşçinin el yatkınlığıyla korun içine attı, kömür tozlan kıvılcımlar saçarak çıtırdadı. Susanne sobanın kapağını ayağıyla kapatıp tekrar yerine döndü.

Dışarıda bir yerlerde kocaman, harika bir yaşam çağıldamaktaydı, hepsi de onu bir ucundan yakalamak istiyor, ama doğru ucun hangisi olduğunu bilmiyorlardı, her birinin farklı bir yerden tutacağı ise kesindi.

Katharine, Otto'nun kadeh tokuşturmadan önce söylediği sözü, “Umanın Tann seneye de bu sıcacık odada hepimizin bir arada olmasına izin verir,” diyerek nihayet cevaplamış oldu; bir anlamda aydınlık bir andı bu, çünkü istisnai olarak, tüm aileyle ilgili bir dilek bulmuştu, ancak bu arada vurgunun “hepimiz” üzerinde mi yoksa “sıcacık” üzerinde mi olması gerektiği belirsiz kalmıştı. Kendisi de bunu düşündü, yetersiz emekli maaşı ve gelecekle ilgili kaygılarında, ısınma sorunu en büyük rolü oynamasına rağmen, “Belki o zaman Emilie ile Rudolf da aramızda olur,” diye ekledi.

Ancak beraberlik anı pek uzun sürmemişti. Susanne şimdiden, gelecek akşam ayinini ve bir sonraki yeni yılı artık manastır duvarlarının arasında kutlamayı umuyordu, Richard’ın da aklı başka yerdeydi, gelecek Noel’lerde

muhtemelen yapacağı kayak tatillerine dalıp gitmişti, ancak yavaş yavaş ısınma sorununun bilincine vardığında, hâlâ burada, annesinin masasında oturuyor olmasını bir serzeniş olarak algıladı.

Bu nedenle homurdandı:

“Gelecek yıl bir okuldoı öğretmenliğe başlamış olacağım, küçük kentlerden birinde... ya da Tann bilir nerede.”

“iyi,” dedi Otto.

Dışarıda kocaman ve harika bir hayat çağıldıyor. Var olma mücadelesi, güneşte bir yer kapma mücadelesi ise azgın bir karanlıkta sürüyor ve Susanne’nin:

“Sellinger'de Noel satışından geriye fanilalar kalmış, yan fiyatına veriyor,” demesi bile bir var olma mücadelesidir, çünkü her bir malın fiyatının içinde bu mücadele vardır.

Ancak yeni yılda geleceğe ilişkin bütün umutlar, geçip gitmekte olan zamanın korkunç baskısını ve yaşlanma korkusunu unuttura-matlığı için, Katharine Hieck gençliğinden bu yana kuvvetle umduğu aşk mucizesini ve bunun, deyim yerindeyse son anda da olsa gerçekleşmesi gerektiğini aklından bir türlü çıkaramıyordu. Bu korku dolu umuda kendini kaptırmıştı; hu yüzden, bu masada şimdiye kadar neredeyse hiç yapmadıkları bir şeyi yaptı, babalarını andı:

“Keşke babanız da yanımızda olsaydı,” dedi.

Böyle dedi ve bir an bile onu terk etmemiş olan o ölüm imgesi meteorun yumuşak kavisiyle üzerine çöktü. Ve gelecek yılbaşı için çeşitli kılıklarda bekledikleri konuk, paltosunun kıvrımlan arasında ölümün nefesini taşıyordu.

Katharine’nin, göçüp gitmiş eşiyle ilgili artık hiçbir fikri yoktu, ama kabul ettiği ve kabul edip başkalarına da aktardığı yaşam, silinmez biçimde belleğindeydi ve o buna sıkı sıkıya kenetleniyordu. Nereye savrulmuştu? Daha nerelere savrulacaktı? Burada oturan çocuklar esmerdi ve yabancı

hatlara sahipti, ona benzeyen, onun kendi mavi gözlerini almış olan çocuklar ise çok uzaklarda.

“Artık hayal kurmuyorum,” dedi.

Otto ise:

“Bugün kahve yok mu?” diye atıldı.

“Tamam,” dedi Katharine, “kahve yapayım size.”

Richard’m aklına birdenbire kümeler kuramı geldi. Bu soyut ve kuramsal oluşum, şimdi bir çırpıda uzak ve ifade edilemez yaşamın ucu gibi görünmeye başlamıştı. Şarabın geri kalanını midesine indirdi, yeleğinin ve yağlarının altında hoş bir duygu hissetti.

ÎKÎNCÎ BÖLÜM

1

Kışın son aylarında Richard Hieck için bazı şeyler açıklığa kavuştu; bir tür aydınlanma yaşadı, birdenbire, artık ne yapmak istediğini biliyordu. Ya da bir parçasını biliyordu. Ya da bildiğini sanıyordu. Bunu dolaylı olarak Kapperbrunn’a borçluydu.

Kapperbrunn’a çok şey borçluydu. Rasathanedeki işi onun yardımıyla almıştı. Kapperbrunn onun kümeler kuramı çalışmasının ilerlemesine sadece ilgi göstermekle kalmıyor, çalışmanın fizik açısından değerlendirilebilirliği hakkında imalarla Weitprecht’i beslemeyi de ihmal etmiyordu. Her türlü resmi göreve karşı isteksiz ve üstelik hasta olan Weitprecht’in, alışılmış olduğu üzere doktora tezini aylarca bekletmek yerine, Hieck’in, rasathanedeki iş için artık iki kat önem kazanmış olan doktorasını, kendini aşarak bizzat hızlandırmış olması da Kapperbrunn’un eseriydi.

Dıştan gelen bu kadar engel karşısında, kümeler kuramı ile ilgili çalışma çok yavaş ilerliyordu ve Richard’ın son şekliyle kaleme alınmış yazıyı Kapperbrunn’un masasına koyabilmesi martı buldu.

“Düzgün bir çalışma,” dedi Kapperbrunn, yazıyı iki gün elinde tuttuktan sonra, “altın değerinde, temiz bir işçilik, artık Crelle’ye sunalım.”

Bundan sonraki konuşması alaycıydı Kapperbrunn’un:

“Bilimde bir yerlere ulaşmanın iki yolu vardır: histerik ilerleme ve yükseklerden uçan düşünceler yolu, yani Weitprecht tipi ya da sağlıklı tepki yolu. Ben kendi payıma, son yolu seçtim. Newton’a kadar, evet hatta Descartes’a kadar geri çekilmeye ve sonradan gelen her şeyi histerik kuruntu olarak bir kenara atmaya her zaman hazırım ben.” Kurnazca güldü: “Aynca, bu da ordinaryüslüğe giden yollardan biridir.”

Aşırı etkileyici ifade edilmiş şüphecilikle insanları şaşırtmak Kapperbrunn’un tutkusuydu. Richard bunu biliyor, ama yine de bu konuşmalar onu öfkeye boğuyordu; o öfkeyle aniden patladı: ■ “Buna kendiniz de inanmıyorsunuz, Sayın Doçent.”

“Eh, peki siz neye inandığınızı biliyor musunuz?”

“Burada söz konusu olan...” Richard doğru sözcükleri bulmaya çalıştı, eliyle kocaman kafasını sıvazladı, sert çizgili ağzının çevresinde beceriksiz bir gülümseme belirdi, “yani, burada sizin için de söz konusu olan şey gerçekliktir.”

“Bunu anlamıyorum.” Kapperbrunn aptalı oynuyordu.

Richard kendini iyice zorladı. Peki, matematikte durum nasıldı? Önünde, parıldayan gerçekliğin aydınlık bir ağı uçsuz bucaksız uzanıyordu ve el yordamıyla düğümden düğüme geçmek gerekiyordu, evet, bunun gibi bir şeydi; karmaşık bir örgü, tıpkı dünyanın kendisi gibi, gerçekliğe ulaşabilmek için çözülmesi gereken bir örgü.

“Her şeyin içinde matematik var,” dedi sonunda ve Kapper-brunn’u şaşırtarak dokunaklı bir tavır takındı: “Nesneleri sayabiliyor olmam bile bir parça matematiktir, gerçekliğin içinde gizli bir matematik.”

“O zaman sizin matematikçi değil, şair olmanız gerekirdi,” diye cevapladı Kapperbrunn, “eh, yıldız falcısı oldunuz bile zaten.” Ancak Hieck,

Kapperbrunn’un onu bu şekilde incittiğini fark etmedi, tersine, güçlü bir üstünlük hissetti; Kapperbrunn aptalı oynuyordu, ama bu arada bir parça daha aptallaşıyordu. Richard Hieck, gerek annesi gerekse kardeşleri karşısında, aslına bakılacak olursa insanların çoğu karşısında, her zaman hissettiği şeyi, şu an aynı yoğunlukta olmasa da, Kapperbrunn karşısında da hissetmişti: İnsanın ifade gücüne karşı, insanın, önemli ve ifade etmeye değer tek şey olan esasa ilişkin herhangi bir önseziye sahip olmaksızın, sözcükleri az çok düzgün bir dilde birleştirme konusundaki o alçakça yeteneğine karşı nefret dolu şaşkınlık. Bilmemenin günahı! Bilmek istememenin direngenliği! Ve belki de sadece, o anda Kapperbrunn’a karşı onu öldürmek isteyecek kadar büyük bir öfkeyle dolu olduğu için ve her şeyi hemen kuramsal bilgiye dönüştürmek, karakterine uygun olduğu için, Richard Hieck, insanları cinayete tahrik eden şeyin ya da en azından diğerinin ölümünü kayıtsızca izlemeye muktedir kılan şeyin, daima bilmek-istememek olduğunu ve daima bilmek-istememek olacağını kavradı.

Ama bir atakdaha yaptı; kendi düşünce silsilesine Kapperbrunn’u da zorla ortak etmek istiyordu:

“Olup biten her şey, mantıki olarak inşa edilmiş yasalara göre gerçekleşir...”

“Öyle mi?” dedi Kapperbrunn, “ben bunu henüz keşfedemedim.”

“Bu her zaman kuraldır, ister nedensellik kuralı deyin, isterseniz başka bir şey. ..”

“Nedensellik kuralı bizim en modem hurdamızdır.”

“Hiç önemli değil... Nedensellik kuralı artık geçerli değilse, bunun nedeni mantığın ona aykın olmasıdır... Mantığı ancak eksiksiz olarak tamamladığımızda, işte ancak o zaman gerçeklik avucumuzun içinde olacak.”

Kasvetli bir zafer duygusuyla bakıyprdu Kapperbrunn’a; içinde uzun süredir dolanıp duran şeyi ilk kez formüle etmişti. Kapperbrunn başım salladı. Ve Richard Hieck, ifade edebildiğinden daha fazlasını bilen birinin aydınlanması içinde son noktayı koydu: “Ama mantık ile matematik özdeştir.”

“Evet, evet, mantık. .. ” Kapperbrunn ironik bir ara verdi, mantık ile de başa çıkabilme ve bu konuda kolayca hareket edebilme becerisine sahip olan Kapperbrunn, şimdi büyük bir inatla, “...şu yeni icatlardan biri,” dedi.

Richard kendisini korkunç yalnızlaşmış hissetti. Enstitüde ve burada olup biten şeylerin onun için ne önemi vardı? Sanki dışarıda olanlar çok daha önemliymiş gibi geliyordu. Orada, yani dışarıda mart fırtınası uğuldamaktaydı. Kış son derece sert geçmişti ve takvime göre ilkbahar başlangıcı olmasına rağmen hâlâ kış havası egemendi. Tüm bilgiler, dünyanın bütün gerçekliği gecenin anaç kucağından fışkırıyor, aydınlıklar karanlığın içinde önceden şekilleniyordu. Kapperbrunn bu konuda bir şey duymak istemiyordu. Richard yukarıya, üzerinde Newton ve Gauss’un büstlerinin durduğu kitaplığın raflarına doğru yan gözle baktı. Bu süsleri kim satın almıştı? Devlet mi? Şimdiye kadar kendine hiç sormadığı bir soruydu bu. Edindiği yeni sağduyu muhtemelen küçük ayrıntılarda da etkili oluyordu.

Bugün için yeterince şüphe üretmiş olan Kapperbrunn uzlaşmacı bir tavırla sordu:

“Yani astronomide kalmak yerine, şimdi yine mantıkla uğraşmak istiyorsunuz, öyle mi?”

“Hayır...” dedi Hieck ve bir süre sonra, “Evet,” diye ekledi.

“Hmm, çok net bir insansınız, Hieck.”

“ikisini bir arada yürütmek mümkün... Rasathanedeki iş korkunç derecede mekanik.”

“Yaptığımız her şey gibi, kadın işi,” dedi Kapperbrunn düzenini kurmuş bir insanın sıradanlığıyla. Ve kendisini sevinçle en sevdiği problemlerden birinin karşısında buldu: “Rasathanede Paskalya tatiliniz yok galiba? Tabii ki yok...” içten bir bağlılık ve üzüntüyle Hieck’in gözlerinin içine bakıyordu, “Üniversitenin ara tatili olmayan tek enstitüsü, yılda sadece bir kez izin var.”

“Yardımcı işçilerin yıllık izni bile yok,” diye destekledi Hieck. “Hmm evet, yıldızlar dönüyor da dönüyor, bilmek istiyorum, neden... Ah, Hieck, ne zavallı herifleriz biz, artık emekliye ayrılmış olmayı isterdim doğrusu.”

Kapperbrunn özel yaşamını ne zaı;nan önplana çıkarsa Hieck rahatsız oluyordu.

“Daha Weitprecht’e de uğramak zorundayım,” dedi. “Zorundaysanız uğrayın... kendisi her halükarda odasında.” Weitprecht onu alışılmış mesafeli nezaketiyle karşıladı; ancak durumla başa çıkmakta zorlandığı ve konuğunun adını anımsamak için durmaksızın çaba harcadığı açıkça görülüyordu.

“Sayın Profesör, bugün gelmemi istemiştiniz.”

“Öyle mi, bugün mü... yanılmıyorsunuz değil mi?” Biraz yardım alarak da olsa, konunun doktora sınavıyla ilgili olduğunu ve diğer jüri üyesiyle bir görüş birliğine varması gerektiğini anımsadı.

“Şu bitmek bilmez formaliteler,” diye yakındı, kuşkusuz biraz riyakarca, çünkü herhangi bir kuralı yok saymak için çok fazla ürkek biriydi. Yüzünü çirkinleştiren yanın gözlüğün üzerinde, hafif çilli ve kırlaşmaya yüz tutmuş karman çorman sarışın saçlarla çevrili, şakakları neredeyse köşeli dar bir alın yükselmekteydi. Ağzı, bu yaştaki bir erkek için tuhaf bir biçimde kadınsı ve hassastı. Kapperbrunn biraz da kötü niyetle, sürekli olarak Weitprecht’in evliliğinde korkunç zulme uğradığını iddia ederken haklı olabilirdi. Richard Hieck, eşini almak için zaman zaman enstitüye gelen, pek güzel sayılamayacak o ufak tefek kadını anımsadı. Bazı öğrenciler hocalarının özel yaşamının bir parçası olan bu kadına selam verirlerdi: Richard bunu asla yapmadı, hoşlanmıyordu böyle şeylerden.

“Demek şimdi rasathanedesiniz,” dedi Weitprecht, bu kadar mükemmel biçimde konuya hakim olduğu için gururlu bir edayla.

“Evet,” diye cevapladı Hieck ve nezaketle pek ilgisi olmadığından: “Beni oraya önerdiğiniz için size çok minnettarım, Sayın Profesör. Çok güzel bir iş,” diye eklemek için bir süre aklının başına gelmesini beklemesi gerekti. Bu kadar nezaket onu bayağı yormuştu.

“Önemli değil, önemli değil,” diye gülümsedi Weitprecht yitip gitmekte olan belleğiyle, aynı anda da bu tavsiyesiyle kendi kuyusunu kazdığı duygusuna kapıldı; kaygılanmıştı: “Herhalde artık kümeler kuramıyla ilgili ortak çalışmamız için zaman ayıramaya-caksınız?” dedi onu yanına çekmeye, kazanmaya çalışan bir gülümsemeyle.

Bilimin imgesi, Richard’ın gözünün önünde, ilmek ilmek çözülmek zorunda olan bir ağ olarak duruyordu yine. Ama mutluluk verici görüntüsünü yitirmişti. Kalabalık bir körler ordusunu yerli yersiz uğraştıran cılız bir örgü olarak görünüyordu artık. Kapperbrunn bilimi, geri kalmışlar için çocukça bir sosyal oyun olarak nitelerken, buna benzer bir şeyi kastediyor olmalıydı; Kapperbrunn’un sözleri hemen anlaşılmasa da, arkasında bazen gerçekten bir şeyler gizli oluyordu. Hieck düşüncelerini bir kenara itti.

“Elbette ki çalışmaya devam edeceğim, Sayın Profesör.”

Weitprecht biraz şaşkın gülümsedi: “Eh, o zaman işler yolunda demektir.”

2

Yeryüzüne apansız çöken ilkbaharın ortasında, kendi benliğinin hayaline dalmış sersem sersem dolanıyordu. Şimdiye kadar hiç bu kadar çok dolaşmamıştı Richard Hieck. Rasathane, eteklerinde bir villa kolonisinin yerleşmiş olduğu ormanlık bir tepede bulunuyordu. Kentin iki kilometre dışındaydı, ama Richard, tasarruf amacıyla tramvayı neredeyse hiç kullanmıyordu, gece nöbeti olduğu zamanlarda ise tramvaylar zaten artık çalışmıyordu.

Astronomi gözlemleriyle pek işi yoktu. Zaten çok da hevesli değildi. Spekülatif zekâsına ket vurduğu için deneysel fizikten hoşlanmıyordu, astronomiyle ilgili aygıt teknolojisinin uygulamalarına, fotoğraf zanaatı ve bunlarla bağlantılı ve öğrenilmesi gereken şeylere hiç katlanamıyordu. Richard romantik bir karaktere sahip değildi ve astronominin, yıldızların pırıltılı güzelliğiyle pek bir ilgisi olmadığını, hattâ geceleri gökyüzünde pek bir şey görülemediğini en başından beri biliyordu. ister bir ultra-mikroskobu ister bir refraktörü ayarlayıp odaklamış olun, hiç fark etmez, bütün fark astronomi uygulamasının daha az esnek olmasından ibarettir,

dolayısıyla laboratuvar çalışması bazı bakımlardan tercih bile edilir. Ve gözlemlenen şeyler açısından da çok az bir fark görülür, çünkü sonsuz büyük, sonuçta sonsuz küçükten daha şaşırtıcı değildir, ama yine de burada, bir biçimde, aşın büyük boyutların uyandırdığı heyecan verici bir bilinç vardı, tuhaf bir biçimde her insanın ruhunda tanrısal sonsuzluğun izini bırakan, insanı, mesleki olarak alışkın olması gerekenleri bile, hep yeni baştan alt eden o aşın büyük boyutlar; eğer insan bu tahayyül edilemez ışık yıllarının bilincine sahip olmasaydı, ki bunlar insan ruhuna akıl almaz, ama yine de anlamlı gelir, bütün astronomi kesinlikle sıkıcı olarak nitelendirilebilirdi ve genellikle de gerçekten öyleydi.

Ama Richard gece gökyüzünün altında evine giden yolu seviyordu. İç açıcı bir ilkbahar asılıydı çam ağaçlarında, kozalaklarla dolu orman toprağından tozlu bir koku yükseliyordu, yumuşak ve serinletici bir kokuydu bu. Masaları ağaçların altında duran, yolun kenarındaki küçük lokanta çoğunlukla kapanmış oluyordu; sadece çatıdaki bir odanın, belki okuyan belki de sevişen bir garson kızın odasının penceresinde ışık yanıyordu. Fakat pazar günleri kalabalıklaşıyordu burası, insanlar masalarda oturuyor, başlarının üzerine gerilmiş tellerde sallanan ampullerin etrafına kelebekler ve sinekler doluşuyordu. Bu pazar gecelerinden birinde -sanki bütün orman âşık çiftlerle doluydu ve Richard on iki yaşında bir çocuk gibi yalnızlığına katlanamamıştı- oturup bir bardak bira içmiş ve ormandan şaşkın şaşkın aydınlığa çıkan âşık çiftleri izlemişti, kendisi ise onlardan daha şaşkındı. İri ve hantal bedenini, kızlarla sarmaş dolaş karanlıktan çıkan delikanlılarınkiyle karşılaştırıyordu ve günün birinde bir kadının kolunu onun hantal bedenine sevgiyle dolayabilmesini olanaksız görüyordu. Hiç umut yoktu, istediği kadar ünlü bir matematikçi olsun. Ancak enine boyuna kendisinin iki katı bir erkek, yanında narin esmer bir kızla lokantanın bahçesine girince, hiç yabancısı olmadığı bu düşünceler kesintiye uğradı, ikili ona pek uzak olmayan bir yere oturmuştu: Önce bu adamın narin genç kızı para ya da alçakça şiddet kullanarak elde ettiği sonucuna vardı, ancak az sonra kızın bu dev gibi herife umutsuzca tutkun olduğunu kabul etmek zorunda kaldı ve aslında kendisi için bir teselli olabilecek bu gözlem şaşkınlığını öylesine artırdı ki, eve gideceğine tekrar rasathaneye çıktı; dizginlenemez bir açık hava ve uzaklara bakma gereksinimi çökmüştü üzerine. Rasathane girişinin önünde ufak bir bahçe vardı, buradan tepenin eteğine kadar yaklaşık yüz metrelik bir şerit halinde uzayan dümdüz bir

korunun kenarına banklar sıralanmıştı, ovayı seyretmek isteyen Richard Hieck, ufla-ya puflaya kendini bu banklardan birine bıraktı. Çim kaplı şeridin sağında ve solunda orman düz bir hat izliyordu, bu ağaçsız alan üzerinden yukan çıkan zikzaklı yol ışıl ışıl parlamaktaydı, henüz tepenin arkasında kalan ayın aydınlattığı ova ise, zor fark edilen hafif bir sis perdesi altında sessiz sedasız uzanıyordu, yine de sedef grisi toprağın içinde karlı adalar gibi yüzen beyaz pırıltılı meyve bahçelerini, ovanın derinliklerine kadar görmeye yetecek ışık vardı. Daha uzaklarda ise, tepelerinde yıldızların kamp ateşleri gibi darmadağınık yayıldığı, ovanın sınırında yükselen dağlar görünüyor, bu arada ovadaki evlerin ışıklan seyrek saçılmış yıldızlar gibi göz kırpıyordu. Bir trenin sıra sıra dizilmiş ışıklan kente doğru dümdüz yol almaktaydı, ritmik takırtısı, nehrin üzerindeki köprüyü selamlayan düdük sesi, köprünün üzerinden geçerken çıkardığı boğuk gürültü açıkça algılanabiliyordu; ışıklan, öne doğru çıkıntı yapan ağaçlık bir tepe tarafından gizlendiği için, trenin kendisi çoktan görünmez olmuştu. Ancak sedef grisi ova ile üzerindeki kadifemsi yıldız örtüsü arasında kalan olağanüstü mekân, o olağanüstü kubbe ilkbaharla doluydu, patlayacak gibi dopdoluydu, her nefes alışta ilkbahar Richard'ın bedenine giriyor, her nefes verişte Richard tarafından dışarı atılıyordu, yaşam yumuşak ve olabildiğince geniş çağıldıyordu, yıldızlar çağıldıyordu; yukarıda ve aşağıda.

Richard ayaklarında pabuçlarıyla, kalın kıllı baldırlanmn çevresini saran çorııp bağlarıyla, öne doğru eğilmiş oturmaktaydı, dalgalanan ovayı, içine yıldızların daldığı sel gibi akan karanlığı seyrediyordu. İçinden çıkıp geldiği geceyi, şimdiye kadar yaşadığı bütün geceleri, kendi bilinçli yaşamının öncesindeki bütün o geceleri içinde hissediyordu, çünkü gece şimdi, içindeki meleği anatomik olarak saptanamasa da daima orada olan, sinmiş ve hakarete uğramış, sinmişlikten dolayı duygusal ve ürkek hale gelmiş çocuk meleğini uyandırarak içine akıyor ve ciğerlerini dolduruyordu... Hâlâ büyük bir şaşkınlık yaşayan Richard, yıldızların konumlarını saptamaya başladı, elbette ki bir astronom için zor bir iş değildi bu, sanki sınava hazırlanması gerekiyormuşçasına yıldızlar arasındaki mesafeleri içinden tekrarlayıp duruyordu.

Kalktı. Solgun, çilekeş yüzünün çevresinde biraz alaycı, ama yine de yumuşak bir gülümseme belirmişti. lyi ki Otto görmüyordu onu, iyi ki

Kapperbrunn görmüyordu, burada ne yaptığını ikisi de anlamaz ve onunla sadece dalga geçerlerdi. İyice yükselmiş ayın altında, zeytin rengi çimenlerle kaplı yamacın kenarına kadar ilerlemişti, ovadan yukarıya ılık bir esinti yükseliyor, otlan hafif hafif hareket ettiriyordu. Richard yola koyuldu. Aklına Hilde Wasmuth gelmişti. İyi ki kendisini görmüyordu. Ormanda rüzgar ara sıra çam ağaçlarını hışırdatmaktaydı. Richard'ın midesinde bira, başının üzerinde yıldızlar; göğsünün içindeki melek ise kanat çırpmıyordu artık. Böylece küçük adımlarla, yavaş yavaş ve birazcık da hantal lokantaya doğru indi. Lokanta çoktan kapanmıştı, çamların arasında terk edilmiş bir yerdi artık, yanında kız olan o dev gibi herif de yoktu. Çam ormanının alt tarafında villaların bahçeleri başlıyordu. Sokak lambalarının ışığı altında rengarenk açmış ilk güller vardı. Evler uykudaydı. Tramvayın son durağında bir polis, durağa yaslanmış duruyordu, ilkbahar onu da çarpmış. Kendi yolunda ilerleyen tramvay raylarının yanında, kaldırım taşı döşenmiş iki yanı ağaçlıklı geniş caddeden geçerek tarlalar, çardaklar, arsalar arasından, evlerin ve büfelerin yanından kente doğru yürüdü Richard Hieck.

Bu süre içerisinde kardeşi Otto da boş durmamıştı. Richard'm gece nöbeti onun için Tann'nın gerçek bir armağanıydı. Ev sakinleşir sakinleşmez, sıvışıp soluğU bir kafeteryada alıyordu, bunun nedeni sadece, tuttuğu futbol takımı "Marathon"un merkez binasının orada olması değildi, lokalin bodrum katında haftanın her ikinci günü ve aynca pazar günleri dans ediliyordu. Geniş pantolonları, pantolon kuşağının etrafına bağladığı kemeri, yeleksiz, önü açık ceketi ve gömleğinin yumuşak yakasına doladığı siyah sanatçı kravatı, özgün bir biçimde sarkan saçlarının üzerinde cüretkar kasketiyle, biraz çocuksu biraz kurnaz, lokalde boy gösteriyordu. Şipşakçı bir karikatüristi gördüğünden beri, böyle bir şeyi kendisinin de becerebileceğine kesin gözüyle bakmış ve gerçekten de bununla bir kazanç sağlamayı başarmıştı, kaçamaklarını böyle finanse ediyordu. Masa masa dolaşıp, az bir para karşılığında karikatür çizmeyi öneriyor, bazen iyi bazen kötü karikatürler çiziyor; ama komik bir görüntüye ve mizah duygusuna sahip olduğu için, zaman zaman küstah hergele deseler de, insanlar ona gülüyordu, kadınlar ise arsız hassaslığı ve yumuşak bir derbederliğe eğilimi nedeniyle duygulanıyor olsalar gerekti ki, onu benimsiyorlardı. Otto bütün bu olup bitenlerden çok hoşnuttu ve sadece Richard'dan önce evde olma

zorunluluğunun yarattığı baskı ona ters geliyordu. Neyse ki Richard'ın gidiş geliş saatleri düzenliydi.

Kentin sokaklarında ilkbahar yaza dönmekteydi. Hava, evlerin arasında, yıldızlara kadar uzanan sabit bir ısı sütunu gibi duruyordu.

Başını pek tanımadığı bir kadının kucağına koymuş, kent parkının karanlık bölümündeki bir sıranın sert yüzeyinde yatmaktaydı Otto. Tanımadığı anaç bedeni kokladı, arzusu aniden dinmişti, kadının ellerini alıp başının altına koydu, doğru yeri buluncaya kadar biraz ileri geri çekiştirdi, sonra durdu, yıldızlara bakarak sessizce yattı. Canı ağlamak istiyordu ve eğer bunun için bir neden olsaydı gözyaşlarını koyverecekti. Tepesindeki kadın kıpırdamaya cesaret edemiyor, oğlanın narin başını başkasına ait bir armağan gibi tutuyordu avuçlarının içinde, evet, oğlanın başını göğsüne gömmeyi çok istemesine rağmen, birazcık kaldırmaya bile cesaret edemiyordu.

"Beni seviyor musun?" diye sordu kadın.

Kucağındaki oğlan cevap vermedi.

Tekrar ve daha alçak sesle sordu kadın:

"Beni seviyor musun?"

"Hayır," diye cevapladı oğlan şimdi kadını da sarıp sarmalayan yumuşak bir hareketsizlik içinde. Ama sonra yüzünü kadının şefkatli göğsüne yasladı, kadın ise onu kendine doğru çekip, sessiz, dizginsiz, umutsuz bir hıçkırıkla tepeden tırnağa sarsıldığını hissetti. ,

Sonra kaçıp gitti oğlan.

Eve vardığında olayı neredeyse unutmuştu. Richard'ın henüz gelmemiş olmasına sevindi, yatağa girmek için acele ediyordu, çünkü her zamankinden daha geç kalmışu. Alışkın olduğu üzere, uyumak için ellerini yüzünün aluna koyduğunda, yabancı kadının kokusunu fark etti. Bu o kadar heyecan vericiydi ki, uykusu kaçtı. Açık pencereden gece göğünün bir kesiti görünmekteydi ve ay odanın içinde çapraz, beyaz bir prizma oluşturuyordu. Richard neden gecikmişti acaba? Otto avuç içlerini kokladı;

biraz yapışkan gibiydiler; aslında ellerini yıkaması gerekirdi. Ama o arada uykuya daldı.

3

Bir odada ısının daima eşit biçimde dağılmaya çalışması, odanın bir noktasının çok sıcak, diğer tarafının uzay soğukluğunda olmaması, termodinamiğin ikinci yasasının geçerli olması, dünyanın birdenbire patlamaması, güneşin yarın tekrar doğacak olması, etimizin hiç nedensiz, birdenbire kemiklerden sıyrılıp düşmemesi, beynimizin bugün hâlâ, en azından normal olarak tanımlanması gereken (bu konuda bir yargıda bulunmamıza izin verildiği ölçüde) yasalara göre çalışıyor olması:

bütün bunlar müthiş bir rastlantının sonucudur, bütün bunlar kesin değildir, sadece ve sadece büyük sayılar yasasına göre oldukça olasıdır,

bu arada büyük sayılar yasası da sadece olasıdır ve her an başka bir yasa onun yerine geçebilir,

çünkü bu teoremi de sadece insan beyni keşfetmiştir ve o beyinlerin normalliği hakkında kesin bir şey söylenemez.

Dünyanın durumu budur ve Richard öteden beri bunun bilincindeydi, Richard'ın bir zamanlar kendi bedeninde öğrendiği şeye fiziğin teorik onay sunması için ise aradan yirmi yıl geçmesi gerekmişti. Bugün kendisi elbette ki gençlik izlenimlerini unutmuş ve dünya imgesinin güvenilmezliğini ve her an değişebilir olduğunu saptadığında duyduğu gururlu doyum ona, salt bilimsel bilgilerinin ve fizikle ilgili kesin anlayışlarının sonucu gibi gelmişti.

Fakat bu ilkbahar, anıların buz kütlesi kırılmıştı.

Çünkü yaşam amacı ne kadar aydınlaulırsa, geçmiş de o oranda aydınlanıyor gibiydi; Richard, gerçekleştirilmeleri yaşamının amacı olması gereken niyetler hakkında ne kadar çok şey biliyorsa, yaşamın bütün olgularını kapsamanın, -kendi yaşamının bütünlüğüne bu matematikleştirilmiş dünya bilgileriyle ulaşacağı için- matematiksel ve hesap edilebilir şekilde kapsamanın kendi hedefi olması gerektiğini ne kadar anlarsa, bunun bilincine ne kadar varırsa, anıların penceresi de o ölçüde büyüyor ve aydınlanıyordu.

Çocukken kent merkezindeki şık kuyumcu dükkanlarını sevdiğini anımsadı. Vitrinde siyah kadife zemin üzerinde yıldızlı parıltılar saçan pırlantalar-dururdu. Fakat bu ne zamandı, anımsamıyordu, çünkü kente pek sık gitmezdi. Şimdilerde ise sık sık vitrinlerin önünde dikiliyordu.

Emilie’yle Susanne’nin odasındaki kokuyu sevdiğini anımsadı. O zamandan beri bu kokuyu arıyordu.

Çığlık çığlığa annesine seslenerek uyandığı bir rüyayı anımsadı. Kör olduğunu görmüştü rüyaSında ve nihayet mum yandığında buna inanmak istememişti.

O zamandan beri, kendisinin ve Susanne’nin gözlerine benzer gözleri olduğu için, babasının kör olması gerektiğini düşündüğünü anımsadı. Ve bütün bunları babasının nefret uyandırıcı gece yaşamıyla bir biçimde ilişkilendirmişti.

Ancak fiziğin varlığı hakkında henüz hiçbir şey bilmezken, dünyanın güvenilmezliğini ona göstermiş olan olayı, içine silinmez bir şüphe ekmiş olan o olayı anımsamıyordu. Sadece bu şüphenin Kapperbrunn’unkinden çok farklı türde bir şüphe olduğunu ayırt edebiliyordu, çünkü bu şüphe onu bilgiden alıkoymuyor, aksine sürekli onu bilginin ölçüsüzlüğüne itiyordu; hayır gayri-ciddi biçimde kendi bilinemezciliğinin arkasına gizlenen Kapperbrunn’a benzemiyordu, aksine bu bilinemezcilik kendisini daima yeni hamleler için teşvik etmekteydi, içine doğru hareket ettiği dalgalı güvensizlik tarafından derin bir şekilde heyecanlandınimış ve huzursuz halde, her türlü olasılığı reddedebilecek sürprizlerle karşılaşmaya daima hazırdı. Ne var ki beklenen sürprizler onun için az ya da çok teh-ditkar bir felaket karakteri taşıyor ve bu daimi, felaketlerden-ken-dini-koruma-hali ona sadece bilimsel araştırmalarda değil, yaşamın her alanında eşlik ediyordu; karşılaştığı her insandan bir anlamda saldırgan bir çılgınlık nöbeti beklemekteydi, ama bu duygu başka hiçbir yerde, her gün babaevine giden dönüş yolunda olduğundan daha güçlü değildi ve merdiveni her tırmanışında, evin hâlâ yerinde durup durmadığı konusunda biraz kuşkuya kapılıyordu.

Aslında ona göre Weitprecht Kapperbrunn’dan daha sempatikti. Weitprecht’in sıçramalı ürkekliğini paylaşmasa da, bunu kendine

Kapperbrunn’un yaşam karşısındaki güvenli duruşundan daha yakın buluyordu, ama özellikle, içinde ortak bir notanın tınlamasına yol açan şey, ordinaryüsün mucizeye olan kestirilemezlik sınırındaki inancıydı ve bu içsel kabul, Hieck’in, uğradığı zarardan bir tür keyif alma duygusuyla, Weitprecht’in, doktorasının önüne mutlaka engel çıkaracağı kehanetinde bulunacak kadar ileri gitmesine neden oluyordu. Ve her şey sorunsuz hallolup doktor unvanını alınca gerçekten şaşırdı.

Olması gerektiği gibi annesi, Susanne ve Otto törene gelmişlerdi, tabii elleri pantolon ceplerinde gereksiz bir sırıtışla duran Kapperbrunn da oradaydı. Başka türlüsü de beklenemezdi, zaten. Sıcak güneş, tören salonunu aydınlatmaktaydı. Richard, kaldırıldığı yerden çıkarılmış ve onarımlara rağmen kısa ve dar gelen, babasından kalma frakın içinde terliyordu. Doktora adayları arasında Üniversiteliler Birliği’ne üye öğrenciler de olduğu için, Birlik, delegeler göndermişti; bunlar, ucu flamalı sopalan havaya kaldırmış, resmi kıyafetleriyle platformun yanına sıralanmışlardı. Richard ve onunla birlikte tabii ki salonda bulunan herkes, canlan sıkılmış halde, ama yine de biraz kiliseyi anımsayarak, Dekan’ın görkemli Latince sözlerini dinledi. Şimdi doktor oldum, diye düşündü Richard, Dekan tarafından diploması kendisine verildiğinde; bu arada, terleyen bedeninde hiçbir değişiklik gerçekleşmediğini fark etti; ayakkabının içinde ayak parmaklarını kıpırdattı, gömleğin yavaş yavaş yumuşayan sert kumaşı yine de göğüs uçlarına sürtünüyor, yakası da sıkıyordu. Göz ucuyla yukarıya, tavana baktı taze doktor; barok tarzı alçı kabartmayla çerçevelenmiş tavan fresklerini gördü; Sapientia, Alma mater, Sagacitas, Scientia azametle duruyor, ölçüsüz derecede kısa Mars ile Apollon hizmet ediyor, Historia ise onları ciddiyetle izliyordu. Bu sahnenin altında, kim bilir kimin aradan geçmesi için,

ucu flamalı sopalar havada birbirine çaprazlanmıştı.

Çocukken tesadüfeseri götürüldüğü inanılmaz sıkıcı ve rahatsız edici bir operayı anımsadı. Galeride oturmuş, tavanın san renkli alçı kabartmalarını izlemişti, aşağıda ise bitmez tükenmez bir uvertür çalmaktaydı. Belki de bir operetti bu.

Bir sokak çalgıcısının, pencerelerinin altında çalmayı alışkanlık haline getirdiği şarkıyı anımsadı. Bazen kağıda sarılmış bozuk para atmasına izin

verilirdi. Hele ona yolda rastlayınca, laternanın üzerine çizilmiş mehtap manzarasını, yukarıya, şatoya doğru bakarak lir çalan şövalyeyi seyretmek harikaydı, kasanın üzerinde ise bağışlar için bir teneke kutu dururdu.

Ebeveynlerinin yatak odasında barok tarzı, gösterişli iki oturak olduğunu anımsıyordu. Bezemeli altın pervazlar arasına dönüşümlü olarak çizilmiş çiçekler ve çoban sahneleri vardı. Çocuklann oturakları ise sadece beyazdı. Tören bittikten sonra, ağır tahta kapak oturağın üzerine konulurken çıkan boğuk çınlama sesini anımsadı.

Salonda hazır bulunanların hareketlerinden, burada da törenin bitmiş olduğu anlaşılıyordu. Hala platformda duran Richard elinin tutulduğunu hissetti, Weitprecht tebrik ediyordu onu, elbette ki karşısındakinin kim olduğunu bilmeksizin, çünkü Richard'ın zar zor söylediği teşekkür sözcüklerini, sanki onu tanımıyormuş gibi, yanın gözlüklerinin üzerinden şaşkın şaşkın bakarak cevaplamıştı. Sonuçta bu Weitprecht'in doğasında vardı, ama aynı zamanda bütün bu işleyişin doğasında da vardı ve Richard, iddia edildiğine göre, ünlü denklemlerini unutup yıllar sonra tekrar bulan Maxwell'i anımsadı. Dünyanın çeşitliliği içinde anımsama da unutma da yolunu şaşmr; bilginin çeşitliliği içinde, olguların uçsuz bucaksız kütlesi içinde insanın nereden geldiği ve nereye doğru çabaladığı önem-sizleşir, köken ve hedef silikleşir. Richard itiş kakış içinde annesini aradı, ama onun yerine, yanına gelen ve her türlü saygıdan uzak, omzunu pışpışlayan Kapperbrunn'la karşılaştı:

“Ee, bu doğumdan sonra kendinizi nasıl hissediyorsunuz, Hieck?”

“Teşekkür ederim, Sayın Doçent,” dedi taze doktor, rahatsız olmuştu; “ah, işte annem de burada.”

Kapperbrunn “Doktor Hieck,” bile diyememişti, annesi ise olup bitenlerden, ne bütün bu ihtişamdan ne de yanında duran Kapperbrunn'un şakalarından hiçbir şey anlamayan bir ifade takınmıştı.

Yavaş yavaş çıkışa doğru ilerleniyordu. Richard insanların başlarının arasında bir an Hilde Wasmuth'un yüzünü gördüğünü sandı. Ama o değildi. Buna karşılık Kapperbrunn başka bir yöne işaret etti: “Bak hele, E^ Magnus orada.” Zorlukla ilerliyorlardı. Tozlu giysi ve havalandırılmamış odalann boğucu ter kokusu vardı. Kıpkırmızı yüzlü bir kadın, giydiği şık frak ve san

saçlanmn üzerine eğik bir şekilde yerleştirdiği kepiyle geleceğin hukukçusu izlenimi uyandıran doktor oğlunu öptü. Richard bunların hiçbirini fark etmedi, insan kalabalığını dostane ve kendine uygun bir unsur olarak algılayan Otto, bu işi onun yerine üstlenmişti. Kokuyu içine çeken ve kadınlan izleyen Otto'nun gözünden hiçbir şey kaçmıyordu. Burada baş aktörlerden biri sayılan Richard'a imreniyordu. Çok sayıda ayak, önce parkenin sonra da merdiven taşlanmn üzerinde sürüklendi.

Susanne gözünde gizemli ve neşeli bir ifadeyle sordu:

“Burada teoloji doktoru da olunabiliyor mu?”

“Bilmiyorum, olabilir,” diye cevapladı Richard. Hayal kırıklığına uğramıştı. Susanne'nin yüzünde yine o içe dönük ahmakça ifade vardı. İlahi damat neredeydi? Şu yukarıdaki Scientia mıydı? Dış merdivenin alışılmadık ölçüde geniş mermer basamaklarından yavaş yavaş indiler. Beyaz kartonpiyer kubbede insan sesleri ve ayak sesleri yankılanıyordu. Tesadüfen öz-salınım frekansı yakalandığında bir bina çökebilir. Freiburg Köprüsü örneğin, bir bölüğün uygun adımları altında yıkıldı. Sahte doktor diplomaları da var. Her türlü statik hesabın başarısızlığa uğradığı rastlantı noktalan mevcuttur. Merdiven çökecek olsa, hepsi barok tarzı büyük bir kabın içine, şeytanın kumbarasına düşecekler, hep beraber, karmakanşık bir halde; annesi, kendisi, Susanne ve Kapperbrunn. Hayaletler kazam. Evet, artık doktordu. Gerçeklik nerede?

4

Kuşkusuz, Weitprecht'in dikkafalı, kuralsız ve fantastik araştırma yöntemlerine belli belirsiz bir yakınlık hissediyordu, kuşkusuz, kendisi de her seferinde, bilim içinde adeta mantıksal-rasyonel bir mucizeyi, Weitprecht'in mantık karşıtı irrasyonalitesinin durmaksızın umduğu o mucizenin aynısını bekliyordu, fakat Richard Hieck, bilimsel olasılıkları pekala değerlendirmeyi bilen keskin ve eleştirel bir mantığa da sahipti. Dolayısıyla gizli, neredeyse günahkar denilebilecek eğilimine rağmen, Kapperbrunn'un ordinaryüsü küçümsemesinden bir şeyler almıştı, tabii ki ordinaryüs de davranışlarıyla bu tavrı sürekli kışkırtıyordu.

Artık Weitprecht'in yakın çalışma arkadaşlarından biri haline geldiği için, doktoradan sonra kendisine bir teşekkür ziyaretinde bulunmak yerinde olacaktı. Eğer Kapperbrunn hatırlatmamış olsaydı, Hieck bunu asla akıl edemezdi: '

"Eğer görgü kurallarını bir parça biliyor olsaydınız, Hieck, görevinizi yerine getirip, ziyaretinizle bizim ihtiyarı rahatsız ederdiniz." Hieck itirazda bulundu:

"Göz açıp kapayıncaya kadar unutuyor beni."

"Sadece yüzünüzü unutuyor... diğer uzuvlardan hiç söz etmeyelim."

Pazar günü öğleden önce Richard Hieck yola koyuldu. Üzerinde yine babasına ait frak vardı.

Weitprecht biraz uzak, ama hoş bir sokakta oturuyordu. Kaldırımlara bir sıra ağaç dikilmişti; evlerin önünde hiçbir insan ayağının asla değmediği dar bahçeler vardı. Demir parmaklıklar boyunca ilerleyen Richard -frak yüzünden- garip biçimde katlanmış bir şemsiye taşıyordu, çünkü gökyüzü grinin her tonunda üst üste binmiş büyük bulut tabakalarıyla kaplıydı. Hava nemli ve boğucuydu. Richard Hieck evi buldu.

Kapıdaki küçük levhanın üzerinde Heinrich Weitprecht, Dr. phil. o. ö. Profesör yazılıydı. Hieck kapıyı çaldı. Açılan parmaklıklı pencere kanadından, bir hizmetçi kızın yüzü göründü, Richard, Profesör'le görüşüp görüşemeyeceğini sordu.

Kanat kapandı. Bir süre sonra tekrar kızın yüzü göründü. Beyefendinin adı neydi acaba? Richard doktor unvanını zorlukla anımsadı. Kız tekrar kayboldu. Ayak seslerinin yeniden duyulması bu sefer daha uzun sürdü, ama bunun karşılığında sadece içeriye alınmakla kalmadı, kendisini Profesör'ün karısı karşıladı.

"Kocam dıŞan çıktı," dedi kadın.

"Doktor Hieck," diye tanıttı kendisini bir kez daha.

“Evet, kocam çok üzülecek.”

Richard kararsızdı, çünkü Kapperbrunn onu böylesi bir durum için hazırlamamıştı.

“Önemli bir şey mi vardı?” dedi kadın, onun mahcup yüzünü fark edince.

Cevap olarak sadece: “Geçenlerde doktoramı verdim...” diyebildi.

“Ah, siz kocamın öğrencilerindensiniz,” dedi kadın daha dostça, Richard başını sallayınca da: “Belki beklemek istersiniz, o kadar uzun sürmeyecektir.”

“Evet, teşekkür ederim,” dedi Richard rahatlamış halde.

Orta sınıfa özgü bir salona götürüldü. Bir çalışma masası vardı salonda. Weitprecht’in enstitüdeki odasından farklı olarak masanın üzerinde büyük bir düzen egemendi. Ama yine de Weitprecht’in çalışma masasıydı; özenle istiflenmiş bir deste kağıt üzerinde, onun ince, ürkek el yazısını tanıdı Richard.

“Buyrun oturun,” dedi Bayan Weitprecht ve geçerli formülün verdiği akıcılıkla ekledi: “Doktoranızı tebrik ederim.”

Elinde şemsiyesi ve sert şapkasıyla, artık oturmuş olan Richard, göbeğini içeri çekip bedeninin üst kısmıyla, teşekkür anlamında öne doğru eğildi.

“Akademik kariyere başlıyorsunuz demek?”

“Rasathanede asistanım... şimdilik.”

“Bütün gençleri akademik kariyer konusunda uyanyorum ben.”

Solgun bir yüzü, endişe dolu, dertlenmeye hazır gözleri ve içinde inci gibi bembeyaz porselen takma dişlerin fark edildiği, iğneleyici, kontrollü bir ağzı vardı. Fakat giyimi Richard’a çok zarif göründü; elbisesi mavi ipektendi.

“Ah, evet,” diye iç geçirdi kadın aniden, ardından da onu yalnız bıraktı.

Richard, tozlan alınmış tertemiz ve dümdüz raflarda duran kitaplara bakıyordu, Weitprecht'in kendisine özel olarak ödünç verdiği bazı kitapları tamdı. Sonra hol kapısının açıldığını duydu, hemen ardından evin beyi içeri girdi.

Weitprecht'in kendisine önce yanm gözlüğünün üzerinden boş boş bakacak olmasına alışkındı, bunu bekliyordu da, ama onun sadece "İyi günler, iyi günler," deyip, üzerinde duran kağıtları denetlemek için doğrudan çalışma masasına gitmesi, yeni bir nüanstı. Aynı şekilde hemen yine kapıya seğirtmesi de:

"Grete," diye seslendi dışarıya, "Grete."

Kansı Bayan Weitprecht yan odadan çıktı:

"Kızdan ne istiyorsun, Heinrich, odalan topluyor."

Weitprecht çaresizlik içinde çalışma masasını gösterdi:

"Burada iki sayfa eksik."

Bayan Weitprecht masanın yanma gitti: .

"Bunlar mı?" dedi sertçe, bir prespapyenin altındaki iki kağıdı çekip havaya kaldırmıştı, "öylece ortada duruyorlardı, biz de üzerlerine ağırlık koyduk."

Weitprecht'in yüzünde biraz dayak yemiş gibi bir ifade vardı, ama aynı anda dudaklarının çevresinde belli belirsiz ve neredeyse çocuksu bir gülümsemeyle, yeniden bulunmuş kâğıtların sevinci belirdi.

"Doktor Hieck'i selamladın mı?" Kadının sesi umutsuzluk çağrıştırıyordu.

Profesör derhal bütün sevimliliğini takınıp konuğuna yöneldi ve iki elini birden uzattı:

"Bağışlayın... memnun oldum, hangi rüzgar attı sizi buraya?" Beni tanımadı, diye düşündü Richard ve içindeki şükran duygusunu toparlamaya çalıştı.

“Evet,” dedi Weitprecht nazikçe gülümseyerek, “önünüzde bir yaşam uzanıyor, bütün bir yaşam... evet...” Sonra önünde, masanın üzerinde duran akademik bir makaleyi çabucak alıp: “Bunu okumuş muydunuz? Bohr’un yeni bildirisi,” dedi.

Hayır, onu henüz görmemişti.

“Çok önemli, çok önemli,” diyordu Weitprecht, “her yönüyle birbirine uyuyor, her şey aynı amaca yöneliyor.”

Elbette ki kendi çalışmalarım ima ediyordu. Richard bunu anlamış, ama bir bağlantı kuramamıştı. Yine de başım salladı.

“Acele etmek zorundayız,” dedi Weitprecht, mutlaka ifade edilmesi gereken önemsiz, ama gerekli bir saptamada bulunuyormuş gibi alçak bir sesle: “...çünkü artık çok vaktim yok.”

İnsani konulan yavaş kavrıyordu Richard. Yaz tatiline kadar kalan zamanı hesaplamaya başladı. Sanki ayaklannm altında kum varmış gibi, şemsiyeyle parke zemini çiziktirmeye başladı, Weitprecht ise huzursuz huzursuz onu izliyordu, şemsiyenin metal ucu keskindi; sonunda çekinerek: “Kanın...” dedi, ama Richard kendisine bakarak faaliyetine son verince hemen sustu. Dalgın ama yine de dostça gülümsemesi yüzünde tekrar belirdi: “Eğer önümde daha zaman olsaydı, nicelikler, kuramı fonksiyonlarıyla uğraşırdım... siz bu konuyla ilgilendiğinizi söylememiş miydiniz?”

“Evet,” dedi Richard, “ilgilendim.”

“Çalışmaya devam edin,” dedi Weitprecht. Hieck şimdi yeni bir görevin geleceğini sanırken, akademik makaleyi asabi bir biçimde elinde tutan Weitprecht bu kez kendi araştırmalarından söz etmedi: “Çok geç olmadan çalışmaya devam edin, biz fizikçiler artık kendimizi salt kendi alanımızla sınırlamamalıyız, yoksa üstesinden gelmek mümkün değil...”

Richard bu adamın zengin ama yine de berbat edilmiş yaşamını uzaktan hissediyordu. Ona acımıyor, küçümsüyordu, hele şimdi iyice küçümsüyordu. Başka birinin farkına varamayacak, başka birine acıyamayacak kadar meşguldü kendisiyle. Hiç arkadaşsız, oracıkta oturan

ve bir arkadaş arayan hocasına baktı göz ucuyla. Tuhaf bir biçimde sadece babası geldi aklına; öldüğünde babasının yanında hiç kimse yoktu, annesi bile. Yan odada Bayan Weitprecht birtakım gürültüler çıkarıyordu ve Richard, Weitprecht burada öldüğünde de onun aynı şekilde işine devam edeceğini düşündü.

“Evet,” dedi Weitprecht, “Kapperbrunn’un, ‘matematik fiziğin hizmetçisi değil, onun kraliçesidir,’ sözünü biliyorsunuzdur herhal-de...aslında bu konuda haklı.”

“Birçok şey deneylere dayanarak keşfedildi,” dedi Hieck, “neredeyse her şey.” Bu gerçekten de doğru olmasına rağmen, her şeyi matematiksel düşünceyle alt etmek isteyen, ona ters gelen bir bilgiydi ve sadece, Weitprecht’in konuşmasında belli belirsiz hissettiği, kişisel bir ilişki kurma çabasını ürkütücü bulduğu için söylemişti. Alıştığı yola geri dönmek istiyordu ve az çok kendiliğinden şöyle deyiverdi: “Kümeler kuramı örneğin...”

Weitprecht hemen atladı:

“Peki, bununla halledebiliyor musunuz...?”

Richard doğruyu söyledi:

“Konu giderek daha çok genişliyor... Doktor Kapperbrunn çalışmamın şimdiye kadarki sonuçlarım Cresseljoumal’e gönderdi...”

Weitprecht başını sallıyordu:

“Biliyorum... evet, sanının, sözünü etmiştiniz...” dedi korkulu ve kötücül bir bakışla, ardından, “Sonuçlandıramayacağız... yetişmeyecek,” diye ekledi.

Çökmüş ve yaşlı görünüyordu. Çok uzun süre genç kalmıştı.

Hieck izin istedi. Weitprecht onu kapıya kadar geçirdi. Yağmur sicim gibi yağıyordu, kalın, dikey, sıcak çizgiler halinde. Siyah pamuklu şemsiyenin altında eve yürüdü Hieck.

Hava artık hep kapalıydı. Nehir, neredeyse ilkbahar öncesinde olduğu kadar çok su taşıyordu. Gölet, eski kent değirmeninin büyük baraj göleti, ağzına kadar doluydu. Çıkışındaki su bendinin üzerinden, yoğun düz bir su perdesi akmaktaydı.

Göletin koyu, hafif yağlı parlayan dingin yüzeyi, -yağmur yağarken kurşuni benekli bir süzgece benzerdi- üzerinde deve dikenlerinin ve su nergislerinin yetiştiği nemli çayırlarla çevriliydi. Güney kıyısında yaklaşık on metre yükseklikte, yeşille kaplı, nemden dolayı çelik mavisine çalan koyu yeşil bir bayır uzanıyordu. Otlar arasındaki köstebek tepecikleri ipeksi yumuşaklıktaydı. Yamaçta birkaç fındık çalılığı vardı.

Otto için önemli bir bölgeydi burası. Bunun bir nedeni, tuttuğu takımın futbol sahasının, yamacın üst tarafında bulunmasıydı; diğer bir nedeni de, kendini göle atma tehdidini gerçekleştirerek intihar etmiş kadınların romantik anılarıyla yücelmiş göl kıyılarının, kentin erotik yaşamında geleneksel olarak önemli bir rol oynamasıydı. Iki ablası Susanne ile Emilie, birbirlerinden ne kadar farklı olurlarsa olsunlar, gölet hakkındaki karanlık düşüncelerinde ve anlatımlarında uyuşuyor, Otto özelinde ise müthiş coşkulu bir dinleyici buluyorlardı. Sonbaharda küçük göl temizlendiğinde, Emilie, yeşil çamur ve san balçık içinden, intihar eden unutulmuş bir kadının kolu veya bacağı çıkar beklentisiyle -şehvetli bir beklentiyle-, küçük kardeşinin elinden tutup, oraya gitmeyi asla ihmal etmezdi. Otto, bu merak dolu göl denetimi alışkanlığını, Emilie kenti terk ettikten çok sonra da uzun süre sürdürdü.

Bu ilkel, ama sağlam ilk hayallerin üzerine, sonralan, aynı şekilde değirmen göleti etrafında dönen, daha zengin düşler eklendi; örneğin genç ve dâhi ressam Otto Hieck’e duyduğu çılgınca aşkın acısıyla, kendisini gölete atmak zorunda kalan genç bir kız vardı, gerektiğinde zengin bir dul da olabilirdi bu ve geride bıraktığı bir vasiyetnameyle genç dâhinin geleceğini ve Roma’da eğitim görmesini güvence altına alabilirdi. Bu arada kesin olmayan, daha doğrusu o anki ruh haliyle kesinleşecek olan şey, intiharın gece sisler arasında mı, yoksa sevgilinin gözü önünde mi gerçekleştirileceğiydi. İlk seçeneğin avantajı, cesedin daha sonra gölet temizlenirken bulunma-sıydı, ikincisi ise gözüpek ve soylu delikanlıya, taşkın sulara atlayıp cesur bir kurtarma girişiminde bulunma fırsatı tanıyor

olmasıydı, kurtarma girişimi de yine isteğe göre başarılı ya da başarısız olabilirdi. Otto daima bu olasılıklardan birini seçiyordu: Ateşli öpücükleri ve giysilerin altından okşayan ölü sevici, tutkulu elleriyle, cansız yatan kadının gözlerini açmasını sağlayabilir, kendisini cennette sanan kadın kollarım onun boynuna dolar ve yamaçta, insanlık kendini bildi bileli olan şey olurdu; fakat bunca ölüm tehlikesi ve kurtarmanın ardından, özellikle de hanımefendi yaşamaya devam ettiğine göre, elde edilmeye çalışılan servetten kocasının yararlanması olasılığına karşın, evlilik kaçınılmaz gibi göründüğü ve Otto, hayallerinde bile evlilikle ilgili böyle netliklerden ürktüğü için, çoğunlukla hanımefendiyi ölü durumda bırakmaya, kulüp arkadaşlarının yardımıyla onu çimenlerin üzerine yatırmaya ya da yukarıya, kulüp binasına taşımaya, sadece ve sadece hızlı çizgilerle, ölmüş kızın soylu yüz hatlarım eskiz defterine geçirmeye, ama genel olarak, vasiyetnamenin açılmasını ve mirası beklemeye karar verirdi.

Elbette ki bunlar evde kurulan hayaller olarak kalıyor ve Otto gölette yüzerken ya da yukarıda futbol sahasındayken, göletin erotik yetenekleri silikleşiyordu.

Kulübün, ilkel tribünlerin altında bulunan soyunma odalarının girişi yan taraftaydı; bir tünel gibi tüm binanın altım kaplayan bu uzun ve geniş koridorun tavanı, oturma yerlerine uygun olarak kademeli biçimde yükselmekteydi, sol tarafta soyunma odaları, duşlar ve dinlenme yeri vardı. Ahşap tavandaki aralıklardan yer yer tribünlerin çatısı görünüyordu.

Genç takım antrenman maçı yapmıştı, Otto şimdi duşun altındaydı. Ilık su ince, bronz bedeninin üzerinden kayıyordu, bacaklarını açmış öne arkaya eğilerek suyun küçük bir dere gibi bacaklarının arasından ahşap ızgaraya akışını, orada guruldayarak akıp gitmeden önce kahverengi beton zemin üzerinde ufak bir birikinti oluşturuşunu izliyordu. Ter kokusunun suyla birlikte akıp gittiğini hissetti, yanağını kendi pürüzsüz omzuna dayayıp bir öpücük kondurdu, ardından da fark eden kimse oldu mu diye çevresine bakındı. Odalarda ve koridorda gürültü vardı. Ahşap zemin üzerinde ayak sesleri yankılanıyordu. İki kişi, “Ellerinizden öperim, Madam” şarkısını birlikte söylemeye çalışıyordu.

Genç takımın antrenörü, P.: takımından Walter Ritter duşların bulunduğu bölüme geldi. Çırılçıplaktı, sadece tıraş takımı vardı elinde. Dar kalçası ve

geniş omuzlarıyla atletik bir yapıya sahipti, hafif eğri ve içe doğru duran güçlü bacakları aşın kıllıydı. Teni hayvanat bahçesi gibi kokuyordu, futbolcu ayaklan tuhaf ve kaba bir bitkiyi andırıyordu, onu sırtlamış gezdiren, masal kahramanı iki kök cücesi gibiydiler. Otto kendi pürüzsüz, kadınsı teninin de bir gün böylesine sert ve kötü kokan bir deriye dönüşebileceği düşüncesiyle dehşete kapıldı; bir sağ dizini bir sol dizini kaldırıp baldırlarım yıkıyordu, gerçekte ise amacı çıplaklığını gizlemekti.

Ritter ikinci duşun ipini çekti, tıraş fırçasını ıslatıp yüzünü sabunlamaya başladı.

“Daha ne kadar böyle dans edip duracaksın, göt suratlı,” dedi dostça ve tıraş olmak için sol yanağını şişirdi.

Otto eğilip suyu sırtından aşağı akıttı.

“Akşam kafeteryaya gelecek misin?” diye cevap verdi eşit olduklarını kanıtlamak için. Ritter hep oradaydı; bütün resimli dergilerde fotoğraflan hayranlıkla izlenen bu starın peşinden ısrarla koşan bir sürü kadın vardı. Otto kadınların bu sevgisini anlıyordu, ama Ritter’in tenini ve iğrenç ağzındaki bozuk dişlerini düşününce yine de anlayamıyordu. Kaba bir ağzı vardı Ritter’in, dudaklan sanki eski bir kauçuktan yapılmış gibi esmerimsi ve inceydi. Dudağın üzerinde, şu an üst dudağını tıraş ettiği için parmağıyla tutup kaldırdığı kısa bumunda iki kara delik görünüyordu.

Otto askıdan havlusunu alarak duştan çıktı. Ritter arkasından bağınyordu:

“Senin gibi bir haylazın kafeteryada ne işi var, hiçbir Tanrı’nın kulu sizden doğru düzgün bir takım çıkaramaz.”

Otto giyindi. Abartılı geniş golf pantolonu neredeyse ayak bileklerine varıyordu. Kenarları kırmızı, sapsarı kolsuz bir süveter kostümünü tamamlamaktaydı. Papağana benziyordu. Arkaya doğru dümdüz taranmış uzun ıslak saçları kafasına yapışmıştı. Çıkışta bir sigara yaktı. Kari Wohlfahrt onu bekliyordu.

Puslu bir haziran akşamı çökmüştü çayırların üstüne. İki delikanlı sigara içerek ıslak futbol sahası üzerinden geçerken, bugünkü maçın teknik

ayrıntılarını tartışıyorlardı.

“Lanet olsun, yine yağmur yağacak,” dedi Kari ve uçan kırlangıçları gösterdi.

Otto sigarasını attı, gri akşam havasını içine çekti. Tütünün iyice hırpaladığı ciğerleri yumuşak ve nemli havayla dolmuştu. Bir daha asla sigara içmemeye karar verdi. Bu tatlı akşam onu hüzünlendir-mişti, annesinin sağlıklı duygusallığı uyandı içinde:

“En güzel ölümün hangisi olduğunu biliyor musun?”

“Evet, asılmak. .. nedenini biliyorsun işte.” Kari pis pis gülüyordu.

Otto’nun kastettiği başka bir şeydi, gerçi bir biçimde benziyordu, onunki sadece daha az caniceydi, daha çok bir sonsuzluk öpücüğü içinde eriyip giden bir şey. Ama herhalde aynı şeydi, o yüzden sustu.

Beyaz saha çizgisini geçip ahşap bariyerin üzerinden atladılar. Burada, izleyicilerin ayakları altında çimler yok olmuştu, zemin çıplak ve çamurluydu. Sonra gölete doğru inen yamacın başına geldiler. Birbirlerini düşürmek için itişip kakıştıktan sonra koşar adım aşağıya indiler.

Karl bir sigara daha yaktı, Otto da onu izledi. Çevrelerinde hafif engebeli, engin bir manzara uzanmaktaydı, sağda kentin gri evleri, solda nehir kıyısında sıra sıra dizilmiş söğütlerin yitip gittiği ova. Otto’nun ressam gözü hiç kuşkusuz, babasının gerçekdışılık duygusuyla, annesinin yaşamın gerçeklerine dönük ve o gerçeklerle duyusallaşan ruhunun kesişme noktasıydı. Batıda, parlak lacivertten, kafeteryanın barındaki içecekleri anımsatan iştah açıcı portakal rengine kadar uzanan porselenvari saydamlıkta bulut tabakaları vardı. Görebilen göz için ulvi bir manzaraydı bu. Otto görebiliyordu.

“Banka hesabı benim adıma,” dedi Karl ganimet hevesiyle, “parayı bana hiç sorunsuz öderler, yeter ki defter elimde olsun.”

“Üç yüz mark,” dedi Otto.

“Evet, hemen hemen.”

Kari, uzunca ve biraz solgun yüzlü, kıvırcık san saçlı, uzun boylu bir delikanlıydı. Otto’yla aynı yaştaydılar, teknik meslek okuluna gidiyordu. Eğer gerekli sermayeyi toparlayabilirlerse, Otto ile birlikte hayata geçirmek istediği bir spor toto bayisi projesi kurmuştu kafasında. Kentte, dedesiyle ninesinin yanında yaşıyordu ve adına açılmış bir banka hesabı olduğunu öğrenmişti.

Otto’nun gerçekliğe kendini delice kaptırmış gerçekdışılık duygusu, bu sonu belirsiz işe girmeye dünden hazırdı. İyiyle kötüyü ayırt edemiyordu. Kendisi için bir yarar sezdiğinde, her şeyi mübah görüyordu; her türlü ahlak sistemine, isterse şeytanınki olsun, dahil olma yeteneğine sahipti ve bunu hiç fark etmeksizin yapıyordu. En çelişkili şey bile onun ruhunda yer bulabiliyordu, doğduğundan beri birbirine zıt ikili, dahası üçlü, dörtlü bir yaşam sürdürdüğü söylenebilirdi, bu yaşam, onun pratik ölçülülüğüne rağmen yine de gerçekliğin nesnesi haline gelmişti, kendilerini nasıl sunarlarsa sunsunlar, gerçekliğin tüm olgularına bağlıydı ve bu olgularla, sadece içinde eriyip gerçekdışılığa ve düşsel olana dönüştükleri için bu kadar içli dışlıydı.

“Evet,” dedi Otto, “yapacak bir şey yok, demek ki benim de üç yüz mark yürütmem gerekecek.”

“Hieck,” dedi Karl Wohlfahrt ciddiyetle, “ben yürütmüyorum, para bana ait.”

“Aynı şey,” dedi Otto büyük bir inançla.

Louise Grubicht göletin çevresinde dolaşmaktaydı.

“Haa,” dedi Kari, “neden buradan inmek zorunda olduğunu şimdi anlıyorum, ee, sizi yalnız bırakırsam bana ne kadar para vereceksin?”

Otto kötü kötü gülümsedi:

“Ne? Sana bir de para mı ödeyeceğim...? Sen şu hesap defteri işinde dikkatli ol yeter.”

Karl Wohlfahrt buradaki alçaklığı kavrayana dek bir süre geçti.

“Domuz,” diye cevap verdi sonra.

“Sensin domuz,” diye güldü Otto böğrünü dürterek. Birlikte Louise’ye doğru yürüdüler, Karl, artık eve dönmek zorunda olduğu için üzüntüsünü belirterek yetişkin biri gibi nazikçe vedalaştı, ancak ayrılmadan önce Otto’ya esaslı bir tekme geçirmeyi başarmıştı. Bu haylaz oğlanların davranışında yetişkinlerin davranışlarının rezilliği şimdiden açık seçik belli oluyordu. Ama kendileri bunu bilmiyorlardı. Louise uslu uslu beklerken onlar dostça ayrıldılar.

Göletin yüzeyi yeşil, gecemsi ve kocaman panldamaktaydı, kıyısında yürüdükleri akşam da yeşil ve kocaman ve karanlık parıldıyordu.

Louise bir fotoğraf stüdyosunda asistandı, Otto’yla iş dolayısıyla tanışmış, onun resim çizme yeteneğinden çok etkilenmişti. On altı yaşındaydı, kahverengi saçları, menekşe rengi gözleri vardı ve bu gezinti için dudaklarını boyamıştı.

Otto, benim tenim Ritter gibi kıllı ve sert değil, gömleğimin altında pürüzsüz bir tenim var, demeyi çok isterdi.

Louise ise, erkeklerle telefonlaşıp duran şefim gibi göğüslerim sarkık değil benim, koltuk altlanmsa pespembe, onunkiler gibi koyu renk ve kınş kınş değil.

Ama Otto sadece şöyle dedi: “Garbo’nun yeni filmini izlediniz mi? ... Olağanüstü.”

Louise ise yalan söyledi: “Evet... Büyük bir sanatçı.”

Oysa ikisi de filmi izlememişti.

Hava daha da kararınca el ele tutuştular. Nemli bulutlardan bütün insanların yalnızlığı, içinden geldikleri ve içine yürüdükleri gece, hafif hafif ve yumuşacık esiyordu.

Richard'ı durmaksızın sarsan şey, yapmayla yapılmış olan arasındaki dengesizlikti. Beynine gürül gürül ışık dalgalan akıyor, sinirlerinin ve damarlarının içine yayılıp kanını hafifletiyor ve içe dönük gözlerinin uzağı görmesini sağlıyordu, ancak bu parlak çalışmanın sonucu en fazla, ufak çaplı herhangi bir bilimsel kuram oluyordu, bir matematik önermesi denilebilecek bir şey, -yayınlama zahmetine katlanmaya bile değmez-, çoğu kez yalnızca bağıntı için gerekli, ama aslında küçük, önemsiz bir problemin çözümüydü. Ve yaşamın en gözüpek umutlan gerçekleştirilebilse, Leibniz'in sonsuz küçükler hesabı, Cantor'un kümeler kuramı gibi yeni bir matematik disiplini yaratma işi başanlabilse, boyutsallık mucizesinin izini sürme, belitsiz bir mantığı keşfetme başanlabilse bile, bunun ne anlamı olacaktı ki; elde edilen şey, her zaman, alt edilemeyecek o bilgi dağının yalnızca küçük ve önemsiz bir parçası olarak kalacaktı, sezilen deneyimin, sonsuz ve evrensel uzak görüşün daima yalnızca küçük bir parçası, ebediyen betimlenemeyenin betimlenebilen küçük bir parçası. Doğa her yerde olduğu gibi üretim sürecinde de, en sonunda üretilen sonucu milyarlarca kez aşan müthiş bir bolluk sunmuştur.

Akşamlan evde pencere açık otururken yavaş yavaş silikleşen sokak gürültüsüyle birlikte bütün sesler olağanüstü bir netlik kazanıyordu: Bir erkek sesi ya da bir kadın gülüşü ya da sadece bir kamyon lastiğinin parke taşlar üzerindeki hüzünlü yuvarlanışı ya da tek bir koma sesi o zaman odada tamamen yalıtılmış olarak duyulabilirdi, hiçbir şeye bağlı olmadan, hiç kimse tarafından üretilmeden ve böylesine bağımsız hale gelmiş bu ses o kadar güçlüydü ki, insan bu sesin evrenin tekerlek yuvasından geldiğini ve uzayın da onun çevresinde döndüğünü sanabilirdi. Şaşırtıcı bir biçimde ve aslında özel olarak pek ilgilenmediği halde, Richard, katedrallerin kentler üzerinde yankılanan çan seslerinin ne anlama geldiğini ve müziğin ^^n için nasıl bir önemi olabileceğini şimdi anlıyordu. Ama bu konuda düşünmek istemiyordu, bunu daha sonraya erteledi. Çilekeş yüzünü buruşturdu; dünya fazlasıyla zengindi, önce mantıkla ilgili olanın halledilmesi gerekiyordu.

Yine de bu çok dürüstçe değildi, o da bunu biliyordu. Çünkü saf ^«külasyon uğruna reddettiği dünyevi sesler arasında, penceresin-geçip ona u^^tn kadınların gülüşü kadar çok reddettiği başka

ses yoktu. Ve eğer kendisine karşı tam anlamıyla dümst olabilseydi, o zaman onun için dünyanın tüm sesleriyle birlikte titreşen, bütün müziklerle birlikte müzik yapan, bütün çan sesleriyle birlikte çalan sesin, daima bu kadın gülüşü olduğunu anlardı. Ama bunu kendisine itiraf etmediği gibi, bir o kadar da günah sayıyordu ve matematik ona sadece günahtan bir kurtuluş gibi görünmekle kalmıyor, matematik içinde yalnızca bütün günahkarlıklardan, ya da adına her ne denilecekse ondan uzak duran kişilerin başarılı olabileceğine inanıyordu. Bu yüzden dünyevi olan her şeye bu kadar açıkça düşkün olan Kapperbrunn'a hiçbir matematiksel saygınlık tanımama eğilimindeydi. Doçentin bilgisinin ve başarılarının ardında bir dalaverenin gizli olduğundan kuşkulanıyordu. Bölümdeki, günahtan arınmamış davranışlarım yakından gözlemlediği öğrencilerden ise söz etmeye bile gerek yoktu, çünkü gerçekten de pek çoğu içsel bir zorunluluk olmaksızın ve sadece şu anda ortaokul öğretmenliği için en fazla boş kadro bu disiplinde bulunduğu için matematiği seçmişlerdi. Ve Kapperbrunn'un da benzer nedenlerle matematiğe yönelmiş olduğunu düşünmekten kendisini alamıyordu.

Geri kalan, matematikle ilgisi olmayan dünyaya ilişkin ise tam ve ölçüsüz bir küçümseme duyuyordu.

Ancak Susanne'ye değer vermeyi sürdürüyordu. Çalışmasında pek bir ilerleme sağlayamadığı zamanlar, küçümsemeyle dolu, ama sessizce ve belli belirsiz, bir armağan alabileceğini umarak, bu en yabancı alandan ona doğru bir güç, bir tür üretkenlik -belki de Susanne'nin büyük güveninin bir parçası- akar umuduyla, bir şapeli andıran odasında kız kardeşini ziyaret ediyordu. Susanne'nin büyük sükûneti ve güveni; daha da anlaşılmaz olan manevi bir dünyada anlaşılmaz bir hayvansılık, aynı zamanda hem aşağılayıcı hem gizemliydi ve Susanne bazen anlaşılmaz ve aptalca gevezelikler etse de, annesinin açık kayıtsızlığından yine de daha anlamlıydı. Annesi için matematik herhangi bir uğraştan farksızdı, buna karşılık Susanne, matematikten kesinlikle daha fazla anlamayan, sadece Richard'ın sonunda her şeyi bir kenara bırakıp dine dönmesini bekleyen Susanne, Richard'ın çabasının önemini ve ciddiyetini biliyordu. Richard'a gelince, o kendi haline gülse de, matematik problemlerini, bilimsel hedeflerini Susanne'yle tartışmak ona daima çekici geliyordu, bu konulardan çok uzak olan Susanne'ye, hatta, ona ve onun güvenine,

bilinçsiz bir kehanete tabi olur gibi tabi olmak, Richard'a çekici geliyordu. Bunu hiç yapmadı ve Susanne de zaten asla böyle bir yargıya varma iddiasında ıbulunamazdı. Eğer buna cüret edecek olsaydı, muhtemelen Richard onu hemen sustururdu. Çünkü kız kardeşi ruhunun sadece en gizli köşesinde, gizem kapısında duruyordu, sarsılmaz bir bekçiydi o, gözleri kapalı, gecenin içinden çıkan, kendi gizi Richard’mkiy[l]e aynı olmasa da, yine de bekçiydi. Ruhun münzevi çan sesi, gücün anlaşılmaz kaynağıydı.

Ama birbirleriyle eşit koşullarda konuşuyorlardı, birbirlerinde pek çok şeyi küçümseyerek, birbirlerinin P.ek çok şeyine saygı göstererek.

“Hayır,” dedi Susanne, “ufaklığın artık böyle başıboş dolanmasına izin vermemek gerek, yoksa iyice sefil olacak.”

Richard omuz silkti: “Ben artık onu dizginleyemiyorum... ama ikimizden daha rahat bir yaşam süreceğinden emin olabilirsin.”

“Yalnızca matematikle insan feğitilemiyor işte... daha önemli şeyler var,” dedi Susanne.

“Biliyorum,” diye kabul etti Richard uzlaşmacı bir tavırla.

Oda karanlıktı, ama lambanın aydınlattığı yerde, kumaş üzerine işlenmiş şu sözler okunuyordu:

Sen Tanrısın

Ben senin hizmetkarın.

Richard’ın gözleri oraya kilitlenmişti; evet, kendisi de bir hizmetkardı, ama hizmet ettiği Tanrı nerede? Kaçınılmaz olarak hizmete teşvik edilmiş, gittikçe daha ağır bir angaryaya doğru, kavrayamadığı bir bilginin angaryasına doğru itilmişti, onun yazgısı buydu. Susanne ve o, yaşıyorlar mıydı gerçekten? Salt görünürde bir yaşam sürmüyorlar mıydı? Görünürde bir ölüm uğruna çabalamıyorlar mıydı? Gerçekten yaşayan Otto değil miydi? Ah, Otto’nun işi çok daha kolaydı.

Gecenin içinden geliyor, gecenin içine gidiyorlardı.

Susanne:

“Annem biraz daha fazla göz kulak olabilirdi, ama son dönemde kendisi de çok tuhaflaştı,” dedi.

“Annem onu hep şımarttı,” dedi Richard.

“Babamızın yokluğu Otto’yu etkiledi,” dedi Susanne.

Bu onun için bir şanstı, demek istiyordu Richard, ama sustu. Babası öldüğünde annesi ona: Şimdi ufaklık için babanın yerini sen doldurmak zorundasın, demişti. Bu istekte uygunsuz bir şey vardı ve Richard, içten içe tüm kararlılığıyla hemen geri çevirmişti bunu, ama yine de söz konusu isteği yerine getirmediği için suçluluk hissediyordu.

Susanne, geniş kalçaları, geniş kıçı ve geniş göğüsleriyle orada öylece oturmaktaydı. Richard’ın şimdiye kadar muhatap olduğu kadınların hepsi böyleydi, yalnız onların yüzleri de geniş ve uyuşuktu, oysa Susanne’nin yüzü ciddi ve sertti. Bu yüz ifadesiyle matematik dersine, orada bulunan ve ona -sırf sert ve erkeksi bilim havasıyla kuşatılmış oldukları için- kadın gibi görünmeyen alıkların çoğundan çok daha iyi yakışırdı. Susanne’nin çevresi karanlığın hoş olmayan ışığıyla örülüydü ve aynı zamanda aydınlığın ışıltısı düşmüştü üzerine.

Susanne onardığı çoraptan başını kaldırıp gözlerini ovuşturarak: “Geç oldu,” dedi.

“Yine evde değil, haylaz,” dedi Richard.

“Hepimiz ona karşı günah işledik,” dedi Susanne.

“Yüce Tannm,” dedi Richard, çivilenmiş resimlerle dolu duvara göz ucuyla bakarak.

“Kötü konuşmamalısın,” diye buyurdu Susanne.

Kendisini açıkça daha üstün bir babanın, yıldızlı gecede azametle oturan, yıldızlı gecenin kendisi olan süper babanın temsilcisiymiş gibi gördüğü fark ediliyordu. Saçma bir bağıntı, diye düşündü Richard ve yine sesin

yalnızlığını hissetti. Suyun içindeki yıldızlar. Bu küçük evde bir arada oturuyoruz. En yakın spiral bulutsu ile aramızdaki mesafe neredeyse bir milyon ışık yılı. Otto günah işliyor, henüz eve dönmedi. Bir sesin yalnız tınısı: Ey karanlık rahim.

“Geçen pazar benimle birlikte kiliseye geldi,” dedi Susanne biraz gururla.

“Mutlaka ilgilendiği bir kız vardır orada,” dedi Richard ve bunu Kapperbrunn’un da söylemiş olabileceğini fark etti.

Susanne kıskanmıştı: “Benimle birlikteydi.”

O da tıpkı kendisi gibi direngendi, ikisi de kederli iyimserlerdi. Neşeli tavrıyla Kapperbrunn ise karamsardı. Richard bunu birdenbire anladı: Ancak teslimiyet insanı neşelendirir, hâlâ uman ve çaba sarf edenin ise neşelenmesine filan izin verilmemiştir; bütünlük şeytani bir şeydir. O küçük yaramaz da olasılıkla çoktan teslim olmuştu.

“Şeytani bir şey,” dedi Richard, Kapperbrunn’un konuşma tarzını kullanarak.

“Ne?” Susanne’nin gözünde Richard’ın tanıdığı, ama yine de onu tuhaf bir biçimde huzursuz eden şakacı.bir ifade vardı.

“Bir dahaki kilise ziyaretine benim de gelmem gerekecek galiba,” dedi Richard

“Seni ikna etmeye çalışmıyorum, sen zaten kendiliğinden geleceksin,” diye cevapladı Susanne

Üzerinde oturduğu sandalyenin hasır örgüsü birçok akşam, sayısız akşam gıcırdadığı gibi gıcırdıyordu. Karşıda annesi önlüğü andıran kırışık geceliği içinde, Richard’a hamile kaldığı ve onu doğurduğu yatakta, her zaman uyuduğu gibi uyuyordu. O zamandan bu yana yaşamın pek çok deresi akmıştı içine ve orada, ayırt edilemez biçimde hala akıp duruyorlardı. Susanne’nin doğumunu anımsadı, o zaman beş yaşındaydı, Rudolf’la Emilie çoktan doğmuştu, o zaman evin üzerine çökmüş olan korkunun yükünü anımsadı. Ve sonra, korku ortadan kalkıp, annelerinin yanına

çağrıldıklarında artık hiçbir şey yoktu, sadece yeni bir kardeşleri olmuştu. Bu Susanne'ydi. Tann'mn değirmenleri yavaş öğütür, sözünü anımsadı, belki de o zamanki korkunun nedeni hala etkili olacaktı, belki unutulmayacaktı ve Susanne'nin dindarlığı ona neredeyse, artık tarihe mal olmuş uğursuzluğu geri püskürtme çabası gibi göründü.

"İnsan günahlarından o kadar kolay kurtulamıyor," diyerek ayağa kalktı Richard. "Artık işimin başına dönmem gerek."

"İnancın basit bir şey olduğunu düşünmüyorsun herhalde," diye cavap verdi Susanne, onardığı çorabın üzerine tekrar eğilerek, "Taıın basittir."

Tanrı görünen her şeyin içinde ve görünenin dışındadır, o kilisedir ve kilisenin üstündedir.

Susanne'nin iç dünyasında neler olup bitiyordu? Richard'la onun arasındaki yaş farkı, Susanne ile Otto arasındaki yaş farkı kadardı, yani beş, Otto dünyaya geldiğinde Susanne bu yaştaydı. Richard, Susanne'yle kendi ilişkisini, Susanne'nin Otto'yla ilişkisine aktarma eğilimindeydi: Geometrik şekillerin benzerliği, diye düşündü, oysa biliyordu ki yaşamın içinde o kadar kolay olmuyordu bu, hele kopyasını çıkarmak bir o kadar daha zordu.

"Hiçbir şey basit değil," dedi Richard.

Yaşamın tüm dereleri, anımsamanın ve unutmanın tüm dereleri gecenin sessizliğine dökülür. Yeryüzüne atılıvermiş insan, soluk alıp veriyor ve düşü yeryüzünden yukarı doğru yükseliyor. Uzay soluk alıp veriyor mu? Milyarlarcaya doğru genişliyor mu, uzayın boyutsuz olduğu o en küçük noktaya kadar büzüşüyor mu, sesin yalnızlığına dönüşerek?

Susanne: "Bir kapı sesi duydum... sanının Otto geldi," dedi.

Otto, beş yaşındaki Susanne'nin çocuğuydu, tıpkı Susanne'nin de kendisinin çocuğu olması gibi. Buraya kadar doğruydu, yine de ona doğru gelmiyordu. Susanne, Richard'm annesinden tanıdığı aynı dermansız hareketlerle esnedi.

Her gece yeryüzüne geri dönmek, çan sesini, bütünlüğe, bütünlüğün sezilmesine doğru büyüyen, ama küçük bir bilgi dışında geriye hiçbir şey bırakmayan sesi algılamak: istenmesine izin verilen şey buydu. Bir milyon ışık yılı, bin milyon ışık yılı, herhangi bir sayı işte.

Beceriksiz parmaklarla ürkek ürkek dokundu kız kardeşinin omzuna:

“Hadi, sen gidip yat artık. Yorgunsun. lyi geceler.”

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

1

Yaz öncesinin puslu havası yerini gürül gürül bir sıcağa bırakmıştı. Kentteki yeşil alanlar solmuş ve gereksiz hale gelmişti, bu ölü taş yığınlarının arasındaki canlılar değildi artık onlar, olmaları gereken şey değillerdi, onlar bile ölmüştü. Rasathanenin çevresindeki çam ormanı kupkuruydu, çam yapraklarının nemli parlaklığı yok olmuştu, gövdelerinden koyu bir reçine fışkırıyordu. Ormanın iğne yapraklarıyla kaplı toprağı kahverengi ve cansızdı.

Tatil yaklaşıyordu. Weitprecht derste işleyeceği konularını henüz bitirememişti; bir hafta daha eklemek istiyordu. Oysa dinlenmeye en çok onun ihtiyacı vardı, her halinden belliydi bu.

Kapperbrunn:

“Sıcaklar yüzünden, yazlan hep böyle çöker o. Ama boş umutlara kapılmamak lazım, derslere devam edecektir,” diyordu.

Görevli Anton Krispin yeleğini çıkarmıştı. Laboratuvar önlüğünün altında yalnızca gömleği vardı. Gümüş saati, laboratuvar görevlilerinin odasında, bir rafa asılmış, zincirin ucunda sallanıyordu.

Hieck, rasathanedeki görevi izin verdiği ölçüde, enstitüde çalışmaya devam ediyordu. Böyle de devam edecekti. Bazı seminerlere katılıyor, raporlar hazırlıyor ve konferanslar veriyordu. Özellikle mantık ve nicelikler kuramı konularında itibarlı bir konuma gelmişti; önemli kişiler arasında yer alıyordu. Makalesi Crelles Journal’de yayınlanmıştı, enstitünün ufak dünyası için ne de olsa dikkate değer bir olaydı bu.

Bir gün Weitprecht onu yanma çağırdı.

Masanın üstü kâğıtlarla doluydu. Sandalyelerin üzerinde bile kâğıt yığınları vardı. Weitprecht ise karşılarında yorgun ve çaresiz durmaktaydı:

“Bir düzen sağlamam lazım, Doktor Hieck. .. kim bilir tatilden sonra durum ne olacak, bu kadar materyale yazık.”

“Evet,” dedi Hieek, işin nereye varacağını kestiremeden, oysa Weitprecht'in, mirasını birine bırakma niyetinde olduğu açıktı.

“Tatilde burada kalıyorsunuz, değil mi?” diye sordu Weitprecht. “Evet,” dedi Hieck.

“Kapperbrunn gidiyor da.”

Bir süre sustular.

Weitprecht temkini elden bırakmadan, tekrar konuya döndü: “Kanın, bizim de gitmemiz konusunda ısrar ediyor... Doktor kalp tedavisi için bir kür önerdi... Kanın Nauheim’ı düşünüyor.” Hieck bunlara ne anlam vereceğini pek bilemiyordu.

“Evet, işte ben de size tam, bu kağıtları gözden geçirip geçireme-yeceğinizi sormak istiyordum, vaktiniz elverdiğince tabii... Çalışmalarımı yakından tanıyorsunuz, sizin için kolay olacaktır.”

Hieck, oldukça umutsuz bir şekilde kağıt yığınlarına bakıyordu. Weitprecht yatıştırıcı bir tavırla devam etti:

“Her şey kronolojik olarak işaretli. Aynca dalga mekaniği çalışmalarının sağ köşesinde D harfi var. Kuantum teorisi ile ilgili olanlarda ise K harfi... Bakın, gördünüz mü, çok basit... Bunun dışındakiler de aynı şekilde, sadece ara sıra iç bağıntılara dikkat etmek gerekiyor, o kadar... Çok basit,” dedi.

Eski kağıtlardan toz kokusu yükseliyordu; Hieck bumunu karıştırma isteği duydu, ama sadece çenesini kaşımakla yetindi.

“Hgili matematik çalışmaları şu dolapta duruyor,” diye ekledi Weitprecht çekine çekine bir dolabın açık çekmecelerini göstererek. “Evet,” dedi Richard.

“Ancak,” dedi Weitprecht, kaygısı daha da artan bir yüz ifadesiyle, “...aslında sürdürülmekte olan deney serisinin sonuçlandırılması gerekirdi...

Bayan Magnus o konuyla ilgileniyor, denetlense iyi olurdu.”

Richard odadan çıkarken Kapperbrunn sırıtarak baktı:

“Tatil ödeviniz hayırlı olsun.”

Hieck oldukça şaşkındı:

“Bunun üstesinden nasıl geleceğim, Tanrı bilir.”

Kapperbrunn yatıştırıcı bir tavırla:

“Hadi ama, üzülmeyin... yanınıza bir zenci buluruz mutlaka,” dedi.

“Ne?”

“Yani, bir zenci işte ya da dilerseniz güzel bir zenci kız. Her şeyi

tek başınıza halletmeyi düşünmüyorsunuz herhalde... Kızlardan biri seve seve kabul edecektir, sadece, Weitprecht’in bundan asla haberi olmaması lazım.”

Bu gibi konularda Kapperbrunn’un üstüne yoktu. Ama Hieck yine de kuşkuyla sordu:

“Öyleyse kendiniz niye üstlenmediniz bu işi?”

“Ben mi?... Tabii ki yola çıkacağım için ve sizin payınıza da bir şeyler düşsün istediğim için. İşte bu yüzden ihtiyan üzerinize saldım. Sadece şaşkınlığınızı görüp, biraz eğlenmek istedim, yoksa önceden söylerdim size.” .

Kapperbrunn gözlüğünün ardından göz kırpıyordu. Bu kez Hi-eck bile gülmeden edemedi.

“Pekala, kimi istiyorsunuz, Hieck?”

Hieck, en yakın ihtimali seçti:

“Bayan Magnus zaten deney serisini sonuçlandırmak zorunda.” “Tabii Krispin izin verirse, ama Krispin, son derece haklı olarak, deneyler sonbaharda tamamlanırsa dünyanın sonunun gelmeyeceği görüşünü savunacaktır.”

“O zaman kız kâğıtlan daha çabuk inceleyebilir.”

Kapperbrunn yüzünü buruşturdu:

“Magnus için önemli olan tek şey doktoradır... Deney serisini bitirdiği gün arkasına bakmadan çekip gidecektir, bundan emin olabilirsiniz... Akıllı bir kızdır o.”

Hieck bir cesaretle:

“Peki Bayan Wasmuth?” dedi.

“Hmm, evet, Hilde Wasmuth... eğer çok ısrar ediyorsanız... ama açıkçası ben onaylamıyorum; bence Wasmuth fazla hırslı, hem aşırı titizliğinden dolayı işleri asla bitiremez, öte yandan da mirasın dâhiyane yöneticisiymiş gibi davranır, dolayısıyla sorunlar yaşarsı-■ nız... Eh, Wasmuth ya da başka biri, size birini bulacağım ben.” “Çok teşekkür ederim, Doktor Kapperbrunn.”

Hieck garip bir biçimde hâlâ tam olarak ikna olmamıştı.

“Aman Tanrım, bu ne sıcak,” diye yakındı Kapperbrunn, “bugün dersi mayoyla vereceğim galiba... siz de gelecek misiniz?” “Hayır, bugün rasathaneye gitmek zorundayım.”

Kalın perdeler indirilmişti, kare şeklindeki pencere çerçevelerinin gölgeleri perdelerin üzerine düşüyordu, Kapperbrunn haklıydı, boğucu bir hava vardı.

“Ders için büyük amfiye taşınacağım, orası daha havadar.” Kap-perbrunn artık başka bir şey düşünemiyor gibiydi.

Richard sıcaktan dolayı rasathaneye tramvayla gitti. Vatmanın yanında ayakta duruyordu, karşıdan rüzgar vuruyor, yolun iki yanındaki ağaçlar yanlarından akıp gidiyordu. Büfeler açıktı, insanlar gölgede oturmuş

kırmızı san renkli meşrubatlar ve bira içiyorlardı. Yüzme havuzunda tramvay boşaldı. Havuz ve kabinler buradan görülebiliyordu, ortalık çıplak beden kaynıyor, bağrışlar çağnşlar ta oraya kadar geliyordu; ara sıra; biri kuleden atladığında, sudan gürültülü bir cumburtu yükseliyordu.

Richard, acaba insem mi diye düşündü. Biraz yüzecek zamanı vardı. Onun yerinde Kapperbrunn olsa kesin inerdi. Ama o daha düşünürken, tramvay hareket etti, karar vermek zorunda kalmadığı için sevindi. Sabah yüzmek daha iyi. Otto mutlaka orada, suyun içindedir. Saat dörtte paydos ediyor, yani çoktan bisikletine atlayıp gelmiş olabilir.

Boş tramvay şimdi hatırı sayılır şekilde sallanıyor, arkadaki vagon tangır tungur sesler çıkarıyordu. Balyaların üzerinde hamalların tembel tembel yattığı bir kamyonun yanından geçtiler; güneş gözlükleri takmış, cinsiyetleri belli olmayan, beyaz giyiniş kişilerin oturduğu lüks bir araba yanlarından geçti. Karşıdan kamyonlar ve arabalar geliyor, göz açıp kapayıncaya kadar geçip gidiyorlardı. Güneşli ova, sıcaktan bir cam perdesiyle kaplı gibi görünen dağın eteklerine kadar uzanıyordu.

Son durakta, san renkli iki tramvay vagonu duruyordu. Biletçilerle vatman küçük bekleme salonunun önündeki bir sırada oturmuş, kaba saba seslerle gevezelik ediyorlardı. Taksi şoförleri ise arabalarını yolun gölgeli tarafına çekmiş, sürücü koltuklarında uyuk-luyorlardı. Bahçeli iki lokantada akşam için hazırlıklar sürmekteydi. Bahçe içindeki villaların panjurları kapalıydı, bahçelerin gölgeli yerlerinden ara sıra çocuk sesleri yükseliyordu.

Richard villaların arasında uzanan yollarda ağır adımlarla yürüdü. İki parlak karyola ucunun ve duvarda asılı aziz tasvirlerinin göründüğü -villanın kapıcısına ait olduğu anlaşılan- bodrum katı penceresinin pervazında bir köpek kıvnlmış yatıyordu. Richard’ı görünce miskin miskin havlayıp arkasından baktı.

Yaşam, her yerde açık ve netti, Kapperbrunn gibi net, yaz mevsimi gibi net; bir dişli diğerinin içine geçiyordu, tramvaylar tarifeye uygun gidip geliyor, köpekler saate göre havlıyor, yıldızlar saate göre hareket ediyordu. Yorgun ve sessiz dünyanın ekseni etrafında dönüyordu salınan uzay ve gökyüzünün süt mavisi içinde süt rengi bir hilal duruyordu.

Çevresinde nice sayısız yaşam, nice sayısız nesne toplanmıştı, sessizce yükselen ve düşen ürkütücü bir I}.esneler havuzu; terleyen bedeninin içinde nice sayısız yaşam ve nesne toplanmış, düşüncesini nice sayısız kez dölleyip hiçliğin içine düşmüştü. Richard, düşünen bedenini tarifeye uygun olarak oraya ulaştırmak için, rasathaneye giden yokuşu adım adım tırmanmaya başladı, yavaş yavaş.

2

Bu arada, Richard yanılmıştı: Otto o gün öğleden sonra havuzda değil, kentin diğer ucundaki göletteydi. Yüzme söz konusu olduğunda, değişiklik yapmayı seviyordu.

Değişken su seviyesi nedeniyle gölette tesis kurulamıyordu, ama suyu bol olduğunda, sevilen bir açık hava havuzu olarak işlev görmekteydi. Yağmurlu haziran günlerinden bu yana su seviyesi iki metre kadar alçalmıştı ve kuzeydeki sığ kıyıdan suya varabilmek için çamurlu ve killi bir yerden epey mesafe geçilmek zorunluydu, buna karşılık futbol sahasının alt tarafındaki dik yamaç ise hiç fena değildi.

Ayrıca son derece rahattı da. Kulüpte soyunup koşarak sahadan geçilebiliyordu. Karl Wohlfahrt'la Otto bu kez de öyle yaptılar.

Suya girip ilk yüzme keyfini geride bıraktıktan sonra, sıkılmaya başladı Otto:

“Burası işe yaramaz bir yer.”

“Neden?”

‘1iiç kız yok.”

“Eh, yani...”,

“Motosikletimiz olsa, nehir boyunca Gleuringer çayınna gidebilirdik; kızlar da seve seve gelirdi bizimle.”

“Kendine bir motosiklet alabilecek durumda mısın?”

Konuşma yine gelip ihtiyaç duydukları paraya dayanmıştı. Karl hesap defterine hâlâ ulaşamamış, Otto ise mükemmel biçimde planladığı soygunu gerçekleştirmeyi başaramamıştı; gerçekleştirmek için en ufak bir girişimde de bulunmamıştı zaten. Rastgele planlar yapıyorlardı:

“Önemli olan ilk geliri elde etmek, sonra işi bırakıp ressam olacağım.”

“Ressamlar para kazanamaz.”

“Öyle mi?... Hemen hemen her ressamın kendi arabası var.” Paraya karşı dizginlenemez bir açlık duydu birden. Aynı anda içinde bir şey, bu parayı ona başka birinin sağlamasını arzuladı şiddetle, parayı annesinden çalacak kişinin Karl olması gerektiği düşüncesi, karşı konulmaz bir oyun gibi ele geçirmişti onu. Bu düşünce hem korkutuyor hem de çekici geliyordu.

“Sanınm, bacağıma kramp girdi,” diyerek sırtüstü yattı, “sudan çıkmam gerek.” Yüzü bembeyaz kesilmişti. “Eğer batarsam, saçlarımdan yakala.”

“Saçma,” dedi Karl ona doğru yüzerek.

Gerçekten de, dibi boylamasına az kalmıştı. Otto kıl payı kıyıya ulaştı. Ayaklarının altında yeri hissettiği an kramp geçiverdi.

“Şu işe bak, uff.” Soluk soluğa sürünerek sudan çıktı.

Parayla ilgili planlan hakkında konuşmayı sürdürmediler. Ama vedalaşırlarken Otto yine bembeyaz kesilerek sıkıntıyla:

“Aslında bir gün beni almaya eve gelebilirsin. Yann beş uygun mu sence?” dedi.

İlk kez bir kadına gittiği günden farksızdı, şimdi onu neyin heyecanlandırdığını ise bilmiyordu. Hiçbir şey konuşulmamıştı ve hiçbir şey de olmamıştı. Ancak onu cezbeden ve boğan, ama adlan-dıramadığı bir şeyin bilgisi vardı içinde. Ve bu beklenen ziyaretten annesine söz ederken, belli etmemesine rağmen, sanki bir suçu itiraf ediyormuş gibiydi.

Bayan Hieck biraz şaşırdı:

“Ziyaretçilerinden hiç söz etmezdin sen.”

“Ama bu sefer ona bir kahve ikram etmek istiyorum.”

Bayan Hieck kollarını göğsünün altında kavuşturmuş hoşnut hoşnut gülümsüyordu:

“Sonunda evcimenleşiyorsun. Aferin.”

Ertesi gün Karl, Kramer Caddesi’ndeydi, tanışma faslının ardından oturma odasında kahve ikram edildi. Yeşil panjurların kararttığı odada kapalı yerlere has bir serinlik vardı. Meyve kokuyordu.

Katharine Hieck delikanlıların yanında oturuyordu. Beyaz kollan masanın üstündeydi. Su gibi berrak sesiyle ve küçük burjuvalara özgü bir rutinle Karl’a eviyle ve okuluyla, soyu sopu ve gelecek planlarıyla ilgili sorular sordu. Karl gözlerini onun beyaz kollarına dikmişti.

Katharine ona sen diye hitap ediyordu.

“Demek meslek okulundasın, ne öğretiyorlar orada?”

“Çokça matematik işte.”

“Matematik mi? O konuda sana Richard yardımcı olabilir.”

Bir rahibe gibi koyu renkler içinde odaya giren Susanne gelip yanlarına oturdu.

“Baksana, Otto’dan çok daha uzun bu. Yan yana durun da bir bakalım.”

“Ah, evet, benden bir baş daha uzun o,” diye homurdandı Otto, “ölçmeye gerek yok.”

“Otto'yla aynı yaşta mısınız?” dedi Susanne.

“Aslında benim de ona siz diye hitap etmem gerekirdi, böyle büyük bir delikanlıya,” dedi Katharine.

Oğlan san saçlarının dibine kadar kızardı.

Başka zaman olsa, bunun üzerine onunla dalga geçme fırsatını kesinlikle kaçırmayacak olan Otto, bu kez susmuştu.

Fakat diğerleri de susuyordu, Susanne, kendi karanlığının içine geri çekildiği için, Katharine, delikanlının kollarına ve göğüslerine baktığını hissettiği ve ilgisiz şeylerden konuşabilecek soğukkanlılığa sahip olmadığı için. Dolayısıyla hepsi burunlarını kahve fincanlarının içine gömdüler.

Küçük burjuva tarzı büyülenme, ama yine de bir büyülenme. İri ve esmer Susanne'nin yanında Katharine, zamandan bağımsız dünyevi bir gör,üntüye sahipti, yaşı belli olmayan bir Rubens kadını gibi, ebediyen doğuran, buna rağmen çocuksuz, çünkü sadece sevgilisi onun çocuğu olabilir. Kendi kahvesinin içine kırdığı kurabiyelerden, yanında oturan Karl'ın fincanına da ufalıyordu. Sonra o sün-gerimsi kahverengi parçacıkları kaşıklarıyla yakalayıp alıyorlardı.

tik ayağa kalkan Susanne oldu:

“Sanının pencereler artık açılabilir,” dedi ağzını silerek.

İçeriye ışık düştü, sıcaklık akın etti; Katharine'nin sarışın ensesinde ufacık ter damlaları vardı. Karl görmüştü onları.

“Artık gitmem gerek,” dedi Karl, “çok teşekkür ederim, Bayan Hieck.”

“Yine gel,” dedi Katharine, “bir şeye ihtiyacın olursa Richard sana yardım eder.”

“Yüzmeye gidiyor muyuz?” diye sordu Otto.

“Elbette,” dedi Karl çabucak, sanki buradan uzaklaştığına sevi-niyormuş gibi.

Aşağıda, merdivenin yanında bıraktıkları bisikletlerini alıp gittiler. Karl öndeydi, Otto onun peşinde. Zincirler ritmik ve alçak sesli bir dakiklikle takırdıyor, seleler arada bir gıcırdıyordu. Bütün bunlar bilinen ve hoş şeylerdi. Asfalt üzerinde yumuşak, zarifçe kayıyor ve susuyorlardı, kent

merkezindeki yuvarlak kaldırım taşlarının üzerinde sarsıla sarsıla yol alırken de suskunlukları sürdü, ama katedral meydanında Otto öne geçip bağırdı: “Nereye?”

Karl, yolun gölete giden sol tarafını gösteriyordu. Otto başını salladı: “Yüzme havuzuna gidelim.” - “Neden? Kızlar yüzünden mi?” - “Hayır, ama gölet şimdi kirlidir, dün de az kalsın boğulacaktım.” - “Saçmalık, sonuçta boğulmadın.” - “Az kalsın boğulacaktım, oraya bir daha gitmem.” Sonunda Karl boyun eğdi ve havuza doğru yola koyuldular. Yine susuyorlardı. Otto ara sıra iyice nişan alıp, hızla Karl’ın arka tekerleğine bindiriyordu, iki bisiklet hafifçe birbirine çarpıyor, yumuşak ama keskin bir sarsıntı geçiriyorlardı, vazgeçemedikleri bir oyundu bu, oysa her ikisi de tuhaf bir biçimde sıkıntılıydı ve aslında oynamamayı yeğlerlerdi. Dolayısıyla kent çıkışına yakın Karl’m, arkadan gelen Otto’nun yaklaşmasına izin verip: “Louise’le mi buluşacaksın orada?” diye sorması iyi oldu. -“Belki.” - “O zaman bana ihtiyacın olmaz, zaten havuza verecek param da yok.” Otto'nun itiraz etmesini beklemeksizin döndü ve ters yöne doğru uzaklaştı.

Aradan ancak iki gün geçtikten sonra, Otto’yu almak için tekrar ortaya çıktı; sözleşmemiş olmalarına rağmen Otto onu bekliyordu. Ve sözleşmişler gibi Karl, Bayan Hieck’i sormadı, Otto ise annesine konuğu hakkında hiçbir şey söylemedi. Kahve filan söz konusu değildi artık, tam tersine, hemen bisikletlerine binip havuza yollanıyorlardı. ikisi de çok mutluydu.

Bayan Katharine tesadüfen fark edinceye kadar, birkaç kez böyle yaptılar. ikili yine tam kapıdan sıvışmak üzereyken:

“Bu da ne demek oluyor?” diye arkalarından bağırdı Katharine, “neden kaçıyorsunuz siz?”

Otto hızla devam etti, Karl durdu. Boğazı kurumuştu, dizleri titriyordu; istese de istemese de durmak zorundaydı.

“iyi günler, Bayan Hieck,” diyebildi sonunda.

“Böyle alelacele nereye? Daha kahve bile içmedin.”

“Havuzda bizi bekliyorlar,” diye yalan attı Karl.

“Eh, madem o kadar acil, koşun bakalım, ama bir dahaki sefere haber ver.”

“Tamam, teşekkür ederim.” Karl fırlayıp merdiveni indi, yüzü kıpkırmızıydı. Sanki peşlerine şeytan takılmış gibi pedallara bastılar.

Ama hiçbir şey kâr etmiyordu, ondan daha güçlü bir şeydi bu. Okulun olmadığı ilk boş öğle sonrasında Hieckler’in evine damladı Karl, Otto işten dönmemişti daha.

3

Laboratuvar görevlisi Krispin’in verdiği izin sayesinde, Bayan Magnus deney serisini sona erdirebilmişti. Temmuz ayı boyunca meşguldü yani, Kapperbrunn ise Hieck’in tasnif işi için başka bir zenci bulmak zorunda kalmıştı: Bayan ilse Nydhalm, altıncı sömestr fizik öğrencisi.

Krispin tatil onuruna siyah laboratuvar önlüğünü çıkarmış, koridorlarda ve dersliklerde sadece gömleğiyle çalışıyordu. Önlüğü laborant odasının kapısında asılıydı.

Enstitü "bir telefon kulübesi kadar sessizdi. Krispin üçüncü katta kâğıt hışırdatsa zemin kattan duyuluyordu, bazen laboratuvardan tek bir cam sesi geliyordu, bazen elektrikli bir cihazın çıtırtısı. Richard bu sessizliği seviyordu. Sanki beyaz ve güneşli olanın içine taşınmış bir gece gibiydi. ilse Nydhalm’ın işini kendisi üstlenmediği için neredeyse üzülecekti Richard.

Önce işe alışması için kıza birkaç gün zaman tanıdı. Sonra yanına geldiğinde, hem Weitprecht’in çalışma masasını hem de ortada duran masayı kaplamış olan kâğıt kargaşası önünde, umutsuz bir halde dikilirken buldu onu; ağlamak üzereydi:

“Bu iş için üç yıl uğraşmam gerek.”

“O kadar sürmez, Bayan Nydhalm.”

Kahverengi saçlan, soluk benzi, gri gözleriyle, orta boylu ve incecik duruyordu kız önünde. iki kaşının arasında küçük bir çizgi vardı:

“Doktor Kapperbrunn'un dediği gibi tasnif etsem elbette kolay olurdu, ama Profesör Weitprecht’in bundan hoşnut kalmayacağına eminim.”

Richard ise, yaşamı boyunca birçok hayal kmklığına katlanmak zorunda kalmış Weitprecht’i, daha sıradan bir çalışmanın bile hoşnut edeceğinden emindi.

San kalın perdeler indirilmiş olmasına rağmen oda sıcaktan kavruluyordu. Güneş perde arasından odanın tavanında rengarenk bir ışık tayfı oluşturmuştu.

Gözlerini miyoplann yaptığı gibi kırpıştırarak devam etti ilse Nydhalm:

“Ayrıca bu çok sıkıcı, bürokratik bir iş olur, işi içerden ele almak gerek. Sanının Doktor Kapperbrunn bu konuyu pek öyle doğru dürüst düşünmemiş.”

Kapperbrunn buydu işte; her türlü sorunu ele alıp kavramakta becerikliydi, ama ilk bulduğu çözümün ötesine bir adım atmaya dünyada hiçbir şey ikna edemezdi onu. Bu örnekte bürokratik çözüm de fazlasıyla yeterliydi tabii, ama bu kızın taleplerinin Kapperbrunn’un planından öteye gidiyor olması Richard’ı derinden memnun etti. Dolayısıyla:

“Evet, çok haklısınız, Bayan Nydhalm,” dedi.

“iyi ama, insan burada yolunu nasıl bulabilir, Tann aşkına!” Çaresiz bir el hareketi yaptı kız bütün o kâğıtlan göstererek.

“Hının, evet...” Daima atılıma hazır olan beyni harekete geçmeye başlamıştı Richard’ın.

işte tüm düşünce yapısı itibariyle Kapperbrunn’un tam zıttı olduğu için, bir sorunu sırf o sorun adına çözmeyi asla başaramamıştı, hattâ, bir sorunu bütün sistem bağlantısı içinde görmek ve oradan hareketle kavramak dışında bir davranış ona neredeyse ahlakdışı görünüyordu. Şimdi de organizasyon ve empati becerisini Weitprecht’in eserlerinin hizmetine sunması söz konusuyken, onları tek tek anlamaya çalışmaya başlamadan önce, bütün sorunlar ona kendiliğinden, bir araya toplanması gereken bir

bütün, başlı başına bir sorun ünitesi olarak görünüyordu. Weitprecht'in konularıyla yeterince ilgilenmişti, yani genel tablo kafasında tamamen hazırdı, fakat bunları geliştirme görevini üstlendiğinde, her türlü yetersizlikleri ve parıl parıl parlayan dehasıyla bir bütün olarak ancak şimdi anlıyordu. Bu aynı zamanda, Weitprecht'in anısına yapılmış ender rastlanır etkileyicilikte bir kohuşma olmuştu, kaşlarını çatmış, giderek artan bir ilgiyle dinleyen Ilse Nydhalm, sonunda gözlüğünü takıp steno ile not tutmaya başladı. Richard konuşmasını bitirdiğinde. tutuk ve sessiz bir şekilde:

"Evet, aynen böyle, kesinlikle böyle," dedi.

Kızın onayıyla yüreklenen Richard hemen ana grupları modelle-meye ve bir tasnif planı tasarlamaya başladı, planın üzerine kırmızı ve mavi kalemlerle bağlantı çizgileri çekiyordu:

"Evet, şimdi işe başlayabiliriz."

Ilse gülümsedi:

"Gerçekten, artık başlayabiliriz, teşekkür ederim, Doktor." Gözlüğün arkasında çokbilmiş çocuksu bir yüz ifadesi vardı. "Teşekküre değmez, Bayan Nydhalm," diye cevapladı Richard sertçe ve hemen oradan uzaklaştı.

Her gün öğleden önce enstitüye gidiyordu. Yaklaşık bir saat Bayan Nydhalm'le çalışıyor, ardından yeni deney sonuçlarını öğrenmek için - Bayan Magnus denetim olarak algıladığı için pek hoşnut kalmasa da- al yanaklı Bayan Magnus'un yanma, laboratuvara geçiyordu. Enstitüde karşılaştıklarında onu abartılı bir şekilde selamlayan Krispin: "Bayanların ikisi de görev başında, Hocam," diye rapor veriyordu.

Saygıdeğer bir kişiydi o. Ve Ilse Nydhalm, böyle bir kişiye borçlu olunan saygının yanı sıra, çekingenlikle yaklaşıyordu ona. Fakat kendisi de fazlasıyla çekingen olduğu için, bunu fark edemiyordu, ortak çalışma onun için alışılmadık ve ürkütücü bir şeydi ve bir defasında Kapperbrunn'un dağdan gönderdiği, "Size, sevgili Hieck ve güzel iş arkadaşınıza selamlar," yazılı kartpostal geldiğinde, Richard kartı saklayıp, selamı ancak birkaç gün sonra iletmişti.

Ilse Nydhalm zekiydi ve kendisi de fikir üretebiliyordu. Kısa süre içinde Richard’m yardımına ihtiyaç duymamaya başladı, onun varlığından giderek daha sıklıkla matematik konularında sorular sormak için yararlanıyordu. Ona olan itaatinin bir biçimiydi bu ve aynı zamanda kendi tutukluğunu gizlemenin de bir aracı. Daima sorunun odağından hareketle sorunun sınırlarına kadar ilerleyen uzun söylevler çekerdi Richard, bilimsel araştırmanın şimdiye kadar izlediği ve eğer üstlendiği görevi yerine getirecekse izlemesi gereken yolu göstererek. Derste olduğu gibi, söylevlerinde de aynı hatayı yapıyordu; saldırgan ve otoriterdi, ne arada soru sorulmasına ne de itirazlara tahammül ediyordu. Çünkü o kendi kendisiyle tartışıyor ve bu esnada da adamakıllı terliyordu, bunun nedeni havanın sıcaklığından çok heyecandı; bilimsel durumla ilgili her açıklama, onun için aynı zamanda kendi hedeflerinin aydınlatılmasıydı ve böylesi bir aydınlanma elde edebiliyor ve ifade edebiliyor olması, geride bıraktıklarından bir kurtuluş gibiydi, yeni başlayan bir soluk almaydı bu ve bir ışık vaadi gibiydi, ama bu konuda konuşmak zorunda olması, dahası, bu konuda bir kızın önünde konuşmak zorunda olması, özgürleştirici ve mutluluk verici aydınlanmanın, ancak konuşma esnasında gerçekleşmesi, yalnızca matematiğe değil, yaşamının esasına da bir ihanet gibiydi, çünkü burada açığa çıkarılan şeyin -böyle düşünüyordu Richard- yaşamın ve matematiğin asıl amacıyla bir ilgisi yoktu ve bilimin nesnel amaçlarıyla öznel duygulan birbirine karıştırmayı kesinkes reddediyordu. Rengarenk bir ışık tayfı oynuyordu tavanda, Ilse Nydhalm ile konuşmaları ise, Susanne’nin odasında geçirdiği akşamlarla tuhafbir zıtlık içindeydi. Şu anda yaptığı şey, onu günahkar olana ve karanlık anarşiye doğru çok dolambaçlı bir yola geri götüren çok karmaşık ve tümüyle anlaşılmaz bir ihanetti! Ey, evrende duyulmayan yapayalnız ses. Ama,

Richard Hieck’in bir süredir dış görünüşüne daha çok önem verdiğini tarafsız her gözlemcinin fark etmesi gerekirdi.

Sabahlan genellikle yüzme havuzuna gidiyordu.

Havuzu boydan boya altı kez -kendi koyduğu ve titizlikle uyduğu bir kuraldı bu- yüzmüş, havuzun kaygan-çatlak ahşap merdivenlerinden tırmanarak yukarı çıkmıştı. Sonra havuzun beton kenarına oturdu, ayaklarım suyun içinde sallayarak karşı tarafta, gergin iki ipin üzerine

asılmış, sabah rüzgarıyla hafifçe şişmiş ve bayrak gibi dizilmiş çamaşırlara bakıyordu. Biraz daha ileride, her iki tarafında, batıdan esen kış rüzgarlarının aynı şekilde eğdiği ağaçların bulunduğu yol görünüyordu. San tramvaylar sabah sabah takırtıyla sallanarak geçip gidiyorlardı.

Beyaz keten pantolonu, mavi çizgili trikosu içinde, kollan çıplak ve kaslı havuz görevlisi Vinzenz Ulreich, uzun bir sopanın ucundaki küçük bir ağla sarımsı yeşil yapraklan topluyordu havuzdan. Su beton duvarlara ağır ağır çarpmaktaydı.

Doktor Richard Hieck birdenbire adıyla seslenildiğini duydu. Ses sudan geliyordu.

Çok az kişi vardı havuzda. Su şeritler halinde parıldıyordu; Richard gözlerini kırpıştırdı, hiçbir şey göremiyordu. Biri serbest stilde yüzerek, hemen yanındaki merdivene doğru yaklaştı. Basamaklara oturup az önce söylediğini tekrarladı:

“Günaydın, Doktor Hieck.”

Yukarıdan bakıldığında, bunun kesinlikle bir kadın olduğu göğüs dekoltesinden anlaşılmaktaydı. Ama beyaz bonenin içindeki baş, pekala bir delikanlıya da ait olabilirdi.

“Günaydın,” dedi Richard tedirgin.

Gelen kişi kendisini tanıttı: “Boşuna kafa patlatmayın, adım E^ Magnus.” Bacaklarını yukarı çekmiş, kollarını dizlerine dolamıştı. Tıpkı açık bir kahve gibi, her şeyiyle ışıklı bir kahverengiye bürünmüştü.

“Oo, Bayan Magnus.” Richard çıplaklığından utandı, merdivenin yanından suya atladı. Şimdi sulan püskürterek aşağıdan bakıyordu kıza. Saçma bir biçimde siyah mayosu ona Susanne’nin giysisini anımsatmaktaydı.

“Teşekkürler,” dedi kız, “iyice ıslattınız beni.” Bacaklarını suya daldırıp çırptı: “işte, bu da benim rövanşım. lyi de, siz suya neden girdiniz ki. Gelin güneşe çıkalım.” Kız son derece saygısızdı.

Ayağa kalktı. Siyah, nemli mayosu parlıyordu, göğüs uçlan dikleşmişti, bacaklannm arasında o kadınsı üçgen hafif kabarık duruyordu.

“Flörtünüz burada değil?”

“Pardon?”

“Hani şu her günkü matematikçi flörtünüz.”

Richard gönülsüz gönülsüz sudan çıkarak kuma, kızın yanma oturdu. Ayaklarını kuma gömdü, şimdi kendisini daha az çıplak hissediyordu.

“Spor yapmasam, çalışamazdım,” diye anlatıyordu kız.

Kapperbrunn’u küçümseyerek düşünmeden edemedi Richard; bu onun reçetesiydi. Yine de hafiften bir gurur duydu, bu konuda da Kapperbrunn’dan geri kalmadığı için. Dünyanın önceden kestiri-lemezliği yine açıkça görülüyordu, anarşinin kanadı dokunuyordu ona yeniden ve bu siyah mayo karşısında düşünceleri yine Susanne çevresinde dönmeye başlamıştı. Ilse Nydhalm hiç kuşkusuz beyaz mayo giyerdi. Gökyüzü kurşuni bir renk almıştı.

Richard yavaşça:

“Daha önce karşılaşmamış olmamız garip, ben hemen hemen her gün buradayım,” dedi.

“Ben normalde daha erken gelirim.”

Kız beyaz bonesini çıkarmıştı. Saçları kızıl-sarışındı. Susan-ne’ninkiler ise siyaha yakın. Ilse Nydhalm da onun gibi esmerdi.

Birdenbire fark etti: Dünyada günahkar olan, önceden kestirilemez olandı. Nedensel ve yasal bağıntıdan kopmuş olan, ki isterse bu, uzayda tek başına süzülen bir ses olsun, günahkardır. Yalıtılmış olan, hem anlamsız hem günahkardır.

Çilekeş yüzünü buruşturdu.

Ema Magnus ona bakıyordu:

“Biraz daha fazla spor yapsanız, zararını görmezdiniz. Aslında çok yakışıklı olabilirdiniz.”

“Gauss’un iyi bir kayakçı olduğunu mu sanıyorsunuz?” Normal olarak bunun yansı kadar bile hazır cevap değildi, ama gerektiğinde kullanabilmek için, Kapperbrunn’a karşı içten içe çoktandır hazır ettiği bir savdı bu.

Kız neşeyle güldü:

“Enstitüye birlikte gidelim mi?”

Kilise çanlarının sesi uzayda yalnızdır ve günahkar değildir, günahkar olmaması gerekir. Burada doğru olmayan bir şey vardı, ama buna rağmen doğruydu ve gerçekti: Susanne’nin yapıp ettiği şeyler ise, anlaşılmaz da olsa bir nedenden dolayı onaylanamazdı.

Enstitüye Bayan Magnus’la birlikte girmek imkansız gibiydi.

“Hayır, benim rasathaneye gitmem gerekiyor.”

“Aslında bana bir gün rasathaneyi gezdirebilirdiniz.”

Güldüğünde bütün dişleri ve dişetlerinin bir kısmı görünüyordu. Mutlaka çokça öpüşmüş olan bir ağızdı bu. Hieck, rasathanenin alt tarafında, omıan içindeki lokantayı düşünmeden edemedi.

“Eh, görüşmek üzere, Doktor Hieck.”

Kız ayağa kalkmıştı. Yürüyüşündeki dişilik kalçalarının salınışında ifadesini buluyordu.

Richard ayaklarını kumdan çıkarıp sırtüstü uzandı. Parmaklan, hafifçe çıtırdayan ve tırnaklarının arasına giren kumu eşeliyordu. Yaşananları yeniden yorumlamaya, rötuşlamaya çalıştı: Ema Magnus bir fizik öğrencisiydi, yani cinsiyet özelliklerinin onu terk etmesi gerekirdi. Ama etmiyordu. Göz ucuyla yukarıya doğru baktı. Atlama kulesinde tek başına biri duruyordu, rengarenk bonesiyle genç bir beden; öne eğilmişti, gergin

kollarını yukarı kaldırıp zarif bir taklayla atladı. İki saniye sonra suyun şıpırtısı duyuldu.

Hieck enstitüye ancak öğleden sonra gidebildi.

Ilse Nydhalm ince dudaklarıyla:

“Az önce Bayan Magnus buradaydı. .. sizi aradığını sanıyorum,” dedi.

Richard’ın aklına sadece “yılan” sözcüğü geldi. Sıkıntıyla:

“Onunla bugün görüştüm zaten,” dedi.

Ilse Nydhalm cevap vermedi, başını kaldırmadan özet çıkarmayı sürdürdü.

Susuyorlardı. Ertesi gün Richard:

“Bir gün rasathaneyi görmek istemez misiniz?” dedi.

Gri gözleri kocaman açılmıştı kızın.

“Gerçekten mi?”

Richard bu kez laboratuvar çalışınalannı denetlemeden çıktı.

Bugün Katharine Hieck, “Artık hayaller kurmuyorum,” cümlesini kullanmaktan hoşlanıyorsa, bunu herhalde, hayallerin ve fantezinin fazlasıyla zorlanmasına, hiç kuşkusuz Hieck’le evliliğinde ortaya çıkan bir zorlanmaya tepki olarak değerlendirmek gerekir. Çünkü evlendiğinde Katharine Hieck için, istenen ve istenmeyen, övgüye ve yergiye değer, doğru ve yanlış, izin verilen ve verilmeyen gibi kavramlar çoktan oturmuştu, köyde geçen çocukluğu belirlemişti . bunları, hiç kuşkusuz ki bilinçli düşüncelerinden daha eskiydiler ve hiçbir şekilde sarsılacak gibi değillerdi, ama Katharine, Hieck’ten yana karar kıldığında, -bunun nasıl olduğunu hala anlayamıyordu-kendi ideallerine göre yeniden yorumlamak zorunda bırakan ve buna rağmen onu bütün o köklü kavramlarından kopmaya mecbur eden şey de yine bu tümüyle farklı varlık olmuştu. Bunun için, üstesinden gelinmesi neredeyse olanaksız müthiş bir fantezi çalışması gerekmişti, gerçi asla bilinç düzeyine çıkmamıştı, ama yine de o kadar

ızdırap vericiydi ki, Katharine Hieck evlilik yaşamının kaosunu ve karanlığını, kendi değişmez ideallerine ihanetin cezası olarak görüyordu, suç ve cezanın adil dağılımı da bu ideallere dahil olduğu için, bunu daha da şiddetli hissediyordu. İşte böylesi bir düşünce silsilesini, “Şimdi artık hayaller kurmuyorum,” diyerek sonlandır-mayı alışkanlık haline getirmişti.

Karl Wohlfahrt’ın aileye katılmasından sonra ise artık evliliği ile ilgili hayalleri de sönmüştü. Deyim yerindeyse ilave bir annelik duygusu bulmuştu burada, karanlık bir kökenle yüklenmemiş olan bu duygu, örneğin Otto'ya yaptığı annelikten bir bakıma daha kolay, istekli ve daha özgür bir annelikti. Karl’ın damarlarında akan köylü kanı bu isteğe bağlı akrabalığa yol açmış olabilir, kim bilir, kentteki dedesiyle ninesinin yanma sürülmüş bu köy kökenli oğlan ona, belki kendi kaderinin yansımasını göstermiştir, her neyse, Kat-. harine oğlanı kahve ve kekle besliyordu.

Bütün bunları gözlemleyen Otto, olup bitenleri kıskançlık, tedirginlik ve korkuyla izliyor, ama susuyordu.

Buna karşılık:

Karl terfi etmişti. Genç takımdan B takımına alınan ilk o oldu; rakip kulüplerden “Sturmfittich” ile yapılacak olan bir sonraki dostluk maçında oynayacaktı. Otto fırsat kollayan bakışlarla, maçı izlemeye gelmesi için annesini de davet etti. Daha önce böyle bir şey hiç olmamıştı. Katharine Hieck, futbola karşı duyduğu antipa-tiyi dizginledi ve daveti sadece kabul etmekle kalmayıp, kendisine Karl’m ortanın sağında oynadığını anlatmalarına bile ses çıkarmadı, hatta bu ona özel bir onur gibi göründü.

İlk yan bitmişti. Sturmfittich 2:1 öndeydi.

Otto rnbji ki soyunma odalarına gitmişti. Hummalı bir faaliyet vardı orada. Geniş orta koridorda oyuncular sıraların üzerinde oturmaktaydı, bazıları filmlerde gördükleri boksörler gibi gevşek duruşla oturuyordu: bacaklar açık, uzatılmış, kollar ise gevşek ve sarkık. Duşlardan su çağıldıyordu. Antrenör Ritter, ekose takım elbise giymiş büyük hoca, kaptana ve forvetlere, kötü oynadıkları için bağırıyordu. Kaptan Wemer Huschinski de kendisini pek öyle alçak sesle savunuyor sayılmazdı. Başarıdan başlan dönen ve galibiyeti kesin gören Sturmfittichliler ev sahipleriyle dalga

geçiyorlardı. Ayağından sakatlanmış olan Georg Baecker sargı yapurıyordu. Kısacası, hummalı bir faaliyet vardı. Ve Otto, Karl'ı çok kıskansa da, bunun bir parçası olduğu için, terle kaplı keskin havayı, bu sağlık, çamaşır, su ve kanalizasyon karışımı kokuyu içine gururla çekiyordu.

Karl, Marathon takımının san-mavi formasını çıkarmış, gergin tuttuğu bir havluyla çıplak sırtını ovalamaktaydı.

Ritter, Otto'yu fark etti:

“Çabuk çık dışan, seyirlik bir şey yok burada.”

Otto sırıtarak Karl'ı gösterdi: “Ona masaj yapmam lazım.” Havluyu alıp Karl'ın sırtını ovalamaya başladı.

Beyaz süveterli hakem gelip resmi bir tavırla bildirdi:

“Ara bitti. İki dakika içinde hazır olun.”

“Bol şans, Karl,” dedi Otto dostça ve “zorda kalırsan hep Krause'ye pas ver,” diye de uzmanca ekledi.

Dışarı çıktı, havalı tavırlarla bir sigara yaktı, kibrit çöpünü de yine aynı havayla attı.

Takımlar sahaya İngiliz usulü koşar adım çıktılar. Tribünlerden cılız bir alkış yükseldi. .

Bayan Hieck tribünde oturuyordu. Pek fazla izleyici yoktu. Olup bitenlerle görev gereği ve pek fazla önemsemeksizin ilgilenen her iki kulübün idarecileri; sonra spor kasketleriyle her zamanki gençler ve nihayet, buradan başka her yerde olmalarına ihtimal verilebilecek, ama açıklanamaz bir yazgı tarafından açıklanamaz bir futbol coşkusuna kapılmış olan ve hiçbir maçı kaçırmayan orta sınıftan kelli felli bazı beyefendiler vardı. Bu alışılmadık manzara Bayan Hieck için heyecan vericiydi. Merak içinde oturmuş Otto'nun açıklamalarını dinliyordu.

Oyun şimdi yine hız kazanmıştı. ilk yandan daha sert oynanıyordu. Kaleci vuruşundan sonra Marathon skoru eşitlemiş, durum ikinki olmuştu, şimdi iş

ciddiye binmişti. İki yan hakeme çok iş düşüyordu, bir ileri bir geri koşup duruyorlardı, katlanabilir beyaz sandalyelerine hiç oturamadılar. Top ikide bir çizgiden dışarı çıkıyordu. “Penaltı,” dedi Otto.

Saha köşelerindeki küçük bayraklar rüzgarda dalgalanıyordu. San-mavi forma içindeki Karl koşarak geçerken, mor formalı bir Sturmfittich oyuncusu tarafından sert bir müdahale gördü, düştü ve oracıkta yatıp kaldı. Bayan Hieck çığlık atmıştı.

“Oyunun bir parçası bu,” diye açıkladı Otto sakin.

Bu arada Karl’ın bacakları ustaca havaya dikilmiş ve birkaç soluk alıp verme egzersizinden sonra ayağa kaldırılmıştı; sırtına atılan hafif bir şaplakla yeniden oyuna sokuldu. İzleyiciler görevleri gereği alkışladılar.

Bayan Hieck dehşete düşmüştü:

“Oyunun bir parçası, ha? Senin başına da geldi mi yoksa?”

Ama Otto artık duymuyordu. Endişeli bir şaşkınlıkla, Otto’nun dans etmeye başladığını gördü Bayan Hieck, yanı sıra da durmaksızın “Huschinski” diye bağırıyordu oğlu. Ama böyle çılgınca davranan sadece o değildi, aksine izleyicilerin büyük bölümü aynı şekilde galeyana gelmişti, bu arada sahadakiler de epey aceleleri var gibi görünüyordu. Galeyan giderek arttı ve pek iyi anlaşılmayan “gol, gol” sözcüğünün duyulduğu bir uğultuya dönüştü. Sonra bütün bu heyecan şaşırtıcı bir hızla yatıştı.

“imkânı yok, bir daha oynamayacaksın,” dedi Bayan Hieck kesin bir tavırla, “ne kadar acımasızca bir şey!”

“Üç iki galibiz,” dedi Otto memnuniyetle, “artık arayı asla kapatamazlar... kahretsin... Karl, durdur onu...”

Yaygara, daha zayıf da olsa, yine başlamıştı.

“Ne oluyor?” diye sordu Bayan Hieck, şimdi onun da biraz ilgisi uyanmıştı.

“Uff... kıl payı...”

Sahadakiler yine sağa, Sturmfittich’in kalesine doğru hareket-lenmişti. San-mavililerin kalecisi yine kale direğine yaslanmış duruyordu.

“Karl'ı gördün mü şimdi... kusursuz?” Otto annesine doğru yan gururla yan muzipçe gülümsüyordu.

“Hayır,” diye itiraf etmek zorunda kaldı Katharine; o kargaşa içinde gerçekten de hiçbir şey görülemiyordu.

Bir yanm saat böyle sürdü ve son düdük çalındığında, Marathon’un B takımı Stunnfittich’i 4:2 yenmişti.

Bayan Hieck eve tramvayla döndü, iki delikanlı ise bisikletleriyle peşinden gittiler. Genel olarak futbol aleyhinde, ama özel olarak her ikisinin sağlığına ilişkin kaygının da dile getirildiği iyi hazırlanmış bir öğütle karşılandılar -çünkü böylesi kabalıklardan iyi bir şey çıkmazdı- ve söylev Richard’ın ne kadar az sportif faaliyette bulunduğuna dikkat çekerek doruğa ulaştı: “Richard’a bakın, onun böylesi iğrenç kabalıklara ayıracak zamanı yok, ama bir yerlere gelmeyi başardı.” Karl, elde ettiği zaferden sonra farklı bir şey bekliyordu. Otto sadece: “Spor spordur,” dedi, Karl başını sallayarak onu onayladı.

Daha sonra, baş başa kaldıklarında Otto kaçamak bir tavırla dolabı gösterdi: “Parayı hep burada saklar. Pek güvenli bir zula değil tabii, böyle bir çamaşır dolabı."

Bunun dışında davranışları her zamankinden daha kötüydü. Her akşam sıvışıp gidiyordu. Gündüzleri uykusunu alamamış halde, göz altlarında halkalar, herkese karşı asabi ve sürekli bir savunma durumunda ortalıkta dolaşıyordu.

5

Richard Hieck’in sıkıntısı da daha az değildi. Rasathane ziyareti fikrini ona Ema Magnus vermişti, ama aslında o bunu I1,seNydhalm ile gerçekleştirmek istiyordu. Bu ikilemin üzerinden neredeyse iki hafta geçti. Sonunda oraya Ilse Nydhalm ile baş başa giderek, sorunu kökten çözdü. Ama bu ona sanki yasadışı bir şeymiş gibi geliyordu İkisi de rollerinde pek

rahat hissetmiyorlardı kendilerini, birbirlerine sordukları sorular ve verdikleri cevaplar astronominin ötesine geçemiyordu. Daha tramvayda Richard, Einstein'ın makro kozmosu üzerine düşünceler geliştirmeye başlamışü. Ilse ilgiyle dinliyor, ayrıca gizli bir dilde konuştukları için de kendisini mutlu hissediyordu.

Şişman kişilerin yaptığı gibi, bacaklarını iki yana açmış gazete okuyan bir adam oturuyordu karşılarında, kır sakallı yüzünü ara sıra kaldırıp, gözlüklerinin ardından onlara bakıyordu. Sevimli bir adamdı, gazetesinin arka sayfasını okuduklarını sandığı için sayfaları çekinerek çeviriyordu, oysa onlar gerçekte sadece, gazetenin genel anlaşılırlığını kendi ortak anlayışlarının yalıtılmışlığıyla karşılaştırmaktaydılar. Hieck bir kağıt çıkarıp formüller yazmaya başladı.

Hava kararıyordu. Yüzme havuzu durağında, itiş kakış bir kalabalık, kente dönecek olan tramvayı bekliyordu. Richard geçerken, akşamın aydınlık gökyüzüne karşı yükselen direkleriyle atlama kulesini ve havuzun bir bölümünü gördü. İçinde suçluluk duygusu uyanmışü yeniden. Ve bir şeyleri affettirmek için:

“Avrupa'daki rasathanelerimizde, görüşün açık olduğu geceler azdır... O yüzden gerçekten çok büyük ve pahalı cihazlar koymamıza pek değmez... Ama bugün hava istisnai olarak gözleme elverişli olacak,” dedi.

“Şansım varmış demek ki,” diye cevapladı Ilse Nydhalm.

“Evet,” dedi Richard ve sanki hava kendi eseriymiş gibi gururlandı. “Ayrıca meteor yağmurlan mevsimindeyiz.”

Bunun üzerine Ilse Nydhalm astronomiyle ilgisi olmayan bir şey söyledi:

“Dilek tutabiliriz o zaman.”

Anılar gecesinin içinden bir altın sütun fırladı. Arzunun mucizesi, doyumun mucizesi, yasanın içinden çıkmış, hiçin içinden gelip, hiçin içine düşen, varlığı şekilsiz, yine de pırıl pırıl parlayan. Ey, insan.

Yeri olmadığını bildiği için çekinerek:

“Aydaki kraterlerin düşen dev meteoritler tarafından oluşturulmuş olması muhtemeldir,” dedi Richard.

Vardıklanndа, vatman vagonun ışıklarını yakmıştı ve ters yönde sefer yapacak vagon son durakta ışıl ışıl bekliyordu. İçinde iki kişi vardı.

Gazete okuyan kır sakallı adam onlan selamlayıp sızlana sızlana indi. Yan yolda alacakaranlık içine dalıp gözden kayboldu. Richard orman yolunu değil de, tepenin doğu tarafından iki büyük dönemeçle rasathaneye çıkan araba yolunu seçmişti.

Buradan kent iyi görünüyordu. İki yşnı ağaçlıklı yolun dümdüz ulaştığı, tozlu bir sisle kaplı toprağıyla ova, tepe ile kent arasında uzanmaktaydı, ağaç tepelerinin oluşturduğu hat karanlıktı, fakat aralarda, ağaçlann içine gizlenmiş sokak lambalarının aydınlattığı kaldırım şeridi bir röntgen ışığı gibi belli belirsiz göz kırpıyordu. Yüzme havuzunun orada, kabinlerin oluşturduğu yanın daire bembeyaz parlıyor, fakat havuz sUyunun pırıltısı havadaki buğuyla birlikte eriyip gidiyordu. Kentin silueti, katedralin kuleleri, üniversite kilisesinin ■ ve St. Anna’nm kuleleri hâlâ görülebiliyordu; bir sürü evin ışıklan art arda yandı, aralarında ise bazı ışıklı reklamlar sandan kırmızıya değişip duruyordu. Kentin kıyısındaki sokak lamba-lan dümdüz sıralanmışlardı.

“Görüş koşullan iyi,” dedi Richard ilk yıldızların belirmeye başladığı renksiz gökyüzüne bakarak.

Yolun yanındaki tarlada balyalanmış samanlar duruyordu, tarla çorak, dönemeçlerdeki çalılıklar ve ağaçlar kuruydu. Gece aydınlığında alacakaranlık vardı.

Bu neden bu kadar önemli bizim için? Gürültüyle akıp giden hayat nerede? Kentte mi? Yoksa yıldızların içinde mi akıyor?

“Az sonra oradayız,” dedi Richard güven verici bir tavırla, oysa Ilse yolu zaten biliyor olmalıydı.

Rasathanenin tepeye egemen kubbesinin dış hadan çam ağaçlarının tepeleri arasında kayboluyordu.

Solgun, kuru ve kaskatı. Kuru hava sanki dikkatle sarkıyor ve nesnelerin hareketsizliğini kuşatıyordu.

Sonunda yukarıya ulaştılar.

Richard, Ilse’ye çalışma odasını gösterdi. Çok sıradan bir odaydı, bir vergi memurunun bürosu da olabilirdi rahatlıkla; ama kızın hoşuna gitti.

“Kanepeniz bile varmış burada.”

Evet, deri kaplı bir kanepe duruyordu orada; şimdiye kadar hiç kullanmamıştı. Ani bir rahatsızlık hissiyle:

"Hadi artık cihazların yanına gidelim,” dedi Richard.

“Peki,” diyerek gözlüklerini taktı İlse.

Richard'ın kendisini hemen ana refraktöre götüreceğini, kule bekçisinin kubbesinde en önemli şeyi görmek için kule içinde yu-kan tırmanacaklarını sanmıştı. Oysa Richard Hieck sistematik bir tur yapmayı koymuştu kafasına; önce araştırma bölümünden geçip meridyen salonuna, oradan refraktöre, geri dönüş yolunda da kütüphaneye uğranacaktı. Böylece ilkin sessiz merdivenleri tırmandılar, suskun ve karanlık meridyen salonundan geçerek çatıdaki bir terasa çıktılar.

“Bu bir kuyrukluyıldız arama cihazı,” dedi Richard üstü örtülü bir aleti göstererek, “elbette, pek o kadar modem bir şey değil.”

Hava iyice kararmıştı. Hafif bir esintinin geldiği uzay karanlığına doğru sivrilmiş çam ağaçlanriın siyah tepelerinin üstünden daha ilerisi görünüyordu; terasın beton zeminine düz bir ray yerleştirilmişti.

İlse, terasta kalmayı isterdi, ama garip bir sabırsızlık içinde olan Hieck devam etmek için ısrarlıydı. Cam kapıdan geçerek dar bir koridora çıktılar, sonra Hieck sıradan dar bir kapıyı açtı ve kendilerini aniden kubbeli odanın içinde buldular, hafif bir şaşkınlık yaşandı, çünkü yukarıya değil aşağıya doğru bakılıyordu; ufak bir galeri üzerinde durmuşlar, nispeten küçük, neredeyse kuyuya benzeyen bir mekanın içine bakıyorlardı ve bu asla bir

kuleye benzemiyor, demir konstrüksiyon orta boy bir yükseklikte kubbeleniyordu. Önlerinde refraktörün eğri ve parlak kocaman borusu durmaktaydı, aşağıda, kuyunun içinde deri kaplı gözlemci koltuğunun bulunduğu bir cihaz ve vizör tertibatı vardı. Serin, kuru, kilerimsi bir koku alıyorlardı.

Aşağıda bir adam karmaşık bir mekanizmanın ayarıyla uğraşmaktaydı, aslında Hieck'in beklediği gibi Profesör Maier'in kendisi değil, rasathanenin başasistanı Doktor Losska'ydı bu.

"iyi akşamlar, Doktor Losska," dedi Richard, "aşağıya gelebilir miyiz?"

Kısa döner merdiveni kullanarak galeriden gözlem yerine indiler.

Doktor Losska, asabi kişilere özgü, hakarete uğramış gibi daima asık bir yüz ifadesiyle yarım ağız gülümseyerek baktı. Her an asabi bir titremeye tutulacağı izlenimi uyandıran bir yüzdü bu. Titremenin başlamaması insanı adeta rahatsız ediyordu.

Richard Hieck, Ilse'yi geleceğin astronomu olarak tanıştırdı.

"lyi günler, Doktor Losska," diyerek elini uzattı lise. Gülümsedi ve yüzü kızardı, çünkü meslek olarak astronomiyi seçmeyi şimdiye kadar hiç düşünmemişti; ilk kez buraya gelirken yolda bu konuyu konuşmuşlardı. Ve Richard, sadece kendisine söylenmiş bir şeyi ifşa etmiş gibi bir duyguya kapıldı kız.

Losska nazik bir şeyler söylemek istiyordu, ama baltayı taşa vurdu: *

"Kadınların burunlarını sokmadıkları yer kalmadı, insanın inanası gelmiyor."

Ilse biraz afallamıştı, Richard'a baktı. Ancak Richard hiçbir şeyin farkında değildi, zaten farkında olsaydı da, Losska'ya hak verirdi. Sanki daha önce hiç görmemiş gibi, yükselen teleskoba dikmişti gözlerini, Ilse'yi buralara sürüklediği için şaşırtıcı bir üzüntü duyuyordu ve pişmandı.

“Aslında gerçekten de kadınlara göre bir meslek değil,” dedi Ilse, çekingen çekingen çevresini incelerken. Kısa bir süre sonra da, “Yazık,” dedi.

Hayır, gerçekten de kadınlara göre bir meslek değildi. Richard kesinlikle aynı fikirdeydi. Ve Kapperbrunn’un bilimi kadınsı bir alan olarak tanımlaması saçmaydı, Kapperbrunn’un o çelişkili sözlerinden başka bir şey değildi.. Şunu da kesin olarak belirtmek gerekirdi ki, kız öğrenciler zaten kadın sayılamazdı. Ema Magnus ise bir istisnaydı. Richard gözlerini yine refraktöre dikmişti. Eğer Ilse’nin yerine Ema Magnus burada olsaydı, daha az sıkıntı yaratacaktı. Bu tabii son derece şaşırtıcı bir şeydi.

“Evet, işte bu bizim ana refraktörümüz,” dedi ve rehberliği artık Losska’nın de^almasını bekledi.

Ama o bunun yerine,”Tuhaf, bugün sizin izin gününüz,” dedi. İçinde fotoğraflevhalarının bulunduğu kutuyu eline almış, kararsız kararsız seyrediyordu.

“Astronom olabilmek için özel bir yetenek gerekiyor olmalı,” dedi Ilse, “sadece ilginç bulmak yeterli değildir herhalde.”

Losska’nın gururu okşanmıştı ve bazı açıklamalarda bulunma zahmetine katlandı. Vizörü ve onun otomatik hareket mekanizmasını gösterdi, sonra da tıpkı Richard gibi, işyeriyle ilgili utangaç bir sahiplenme duygusuna kapıldı:

“Gerçekten modem bir tesisin elbette ki otomatik bir gözlem tribününün olması gerekirdi.”

“Peki sizin yok mu?”

“Ah,” dedi Losska, boşvermiş ve incinmiş bir tavırla.

Richard onu onayladı:

“Bizde kubbenin de elle hareket ettirilmesi gerekiyor.” iki erkek de alevlenmişlerdi. Losska zile basarak görevliyi çağırdı. .

Kahverengi ve biraz da ürkütücü yükseliyordu kubbe; demir konstrüksiyonun gölgesi kıvrımın içine düşüyordu. Makaralarla üzerine yerleştirilmiş olduğu kenar çıkıntısının alt tarafında dairevi bir ray parlamaktaydı.

Losska sinirli sinirli parmaklarıyla trampet çalarak:

“Nerede kaldı yine bu adam,” dedi sertçe.

Richard hemen aularak:

“En iyisi ben yapıvereyim,” dedi.

Fakat o arada şişman görevli Sauter aceleyle içeri girmiş ve konuğa küçümseyici bir bakış fırlatarak, kimsenin bir şey söylemesini beklemeden duvardaki manivelalı bir mekanizmayı çalıştırmaya başlamıştı. Kubbedeki aralık yavaş yavaş ve hafif bir gıcırtıyla giderek açılıyordu. Bir dilim gece gökyüzü.

Refraktör tam aralığın üzerine yöneltilmişti.

Ilse yukarıya baktı. Bu bir dilim gece gökyüzü onu ürpertiyordu. Neden bilmiyordu.

“Her şey yolunda, Doktor Bey;” dedi Sauter giderken.

“Evet, evet, Bay Sauter,” diye mırıldandı Losska, ama Sauter çoktan çıkmıştı.

Losska şimdi tümüyle işine yoğunlaşmıştı. Bütün asabiliğini üzerinden atmış gibiydi, kendi ortamındaydı. Hiç bakmaksızın parmaklan -onlar da sinirli, dakik bir mekanizmaydı- ayar vidalarıyla meşgul oluyordu, her şey ayarlandığında, deri döşemeli gözlem koltuğuna, kendi yerine oturması için Ilse’yi davet etti.

Ilse kalbi çarparak oturdu.

“Bir şey görüyor musunuz?” diye sordu Losska.

Ilse, sanki hafif hafifhareket eden, kenarları belirsiz sütümsü bir şey görmüştü.

“Evet,” dedi coşkuyla. _

Sonra programa uygun olarak, refraktör bölümünden ayrıldılar, alttaki çıkışı kullanarak yörünge arayıcısına geçtiler, nedendir bilinmez Losska da onlara eşlik ediyordu.

“Yerleşimimiz pek o kadar elverişli değil,” diye açıklama yaptı Losska, “ama cihazlarımız yine de mükemmel sabitlenmiştir.” Ve her zamanki alışkanlığının tersine, astronomi cihazlarının sarsıntısız sabitlenmesi hakkında uzun uzun ek açıklamalara daldı.

Tam kendini böyle kaptırmış, ısı dalgalanmalarının gözlem kesinliği üzerindeki zararlı etkileri ve ısının korunması hakkında bir şeyler daha ekleyecekken, Richard araya giriverdi. Hieck birdenbire Losska’nın hem genel, hem de özel olarak rasathane donanımı hakkında çok fazla konuştuğunu ve yeniden teorik konulara dönmenin kesinlikle uygun ve yerinde olacağını düşünmüştü; dolayısıyla doğrudan ve yüksek sesle, yıldız uzaklıklarının hesaplanmasıyla ilgili yöntemlerden söz etmeye başladı, derhal bir gözlem uygulamasına geçmeye ise kesinlikle hazırdı.

“İzninizle, sayın meslektaşım,” dedi Losska, şimdi de o sabırsızlanıyordu ve gerçekten de gözleme geri dönmesi gerekiyordu, “benim artık gitmem lazım.”

“Evet, bağışlayın, sizi tutmak istemeyiz,” dedi Richard şaşkın şaşkın, “Bayan Nydhalm de zaten birazdan eve dönecek.”

Losska’nın yüzü yine asabi seğirmelerin eşiğindeydi. Kırışıklıklarla çevrili küçük mavi gözleri nedensiz bir kindarlıkla bakıyordu dünyaya, nedensiz kindarlık, nedensiz bakış, nedensiz dünya.

Sanatoryumu andıran loş koridorlardan geçerek, Richard’ın şapkasını, Ilse’nin de ceketini bıraktığı o vergi dairesine benzeyen ça-hşma odasına geri döndüler, Richard masasının üzerindeki kâğıtları gözden geçirirken Ilse hafifçe sağa sola sallanarak yan açık kapıya yaslandı..

Ilse Nydhalm için evren olağanüstü bir sadeliğe kavuşmuştu; ona öyle geliyordu. Sanki olup biten her şeyin bulanıklığı birdenbire ortadan kalkmış, yirmi bir yıllık yaşamında hiç görmediği derecede iyi bir dizilim oluşmuştu; sanki bütün hazırlıklar bu an içinmiş gibiydi. lyi de gerçekte olan neydi? Richard Hieck'in açıklamaları, görecelik kuramının kozmogonisini ilk kez anlamasını sağlamıştı; ve şimdi, çocukken harfleri okumanın anlamını aniden kavradığında duyduğu mutluluğu da anımsıyordu. Dünyanın, yeni bir kozmogoni içinde, iyi dizilim bağıntısıyla belirlenen dizilimi! Ama büyük ve özgürleştirici düzen duygusunun böyle bir bilgiden ve bu bilgiden haberdar olmaktan kaynaklandığı ne kadar ikna edici görünürse görünsün, yanı sıra daha yumuşak, ama buna rağmen daha güçlü olan, yine de anlaşılmaz çocukluğun içine kök salmış bir anlayış mevcuttu, üzerine çoktan unutulmuş bir bahçenin ağaçlarının eğildiği bir anlayış, ruhun mikro kozmosuna ulaşmak için astronomik makro kozmosa ihtiyaç duymayan, aksine daha çok ters yolu seçmiş ve dünya olayları içinde önemli olanı şimdiki zamanın oldukça küçük bir noktasıyla sınırlayan anımsatıcı bir bilgi: Burada ince ve yeni bir yazlık elbiseyle, hafifçe kapıya yaslanıp durmak, soluk alıp veren genç bir insan, dünya olaylarının içine, yıldızların soluk alıp verişine, geleceğin kalp atışına bağlanmış. Ey, insan.

Açık havaya çıktılar. Richard yeniden konferans vermeye başlamış, şimdi sözü Einstein'ın, genleşmesi ve daralması büyük yıldız sistemlerinin hareketine yol açan eğri uzay hipotezine getirmişti.

Ilse hem dinliyor hem dinlemiyordu, her şeyi ve daha da fazlasını kavrıyordu. İçinde bulunduğu durum, çoklu bilmenin bir türüydü: Richard, bu en radikal uzay hipotezinin geometrik olanakları ve zorluklarından söz ettiğinde, Ilse onu son derece açık bir anlayışla kavrıyor ama yine de, kozmosun burada, matematik formülleriyle pek fazla ilgisi olmayan bir şey için, her türlü özenli ifade edilebilirliğin arkasında duran ve varlığı ona olasılıkla gerçek astronomik uzaydan daha net görünen kozmik ötesi çok güçlü bir şey için kullanıldığını biliyordu. Astrolojik ya da mistik bir şey söz

konusu değildi ve genleşen sonra yine sıkışan gökkubbe hakkında-ki o ürkütücü hipotez, insanın soluk alıp vermesiyle karşılaştırmayı önerse de,

Ilse Nydhalm'ın şimdi her soluk alış verişte, düşünülen ile yaşanan arasındaki, düşünülebilen ile yaşanabilen arasındaki kopmaz bağıntıyı, tüm varlığının yeni ve büyük bir yansıması olarak duyumsaması, yüzeysel bir karşılaştırmanın çok ötesinde bir şeydi, çünkü bunu meydana getiren bilme, katmerli bir yankı gibi varoluşun kubbesinde süzülüyordu ve onu taşıyan sözler, sözcükleri taşıyan ses, gökkürenin kabuğunda olduğu kadar onun içinde de süzülüyordu. •

Kaşlarının arasında yine o zarif düşünce çizgisi oluşan Ilse Nydhalm:

"Aslında bütün bunları bir insanın düşünüp taşınıp keşfetmiş olması gerçekten dehşet verici," dedi.

Ama. düşüncenin bütün bu korkunçluğunun üstünde, evrenin ikincil anlamı daha da korkutucu olarak süzülmekteydi, kavranması artık pek mümkün olmayan, ne matematik formülleriyle ne de herhangi bir sözcükle ifade edilebilen, buna rağmen her türlü korkunçluğun üstünde yükselmiş, beynin dikkat çekici serinliği ve serbest hareketliliği, artık hiçbir şeyle örtüşmeyen ve buna rağmen içinde kusursuz bir gerçeğin kanıtını taşıyan ikinci dereceden bir gerçekliğin içine heyecan verici bir aktarım. Güzel bir seyir gibiydi.

Ara sıra ormanın içinde sessizce uyuyan karanlığın kınlan dallarından çıkan çıtırtılar geliyordu.

Ilse Nydhalm: "Korkunç bir sessizlik var... ama herhalde güzel olan da bu," dedi.

Richard sözü şimdi, Öklidçi olmayan en küçük hacim parçalarının, Öklidçi olmayan toplam alan ile bağıntısına getirmişti. Sözünün kesilmesini sevmezdi. Açıklamalarıyla başka bir şeyi kastediyor olsa da. Ya da tam da bu yüzden. Konuşmaya devam etti.

Ilse, onun bu çabasından dolayı biraz duygulanarak gülümsedi, durdurulmasına izin vermediği, iletişimin bu biçiminde ısrarlı olduğu ve evrenin çok anlamlılığının bizzat nesnelerin içinde mi, yoksa onun bunları açıklayış tarzında mı, yoksa kişinin bunlan nasıl anladığında mı yattığı belirsiz kaldığı için ona neredeyse minnettardı. Richard'ın sesi biraz boğuk

ve kısık çıkıyordu, dersteki gibi atılgan değildi, karanlıkla kuşatılmış, karanlığın dallarına tutunarak tırmanan insani bilginin sesiydi bu.

Çocukluğun ağaçlan bütün gecelerin üzerine eğiliyor ve unutulan ses, güven altında olmanın o unutulan sesi tekrar tekrar çınlıyordu.

Ve sanki yayılan gece, sanki çeşitliliğin güzel seyri şimdi onun için de açıklık kazanmış gibi, konuşmasını kesti Richard ve şaşkın şaşkın olduğu yerde dururken, o ana kadar elinde taşıdığı eski sert hasır şapkasını kafasına geçirdi. Doğru olmayan bir şey vardı, davranışından dolayı neredeyse utanıyordu, verdiği konferanstan dolayı utanıyordu; sabırsız çilekeş yüzü acıyla buruştu, üstüne çöken yetersizliğin utancıydı. Bir an için aklına yüzme havuzu geldi. Ama o farklı bir şeydi. Bir an için annesinin duru sesini duydu. Asıl olan ifade edilebilir değildir. En son gerçek ve en derin günah, sözün sınırlan. Uzağa, gecenin içine gömülmüş ovaya bakıyor, Ilse'nin bakışlarıyla karşılaşmaktan kaçınıyordu.

Aşk.

Aklına aniden bu sözcük geldi; ürkütücü bir biçimde düşmüştü aklına. Ama hiçbir düşünceyi bununla ilişkilendiremiyordu. Insan-lann çiftleşmelerini anımsadı belli belirsiz, daha da belirsiz biçimde, kendisinin de böyle bir şeye ortak olmuş olduğunu, aynı anda, her türlü aşktan feragat etmiş olan Susanne düştü aklına -:.bu en azından tasarlanabilir bir şeydi- ve karanlık gökyüzü ıslak bir mayo gibi simsiyah parlıyordu. Bilgi düzeyleri birbirine çok yakın olsa da, insan daima birinden diğerine ulaşılabileceğini sansa da, burada gerçekten olup bitenle bir bağlantısı yoktu. Söz yalıtılmış, bağlantısız kalıyordu. Karanlıkta parlayan Ilse’nin elbisesiydi.

Aşk.

Sözcük birdenbire ortaya çıkmıştı ve Ilse Nydhalm öylesine korktu ki, sözcük yine ortadan kayboldu.

Kendi içine kapalı, yapayalnız bir ses.

Richard Hieck telaşla toparladı kendisini. Ve tekrar kendisiyle ilgili şeylerden, onu harekete geçiren amacından; tüm dünyayı matematiğin

aynasıyla kavramaktan söz etmeye başladı. Kendisinden, sadece kendisinden söz ediyordu, buna rağmen bir kaçıştı bu, kendi kör varoluşundan daha üstün bir varoluşa kaçış, yine de bu varoluşa ve onun en aydınlık öz iradesine bir geri kaçıştı da aynı zamanda, Sen'in reddi içinde, Ben'in özverisiydi. Ve ancak, sadece çatısındaki odanın penceresinde ışık yanan, orman içindeki sessiz lokantaya ulaştıklarında, o ana dek hiç dile getirmediği evet, o ana dek hiç sezinlemediği bir şey söyledi Richard:

“Olup biten her şeyi kapsayacak kadar bilgiye ulaşmayı başarmış olan kişi, ölümsüzdür... yani içsel olarak ölümsüz.”

Bunu der demez de utandı:

“Biraz oturalım mı?” diye sordu masalarla sıraların oluşturduğu ürkütücü karanlığı göstererek. .

Hareketsiz çam ormanıyla çevrelenmiş, durgun sıcak havayla yüklü ağaçsız bir alan uzanıyordu önlerinde. Ancak kuzeyden gelen bir bulut tabakası yıldızların altında ilerlemekteydi.

“Bir yıldız kaydı,” diye bağırdı Ilse.

Richard fark etmemişti; bulutlan gördü:

“Kalamayız, fırtına kopacak,” dedi.

Reçine kokulu durgun bir sisin arasından geçerek aşağı iniyorlardı, Ilse:

“Bir dilek tuttum...” dedi ve Richard susup bekleyince beceriksizce ekledi: “...O ölümsüzlüğe ulaşmanızı diledim.” Bir zamanlar babasının doğum gününde ezberleyip söylediği törensel dilekleri andırıyordu, belki biraz daha yürekten söylemişti ve şimdi Richard Hieck'in de kendisini babacan bir tavırla kucaklamasından korkuyordu. Ama Richard bu dileği teşekkür etmeden dinledi, kendi dileğine fazlasıyla yakın bir dilekti, ama bunu kelimelerle ifade etmek kötü bir şeydi. Ölümün ve ölümsüzlüğün billur manzarası tarif edilemez; hiçbir sözcük onlara ulaşmayı asla beceremeyecektir. Richard duyulabilecek bir sesle iç geçirmekle yetindi. Konuşmaksızın yola devam ettiler.

Ormandan çıktıklarında ufukta gökyüzü ara ara sessizce aydınlanıyordu. Tramvaya ulaştıklarında ise fırtına artık yol kenarındaki ağaçların tepesinde uğuldamaktaydı ve ilk şimşekler çakmaya başladı, peşinden de giderek daha sık aralıklarla gökgürültüsü duyuldu.

Ilse gülüyordu: “Tam zamanında geldik.”

Tramvayın . gürültüsünden yolculuk esnasında gök gürlemesi duyulmuyor, ama ova, yağmuru ve şimşeğin titreyen ışıklarını karşılamaya hazır kocaman bir çanak gibi, peş peşe, durmaksızın aydınlanıyordu. Gelmekte olanı bekleyiş ve beklenenin gerçekleşmesi.

“O korkunç sıcağın ardından böyle bir yağış iyi gelir,” dedi önlerinde bitiveren, tramvayın ritmiyle bacakları üzerinde sallanan biletçi. Adamın onlarla konuşması hoş bir davranıştı.

Sonra şapkalarından sular damlayan, omuzlarında ıslak lekelerle insanlar bindi. Binen herkes havadan ve artık dinmekte olan yağmurdan söz ediyordu. Gerçekten de şehir içinde artık pek fazla yağmıyordu. Su kaldırımların yanından küçük dereler halinde ızgaralara doğru hızla akıp içlerine dökülüyordu. Richard, beyaz ceketini giymiş olan Ilse Nydhalm’ı evine bıraktı.

6

Pazar günüydü ve açık altın rengi akışkan sabah havasının, hoş, hafif bir tadı vardı. Ama hala. yatakta olan Otto, havanın tadını alamıyordu. Akşamdan kalmaydı, sıcaktan bunalıyordu, çıplak ayaklarını yataktan sarkıtmıştı.

içeriye Susanne girdi:

“Kahvaltıya gelmeyi düşünmüyor musun artık?”

“Bırak da uyuyayım,” dedi Otto iç çekerek.

Susanne yatağın önünde durmuş, oğlanın hafif bronzlaşmış bedenine bakıyordu, bir parça duygulanmıştı. Otto ayağını ona doğru uzattı.

“Yorgun olman hiç şaşırtıcı değil, eve kaçta geldiğini bilmiyor muyum sanıyorsun,” dedi Susanne. ■

“Richard anlattıysa, biliyorsundur tabii.”

Üç gece arka arkaya Richard’dan daha geç gelmişti eve. Her seferinde de kavga çıkmıştı.

“Kahvemi burada içemez miyim?” diye yalvardı.

“Hayır, bu konuyu hiç açmayalım,” dedi Susanne kararlı bir sesle, “kahvaltı etmek isteyen, kalkmak zorunda.”

Otto gerinerek: “Şu an o pis manastırında olsaydın keşke,” dedi.

Yarım yamalak giyinmiş, yıkanmamış, taranmamış halde geldi oturma odasına. Ağlamaklı bir sesle:

“Hava ne güzel,” saptamasında bulundu.

“O yüzden kalkmıyorsun galiba?” Richard, ceketsiz ve yeleksiz, üzerinde pazar günleri giydiği beyaz gömleği, ayaklannda terlikleri, evin babası gibi oturmuş, Susanne’nin abone olduğu kilise gazetesini okuyordu.

Otto zehirli bir sesle, “Evet, o yüzden kalkmıyorum,” dedi.
“Anlayamıyorum,” dedi Susanne.

“Çünkü böyle bir havada bütün delikanlılar motosikletlerine atlayıp gezerler.”

“Senin gerçekten motosikletin yok mu?" dedi Richard, “çok şaşırtıcı.”

“Şişko herif, sen de,” diye bağırdı Otto, “senin için konuşmak kolay,” tuzlu simidi elinde ayağa fırlamıştı, “senin gibi şişko herifin biri üniversitede kızlarla dolanıp duruyor... senin için konuşmak kolay... sana göre hava hoş.”

Gerçi Richard'm sinirlenmeye hiç niyeti yoktu, ama Susanne’nin yanında kızlarla herhangi bir ilişki olasılığından bile söz edilmiş olması, tuhaf bir

biçimde canını sıkmıştı, sanki -hem de haklı olarak-sadakatsizlikle suçlanıyormuş gibi geldi ona, bu yüzden:

“Kapa çeneni artık, Otto, sıkıcı olmaya başladın,” dedi.

“Hadi Otto, iyi çocuk ol,” diye destek verdi Susanne.

Otto'nun ise bağınp çağırmaktan vazgeçmeye niyeti yoktu, coşmuştu bir kere ve en iyi kozlannı henüz oynamamıştı:

“Siz... siz canınızın istediğini yapıyorsunuz... ama ben... ressam olabildim mi? ... Ha?”

Bayan Hieck mutfaktan çıkıp geldi:

“Ne oluyor burada?”

Annesini gören Otto iyice çileden çıkmıştı:

“Her şey ters gidiyor... keşke ölmüş olsaydım.”

Yalnızdır ölümün sesi, çocuksu ve histerik bir gönülden gelse bile. Sonunda Richard sinirlendi:

“Yeter ama artık, kes şu çocuksu caka satmalan. Sersem, budala.” “Neler olduğunu söylemeyecek misiniz bana?” Bayan Hieck'in su gibi berrak sesi de pek öyle kısık çıkmamıştı. Çocuklan olan bu esmer yaratıkların ortasında, sanşın ve genç, ellerini beline koyınuş ayakta duruyordu: “Otto, neden deli gibi bağınyorsun?”

“Pencereleri kapamak lazım, yoksa bütün sokak başımıza toplanacak,” dedi Susanne.

Pencereye tırmanan bir sarmaşık dalının yapraklan, şiddetli güneş ışığı altında parlıyordu.

“Sen benden hesap soramazsın, buna hakkın yok,” diye bağırdı Otto annesine.

Kötü olan, çılgınca olan, tıpkı mucize gibi, dünyada doğrudan doğruya mevcuttur, meteor gibi yaşamın ortasına düşer ve ölümü içinde taşır, hiçbir düşünceyle algılanamaz.

“Richard, ona bir şey mi yaptın sen?” diye sordu Katharine Hieck. Kendisine karakter olarak en yakın olan son çocuğu da artık elinden kayıp, içinden geldiği karanlık doğa parçasına dönmek istiyormuş gibi bir duyguya kapıldı. Ama yine de bunu ciddiye alamazdı: isterlerse dünyanın öbür ucuna savrulsunlar. Hiçbiri tamamen yitip gitmiyordu.

Richard kahkahayı patlattı: “Hayır, ben o delikanlıya hiçbir şey yapmadım.”

“Otto, iyi bir çocuk ol.” Bayan Hieck küçük çocuklarla konuşulan ses tonuyla konuşuyordu, Otto’nun yüzünü tutup kendisine doğru çekmeye çalıştı.

“Bu iyi çocuğun motosiklete ihtiyacı var,” diye homurdandı Richard.

“Yok, daha neler!” Bayan Hieck şaşırmıştı. “Bisikletleriniz var ya... Hani bugün bisiklet gezisi yapacaktınız... Hadi kendine gel, Otto, Karl’ın kulağına giderse, utanırsın sonra...”

Bardağı taşıran son damla oldu bu. Dehşet içinde, deli gibi ve kötü kötü annesine bakıyordu Otto, sonra koşarak çıktı odadan.

Yetişkinler -kısmen ortak olan kaderleri gibi- aynı kaynaklardan beslenen, ama yine de onlardan ayrılmış, kendi yolunda ve kendi ölümüne ilerleyen bir kaderle bağlantılı huzursuz bir sorumluluk duygusuyla baş başa, öylece kalakaldılar. Ama işte aynı karanlık söz konusu olduğu için, kendilerini hakarete uğramış ve kızgın hissediyorlardı.

“Dangalağa bak,” diyerek tekrar kilise gazetesini eline aldı Ric-hard.

“Kahvaltı etmiş miydi bari?” diye sordu Katharine Hieck.

“O konuda için rahat olsun."

Katharine Hieck rahatlayarak gülümsedi.

“Kim bu üniversitedeki kızlar?” diye sorguladı Susanne.

Richard’ın da tıpkı küçük kardeşi gibi öfkeyle fırlayıp gitmesine ramak kalmıştı. Ama sadece:

“Küçük dangalak ne yapıyor, bir bakayım,” dedi.

Açık renk giysisi ve beyaz önlüğüyle Katharine Hieck, kasvetli kızının yanında duruyordu.

“Karl Wohlfahrt’a ara sıra matematik dersi verebilir misin? Biliyorsun işte, Otto’nun arkadaşı.” ,

“Evet, neden olmasın.” Tek omzu biraz yukarda, yumuşak keçe terlikleri ve sakin yürüyüşüyle uzaklaştı Richard.

El yıkama tezgahının önünde duran Otto, başını leğenin içine sokmuş etrafa su saçarak yıkanıyordu. “İşte bu kadar,” dedi Richard ve ayağını bir sandalyeye dayayıp ayakkabılarını bağlamaya başladı.

Bütün bunlar öğleden önce olmuştu. Öğleden sonra gelen Karl Wohlfahrt’ı ise Otto son derece dostça karşıladı.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

1

Krispin mutluluktan uçarak verdi haberi: “Bayan Magnus yarın gideceğini söylüyor.”

Elbette, ne de olsa çalışmasını çoktan tamamlamıştı. Hieck yukarıya, laboratuvara çıktı.

Ema Magnus notlarının başında oturuyordu: “Nihayet bitti; doktora tezi için yeterlidir herhalde. Ne dersiniz?”

Kız, alışılmış laboratuvar önlüğünü giymediği için şaşırmıştı Richard, üzerinde kırmızı, püfür püfür bir yazlık giysi vardı. Bu hanımın, elektronların yükleriyle herhangi bir ilgisi olabileceği ona bir biçimde inanılmaz geliyordu.

“Pekala, Doktor Hieck, bir.sonraki rasathane ziyaretimizle ilgili bir planınız var mı?”

“Bayan Magnus...” diye başladı Richard söze.

“Evet, biliyorum, o gün bana haber vermeniz mümkün olamamıştı, ama şimdi buradayım.” Kız neşeli neşeli bakıyordu.

Yan gözle bakışlarım yukarı çevirdi Richard. Şimdi aklına neden Hilde Wasmuth düşmüştü ki?

“Dağa mı çıkacaksınız?” diye konuyu değiştirmeye çalıştı. Ema Magnus’un gitmek isteyeceği dağlar, Kapperbrunn’un şu anda bulunduğu dağlardan hiç kuşkusuz daha büyük, daha zengin, daha ' sosyetikti. Ve orada, dağdaki derelerin içinde inanılmaz biçimde çağlayan yaşamla, enstitü içindeki soyut yaşam arasında, Ema Magnus aracılığıyla, Susanne’nin odasına bile uzanan çok tuhaf bir bağlantı kurulmuştu.

“Ee, benden kurtulduğunuz için rahat bir nefes aldınız mı?”

Evet, kızın gidişi onu rahatlatmıştı. Ama yine de giderken, öyle kolayca ifade edilemeyecek bir şeyi beraberinde götürüyordu. O yüzden:

“Yok canım,” derken yalan söylememişti.

“Size yeterince eziyet ettim,” dedi Ema Magnus iyi niyetle, ama eklemeden de edemedi: “Ilse Nydhalm’le işiniz daha kolay, öyle değil mi?”

Bu dobra imalar doğal olarak onu kızdırıyor, ama gururunu da okşuyordu, evet, kimi yönden -aslında bu yönler hakkında hiçbir şey bilmek istemiyordu- onun için çok önemli oldukları bile söylenebilirdi, çünkü bunlar Ilse Nydhalm’e bir dişilik kazandırıyorlardı, bu dişiliği görmeyi ona Ema Magnus öğretmişti. Bazen gerçekten de, Ema Magnus’un varlığıyla enstitüye yeni bir hava gelmiş gibi görünüyordu, kız öğrencilerin çevresini bir tür kardeşliğe dönüştüren ve cinsiyetsizlik katılığından çekip çıkaran son derece kadınsı bir hava. Ilse Nydhalm’ın de işine yarayan, bir tür kız kardeşçe eşitlik.

Yine de kızın imalannı boşa çıkarmak zorundaydı:

“Bayan Nydhalm’ın işi sizinkinden çok farklı ama.”

“Umarım öyledir.” Ema Magnus hafifçe ve sıcacık güldü; sevgilileri koruyordu, gerçek bir kadındı o.

Kızın gülüşü, içinde bulundukları mekânda birdenbire yalıtılmış olarak kaldı ve Richard belirli reaksiyonların gerçekleşebilmesi için varlığı mutlaka gerekli olan, ama bu reaksiyonlara kendisi katılmayan kimyasal ya da fiziksel bir katalizörü düşünmeden edemedi. Konuyu sürdürdü:

“Bayan Nydhalm tatil boyunca hu tasnif işi üzerinde çalışacak.” “Tamam, tamam ama ona çok fazla yüklenmeyin.” izin vermek ve yasaklamak aslında Susanne’nin egemenlik alanına giriyordu, Ema Magnus gittikten sonra yeniden büyüyecekti o alan. Bu da Richard’a doğru gelmiyordu, haşin bir biçimde konuşmayı sona erdirdi:

“Pekala, size iyi yolculuklar dilemekten başka yapacak bir şey yok.”

E^ göz kırptı: “Ben de size güzel bir çalışma diliyorum.” Diğerini çıplak görmüş bir insanın, ironik olma hakkı vardır; dolayısıyla kızın ironisine katlandı. Ve Ema: “Peki o zaman, sonbaharda görüşürüz,” diye ekleyince, Richard yine Susanne’yi düşünmeden edemedi.

Susanne onun yerini tutabilecek mi? Yaşam denilen o anlaşılmaz ve korkunç şey sonbaharda yeniden bulunabilecek mi? Yanın saat içinde Ema Magnus enstitüden ayrılmış olacaktı, bunun kendisini neden bu kadar rahatsız ettiğini anlayamıyordu. Katalizör benzetmesi hiçbir şey ifade etmiyordu, bu bir teori değildi, teori geliştirme gereksinimi tatmin olmamıştı. İçinde Erna Magnus’un çalışma sonuçlarının bulunduğu dosyayı aldı üzüntüyle: “Evet, sonbaharda görüşmek üzere.”

Dosya koltuğunun altında, tek omzu biraz yukarıda, sık ve azıcık hantal adımlarla Weitprecht'in odasının bulunduğu tarafa doğru ilerledi. “Hoşçakalın, Doktor Hieck,” diye seslenildiğini duydu arkasından.

Krispin artık laboratuvarda büyük temizliğe başlar.

Gökyüzü, koridor pencerelerinden solgun solgun bakıyor; sonbaharın serinliğine gebe, rüzgarlı bir ağustps günüydü, gökyüzünün mavisi aydınlık bir bulut tabakasının içine geçiyordu yavaş yavaş.

Richard, odada Ilse Nydhalm'le karşılaşınca bocaladı biraz. Ellerini kenetlemiş, gözlerini boşluğa bir yerlere dikmiş, Weitprecht’in çalışma .masasında oturuyordu kız. Önünde o alışılmış kağıt yığını vardı.

Rüzgar dolu gün, ara sıra güneşin altın rengiyle kesintiye uğrayarak, aydınlık, çıplak, kupkuru düşüyordu pencere camlarından içeriye. Terk edilmiş hissediyordu Richard kendini ve de giysilerinin altında çıplak.

Ama içeri girdiğinde, Ilse ona gülümsedi, gözlüğünü takıp işinin üzerine eğildi. Aslında anlamsız şeyler yaptığı halde, çalışıyormuş gibi görünüyordu, ancak Richard bunu fark etmedi. İflah olmaz miyop bir bakışla yazılan gözden geçirişini fark etti ve körlüğü düşünmekten alıkoyamadı kendisini. Duygulanmıştı. Ilse’nin tertemiz beyaz gömleğini giymiş olması onun için rahatlatıcı bir şeydi. Gerçi kravatsızdı; çıplak boynuna kehribar rengi büyük boncuklardan bir kolye takmıştı.

“Bayan Magnus işini tamamladı,” dedi Richard masanın üstüne koyduğu dosyayı göstererek, “Weitprecht memnun olacak.”

“Evet,” dedi kız, dosyanın kapağına bakarak; Deney Serisi D-G, yazıyordu kapağın üstünde, altında da parantez içinde: Ema Mag-nus.

Herhangi bir yerden içeriye, bilinmeyen bir yaşam akıyordu zorla. Herhangi bir yerde akan, henüz bilinmeyen bir kanıtın, gerçek anlamın bütününü, hatta matematiğinkini bile yansıtabilecek bir kamun akımı.

Çünkü bilginin amacı bilginin dışındadır.

Her halükarda enstitünün dışındadır.

“Pencereyi açayım mı?” diye sordu Richard, aynı anda da açtı ve rüzgar masanın üstündeki kâğıtları havaya uçurdu, birkaç tanesi süzülerek yere düştü. “Tüh,” dedi Richard öfkeyle, kâğıtları toplamaya başladı, ama tam bitirmek üzereyken rüzgar ikinci partiyi savurdu yere. Şimdi Ilse’nin de yardım etmesi gerekti. Eğildikçe kehribar kolyesi yakasının içinden kayıp çenesinin önünde sallanıyordu.

Rüzgarla girişilen umutsuz bir mücadeleydi. Sonunda Richard bunu anladı ve:

“Pencereyi kapatmak lazım,” dedi.

Birlikte pencerenin önünde durdular. Aşağıdan bir araba geçiyordu. Enstitünün karşısındaki Sidonie Metzinger kırtasiyesinin kapısı kartpostallarla doluydu. Onun yanındaki küçük şapka mağazasının vitrininde çok bildik üç şapka görünüyordu. Bir evin kapısından çıkan kız, uçuşan eteklerini elleriyle tutarak rüzgara karşı mücadele veriyordu. Rüzgâr, kâğıtları ve tozlan asfalt üzerinde sürükleyip dalgalı şeritler halinde bırakıyordu.

Acaba Ema Magnus hâlâ enstitüde miydi?

Yaşam bir yerlerde karanlık çağıldıyor, sonsuz, ulaşılmaz, anlaşılmaz.

Geçmiş karanlık bir buluttur ve dalgalar bizi karanlığın denizinden çıkarıyor; kabaran sular tarafından yükseğe taşınıyor, kör yalnızlığın içine atılıyoruz. Özlemin sının burada ve aydınlık olan, eskiden kalanın dalgasına geri vuruyor. llse titrek bir sesle : “Evet, şimdi çalışmaya devam edebiliriz,” dedi ve bir saniye sonra da Richard’a yaslanarak hüngür hüngür ağlamaya başladı. Richard, dudakları kızın saçlarında, beceriksizce kucakladı onu.

Kırtasiyenin kapısında asılı kartpostalların arasında bir ölüm ilanı vardı. Köşede bir köpek tek bacağını kaldırdı. Tepesindeki havalandırma penceresi açık, tavanı siyah renkli bir araba geçti. Karşı taraftaki pencerelerin birinden bir kadın sarkıyordu; kaba, san bir yüzü, siyah elbisesi vardı, etli çıplak kollarıyla pencere pervazına yaslanmış aşağıya, yola bakıyordu. Bacadan çıkan duman çatının kiremitlerine çarpıyor, rüzgar dumanı dağıtarak alıp götürüyordu.

Ilse karşıdaki kadım fark edince, hızla pencereden uzaklaştı. Sanki çalışmayı sürdürmekten daha acil bir işi yokmuş gibi, kırmızı kalemi ters tutarak şaşkın şaşkın kâğıtları karıştırmaya başladı. incecik bedeni titriyordu, bir damla gözyaşı düştü kâğıdın üzerine, tam bir şaşkınlık içinde yanında duran Richard, Otto’nun da tıpkı böyle, gergin bir şekilde ağladığını anımsadı. Weitprecht’in kâğıdından gözyaşım silmek için mendilini çıkardı.

O anda Ilse başını kaldırıp, acıyla gölgelenmiş çilekeş yüzüne baktı Richard’ın ve ancak o zaman, kızın belli belirsiz ve kendisinin de bilincinde olmadığı gülümsemesinde yüzleri acemice bir öpücükle buluştu, iradelerinden bağımsız, varlıklarından bağımsız, Üzerlerinde çarpışan karanlığın dalgalarınca taşınan bir öpücükle.

Yalnızlığın sesi, ölümün yalnız sesi.

Arzu yoktu. Arzudan daha öte bir şeydi bu. Bir teslim oluş, bir korkuydu. Haz değildi. Hazdan daha öte bir şeydi. Denizin içinden yukarı kaldırılmış olmaktı, dalga sırtındaki o andı bu, karanlığın üzerinde akıp giden güneşli rüzgara teslimiyetti. Umutsuzluk değildi. Umutsuzluktan daha öte bir şeydi. Var olmanın örgüsünden, anaç ve kardeşçe örgünün kör uykusundan serbest bırakılmaktı, özgürlüğün dehşetiydi bu, onlara dokunan öğle vaktinin hayaletiydi. Ey, aydınlık korkusu, öğle vakti korkusu.

Binanın içinde bir yerden, kapanan bir kapı sesi duyuldu.

Birbirlerine baktılar. Sonra ortalığı toparlamaya çalıştılar. Birbirlerine gülümsediler. Birçok şeyi yanlış yere koydular. El ele tutuştular. Ema Magnus'un notlarım dolaba kaldırdılar. Hiçbir şey konuşmuyorlardı. Mahkûm olmuş gibiydiler. Yine de gülümsüyorlardı. Kurşun kalemleri cam kabın içine yerleştirdiler. Ve Richard eğilip kızın saçlarından öptü.

Aralarında herhangi bir şey kararlaştırmamış olmalarına rağmen, Krispin bir şey sezmesin diye, önce Richard ayrıldı binadan.

Richard Hieck evine gidiyordu, ama gerçekte evine gitmiyordu. Küçük kırtasiyeye uğrayıp ölüm ilanlarına ve kartpostallara baktı, şapka mağazasındaki üç şapkaya göz attı. Kentte dolaşıp, kuyumcuların vitrinlerinde siyah kadife zemin üzerinde sergilenen elmasları inceledi. Köprü korkuluğunun yanında durup, camgöbeği rengiyle süzülüp giden suyun kör yüzeyinde bir şeyler aradı. İçinde bir şey akıyordu, onu taşıyan, karanlık bir şey ve Susanne'yi görmek istemiyordu.

Ilse Nydhalm evine gidiyordu, ama gerçekte evine gitmiyordu. Çok uyanık hissediyordu kendisini, oysa muhtemelen hiç de öyle değildi. Aralannda çilekeş görünümlü birini bulabilirim belki diye merakla insanlann yüzlerini inceliyordu. Doğrusu hantal endamlı ve sık adımlarla yürüyen bazı beylere rastlıyordu, ama onları fark etmiyordu. Sıkıntılıydı, ama bu sıkıntının aydınlık, evet neredeyse törensel bir yanı vardı. Ve birdenbire yüreğine kanat çırpan, olağanüstü, ama yine de korkunç pençeleri olan bir sözcük düştü: Aşk.

Rüzgar dinmişti; hava yine ağustos başına yaraşır şekilde nemli ve boğucuydu.

2

Yaşlı Usta Haubigl grafik atölyesinde işe başladığında, gravür işleri ve benzeri şeyler yapılıyordu hâlâ. İşte ihtiyar Haubigl bu kadar yaşlıydı. Kendisi eğitimli gravür ustasıydı ve Otto'ya da bu işi o öğretmişti.

Eğik aynanın altında şablonu, elinde iğnesiyle bakır levhanın üstüne eğilmişti Otto, eğimli büyük atölye penceresinin önünde, uzun meşe masanın başında oturuyordu. Haubigl memnun memnun omuzlarının üzerinden onu seyretmekteydi; atölyeye verilmiş olan ender siparişlerden biriydi bu, sosyetik bir restoran için eski stilde bir menü kartı, meyvelerle dolup taşan zengin bir ayaklı tabakla taçlanmış, yiyecekler, çiçekler, şampanya şişelerinden oluşan bir süs hevengi. Ve eğer ihtiyar Haubigl olmasaydı, atölye bu siparişi alamazdı. Otto'nun bu iş üzerinde çalışmasına izin verilmesi ise özel bir ödüldü.

"Akademideki budalalardan daha iyi bir ressam olacaksın sen." Otto gözünü işinden ayırmaksızın başını salladı:

"Benim olup olacağım bu," dedi teatral bir tavırla.

Haubigl çevresi siyah, ince, dikkat çekici derecede aristokrat tırnaklı, kalın damarlı yaşlı san elleriyle döner sandalyeyi tutup oğlanı kendisine doğru çevirdi:

"Bana bak, oğlum, böyle saçmalıklar Haubigl babanın hiç hoşuna gitmiyor, zaten uzun sûredir hallerini beğenmiyorum senin." Otto'nun karşısında, fırça sakallı, dudakları kurumuş, gözleri solgun bir yüz vardı, ama yine de çelik çerçeveli gözlüğün ardında keskin bakışlı bir yüzdü bu.

"Pekala, oğlum, neyin var?"

Otto, böylesi bir durumda her gencin vereceği cevabı verdi: "Hiç."

"Fazla haylazlık mı yaptın?"

"Ona yetecek param yok." inatçı bir yüz ifadesiyle kayarak indi yüksek döner koltuktan.

Haubigl endişeyle omzuna vurdu oğlanın: "Hadi git yıkan artık, saat dördü geçeli çok oldu."

Otto sessizce duvardaki çeşmeye gitti, mavi iş gömleğini çıkarıp yıkandı, ceketini giydi. Aslında konuşmak istiyordu, ama boğazına bir $ey

düğümlenmişti. Aynca, ne anlatabilirdi ki? Olan bir şey yoktu zaten. •

“iyi geceler, Bay Haubigl.”

“İyi geceler, oğlum.”

Otto, avludaki bisiklet stantından bisikletini alıp hızla uzaklaştı. Eve varınca sessizce merdivenleri çıktı, oturma odasına da aynı şekilde sessizce girdi, sonra sanki baskın yaparcasına annesinin odasına daldı:

“Karl geldi mi?”

“Hayır,” dedi annesi sakin sakin, “ama belki senin odanda otu-ruyordur.”

Hem hayal kırıklığına uğramış hem de rahatlamıştı. Odasında Karl’la karşılaşmayınca iki duygu da güçlendi. Annesinin yanına döndü:

“Orada yok. .. Gerçekten de gelmedi mi?”

“Bildiğim kadarıyla gelmedi... lyi de çamaşır dolabını neden karıştırıp duruyorsun, Otto?”

“Bir şey yok, sadece açık kaldığını sandım...” ,

Aşağı yukarı yanın saat sonra Karl gerçekten de geldi, Otto onu sinsi sinsi selamladı:

“Beni aradığını söyledi annem.”

Karl’ın gözlerinin içine baktı, özel bir mutluluk, doyuma ulaşmış aşk ifadesi var mıydı acaba. *

“Hayır,” dedi Karl, “bugün hiç uğramadım."

Belki de Karl sadece parayı ele geçirdiğini gizlemeye çalışıyor? Eğer öyleyse Tanrı aşkına, hayrım görsün. Otto artık parayla ilgili bir şey duymak istemiyor, umurunda değil para, ama emin olmak istiyor ve Karl’m ağzından alacak mutlaka:

“Biliyor musun, aslında artık paraya ihtiyacım yok. Haubigl yakında kusursuz bir ressam olacağımı söylüyor, o zaman kum gibi para kazanacağım.”

Ancak Karl’ın ağzından laf almak, tıpkı annesinden olduğu gibi zordu. Karl sıkı duruyordu. Parasının eksilip eksilmediğini, tüm dolambaçlı yollara ve imalara rağmen annesinden öğrenmek mümkün olmamıştı. Bu parayı Karl’a armağan ettiği ve durumun ikisi tarafından kendisinden gizlendiği kuşkusu arttı. İkisinin arasında neler geçmişti? Otto’nun önünde bir duvar duruyordu ve bu duvara çarpıp kafasını kırmak zorundaymış gibi bir duyguya kapılmıştı.

Karl: “Ağabeyinden matematik dersi alacakmışım. Bugün ilk günümüz," dedi.

“Garip," dedi Otto kuşkuyla.

“Neden garip?”

“Çünkü bana hiçbir şey söylenmedi.” Tam olarak doğru değildi bu, çünkü Richard ondan Karl ile ilgili bilgi almıştı. Elbette üzerinden bir haftadan fazla süre geçmiş ve Richard’ı açıkça meşgul eden çok şey olduğu için, bu konu kulağa pek ciddi gelmemişti. Zaten Richard’m davranışları yaklaşık bir haftadır güvenilmez bir hal almış, değişmişti sanki -Otto gibi uyanık bir gözlemcinin gözünden kaçmazdı bu- sadece eve geç geldiği için çıkan kavgalar kesilmekle kalmamıştı, Richard’ın, deyim yerindeyse pasif bir arkadaşlık ve kardeşlik tavrı sergilediğine de hiç kuşku yoktu. Bir kabahat işlemiş olmalı, diye düşündü Otto. lyi de bunun ne yaran vardı ki.

Richard geldi. Karl'la tanıştırıldıktan sonra onu sorguya çekmeye başladı.

Bu arada Otto mutfakta annesinin yanında oturuyordu. Gaz ocağının üzerinde büyük bir tencere kaynamaktaydı. Kayısı reçeli kokuyordu. Annesi kollarını sıvamış meyvelerin kabuklarını soyup çekirdeklerini çıkarıyordu. Yanın meyveler yeşil renkli sıradan bir çanağın içinde pişirilmeye hazır beklemekteydi.

Otto meyveleri peş peşe alıp yavaşça atıştırmaya başladı. Yerken yine ağlayası gelmişti. Neden geri dönüş yoktu? İnşa etmesi için kimsenin buyruk vermediği bir duvara çarpıp kafasını yarmak zorunda mıydı? Adlandıramadığı bir şey onu ele geçirmişti, ama bunun, burada gördüğü her şeyin tam tersi bir şey olduğunu seziyordu, evet, bunları ilk kez gördüğü söylenebilirdi herhalde: Annesinin meyveleri yavaş yavaş ve düzenli soyan kollan, çanağın içine düzenli düşen kayısılar, bu mutfağı, raflardaki aletleri ilk kez görüyordu, her birini tek tek saymak istiyordu, çırpma aleti, yumurta çırpma teli, bir dizi tahta kaşık ve bir yandan bütün bunları henüz çizmemiş olduğuna şaşarken, kendi kendisine büyük bir acıma duydu ve büyük bir korkuya kapıldı. Nasıl zalim, korkunç bir güç onu ele geçirmişti ki, bütün bunlara düşmanca bir tavır alıyordu? Ah, tam olarak yaşamdı bu, yaşamın kendisi, insanın teslim olduğu en korkunç güç ve bununla ilgili oflayıp puflamanın hiçbir anlamı yok. Ama Otto bunu bilmiyordu, sezmiyordu bile, dolayısıyla kendi kendine acıyor ve iç çekiyordu: “Ah!”

Sitem dolu bir sesle: “Neden Karl’m ders almasını sağladın?” dedi.

Katharine Hieck başını kaldırıp baktı: “Bu kadar çok kayısı yersen, kamın ağrır,” dedi.

Kırgın bir tavırla oradan uzaklaştı Otto ve ağzına çabucak son bir kayısı daha atmış olmasına rağmen, bu kırgınlık kendisinin sandığından da daha derine işlemişti. Yumuşak meyve ağzının içinde eriyip giderken, kendisini dışlanmış hissetti. Evet, dışlanmış, doğru tanım buydu. Bir odası bile yok. Hala Richard oturuyor orada, üstelik Karl ile birlikte. İğrenç.

Tam o esnada Karl sınavım bitirmişti: “Teşekkür ederim,” dedi.

“Kalıyor musun?" diye sordu Otto.

“Hayır, eve gitmem gerek."

Bu iyiydi. Gerçi geceleyin gizlice dönüp dönmeyeceği bilinemezdi.

Ve sanki bu varsayımı kanıtlamak istermiş gibi Katharine Hieck akşam yemeğinde sordu:

“Ee, Karl'm durumu nasıl, ders verecek misin ona?”

“Tabii epey eksiği var," dedi Richard, “o lanet futboldan kaynak-tanıyor, arkadaşım olan bir kız öğrenciye göndereceğim onu.”

“Ama iyi oynuyor,” dedi Otto, karşı çıkışı gergindi, “değil mi, anne, Karl iyi oynuyor?”

“Ben anlamam, ama sen öyle diyorsan öyledir sanının.”

“Sahada en iyi koşan odur,” diye ısrar etti Otto.

“Kimmiş o kız öğrenci?” diye sordu Susanne.

“Ah, ne önemi var ki,” dedi Richard, “adı Ilse Nydhalm.”

“Onun ders almaya ihtiyacı yok,” diye patladı Otto.

“Eğer bir şeyler öğrenmek istiyorsa, övülmeye değer bir şey bu,” dedi annesi.

Richard son noktayı koydu: “Ders almaya ihtiyacı var mı yok mu ben değerlendirebilirim sanının.”

Sanki herkes ona karşı komplo kuruyormuş gibi bir duyguya kapılmıştı Otto. Mümkün olan her fırsatta ona karşı birleşiyorlardı. Dışlanmıştı. Hangi dili konuşuyordu onlar? Dudaklarını hareket ettiriyorlar ve ağızlanndan dökülen bir şeyle anlaşıyorlardı. Ama o, o artık kendisinin anlaşılmasını sağlayamıyordu. Neler olup bittiğini görmüyorlar mıydı?

“Sen hiçbir şey yemiyorsun ki,” dedi annesi ikiyüzlülükle. “Yiyemiyorum, aç değilim.”

“Böyle olacağını biliyordum, o kadar çok kayısı yedin ki.”

İşte annesi buydu! Ya Susanne? Durmaksızın Hıristiyan yardımseverliği hakkında zırvalayıp dururdu, ama o da oturmuş Upkı diğerleri gibi yemekleri tıkınıyordu. Otto bir denemede bulundu: “Susanne.”

“Evet.”

“Susanne, ben günah çıkarmak istiyorum.”

Susanne dikkat kesildi: “Öyle mi... gerçekten mi?”

Richard yan gözle baktı Susanne’ye: “Çünkü çok fazla kayısı tıkındı. Artık onu tanımış olman gerekirdi.”

Susanne incinmişti: “Eğer benimle dalga geçmeye kalkarsan Otto, bir daha seninle hiç konuşmam. Bunlar kutsal konular.” “Bıktım sizden,” dedi Otto, “ben artık yatmaya gidiyorum.” Arkasından annesinin, “Bu kez gerçekten kamı ağrıyor,” dediğini duydu.

Richard daha sonra, beraber kullandıkları odaya geldiğinde,

Otto yatağın üzerinde yatıyordu. Giyinikti, sadece üzerindeki gömleğin göğüs kısmı açıktı. Tuhaf bir şekilde genç olmayan bir yüz ifadesiyle öylece yatıyordu, önü açık gömleğin altında vücudunun soluk alıp verişi görülüyordu. Richard onu görünce neredeyse huzursuz oldu. Otto doğrulup oturdu:

“Richard,” dedi sıkıntılı, “annem...”

“Evet, n’olmuş anneme?”

“Annem Karl'ı kayırıyor.” İşte nihayet çıkmıştı ağzından, olabildiğince yumuşak ifade edilmiş, ama çıkmıştı işte.

“Pekala, bundan sana ne...” .

Otto fırlayıp kalktı: “Tabii... ben umurunda değilim ki senin...” “Çıldırdın mı sen, Otto?”

“Senin keyfin yerinde... önemli olan Karl'ın ders alması... senin şu Nydhalm'ından.”

Richard kendisini çaresiz hissediyordu:

“Hani yatacakün...” '

“Canım istediği zaman yatarım... şimdi kafeteryaya gideceğim.” Richard cevap vermedi. Bu kadarı da fazlaydı artık. Ve ufaklık küstah bir yüz ifadesiyle uzaklaştığında neredeyse memnun oldu. Çalışmaya koyuldu.

Otto'nun yan yoldan geri dönüp, gecenin yansını evin çevresinde dolanarak geçireceğini elbette hiç kimse öngöremezdi.

3

Karl'ın özel dersleri ayarlanıncaya kadar bazı zorluklar yaşandı. Richard, Hiecklere özgü o kurnazlıkla, llse Nydhalm'ın evinde egemen olan katı ahlak kurallarının, kendisinin oraya girmesine izin vermeyeceği gibi, Karl Wohlfahrt’ı da öğrenci olarak oraya sokmaya pek imkân vermeyeceğini tahmin etmişti. Ilse’den Karl'ın evine gitmesi de beklenemeyeceğine göre, zorunlu olarak Hieckler'in evi bu buluşmalara sahne olacaktı. Richard’ın istediği de zaten buydu; gerçi bunu kendisine açıkça ifade etmiyordu, ama Ilse’yi kız kardeşi Susanne’ye gösterme isteği, Ema Magnus gittiğinden beri daha da çok artmıştı.

Katharine Hieck, Ilse’yi kıskanç gözlerle izliyordu. .Kafasında bir

biçimde, bir gelin ve kendisine karşı birleşecek yeni bir kuşağın imgesi beliriyordu, Karl da buna dahildi. İçgüdüsel olarak Susanne ile ittifak kurdu.

“Onunla arasında bir şey var mı sence?” diye sordu saf saf ve Susanne, yaşlılara özgü hayat tecrübesiyle, beklenen cevabı verdi: “Çocuklar bile anlar bunu; o üniversitedekilerin hepsi böyle işte.” Aslında buna kendisi de inanmıyordu.

Oysa Richard'm Ilse ile gerçekten ilişkisi yoktu. Onu önceden olduğu gibi enstitüde görüyor, dersler için evinden alıp sonra tekrar evine bırakıyordu, bunun dışında buluşmaktan belli bir şiddetle kaçmıyor, matematik ve fizik alanında kalma ısrarını aynı şiddetle sürdürüyor, bilimsel konulardan sapılmasına göz yummuyor ve konferans verir gibi konuşmalar yapmaya

devam ediyordu. Kızın onu her zaman olduğu gibi dikkatle izlemediğini fark ettiğini sandığı zaman da öfkeleniyordu.

Bu neden böyleydi? Suç, ilse Nydhalm’den söz edildiğinde Susanne'nin sergilediği aşağılayıcı tavırda mıydı acaba? Aslında sa-nılabileceği gibi, Susanne'nin aşağıladığı şey ahlak yoksunluğu değildi, tam tersine, Ilse ile bağışlanmaz ilişkisini kendisinden saklamasına gerek olmadığı mesajını çok açık biçimde veriyordu. Fakat çalışmalarına ne de olsa saygı duyduğu ve ne de olsa eşit ilişkiler sürdürdüğü Richard'm “böyle bir şeyle” ilgilenmesi en şiddetli, en küçümseyici aşağılamayı hak ediyordu. “Böyle bir şey” bir kadın değildi, olsa olsa bir öğrenciydi. Hiçbir şeye yaramazdı, ne doğru dürüst bir işe ne de doğru dürüst bir erkeğin yatağında işe yarardı, hele Tanrı’nm işine hiç yaramazdı. Ağzına geleni söylüyordu ve Richard kendi kendine, bu budalanın yargılarına önem vermek zorunda olmadığını telkin etse de, Ema Magnus'u düşünmeden edemiyordu: Ema karşısında Susanne bu küçümseyici yüz ifadesini takınamazdı. Ema’nm giydiği siyah mayo geldi aklına. Hilde Wasmuth'u düşündü. Şimdi artık pek anımsayamadığı eski önemsiz gönül maceralarını hatırlamaya çalıştı. Ve bütün bunların Susanne’nin gözünde, ilse Nydhalm’den daha geçerli olacağına emindi. Susanne’yi izlemek yeterliydi: Çevresinde aziz tasvirleri, siyah giysisi içinde rahat rahat oturuşu, çok şişman bir bedenin üstündeki sert yüzü ve göz ucuyla yukarı doğru baktığında ortaya çıkan gözlerinin akı, arka planda onu keyiflendiren, ama insanın kavrayamadığı bir şey; yine de şu kadarını kavramak mümkündü ki, Ilse Nydhalm’e asla merhamet göstermeyecekti.

Bu açıdan bakıldığında: “Böyle bir şey” ancak Karl’a ders vermeye yarardı.

Yani Ilse’nin rütbesinin ders verme seviyesine indirilmiş olması, bir anlamda Susanne’nin otoritesine övgüydü, ama Ilse’nin de Richard’m da bundan haberi olmadı, hatta Ilse halinden memnundu, çünkü bu dersler hoşuna gidiyordu; Richard’a kendisini kanıtlamaya çalışıyor, kışkırtılmış hırsı öğrencisinin içinde matematik yeteneği adına ne varsa uyandırmak istiyordu, sonuçta Richard Hieck’in Susanne ile Ilse arasında işlettiği tuhaf mekanizmanın asıl kurbanı Karl Wohlfahrt olmuştu.

Riclıard böylesi bir mekanizmanın iç yüzünü pek kavrayama-sa da, İlse Nydhalm’e ve aşka biraz borçlu kaldığını, Ilse kendisine uyum sağlasa da ve birlikte, Richard’ın kral olacağı bir matematik dünyası kurmaya niyetli

olsa da, matematikle ilgili konuşmaların bunun yerini tutamayacağını hissediyordu. Susanne'ninkiyle boy ölçüşebilecek bir dünya değildi bu, aslında bir dünya bile değildi, olsa olsa küçük, yalıtılmış ve bu yüzden de günahkar bir akıl birlikteliğiydi. Ve bu dünyayı yine de Ilse Nydhalm için ve onunla birlikte kurma çabası içinde, aşk ya da onun yerini alan şey, ona, sonsuzluğa doğru salınan bir eğri gibi görünüyordu, durmaksızın sonsuza yaklaşan, asla ona ulaşamayan. Ve böylesine umutsuz bir görevi yerine getirmek için harcanan onca çaba, aynı zamanda aşka ya da Ilse'ye karşı - bu örnekte ikisi aynı anlama gelmekteydi- o bilinmeyen suçu ortadan kaldırmak için, tıpkı o basit aşk sözcüğü gibi, onun söyleyemeyeceği bir şey Ilse'nin bağışlamasını sağlamak için bir denemeydi.

Günler kısalıyordu. Hava henüz sıcaktı. Akşamın açık mavi gökyüzünde gümüş çerçeveli kara bulutlar vardı. Hareketsizdiler.

Ilse'yle Karl'ın ders çalıştıkları loş oturma odasına girdi Katharine Hieck:

“Bugünlük yeter herhalde, hava kararıyor.”

“Tamam,” dedi Karl, sevinçle defterini kapattı.

Katharine Hieck okul kitaplarıyla defterlerinin du,-<luğu masanın üzerine eğilerek, Karl'ın kıvırcık sarışın saçlarını okşadı. Karl'm kızarıp bozardığını kimse fark etmedi, hava epeyce kararmıştı.

“Gerçekten bırakayım mı? Tam hızımızı almıştık. .. ” Ilse Nydhalm derse istemeye istemeye son verdi, çünkü birincisi Karl'ın matematik becerisi hâlâ uyanmamıştı, İkincisi evden ayrılmayı pek istemiyordu.

Otto annesinin peşinden gelmişti. Karanlıkta sadece annesinin Karl'la konuşurkenki şefkatli ses tonunu duydu, şefkatli hareketini de sezdi. Bu bile yeterliydi:

“Zavallı Karl, gözleri bozulacak,” dedi kötücül bir tavırla

“Oğlan nasıl, ondan memnun musunuz, Ilse?” diye sordu Kat-harine.

Ilse parmağını kaldırıp ürkek ve tutuk bir hareket yaptı: “Eh, fena değil, yakında hallederiz,” dedi.

Bu hareket Otto’nun gözünden kaçmadı. Hoşuna gitmişti. Kadınların yaptığı her şey hoşuna gidiyordu. Ama bu kızın şişko Richard’la ilişki içinde olmasına, bu ilişki tam açık değilse de, kızıyordu ve bu tür durumlarda ortaya çıkan o kendine özgü küçük, meraklı hainlikle, kederli kederli: “Richard, Susanne’nin orada oturuyor. Susanne’nin küçük kilisesini görmüş müydünüz? Gelin, size göstereyim,” dedi.

Peşi sıra sürüklüyordu kızı. Susanne’nin odasına gitmek için geçmek zorunda oldukları mutfağa geldiklerinde, kızın elbisesini çekiştirerek: “Üstünüzdeki bu elbise çok güzel,” dedi. Kur yaparak gülümsüyordu. Sonra kapıyı açıp, kızı içeriye soktu ve ışığı yaktı. “işte küçük kilise burası,” dedi. Topuklan üzerinde dönerek sessizce tekrar oturma odasına koştu, aniden içeriye daldı; hiçbir değişiklik yoktu.

Karl eşyalarını toparlıyor, annesi ise uygun bir mesafede oturuyordu. Dikkat çekici hiçbir şey yoktu.

“Arkadaşını geçireceksin herhalde?” Katharine Hieck kalktı, Karl’ın omzuna hafifçe vurarak: “Hoşçakal Karl,” deyip odadan çıktı.

“Şuna bak,” dedi Otto dışarıya çıktıklarında. Avucunun içinde, ucunda halkası olan ince bir demir kanca vardı. Basit bir maymuncuktu bu. “Atölyede kendim yaptım,” diye açıkladı gururla.

Karl aleti aldı, inceledi.

“Almak ister misin?” diye teklifte bulundu Otto.

Karl düşündü, sonra:

“Hayır, sende kalsın, şu an gerekmiyor bana,” dedi.

“Pekala, madem ihtiyacın yok. .. ” dedi Otto kısık sesle, “ ...pekala...” ve Karl’ın tek başına gitmesine izin verdi.

Bu esnada Ilse, Susanne’nin odasında, duvarlardaki aziz tasvirlerini inceliyordu. Korkuyordu. Resimlerden korkuyordu, Richard'a benzeyen, ama yine de benzemeyen ve sessizce elindeki örgüyle meşgul, araştıran gözlerle kendisini süzen Susal).ne'den korkuyordu.

“Beğendiniz mi?” diye sordu Richard. Bu resimler kendisi için anlaşılmaz cebir sembolleri gibiydi.

“Evet,” dedi Ilse ürkekçe, “çok güzel.” Bunun, kendisini tanıtmak için tüm çabalarına rağmen, Richard’m şimdiye kadar ondan gizli tuttuğu bir dünyanın parçası olduğunu hissetti, çünkü ne kadar çok kendisine ait olduğunu o dabilmiyordu.

Susanne başını salladı: “Bütün gününü üniversitede geçiren birinin bunu anlaması mümkün değil.”

Neden Use’ye hakaret etmek zorundaydı ki? Susanne'nin yüzünün sofu katılığı ile bedeninin iriliği arasındaki fark son zamanlarda dikkatini çekiyordu Richard’ın, aynı fark kendisinde de vardı. Ve bu uyumsuzluğun bilincine vardığı zamanlarda olduğu gibi -ki bu hep kuşku anlarında ve bedenle ruhun mücadele ettiği durumlarda oluyordu- bu başın o azgın bedenden tek bir darbeyle ayrılması ona en uygun ve arzulanabilir şeymiş gibi görünüyordu. Bu arzunun şu an kendi başıyla mı yoksa Susanne'nin başıyla mı ilgili olduğuna karar veremedi. Dönüp homurdandı:

“Üniversiteyle ne alıp veremediğin var senin, nasılsa öyle işte, onu bu hale getiren ne Bayan Nydhalm ne de benim.”

Ilse, Susanne’nin bilinmeyen dünyasından kopup kendi yanına gelme çabası için minnet duydu. Yine de ürktü: Bu bilinmeyen gizemli kutsal dünyanın karşısına koyabileceği nasıl bir dünya vardı elinde? Richard’a ne sunabilirdi? Birazcık matematik mi? Susanne daha en başından ondan üstün konumda değil miydi?

Susanne uysal uysal güldü. Ilse’ye gününü göstermişti, artık halinden memnundu:

“Kötü bir niyetim yoktu... belki benim de yolum üniversiteye düşer; Richard gayet başarılı olabileceğimi söylüyor.”

içten içe hâlâ kırgın olmasına rağmen uziaşmacı bir tavırla cevapladı Ilse: “Çok daha önemli bir şeyin olduğunu hepimiz biliyoruz... Herkesin tek başına uğraşarak elde etmesi gereken ve hiçbir öğrenimin sağlayamadığı bir şey.” Ve o anda Susanne’ye imrendi, hassas, kıskanç bir ruhun olanca gücüyle imrendi.

Eğer Ilse yerine Susanne üniversitede olsaydı, hiç sorun kalmazdı diye düşündü Richard. Ilse manastırda? Alanların tuhaf bir karışımı, yukan ile aşağının karışımı.

O sırada içeriye Otto girdi; yüzü şimdi daha az gergindi. “Bütün kardeşler bir arada,” dedi kinayeyle ve eğlenerek.

Ilse ona gülümsedi. Kardeşler arasına dahil edilmiş olması hoşuna gitmişti. Yaşamı boyunca hep bir kardeşi olsun istemişti ve babasının kendisiyle kardeşiymiş gibi oynamasından daha güzel bir şey anımsamıyordu; okumayı da bu oyunlar esnasında öğrenmişti. Richard’ı ağabeyi olarak düşünmek, rahatlatıcı ve hoş bir şeydi. Duvarda:

Sen Tanrısın,

Ben senin hizmetkarın

yazısı görülüyordu. Ilse’nin gülümsemesini fark eden Otto hemen bir poz takınarak; bir eli geniş pantolonunun cebinde, gururla odanın dekorasyonunu gösterdi: “Bütün bunları ben yaptım,” dedi beğendirmeye çalışarak ve övgü bekleyerek.

Hiç kuşkusuz, Susanne’nin kendisini rahatsız etmesine izin vermiyordu Otto, onun için Ilse gibi “bir şey”, gerçek bir kadındı, onun için Ilse dişiliğinden bir şey yitirmemişti: Dünya içimizde yanıyor, dışımızda değil diye düşünmeden edemedi Richard, Ilse’ye bakmak ona ürkütücü geliyordu, bu akıl almaz rahim ürkütücüydü, bu akıl almaz rahmin bir çocuk taşıyabilmesi ürkütücüydü, körlük gibi bir şeydi bu, ürkütücü ve akıl almaz, ızdırap verici ve kör bir sevecenlik kapladı içini; sonsuz bir görev

olarak aşk, evet, tıpkı bilgiye hizmet etmek gerektiği gibi, bir uşak olarak aşka hizmet etmek!

Susanne'nin odası her zamanki gibi biraz günnük ve lavanta kokuyordu. Yumuşak ve yüksek yatağın üzerinde -Susanne'nin yatağı yorganı da içindeydi çünkü-, petek desenli beyaz bir örtü vardı, uzun püskülleri neredeyse yere kadar sarkıyordu.

Ilse: “Evet, harika dekore edilmiş... bir gün kendi evim olursa, sizden yardım alacağım, Otto,” dedi.

Richard ise yan alaycı, yan dostça: “Evet, o evimizin badanacısıdır,” dedi.

Matematiğin nihai gerekçesi matematiğin dışında, ama yine de içinde yatar, varoluşun ilahi amacı varoluşun dışındadır, aşkın nihai amacı aşkın dışındadır, ama o yine de aşktır ey, ışıklı gelin, ey karanlık ölüm, alanların tuhaf karışımı.

Kaçmak, birbirine doğru kaçmak düşüncesi Richard'la Ilse'nin içinde neredeyse aynı anda filizlendi. Titreyerek yanan, görünmez biçimde t:thdit eden şey, şimdi korkunun kanadıyla Ilse'nin yüreğini de sıyırıp geçiyor, ama bu korku esintisi beraberinde sessiz bir umudun sesini de taşıyordu, Susanne'ye değil, sadece kendisine ait olan bir dünyadan mesaj, Susanne'nin değil, sadece kendisinin yürüyebileceği bir yolun umudu, Susanne'nin değil sadece kendisinin yerine getirebileceği bir görev umudu. Ve düşünceleri Ilse'ninkilerle çakışan Richard'ın aklına birdenbire, Curie çifti ve ortak bilimsel keşiflerde bulunma olasılığı geldi.

Otto, yatağın üst tarafındaki Meryem Ana resminin çevresine rengarenk ampuller asmıştı, şimdi onları yakıyordu.

“Harika bir şey bu, Otto,” dedi Ilse miyop gözlerini biraz kırpıştırarak ve ardından gözlüğünü taktı. Yüzü şimdi yine o çokbilmiş ve çocuksu ifadeyi kazanmıştı, Richard bile fark etti bunu.

Susanne biraz utanmıştı: “Eh işte, Otto'nun soytanlıklan... ama resim takdis edilmiştir, esas anlamı da orada zaten.”

“Görünen sadece simgedir,” dedi Ilse.

Alanların simgede birleşmesi mi? Use’nin ağzından Susanne konuşuyordu, bu henüz nihai olan değildi, henüz kendisi simge ve imgeydi, ancak dünya nihai olanın beklentisiyle kendi içine dönerek, sözü, yetersiz olanın acımasızlığından kurtararak sessizleş-mişti. Richard, Ilse’nin elini tutmak istiyordu. Ve şimdi o Otto’nun yanında dururken, ikisi de incecik, çocuksu, kardeşçe, Otto’nun cehennemin dibine gitmesini diledi içinden.

Mutfakta Katharine’yle karşılaştılar.: “Gidiyor musunuz Ilse?” dedi hafif bir sesle. Otto ukalaca cevap verdi: “Ne yazık ki.” Ama annesinin “Ilse” demiş olması Richard’ı rahatlatmıştı.

Ancak yolda yine büyük bir tutkuyla, herhangi bir araştırmanın bilgi kuramı ve mantıksal temelleri hakkında konuşmaya başladı, bir kez daha matematiğin ve fiziğin bile görünürde tartışmasız doğruluğuna rağmen, yolunun daima bilginin bu en son sınır sorunlarına çıktığını ve bilime adanmış bir hayat yaşamanın, hattâ genelde yaşamanın sadece bu sorunlar için bile değeceğini söylüyordu.

“Evet,” dedi Ilse. Ona hak veriyordu, ama gözünün önünde Susanne’nin yüksek yatağı duruyordu.

Çünkü her şeyin arkasında dünya bilgisi vardı, böyle sürdürdü konuşmasını Richard, hem de öyle belirsizlik içinde değil, aksine büyük bir kesinlikle, kendi araştırmalarını ve dünyaya dair bilgiyi nasıl ilerleteceğini anlattı. Evet, içi güvenle doluydu, başını hafifçe eğmiş yanı sıra yürüyen bu ufak tefek, incecik kıza baktı mutlulukla.

İçinde az yolcu bulunan, tek başına bir tramvay vagonu geçti yanlarından.

Ve Richard yine, evren hakkındaki bilginin boyutu ve derinliğiyle, hedeflerinin geliştirilmesi ve açıklanması ile aşka adanmışlığının da arttığına ve böylece bir borcu da ödeyebileceğine inandı.

Ilse, sanki çok uzaklardan gelen bir sesle: “Seni seviyorum,” dedi.

Belki de gerçekten bir bağışlamaydı bu. Belki Richard'ın, kendini adamayla ilgili olarak kendi kendisine eziyet ettiğini hissetmişti. Ama tam da bu yüzden suçu açıkça gün yüzüne çıkmıştı. “Seni seviyorum,” sözcüğü aralarında ilk kez geçiyordu ve bu sözcüğü önce ifade eden kız olmuştu.

Seni seviyorum. Diğer varlığa, kendisini açması için şefkatli ve korkunç bir rica. Kabul edilmek için rica, kendi benliğinin şefkatli ve korkunç sunumu.

Seni seviyorum. Geçmişin köleliği ile geleceğin köleliği arasındaki özgürlük anı.

Seni seviyorum. Ama bu büyülü sözü söyleyen Ilse Nydhalm değildi, geleceğinin hayaletiydi bu ve onu kendi varlığının içinden, şimdiye kadar Ilse Nydhalm adını taşıyan çökmekte olan sisin içinden, canım yakarak koparıp çıkarmıştı.

Bu yapayalnız sözün yalnız tınısı kulaklarında, Ilse'nin yanı sıra yürüyordu Richard. Bağışlama olarak kabul ediyordu bunu, ancak dünyanın tüm yasadışıhğı yeniden açığa çıkmıştı. Eğer karşıdan, başını bedeninden ayırmaya kalkacak biri geliyor olsaydı, onu bir dost olarak selamlardı.

4

Profesör Weitprecht dönmüştü. Enstitüye Richard adına gelen bir kartpostalda, kendisini ziyaret etmesini rica ediyordu; kendisi ne yazık ki henüz dışarı çıkamıyordu, sağlığı henüz o kadar düzelmemişti.

Eğer enstitüye gelemeyecek haldeyse, Weitprecht'in durumu kötü olmalıydı; yoksa ilk gideceği yer enstitüydü. Gerçekten de, Richard odasına girdiğinde, çalışma masasından zar zor kalktı; kalemi sadece laf olsun diye elinde tutmakta olduğu, önündeki boş kâğıttan anlaşılıyordu.

“Evet," dedi, “bu enkaz sizi şaşırtıyor değil mi?”

Gerçi kederinin ardında hâlâ eski ısrarlı ve ürkek nezaketi hissedilmekte ve bakışları hâlâ eski güvensiz keskinliğiyle, yarım gözlüğünün üzerinden ziyaretçinin yüz hatlarını incelemekteydi.

“Raporlarınız için size çok teşekkür ederim, Doktor Hieck."

“Bayan Magnus’un çalışması oldukça sevindirici sonuçlar verdi.”

“Evet, evet,” dedi Weitprecht dalgın dalgın, “oldukça sevindirici sonuçlar.”

Havada sonbahar öncesinin hafifliği vardı, kuşlar sokaktaki ağaçların üzerinde cıvıldıyordu.

“Sizin notlarınızın tasnifi de hemen hemen bitti sayılır, Hocam, umarım memnun kalırsınız.”

Ancak Weitprecht kuş cıvıltılarını dinliyor gibi görünüyordu. Sonra:

“Evet, ben de sizinle bu konuda konuşmak istiyordum... ama bakın, aslında önemli olan o değil,” dedi.

Acaba Weitprecht de mi Kapperbrunn’un şüpheciliğini benimsemişti? ,

Weitprecht, Richard Hieck’in şaşkınlığını fark etti. Kravaü olmamasına ve yaka düğmesi açık olmasına rağmen, sanki soluk almak istiyormuş gibi elini yakasına götürdü. Richard onu şimdiye kadar hep kolalı gömlek ve kusursuz bağlanmış küçük, siyah bir boyun-bağıyla görmüştü. lnce ve yaşlılara özgü gevşek ağzıyla gülümsedi Weitprecht:

“Korkmanıza gerek yok, Doktor Hieck. .. eskisi gibi aynı inançla çalışmalarımın arkasındayım, sadece benim için artık daha az önemliler,” dedi.

“Kuramlannızın öııemi her türlü kuşkudan uzaktır, Sayın Profesör.”

“Nesnel önemleri muhtemelen öyledir, sevgili Doktor Hieck, en azından böyle olduğunu umuyorum, ama öznel önemleri azaldı.:. evet, evet... bakın, eğer beni Nauheim’a göndermemiş olsalardı...” dedi ve şirret bir ses tonuyla devam etti: “ . ..eğer karım ısrar etmemiş olsaydı... eh elbette, niyeti iyiydi, ama aptalca bir şeydi... evet, eğer bu olmamış olsaydı, o zaman bugün muhtemelen eski ben olurdum...” ürkek ve öfkeli, yan odaya açılan kapıya doğru baktı.

“Eminim Sayın Profesör tamamen iyileşeceklerdir,” diye araya girdi Hieck.

Weitprecht’in sesi gizemli bir havaya büründü: “Mesele de bu zaten, istemiyorum ki... böyle olması gayet iyi... sadece başkaları bilmiyor bunu...” Bilgelikle çocuksu bir gayretin karışımı vardı davranışlarında. Eskiden de bilimsel düşüncelerini aynı gayretle savunurdu; sadece o zamanlar daha allanıp pullanmış bir sesi vardı, şimdi ise daha çıplaktı.

Richard devamında ne geleceğini bekliyordu, henüz hiçbir şey anlamamıştı.

“Bakın, Doktor Hieck, siz de kendinize göre bir bilimsel ilerleme hırsına sahipsiniz ...evet...” Weitprecht anımsıyordu: “Kümeler kuramıyla ilgili dikkate değer şeyler yaptınız... yanılmıyorum, değil mi?” Belleğiyle gurur duyuyor gibi görünüyordu Weitprecht, hafifçe gülümseyip Richard’a doğru başını salladı.

“Pek o kadar önemli bir şey değildi, Hocam, deyim yerindeyse tali işlerdi.” Yine de gururu okşanmıştı Richard'ın.

“Güzel... eğer tali işlerdiyse, o zaman durmaksızın daha çok çalışacaksınız, durmaksızın...” yorulmuştu, “durmaksızın... ve belki de benden daha şanslı olacaksınız.”

Richard başını salladı, Weitprecht kızmıştı:

“Şans utanılacak bir şey değil... bakın, doğru çalışma alanına rastlamak şanstır aslında ve çok erken ya da çok geç gelmemiş olmak, şanstır... bakın, dehanın şansıdır bu... herkesin bir düşüncesi olabilir, düşünceler havada uçuşur... ama doğru zamanda doğru yerde olmak, bu dehadır...” Elini kalbinin üstüne koymuştu ve iyice dermansız bir sesle şöyle dedi: “Bakın, bu şans bende yoktu...” Richard söyleyecek pek bir şey bulamadı: “Fizikteki birçok gelişme, artık sizin varsayımlarınızı doğruluyor, Sayın Profesör.” Weitprecht, kelinin etrafında hâlâ kuru ve karman çorman duran saçlarının arasından geçirdi elini: “Öncü olmak, trajik bir meseledir, Doktor Hieck, bunu yaşayıp gördüm, işte sizin de bunu yaşamanızı istemiyorum.”

Richard'ın duyarlı bir noktasına parmak basmıştı, şimdi heyecanlanma sırası Richard'daydı: “Ama önemli olan, ister erken ister doğru zamanda olsun...

önemli olan bilgidir...”

“Evet, evet, bilgi,” diye başını salladı Weitprecht ve yine çocuksu, bilgece ve neredeyse kurnaz ihtiyar tavrıyla gülümsedi, “evet, bilgi... ben de şimdiye kadar buna inanıyordum... ve doğru bir yanı da var tabii...” ve yine gizemli bir tavır takınarak: “...Mesele de bu zaten... bilgiye inandım ve bilgi adına çok haksızlık yaptım...” anlamlı anlamlı başını salladı, “...evet...”

“Bilgi adına haksızlık mı? ... olamaz, Hocam.”

“Evet, olur...” Weitprecht yine kapıya doğru baktı, “işte bu yüzden beni Nauheim'a götürmeleri iyi oldu... ve benim şimdi... eh, nasıl söylemeli bilmem ki... benim cezamı şimdi çekmiş olmam iyi oldu.”

“Sadece çok çalışmaktan yorgunsunuz, Hocam.”

“Siz de mi karşımda böyle saçmalayacaksınız... yakınıyor muyum ki ben? ... Başka türlüsünü zaten istemediğimi söyledim ya size... böyle olması iyi... Tıpkı ölüm gibi bu da yaşamın bir parçası.” “Fakat Hocam, bilgi ve haksızlık!”

Weitprecht yorulmuştu, hafifçe başını sallayıp kalbini işaret etti: “Günah işleyen, cezasını çeker."

Bunu Susanne söylemiş olabilirdi diye düşündü Richard; Weitprecht'te mi yoksa o yobazlardan biri olacaktı? Şaşkınlıkla:

“Evet, ama... bilimsel bilgi...” diyebildi yalnızca.

Weitprecht yavaşça:

“Bilimsel bilgiye ulaşmak için çabanızdan sakın vazgeçmeyin... o da kutsaldır... ama yaşamın kutsallığıdır bu, ölüm ise onu unutacaktır... duyuyor musunuz, ölümün kutsallığı. .. Bilimsel bilgi üzerinde çalışan biri, otuzunda nasıl çalıştıysa, yetmişinde de öyle çalışır... ve nihayet deviriverirler onu, ama en sonunda değil, ortalarda bir yerde devirirler, çünkü o kendi ölümünü unutmuştur... Kötü kalpli kötü bir insan... evet,

evet, sevgili dostum, bilgi adına çok haksızlık yapmış olan kötü kalpli bir insan...” deyip, bitkin halde sustu.

Richard sormaktan alıkoyamadı kendini: “Kastettiğiniz şey din mi, Hocam?”

Weitprecht artık tamamen çökmüş görünüyordu. Ancak ihtiyarlık ve çöküş maskesi altından şimdi yine kurnaz bir pırıltı çıkmıştı ortaya ve hafif kınlgan bir gülümsemeyle: “Bunu herkes kendi kendisiyle halletmek zorunda ... Gauss inançlıydı, Kant inançlıydı... sonuç olarak. ..” kürsüde ders verir gibiydi sanki, “kendi ölümünün anlamını kavramadan yaşlanan biri, kötü bir insan olarak ölür... bilgisiz... ne kadar çok öğrenmiş ve çalışmış olursa olsun...” Kapı açılınca irkildi.

Bayan Weitprecht girdi içeriye:

“Çok fazla konuşuyor, Doktor Bey,” dedi, kınayarak Richard’a dönmüştü.

Weitprecht özür dilercesine: “Doktor Hieck ile enstitüdeki evraklarımın düzenlenmesi hakkında konuşmam gerekiyordu.”

“Ah, hep şu evraklar...” dedi kansı öfkeyle, “damlalarını aldın mı?”

Weitprecht ihtiyarlığın verdiği rahatlıkla bağırıp çağırmaya başladı: “Evet, evraklarım... çalışmalarıma ne kadar önem verdiğini biliyorum ben senin...”

Richard izin isteme zamanının geldiğini anlamıştı. Fakat Bayan Weitprecht onu geçirmek için arkasını döndüğünde, bu arada yavaş yavaş homurdanmayı sürdürmüş olan Weitprecht kurnazca ve anlayışlı bir tavırla göz kırptı.

Richard dışarı çıktığında hava ışıl ışıldı. Yaz sıcağının ortasında sonbahar havasından esintiler vardı. Weitprecht’in söylediği şey; Susanne tadında bir şeydi, ama yine de daha teselli verici geliyordu kulağa. Sözün, nihai olan tarafından haklı çıkarılışı. Ey ölümün yalnız sesi.

5

Hava değişimi sıcak fırtınayla birlikte baş göstermiş, ancak yirmi dört saat geçmeden yerini sürekli yağan soğuk bir yağmura bırakmıştı, şimdi ise çok aceleci ve delişmen bir sonbahar, hala yaz görüntüleriyle donanmış yemyeşil doğayı silip süpürüyordu. Yüzme havuzlan bir çırpıda tenhalaşmış, yerler o kadar kayganlaşmıştı ki, rasathaneye giden orman yolu geceleri geçilmez olmuştu. Yağmurluğunu giymiş, elinde bastonuyla Richard, artık hep araba yolunu kullanmak zorunda kalıyordu. Tramvayın kondüktörleri koyu renk kışlıklarını giymişlerdi. Neredeyse dibine kadar boşalmış olan gölet, birkaç gün içinde tekrar ağzına kadar doldu. Eğik yağan buz gibi bir yağmur iniyordu futbol sahasının üzerine.

Ilse, bu erken ve karar aşamasındaki sonbaharın sabırsızlığı içinde yürüyordu. Beline deri kemerini bağlamış, yakalarını kaldırdığı yağmurluğuyla iki dirhem bir çekirdek gelirken, olgun ve kadınsı bir görünüm sunmaktaydı. Bazen ani bir coşkunluk içinde merdiven boşluğunda öpüştükleri oluyordu, yetişkin bir genç kıza ve genç bir erkeğe yakışmayan, yeni yetmelerinkine benzer ürkek kuru öpücüklerdi bunlar ve sonuçta bu alan, evrenin sağı solu belli olmayan bir alanı olarak kalıyordu.

Ilse, Karl’a her pazartesi ve perşembe günü öğleden sonra, erken saatlerde ders veriyordu. Belki de Katharine’nin kurduğu ev düzeninden dolayı böyle olmuştu. Otto bu saatlerde ender olarak evde bulunuyordu, saat ikide işe gitmek zorundaydı. Buna rağmen Karl’la karşılaşırlarsa, alışılmış olduğu üzere birbirlerinin böğrünü dürtüklüyorlar, sonra Otto çekip gidiyor, eğer bakan kimse yoksa, merdivenin altında duran Karl’ın bisikletinin tellerine bir tekme savurup şangırdatıyordu.

Yine böylesi pa,zartesi günlerinden birinde Ilse, dersten sonra -Richard’ın kendisine öğrettiği konuyla ilgili- nicelikler kuramı üzerine yeni bir kitabı birlikte incelemek için kalmıştı. Her zaman olduğu gibi pencerenin önündeki masada çalışıyorlardı; Richard’m her gece çalıştığı yer, Ilse burada oturuyor olmaktan dolayı memnundu. Genellikle işlerin yolunda olup olmadığını kontrol etmeyi asla ihmal etmeyen Susanne dışarı çıkmıştı, ama bunun pek bir önemi yoktu, çünkü ikili, Susanne içeri girdiğinde de el ele oturmayı sürdürüyordu, zaten tümüyle işlerine yoğunlaşmışlardı. Ayrıca Katharine Hieck de evdeydi.

Otto her zamanki gibi kapıyı aniden açıp içeri dalınca, Ilse hafif bir çığlık attı, Richard ise başını kaldırıp baktı:

“Sen ne zaman döndün? Saat o kadar oldu mu?” “Rahatsızlandım,” diye yalan söyledi Otto.

“Akşamdan kalma mısın yine?”

Otto anlaşılmayan bir şeyler tıslayarak odada aranıp duruyordu. Nihayet sordu:

“Karl burada mı?”

“Bildiğim kadarıyla çoktan gitmiş olmalı.”

“Susanne de mi yok?” Otto’nun sesi boğuktu.

“Çoktan çıktı, oğulcuğum, ne işin var ki onunla?”

“Karl karşıda değil miydi?”

“Karşısı neresi?”

“Karşıda işte... karşıda... annemin yanında...” Otto’nun gözleri korku doluydu.

“Annemin yanında ne işi var... senin derdin ne?” diye sordu Ric-hard kızarak.

“Otto, senin bir sorunun var...” dedi Ilse.

“Evet, fazla serserilik yapmış olmalı,” dedi Richard uysal uysal. Otto çekmeceleri, dolabın kapısını koparırcasına çekip açıyordu.

“Bu kadar öfkeli ne arıyorsun ki sen?”

“Hiç... bir anahtar arıyorum ... Karl bu odaya girdi mi?”

“Karl'ın aldığını mı düşünüyorsun yoksa? ... Senin anahtarım n’apsm?”

“Evet. .. olabilir... belki...” Ellerini yüzüne kapatıp bir sandalyeye çöktü.

“Çok mu kötüsün, Otto?”

“Hayır... rahat bırak beni.”

Richard sabırsızlanmaya başlamıştı: “Otto, biz burada çalışmak zorundayız.”

“Beni hep kovman gerekmez... dışarıda yağmur yağıyor... benim de haklarım var.”

Ilse yatıştırıcı bir tarzda: “Anahtar senin için bu kadar önemliyse, Karl'dan alabilirsin,” dedi.

“Anlıyorum, beni burada istemiyorsunuz,” diyerek odadan çıktı Otto.

“lyice çıldırmış,” dedi Richard kaygıyla. Hiç kuşkusuz, Otto’nun davranışı can sıkıcıydı, aslında cehennemin dibine gitsin istiyordu - evet, bunu birkaç kez daha yapmıştı; bir biçimde Ilse’yle bağıntılı bir şeydi, Ilse'nin tuhaf bir biçimde kadınsı olan kadınsı olmayışıyla; arkasında, dünyanın bütün o tehditkar öngörülemezliği pusuda beklemekteydi, şeytana bile pabucunu ters giydirirdi bu durum, her halükarda anlaşılmaz bir şeydi. lyi ki gitmişti o küçük çılgın. Richard tekrarladı: “Deli bu, üstelik de can sıkıcı.”

“Yapma,” dedi Ilse.

Richard dalgın dalgın kızı öptü. Saçlarını öptü. Ama o kadarıyla kaldı. Otto kaygılandırıyordu onu.

Sonra akşam rasathaneye doğru tırmanırken üzerine yine var olmanın belirsiz güvensizliği çöktü. Elbette, insanın kafasının içinde geçen şey kestirilebilirdir, aydınlıktır ve elde etmek için çabalamaya değerdir, ama kafasının aşağısında olup biten, kestirilemezliği içindeki karanlıktır ve geceye benzer. Kestirilemez olanın kestirilebilir olan tarafından kavranması, işte asıl önemli olan budur ve eğer bu başarılamazsa, geriye sadece bu iki parçanın keskin ayrımı kalır. Bu ayrım çizgisi tam ortadan geçerken, nasıl doğru davranılabilir? Sonra Weitprecht’in, insana günah işleten ve cezasını

çektiren kalbiyle ilgili o tuhaf konuşması geldi aklına, kalbin, bir güçler paralelkenarının içindeki bileşke gibi, yukarısı ile aşağısı arasında durduğunu düşündü; bu son derece akla yatkın olmasına rağmen, yine de gözünde hiçbir şey canlandıramıyordu. En iyisi güçleri birbirinden ayırmaktı. Hızlı ve düzgün bir darbeyle.

Yağmur dinmişti. Bulut tabakası yırtılmış gibiydi, bulutların daha aydınlık kenarlarının arasından çaprazlama ay ışığı düşüyordu. Islak yol üzerinde bir otomobil lastiğinin bıraktığı oluklu iz görülüyordu. Richard yağmurluğunu koluna aldı. Yaklaşmakta olan kışı düşündü, dünyanın kendi içine dönüşünü, kışın burada, yıldızların altında, ortasından geçip gideceği kar manzaralarını. Yaşlanmak geldi aklına, Weitprecht'i ve ölümü düşündü. Ve birdenbire babası düştü aklına; babası da aynı şekilde ölümden söz etmişti, geceyi severken kastettiği şey ölümdü. Ölümün yalnız gülüşü. Ilse'nin gülümsemesi ise dingin ve duru parıldıyordu; gece vakti suyun içindeki beyaz çiçekler.

Rasathanede yapacak pek fazla iş yoktu. Biçimsiz ve asabi gülümseyen, peşi sıra sigara içen Doktor Losska'nın yanına gitti. Gelecek hafta tatile çıkacaktı Losska ve evrenin ona layık gördüğü havayı kişisel bir hakaret olarak algılıyordu. "Oysa uzun yılların ortalamasına göre eylül en istikrarlı aydır," diye on kez tekrarladı. - "Sadece istatistiki doğa yasaları var demek ki," dedi Richard ve dünyanın kestirilemezliğini düşündü, düşünsel olayların yadsınamaz doğruluğunu, matematiğin aşın kusursuzluğunu düşündü. Yine korkuya kapılmıştı.

Huzursuzluk sürüyordu. Eve erken döndü. Evin önünde her zaman olduğu gibi huzursuzluk güçlendi, beklenmeyenden duyulan korkuya dönüştü. Ama beklenmeyen şey, Otto'nun çoktan yatağa yatmış derin derin uyuyor olmasıydı. Uzun süredir böyle bir şey olmamıştı.

Pencereler açıktı. Karşıdaki çatıların ana hatları görülebiliyordu, üzerinde de geçip giden bulutların sürekli üstünü kapladığı yıldızlar. Richard kapının yanındaki sandalyeye oturup, yumruklarını sıkmış, düzenli soluk alıp veren, ince, bronz tenli Otto'yu seyretti. Uzaklardan Ilse'nin görüntüsü geçiyordu hızla, fakat üzerinde, rasathaneden kente döndükleri gece giydiği beyaz ceket vardı; o zaman da yağmur yağmıştı.

Uzun süre oturdu. Sonra o da yattı.

Otto’nun çığlığıyla uyandığında yeni dalmıştı. Fırlayıp kalktı, ay ışığında Otto'nun aceleyle giysilerini bulup giyindiğini gördü.

“N’oluyor Otto, hasta mısın?”

“O buradaydı," dedi Otto soluk soluğa.

“Kim?”

“Koridorun kapısı kapandı.”

“Kim?... hadi konuş artık. .. kapıyı kim kapatmış olabilir?"

“Kim... kim ...” Otto ayakkabılarını giymişti çoktan. “ ...Tabii ki Karl... başka kim olacak...” Otto’nun dişlerini gıcırdattığı duyuluyordu.

Şimdi Richard da yataktan çıkmıştı.

“Delisin sen... nedir bugün Karl'la alıp veremediğin...”

“Biliyorum işte, biliyorum..." Otto kapının yanındaydı.

Richard onu ceketinden tuttu: “Otto, düş görüyorsun sen... hadi uyan...” •

A^ Otto kendisini kurtardı: “Duydum diyorum... duydum... bırak beni, ona yetişmeliyim...” dedi ve koşarak gitti, üzerindeki gece kıyafetiyle Richard da peşinden koştu. Ama koridorun kapısı suratına kapanmıştı. Richard dışarı çıktığında sadece Otto’nun aşağıda bisikletini aldığını, arkasından da evin bahçe kapısını çarpıp çıktığını duydu.

Çıplak ayaklarıyla karanlık holü geçti hantal hantal, oturma odasına geri geldi. O şaşkınlık içinde ışığı yakmayı unutmuştu. Ama oturma odasında ışık yanıyordu, annesi çıktı karşısına. Orada, hem de sabahlıkla duruyor olmasını birdenbire anlamlandıramadı, o kadar şaşkındı ki, sadece: “Giyinmişsin bile?” diyebildi.

“Ne oldu?”

“Otto... ”

“Yine geç mi geldi eve? Mutlaka o kafeteryaya gitmiştir gene."

“Hayır, hayır..." Richard kapıyı işaret etti, “gitti..."

Eğer şimdiye kadar anlamadıysa, böylece anlamış oldu Katharine. Susanne’yi uyandırdı ve Susanne, Otto’nun kaçtığı haberi karşısında uyku sersemliğiyle: “Kötülük ele geçirmiş onu”dan başka diyecek bir şey bulamayınca, içinde bulundukları belirsiz kaygı ve bu belirsizliğin her an müthiş bir netlik kazanabileceği korkusu içinde kavganın eşiğine geldiler. “Anlaşana artık, Otto kaçtı!” Katharine Hieck onu sarsarak uyandırmaya çalışıyordu. Hâlâ uyku mahmuru olan Susanne yorganın altından ayaklarını çıkarıp yavaş yavaş kalktı, acaba açık ettiğinden daha fazlasını biliyor mu diye kuşkuyla annesini gözleyerek. Ama Katharine Hieck durmadan ilk söylediği kafeterya fikrine dönüyordu, bu arada giyinmiş olan Richard ise, bir şeyler yapmak gerektiği ve hiç olmazsa somut bir olasılık söz konusu olduğu için, Marathon kulübünün kafeteryasına koştu. Otto orada değildi, polise koştu. Orada da omuz silktiler, sabah olmadan yapılacak bir şey yoktu. Mantıklıydı. Kadınların yanına döndü. Geceyi bekleyerek geçirdiler.

Ertesi sabah gölet bekçisi Otto’nun cesedini su bendinde buldu. Bisikleti ise futbol sahasının oradaki bayırın alt tarafında, suyun içindeydi. Lastik izlerine göre son hızla dalmıştı göletin içine.

6

Öğleden önce haber geldi. Bir polis memuru getirmişti haberi. Richard evde değildi, belki bir şey öğrenebilirim diye Karl’ın evine gitmişti, umudu yoktu elbette, sadece evde kalmaya katlanamamıştı.

Evet, tabii ki hemen yeniden hayata döndürme çabalarında bulunulmuştu, Bayan Hieck emin olabilirdi, hiçbir şey ihmal edilmemişti. Şimdi -adam zar zor söyleyebilmişti bunu- morgdaydı. Maalesef. O kadar da gençti ki. Talihsizlik.

iki kadın haberi dinlediler. Anlamaya çalışıyorlardı, ama olmuyordu. Katharine Hieck uzatılan eli sıkarak, “Teşekkür ederim,” dedi. Adam bir

şey yapıp yapamayacağım sordu, onunla birlikte gelirler miydi acaba... gerekliydi, maalesef. Katharine Hieck yine. “Teşekkür ederim,” diye cevap verdi, dönüp Otto’nun yatağının hâlâ bıraktığı gibi durduğu odaya gitti. Hiç konuşmadan yatağı düzeltmeye koyuldu.

Şimdi adamla Susanne karşılıklı sessizce duruyorlardı. Sonra Susanne ellerini yüzüne kapattı, dönüp odasına koştu, kendisini dua taburesine atıp, elleri birbirine kenetlenmiş, yana büktüğü başını yukarı doğru uzatarak hızla kekelediği bir duaya girişti. Giderek şiddetlenen, “Tannın, onun zavallı ruhuna merhamet et,” çığlıklarıyla kesiliyordu dua. Kulakları tırmalayan ses, açık duran kapılardan hole kadar ulaşıyordu; memur, şimdi ne yapması gerektiğini bilemeden, kararsız orada beklemekteydi, Richard çıkageldiğinde son derece memnun oldu.

Richard soluk soluğaydı, olup biteni duymuştu, haber çoktan yayılmıştı. Şimdi ona resmen bildirilen şey, artık üzücü bir doğrulamaydı sadece. “Hemen sizinle geleceğim,” diyerek içeriye annesinin yanına gitti. Katharine yatağı yapmış, odada etrafa bakınıyor ve Otto’nun ortalıkta duran eşyalarım toparlayıp düzgünce dolaba kaldırıyordu. Pantolonlardan birinin cebinden düşen bir maymuncuğu alıp çekmeceye, Otto’nun resim malzemelerinin yanına koydu.

“Anne,” dedi Richard.

Katharine yaptığı işe ara vermedi ve bir ceketi fırçalarken sanki önemsiz bir şeyden söz ediyormuş, sanki bir açıklama yapıyormuş gibi: “Otto öldü," dedi.

Richard onu omuzlarından tutup: “Anne," dedi. Ve ancak şimdi çözüldü annesinin faal donakalmışlığı, ölüm insanın etinden bir parça koparıp aldığında insanın üstüne çöken o hayvani uluya uluya ağlama hali içinde çözüldü. Çünkü ölümün saygınlığı ve yüceliği, doğrudan doğruya insanın bu hayvani yanından kaynaklanır, ciddi ve olağanüstüydü annenin insani feryadı içinde hayvani olan; ve birbirlerine sarıldıkları şu anda, bir zamanlar kadının doğurmuş olduğu ve şimdi sarıldığı o bir parça hayvanla, bir zamanlar onu dışarı atan ve şimdi, acı içinde büzülen dudaklarıyla sarışın başını öpmek için eğildiği o beden vardı.

“Şimdi onun yanına gideceğim,” dedi Richard, “Bu arada sen Susanne'yle kal.” Başını salladı annesi.

Susanne hâlâ dizlerinin üzerindeydi ve yakarmayı bırakmıyordu. Richard için o an daha önemli şeyler olmasına rağmen, Susanne'nin dünyasında ve sisteminde ölümün bile kurallara uyum sağlamasına şaşırmıştı. Ama dua eden kızın koluna yapıştı sertçe.

“Artık annemle ilgilenmeyi düşünmüyor musun?”

Gözyaşlarına boğulmuş çilekeş yüzünü onlara doğru çevirdi Susanne:

“Anne benimle birlikte dua et.”

Belki haksızdı, ama Susanne’nin davranışı ona, şu an kendisinin matematikle uğraşmasından farksızmış gibi görünüyordu, karşısındaki kişi şimdi ona mesleğini en iyi şekilde icra ediyormuş gibi geldi ve haklı veya haksız ya da sadece korkunç geriliminin ve uykusuzluğunun patlaması olıı,rak kükredi:

“Özel eğlencelerini sonra halledersin, anneme koyu b\r kahve yap, yoksa yığılıp kalacak. .. ikiniz de ne uyudunuz ne kahvaltı ettiniz, sana da iyi gelir.”

Haklıydı. Katharine Hieck şimdi çocuksu ve çaresiz, yitirmiş olduğu çocuk için ağlıyordu hıçkıra hıçkıra, ama aslında ıskalanmış ve gerçek yaşam henüz başlamadan şimdi paramparça olan kendi varlığı için hıçkırıyordu. Ve ona öyle geliyordu ki, sanki Otto ıskalanmış bir yaşamın parçası olduğu için ölmek zorunda kalmıştı.

Richard memurla birlikte polise ve morga gitti.

Hem temizlik ve çürümüşlük, hem yeni yapılmış badana, hafif de lağım kokan biraz gri, kasvetli bir odada yatıyordu Otto. Ortada sunağa benzeyen, taş ayaklı ve üstü cilalı mermerden üç masa vardı. Bir tanesinin üzerinde bronz, çıplak bir beden yatıyordu, kalçalarının üzerine dar bir örtü örtülmüştü. İki ve üç numaralı sunaklar boştu. Duvardaki bir musluk su damlatıyordu.

Yukarıdaki iki büyük pencereden sarı güneş ışığı Otto'nun üzerine vurmaktaydı. Evet, bu Otto'ydu, kuşkuya yer bırakmayacak biçimde teşhis edilebilirdi. Suyun içinde çok kısa süre kaldığı için pek değişmemişti, kamı bir miktar şiş gibi dursa da, göğüs kafesinde yine de kaburgaları görünüyordu, tıpkı bir zamanlar canlı Otto'da olduğu gibi; tek fark, şimdi hareketsizlerdi. Ötto bir nesne olmuştu, hareketsiz - aynen öyleydi, soluk alıp vermiyordu. Henüz resmi ölü duruşunda değildi, başı hafif yana çevrilmişti ve yarı açık gözlerinin akı yandan yukarı bakıyordu. Herkesin daha yaşarken sahip olduğu, ölülerin kör bakışı. Otto atalarının yanına gitmişti.

Gerçek ölümdü bu, sahte ölüm değil, Otto'nun yaşamı ne kadar gerçek idiyse o kadar gerçekti. Bu ölüye hala Otto denilebilir miydi peki? Ama bu ölümün karşısında Richard'ın içinde bir şeyler yaşamaya başlamıştı. O zaman, babasını ölmüş yatarken gördüğünde hissettiği şeydi bu. Henüz daha bir çocukken -herhalde kendisine, ölülerden, onlara yapılmış tüm haksızlıklar için özür dilenmesi gerektiği öğretilmiş olduğundan olsa gerek- o cansız bedenden nasıl korktuğunu ve bu korkudan, bu korkuyu güçlendirerek ama aynı zamanda üstünü örterek çıkan soruyu, o anlaşılmaz ölümün aman-sızlığında ortak bir suçu olup olmadığı, kayıtsızlık ve bilmek istememek yüzünden suç ortağı, kendi berbat yalnızlığında ısrarı yüzünden suç ortağı olup olmadığı sorusunun ortaya çıkışını anımsıyordu şimdi; içindeki canlı ses, onu, daha o zaman aklamıştı. Şimdi de kötü ve anlayışsız bir ağabey, bu talihsizliği engelleyebilecek bir ağabey olup olmadığım kendisine sorduğunda, şimdi de yaşamın sesi, o gençlik yıllarındakinden daha iyi duyulan bir sesle ortaya çıkıyor, 'Evet, ona kendi bilgin uğruna haksızlık yapmış, belki de kendi hedeflerin uğruna, senden talep ettiği yardımı sağlayamamış olsaydın bile, o zaman bile her türlü suçtan muaf olurdun,' diyordu. 'Çünkü ölüme karşı insanın yapacağı hiçbir şey yoktur ve kendi ölümünle uzlaşmadan önce, başkalarının ölümüyle ölemezsin.' Yetişkin yaşamının iç sesi böyle diyordu, oldukça akla yatkın ve mantıklı konuşuyordu, ama eğer daha uzak ve daha büyük bir şey, tüm uzaklığa rağmen çok yakın görünen ve ölümüne doğru yaklaşan Weitprecht'in, biraz kurnazlık biraz da bilgelikle dolu sesini anımsatan önemli bir şey işin içine girmeseydi, yine de ikna edici olamazdı.

Ama Richard yaklaşıp, bir anlamda gelenekler çerçevesinde vedalaşmak, helalleşmek için ölünün elini tutunca, bu katılaşmış eli kendi avucunun içinde tutunca, varoluşun hayvani derinliklerinden gözyaşları yükseldi, hiç utanmadı, gözyaşlarının akmasına izin verdi. Ve eğer böylesine feryat eden onun hayvani varlığıysa, böyle sessiz ama yine de özgürleştirici feryat edebiliyorsa, o zaman, düşünen kafasını hayvani bedeninden ayırma isteği, şimdi aniden dinmişti, sadece var olmamakla kalmıyor, özgürleştirici bir biçimde ortadan kaldırılıyordu, neyin ortadan kaldırıldığı bilinmiyordu, ama yine de bir kabustan kurtuluştu bu:

Çünkü burada feryat etmiş olan hayvanilik içinde ve çığlığı hayvani olan her şeyi baştan sona titreten korku içinde bir bilgi ortaya çıkmıştı, hayvani olanın içinde barınan ve yine de korkunun üstünü örten, tuhaf ve eşsiz bir bilgi, hiçbir sistem içinde bulunmayan ve bu yüzden de kanıtlanabilir olmayan, tamamen yalıtılmış, buna rağmen yaşam, buna rağmen bilgi ve gerek hayvani olan gerekse algı tarafından aynı biçimde beslenen bilgi. Ve bu bilginin sadece Otto ile, sadece Otto'nun var olmuş olan ve belki de var olmaya devam eden varlığıyla ilgili olduğu, bunun böyle kavrandığı ve kabul edildiği düşünülebilirse de, bu, Otto'yu ve Otto'nun ölümünü çok çok aşarak, dünyanın bütününü kapsayan ve her türlü kanıtlana-mazlığa, her türlü yalıtılmışlığa rağmen açık, aydınlık ve kesin olan bir bilgiydi, her türlü çok-anlamlılıktan uzak,.karanlıktaki yangının titrek alevlerinden uzaktı. Elbette bu olgu uzun sürmedi, kısa süre sonra yine kayboldu, -sadece birkaç saniye sürmüş olması mümkündür- ama her gerçek gibi, zamandan bağımsız, süreden bağımsızdı, silinmez bir biçimde vardı, düş değildi, aksine her ruhun boyutsuz uzay ile ilgili yitirilmez bilgisiydi. Bilgiydi bu, bilgiden başka bir ad verilemezdi, çünkü dünyanın zenginleşmesinden ve dünyayı zenginleştiren tek şeyden, dünya karşısında açık olmaktan kaynaklanıyordu, yine de en yalnız sesin bilgisiydi, kendisinden başka hiçbir şeye dayanmayan bir bilgiydi, ölümün sesinde kaynağını bulan, ölümün kendisi gibi yalnız ve her türlü yaşamdan ayrılmış fakat her türlü yaşamın hedefi olan ölüm gibi her şeyi kapsayıcı, bütünlüğü içinde onu kapsayıcıydı; çünkü kaynağını ölümden alan bizatihi kanıttır ve artık şu ya da bu mantıksal bilgi, evet, hatta artık, adı Otto ya da başka bir şey olsun şu ya da bu ölünün var oluşu ile ilgili bilgi bile değildir, aksine kesinkes varoluşun yalın ve büyük bilgisidir, her türlü varoluş içeriğinden bağımsız, her türlü varoluşa bağlı, her türlü yaşama bağlı, basitliği içinde ve

duygunun yalnızlığı içinde her şeyi kapsayıcıdır, mantıksal olanın, ancak buradan hareketle kendi savunusunu bulan son kanıtıdır. Ve artan gözyaşları içinde Richard, ölü kardeşinin karşısında bu algının aşk olduğunu ve aşkın da algıdan başka bir şey olmadığını biliyordu.

Ey yaşam, yaşamın fırtına bulutu, hızla ilerleyen, hızla geçip giden ve kutsal olan.

Bilim de kutsaldır, o da yaşamın kutsallığını taşır. Ondan vazgeçmeyin, demişti Weitprecht'in çatlak sesi. Fakat ölümün kutsallığı aşktır; ancak ölüm ile yaşam birlikte varoluşun bütünlüğünü oluştururlar ve tüm bilgi ölümün içinde yatar. Dokunaklı bir şey yok bunda, diye düşündü Richard ve aslında pek fazla dinsel bir şey de yoktu. Aslında Otto’nun orada öyle yatışı da çok fazla dokunaklı değildi; yaşarken daha dokunaklı şeyler yapmıştı.

Richard gerekli formaliteleri de yerine getirdikten sonra hiç çekinmeden Ilse’ye gitti. Ona meşruiyet sağlayan şey sadece kardeşinin ölümü değildi.

“Otto öldü,” dedi kapıyı şaşkınlıkla açmış olan Ilse’ye.

ilse ise peşi sıra gelmiş olan annesinin afallamış yüz ifadesiyle fazlaca ilgilenmedi, büyük ve belirleyici olayların doğallığıyla sadece: “Richard Hieck’le birlikte gitmem gerek,” dedi.

Yan yana yürüyorlardı. Ara ara parmaklan değiyordu birbirine. Bağışlama akıyordu bir o tarafa, bir bu tarafa. Kızın çocuksu, ciddi yüzünü ve kaşları arasındaki zarif çizgiyi gördü Richard, bu yüzü seviyordu. Susanne’yi düşünmeye çalıştı, ama onu bulamadı. Hava hızla açılıyordu. Yukarıya, yan yana sıralanmış evlere doğru bakınca, pencerelerin güneşte parıldadığını gördü.

BEŞINCI BÖLÜM

Otto’nun tabutu toprağa verildiği an, o hayvanın feryadı bir kez daha çıktı ortaya, Katharine Hieck'in göğe doğru uluyarak ağladığı andı bu, çünkü gençliğinin son parçasıydı etinden kopan. Susanne’nin yakarışları çınlıyordu mezarlıkta.

Açılmış toprağın üzerinde neredeyse tamamen bulutsuz bir gün kubbeleniyordu. Dibine kadar dayanmış fabrikalarla çevrili mezarlık, vadinin ortasında albenisiz uzanmaktaydı. Rasathaneye giden iki yam ağaçlıklı yol uzaktan görünüyordu ve eğer bölge iyi biliniyorsa, ağaçlar arasında beyaz bir leke gibi duran yüzme havuzu da seçilebilirdi. Arkada, tepenin üzerinde, içinde yer yer bazı yapraklı ağaçların daha açık yeşilinin parladığı çam ormanının karanlık alanı ile çevrelenmiş rasathanenin kubbeleri ve kırmızı duvarları ise belirgin biçimde görülebiliyordu. Dağların üzerinde birkaç küçük beyaz bulut sakin sakin süzülmekteydi. Bunun dışında mavi, sadece sonbahara özgü o canlı mavi egemendi.

Cenaze törenine Emilie de katılmıştı. Oradaki varlığı gerçek bir destek anlamına geliyordu, tabii bir anlamda dışarıdan bir destek. Emilie eve girdiğinde Bayan Katharine Hieck şaşkınlıktan az kalsın sandalyeden düşecekti, kızı o derece zayıflamıştı ve bu tür zayıflama yöntemleri Katharine ile Susanne Hieck arasında bitmek bilmez bir sohbet konusu oluştururdu her zaman, böylece olayla ilgili kimi acılarım, üzüntülerini ve heyecanlarım unuttular. Yabancı kız kardeş şimdi mezar başında hantal Susanne’nin yanında duruyordu, yeni yas giysisi içinde incecik, yabancı ve ince, ama yine de kardeş. Yas giysisi olmayan, sadece lacivert mantosunu giymiş Ilse de çok uzaklarında değildi, o da ince ve narin, her zamankinden daha kar-deşçeydi; Emilie’nin gelmesi iyi olmuştu.

Tıpkı eskisi gibi, Emilie, Susanne’nin odasında kalıyordu, Susanne'nin kendisi için hazırladığı gelin yatağı onu çok duygulandırmış ve sevindirmişti. Katharine Hieck ise yetişkin iki kızının yanında çocuksu bir tavırla oturuyor, kendi kopyasını gördüğü Emilie’nin güzelliği onu memnun ediyor ve: .

“Rudolf’a haber verilememiş olması çok yazık,” diye tekrarlayıp duruyordu.

Rudolf da gelebilseydi, gerçek bir aile şenliği olurdu. Emilie ise, hiç olmazsa Noel’leri onlarla geçirme sözü vermek zorunda kaldı.

“Biliyor musunuz, çok uzun süre burada kalmaya katlanamazdım,” diye tehditte bulundu Emilie aziz tasvirlerine bakarak.

“Ah, birkaç günlüğüne idare edersin aruk,” dedi Katharine.

Susanne yayılmış oturuyordu: “Alışır alışır,” dedi sakin sakin.

“Artık hayal kurmuyorum ben,” dedi Katharine.

İçeriye Richard girdi.

“Küçük nişanlın hoşmuş,” diye övgüde bulundu Emilie.

Richard şaşırmışu: “Nişanlım mı?” dedi, “ne diyorsun!” Ama övgü hoşuna gitti. Susanne kesin olarak tahtından indirilmişti. Zaten odası da aruk sonsuzluk içinde süzülmüyordu, Kramer Caddesi’nde sıradan bir evin sıradan bir parçası haline gelmişti. Bu arada Erna Magnus’un anısı da yitip gitmiş gibi görünüyordu. Otto sanki bütün bunları beraberinde götürmüş ve karşılığında ona başka bir şey vermiş; sanki sonsuzluğun ertelenmesi ve aynı zamanda aydınlanması gündeme gelmişti.

“Richard evlenmeyi nasıl düşünebilir,” diye atıldı Katharine, “daha bir işi bile yok.”

Hayır, evlenmeyi düşünmüyordu Richard, ama İlse’nin zayıf yüzü geldi gözünün önüne, hem de gözleri kapalı değildi, gecenin içinden çıkıp gelmemişti, kristal gibi parlak, saydam bir manzara içinde göz nurunun gri aydınlığını görüyordu Ilse’nin.

Ve annesine karşı ani bir muhalefetle:

“Peki, rasathanedeki işim n’oluyor? Altı ay içinde asaleten atanabilirim,” dedi.

Yaşam devam ediyordu. Emilie hâlâ oradaydı. Susanne'nin dediği gibi, alışmıştı.

Kapperbrunn tatilden döndü. Bronzlaşmış, ama zayıflamamışu, tam tersine. Göbeğiyle mücadelesinde bir kez daha yenik düşmüştü.

"Artık yine angaryaya başlayabilirim," diye oflayıp pufluyordu.

"Doktor Kapperbrunn, bu bir angarya değil," dedi Richard, "bizim gibilerin çok büyük bir şansa sahip olduğunu düşünüyorum ben."

Kapperbrunn başını kaldırıp baktı: "Ne kadar da makulsünüz; bu günlük tekdüzelik için kendimi henüz çok genç hissettiğimi söylemek zorundayım."

"Hoşumuza giden bir işte çalışma olanağımız olduğunu kastediyorum... oysa başkaları..."

"Tann aşkına, hoşumuza giden bir işmiş... diğerleri gibi bir iş işte... Sakın abartmaya kalkmayın, yoksa siz de bizim zavallı yaşlı Weitprecht gibi kafayı yersiniz."

"Onu ziyaret ettiniz mi?"

"Elbette... durumu çok kötü görünüyor... işte sonuç."

"Hayatı boyunca oldukça fazla zahmet çekmiş... ama..." Richard sustu.

"Ya kansı... yüce Tannın, o nasıl bir kadın... Günün birinde öyle bir profesör kızıyla evlenmek zorunda kalabileceğimi düşününce ... Hieck, inanın bana, bumeslekten vazgeçip dağda rehberlik yapmak daha iyi... Daha önce hiç dağa Urlruındınız mı, şöyle düz kayalıkları kastediyorum?"

"Hayır."

"O zaman, yaşamın anlamını bilmiyorsunuz demektir."

"Hayır, biliyorum, en azından bildiğimi umuyorum," dedi böy-lesi inançlı bir kuşkunun karşısına koyacak pek fazla bir şeyi olmayan Hieck.

“Yine bilgiden dem vurmayın bana... bilgi hiçbir şeydir, bilgi kocaman bir pisliktir... ve bilgi dünyanın umurunda değil, en azından günümüz dünyasının... Siz modem bir insan değilsiniz, Hieck.” “Olabilir,” diye cevap verdi Richard, “ama bilgi meselesine gelince, sanının her zaman aynı şey söz konusu olmuştur.”

“Siz bir astronomsunuz ve böylesi çılgınlar hep var olmuştur, bu konuda haklısınız, doğru yerde duruyorsunuz.”

“Evet,” dedi Richard ve bilginin billur gibi manzarasını düşündü. “Nasıl diyordu sizin ihtiyar Kant: ‘Üstümde yıldızlı gökyüzü ve içimde ahlak yasası...”’ Kapperbrunn güldü, “böyle değil miydi?” “Evet,” dedi Hieck, “doğru.”

İçimdeki ahlak yasası: Bir biçimde kalple, Weitprecht’in sözünü ettiği kalple ilgisi yardı bunun, gecenin karanlığı içinde kalbin yalnız sesi, aşkın yalnız bilgisi, ahlak yasası, kanıtsız geçerli.

“Hiç de doğru değil,” diyerek karşı çıktı Kapperbrunn, “çünkü kozmik yasaların ne kadar fırtınalı olduğunu, tam da şimdi yaşayarak görüyoruz, ahlak yasalarından ise hiç söz etmesek daha iyi.” “Istatistiki yaklaşık değerler vardır,” dedi Hieck, ama aynı anda da düşünüyordu: Kalbin yalnızlığında her şey mutlaktır, burada is-tatistiki yaklaşık değer yoktur, burada bütünüyle yasa geçerlidir.

“Pekala,” dedi Kapperbrunn durumdan hoşnut, “hazır ahlak yasalarından söz etmişken, yazlık hareminiz ne âlemde, sizin iki kız ne yapıyor?”

“Çok iyi çalıştılar,” diye kaçamak bir cevap verdi Richard, “Weitprecht’i mutlu etme fırsatı bulduğumuz için sevinçliyim.” “Magnus’a yazık olacak,” dedi Kapperbrunn düşünceli düşünceli, “ama dikkat edin, o bilim alanında kalmaz, çok hayat dolu.” “Hayır,” dedi Richard, “kalmaz.”

“Weitprecht gidince,” diye konuyu değiştirdi Kapperbrunn, “yeni atamalar olacaktır, o zaman sizin payınıza da bir şey düşmesi için dikkat etmek gerek. .. bir biçimde halledeceğiz artık ...” Her zamanki gibi yardıma hazırdı.

“Teşekkür ederim Doktor Kapperbrunn,” dedi Hieck, “bunu düşünmeniz çok hoş.”

“Ne demek, olur mu öyle şey... ama söyleyin bakalım şimdi, korkunç bir şey değil mi bu, bu hiyerarşi, bu basamaklar, boş bir basamağa atlamak için bu tetikte olmalar... iğrenç bir şey. .. bir de kalkmış bilgiden söz ediyorsunuz!”

“Tanrım,” dedi Hieck.

Yaşam devam edecek. İnsan, kümeler kuramı ve nicelikler kuramı ve her türlü astronomik hesaplamalarla meşgul olacak. Ve şansımız yaver giderse, bilgi kuramı ve mantıksal temellerde epey bir parça ilerleme sağlanacak. Bu yetmez miydi?

Ve içinden gelinmiş olunan karanlıktan, yeni bir karanlığa doğru ilerlenecek, yıldızlar siyah zemin üzerinde dururlar, ama ölümün büyüklüğü ve yüceliği içinde ortaya çıkarak, karanlık suyun yüzeyine kayacaklardır. Bu yetmez miydi?

Ve kökenin ve amacın yitip giden güvensizliği, yalnızlığın ve kalbin sesi içinde biraz daha aydınlanacak. Yaşamın dışında amaç, ama yine de yaşam. Ey aşk!

Bu yetmez miydi?

Dışarıda hayat çağıldıyor, uzaklarda, kavranamaz, korkunç, tükenmez, ama kalbin içinde de aynı şekilde kavranamaz, aynı şekilde korkunç, aynı şekilde tükenmez çağıldıyor. Aynı şekilde dehşet verici.

Bu yetmez miydi?

Richard sokaklarda yürüyordu. Parklardaki yapraklar solmuştu, sonbaharın hafif durgun tazeliği vardı. Çimler biçilmişti, çimenliklerin üzerinde dar kahverengi şeritler uzanıyordu boydan boya. Gökyüzü aydınlıktı. Sonbahar havası alışıldık istikrarına kavuşmuştu. Doktor Losska’nın tatili iyi geçecekti.

^ SON

BİLİNMEYEN X

Bir Fizik Kuramının Filmi *(Bilinmeyen Değer* romanından uyarlanmıştır)

BÖLÜM 1

Önce müzik sesi yükselir, sonra beyazperdede Samanyolu'yla birlikte *yıldızlı gökyüzü* görünür, biraz abartılı bir belirginlik kazanır, öne doğru hareket eder ve yavaş yavaş döner. Ay ile Satürn yansır perdeye. Bir kuyruklu yıldız rotasında ilerler. Müzik, Gustav Mahler'in *Ulricht* eserine döner.

Müzik aniden susar, onun yerine geniş alanda bir ses, bir anlamda kozmik bir darkafalının sesi duyulur çağlar ötesinden:

"Söyleyin bakalım, bütün bu matematiğe ne gerek var? ... Siz bir sayının karekökünü alabiliyor musunuz yoksa? Ben alamıyorum, ama buna rağmen yaşayabiliyorum..."

Son sözlerle birlikte şimdi, yıldızların içinden çıkan, kozmik darkafalının *doğal halinden büyük endamı,* kocaman göbekli güçlü endamı, mülayim bir yanı olsa da acımasız, kurnaz, komik ve kendisinden bir şeyler beklenen bir adamın sarsılmaz ifadesine sahip yüzü, bir astsubayı andıran yüzü görünür.

Yıldızlı gökyüzünde yine o darkafalının hayaleti ortaya çıkar. Müzik -koro da olabilir- tekrar duyulur: "Sonsuza, sonsuza dek yaşayacaksın." Yıldızlar yeniden dönmeye başlar. Bir tanesi giderek büyür. Yerküre haline gelir. Okullarda kullanılan küre halini alır. Ve bu küre düzleşir, bir *lokanta tabelasının* üst kısmı olarak ortaya çıkan, çizilmiş bir küreye dönüşür, şimdi tamamı görünmektedir ve alt tarafında şu yazı vardır: "Yerküre Lokantası Wilhelm Mauser." Müzik susar.

Basit *bir lokanta salonu.* Lokantacı Wilhelm Mauser, tezgahın arkasında durmaktadır, kozmik yüzünü az önce gördüğümüz adamdır o ve -siyah

laboratuvar önlüğü içinde- masada kahvaltı eden, Fizik Enstitüsü'nün görevlisi Anton Krispin ile konuşmaktadır.

Lokantacı önce biradan bir yudum alır, yutar, derin bir nefes alır ve: "Ah, işte hayat bu... Şimdi bana gerçekten söyleyin, bu matematik neye hizmet ediyor..." der.

Krispin düşünür: "Matematik olmasaydı, matematik-fizik enstitüsü de olmazdı... Ben ise sadece fizik enstitüsünde laborant olabilirim... Yoksa geçimimi nasıl sağlayacaktım..?" •

Lokantacı, pek ikna olmamış: "Eh yani... bu da bir şey tabii..." "Bu arada büyük bir buluş yaptık. .."

Lokantacı: "Biz, kim?"

Krispin: "Biz, işte... Weitprecht'in enstitüsü..."

Lokantacı küçümseyici bir tavırla: "Ah, Weitprecht, şu sıska profesör, hiç işim olmaz onunla... Üstelik de kendisi alkol karşıtı. .." Krispin özür diler bir tavırla: "Evet... ne yazık ki... ama çok iyi bir adam... çok kültürlü bir adam... Onun biraya ihtiyacı yok, öyle diyor... Böyle insanlar da var... Dünya böyle..."

Lokantacı içkisini bitirir: "Ah, işte hayat bu..." Ve bıyığını yalar. *Dağın zirvesi.* Matematik doçenti, Dr. Ewald Kapperbrunn, şişmanca, neşeli bir adam, otuzlu yaşlarının başında, iple bağlı olduğu bir rehberle birlikte görülür: "İşte hayat bu... Yemin ediyorum, bir daha dünyaya gelirsem, matematik doçenti değil, dağ rehberi olacağım."

Bir oyuncakçı dükkanının vitrini. Hareket eden, mekanik oyuncaklar, ayıcıklar vs. Vitrinin önünde çocuklar sevinçle bağrışır: "Canlı bunlar, canlı."

Eğitim alanı. Yüzleri gaz maskeli askerler el bombasıyla talim yapar. Komuta eden astsubay (maskesiz): 'Tekrar, tekrar... Daha hızlı, çok daha hızlı... Lanet olsun, neden yaşadığınızı sanıyorsunuz siz..."

Gazete haberi. “Bugün borsa canlıydı. *Borsa salonuna* bakış. Hareket, gürültü, bağrış-çağrış. Hiddetli vahşi hayvanların tehlikeli yüzleri. İki broker borsa binasından çıkar: “Ah, işte gerçek hayat bu.”

Yüksek sosyete avda. Bir karaca yere yığılır. Elinde namlusundan duman tüten tüfeği ile avcı: “Hayat güzel.”

Profesör eşleri kahve içip sohbet eder. Hanımefendilerden biri: “Ölüm döşeğinde Kırmızı Kartal Nişam’nı aldı... İmrenilecek bir hayat.”

Lunapark. Sarmaş dolaş iki sevgili gelir, bir sinemanın önünde dururlar. Kız oğlanı ileriye doğru çeker. Oğlan: “Ama insan yaşamak istiyor,” der ve sinemaya girerler.

Bir dans lokali. Gürültülü bir caz müziği çalar. Şarkıcı şarkı söyler: “Sadece yaşamak, yaşamak, yaşamak, başka bir şey yok, yaşamak, yaşamak, yaşamak.” Salon dans ederek artan bir gürültüyle eşlik eder: “Yaşamak, yaşamak, yaşamak.”

Ani sessizlik.

Ve bu mutlak sessizlik içinde filme sahne olan yerler, yani sükûnet içindeki bilimsel çalışma ortamları gelir perdeye, fizik ve *kimya laboratuvarlan, kütüphaneler, koridorlar,* bunların arasında, üzerinde “Prof. Dr. Weitprecht”, “Asistan Dr. Richard Hieck”, “Doç. Dr. Ewald Kapperbrunn”, “Laborant” yazıları bulunan kapılar vardır, son kapıdan içeriye sinsi sinsi, sıska laborant Anton Krispin hızla girer. Sonra aynı şekilde hızla, sessiz sakin görünümüyle *Üniversite Rasathanesi, refraktör odası vs.* gelir görüntüye, üzerinde “Rasathane Müdürü Özel Müşavir Prof. Dr. Maier” yazısı bulunan bir kapı. Ve nihayet *rasathanenin bekçi kulübesi* ve başında telsiz kulaklığıyla bekçi Santer.

Gece, küçük bir kafeterya. İki kişi satranç oynar. Garson, bir köşeye yaslanmış esnemektedir, saate bakar. Satranç oynayan ikiliye zamanın geldiğini işaret eder. Birinci oyuncu kalkarken: “insanın yaşamasına bile izin verilmiyor.”

Enstitüde bir koridor. Üzerinde “Sınav Salonu” yazısı bulunan bir kapı. Bir öğrenci kapıyı açar. *Sınav Salonu'nda* Ilse Nydhalm, Profesör Lenhart’ın önünde az önce sözlü sınavını vermiştir. Birkaç meslektaşı kendisini kutlar. Çıkışta Doçent Kapperbrunn’la karşılaşır.

Kapperbrunn: “Ee, şimdi artık dev adımlarla doktoraya doğru ilerleyeceksiniz.” ilse: “Umarım.”

Kapperbrunn: “Ya sonra gerçekten de astronomi mi?”

Ilse: “Elbette.”

Kapperbrunn: “Anlamak mümkün değil... Böylesine güzel bir kız ... ”

Ilse: “iyi de, neden ki?”

Kapperbrunn: “Adına bilim denilen bu durgun döküntünün içinde kalmak istiyor olmanız...”

Ilse: “Böyle bir şeyi nasıl söylersiniz, Hocam... Sizin gibi ünlü bir matematikçi. .. ”

Kapperbrunn: “Bütün bu bilim bana ne gibi geliyor biliyor musunuz? .. Dünyaya yabancı beylerin herhangi bir kahvehane köşesinde oynadıkları sessiz sakin ve tuhaf bir oyun gibi... Hayatla artık pek ilişkisi olmayan bir şey... Kendimi bir satranç şampiyonu gibi görüyorum... Evet.”

Ilse: “Bu bilim dalının hocası olarak gerçekten de *çok* cesaret vericisiniz, Sayın Doçent.”

Kapperbrunn: “Önemli değil... Bir şeye ihtiyacınız olursa, umanın buna rağmen bana gelirsiniz... Size yardıma daima hazmın.” Ilse: “Memnuniyetle, Hocam.”

FiZik Laboratuvan. Dr. Richard Hieck, Prof. Weitprecht’in asistanı, karmaşık bir düzeneğin başında çalışmaktadır. Keşişvari, çilekeş görünümlü genç bir adamdır. içeriye Kapperbrunn girer.

Kapperbrunn: “Ee, Hieck, söylentilere göre işinizi tamamlamışsınız.”

Hieck çalışmasını sürdürerek: “Aman Tanmnj ne aşamada olduğumuzu biliyorsunuz zaten. Eğer hareketli elektronların, bir lon-gitüdinal[1] ve bir transversal[2] kütle içinde bölünmesini kanıtlamayı başarabilirsem, o zaman kuram pratikte kanıtlanmış olacak, yani deneysel olarak. .. Astronomiyle ilgili kanıta gelince, o başlı başına bir mesele tabii... Ama siz bunu zaten biliyorsunuz ...”

Kapperbrunn: “Evet, biliyorum, buna karşılık siz, çalışmalarınızın tamamlanmış olduğunu bilmiyormuş gibi görünüyorsunuz ...” Hieck hayret içinde başını kaldırıp bakar.

Kapperbrunn: “Krispin söylüyor bunu ve o güvenilir biridir... Sizlerin bir şey başarabileceğinize pek inanmıyor, ama eğer işinizin bittiğini kabul ediyorsa, o zaman doğrudur ve işiniz bitmiştir...” Hieck çalışmaya devam eder. Sonra: “Aslında Krispin’in bilgilerini hangi gizli kaynaklardan aldığını bilmek isterdim... ” Beyazperdede, Hieck’in üzerinde çalışüğı *deney* görülür.

Koridor. Kapperbrunn, karşıdan -laboratuvar önlüğünün cebinde bir bira şişesi ve omzunda bir toz beziyle- kendisine doğru yaklaşan Krispin’i durdurur.

“Baksanıza, Krispin, ortalıkta dolanıp masal anlatıyormuşsu-nuz... ”

“Ben mi, Sayın Doçent? ... Ne anlatıyormuşum...”

“Profesör Weitprecht’in çalışmalarını tamamladığını.”

Krispin yürümeye devam ederek: “Evet, tamamladı.” Kapperbrunn: “Doktor Hieck tersini söylüyor ama.”

Krispin, kendini üstün gören bir gülümsemeyle: “Hadi, hadi, Sayın Doçent... ben de anlıyorum biraz bu işlerden... Diyebilirsiniz ki, yeterli değil, bana göre hava hoş... Ama Weitprecht... pardon, Sayın Profesör, güneşin şimdi tersine döndüğünü gösteren ya da buna benzer bir şey buldu... ve ben bu konuyu onunla bizzat konuştum... ”

Kapperbrunn: “Hmm, hmm, müthiş... ve Doktor Hieck bunu bilmiyor, öyle mi... Tuhaf, öyle değil mi Krispin?”

Krispin, üstün tavrını sürdürerek: “Tabii ki biliyor... ne yani... Ama işte batıl inanç, Hocam... Şimdi, biz bu kadar yol almışken ve yakında üne kavuşacakken, Hieck... pardon, Sayın Asistan kabul edemez tabii.”

Kapperbrunn: “Ha anladım, intikam tanrıçası Nemesis yüzünden...” '

Krispin: “Profesörün eşi mi... Hayır, onun bu işle ilgisi yok... Hayır, batıl inanç, ya son anda yanlış çıkarsa diye...”

Kapperbrunn: “Anlıyorum, güneş fikrini değiştirir ve tersine dönmekten vazgeçer diye... ”

Krispin biraz afallamış: “Hayır, tabii ki öyle değil...ama belki de öyledir... ” Ve biraz kırgın çekip gider.

Weitprecht’in odası’nın önünde birkaç kız öğrenci beklemektedir. Krispin sert: “Bayanlar, Profesör’ün işi var... Hoşçakalın.” Kızlardan bazıları: “Ama bizi buraya kendisi çağırdı, Bay Krispin.”

Krispin: “Profesöre bakmayın siz ... Eğer Krispin, Profesör’ün işi var diyorsa, işi vardır... Çok önemli bir konuyu tamamlamak zorundayız... Hoşçakalın Bayanlar...” Ve toz beziyle “kış, kış” yaparak onları kovalar.

Weitprecht’in çalışma odası. Weitprecht çalışma masasındadır. Einstein'a benzer, ama yüzü aynı değildir.

Krispin: “O şapşalları dışarı attım, Profesör...”

Çalışmaya dalmış Weitprecht: “Tamam, tamam...”

Krispin: “Bence, Sayın Profesör şimdi ünlü olacağına göre, o şapşallara ihtiyacımız yok. .. ”

Weitprecht: “Evet, evet...”

“işimizi bitirmemiz için, Profesör’ün rahatsız edilmeden çalışması gerek.”

Weitprecht çalışmasını sürdürür.

“Sayın Profesör’ün rahatsız edilmemesi gerek. .. duyuyor musunuz, Profesör... rahatsız edilmemeli.” Sesi sert ve yüksek çıkar, öyle ki Weitprecht elinde olmadan başını kaldırıp bakar.

Krispin memnun: “Ah, Sayın Profesör duyuyorlar... Maier’in çok kızdığını söylemek istiyordum.”

Weitprecht: “Efendim, kim?”

Krispin: “Ee, işte Maier... astronomiyle ilgili değişiklikten dolayı kendisi çok kızgın...”

“Anlamadım... kızgın olan kim?”

“Maier, Rasathane Müdürü Maier...”

“Özel Müşavir Maier mi?”

“Evet, Maier... Bay Santer söyledi bana...”

“Özür dilerim, Bay Santer kim?"

Krispin, suçlayıcı bir tavırla: “Rica ederim, Sayın Profesör, Bay Santer işte...”

Weitprecht ürkek, suçluluğunun bilincinde: “Gerçekten anımsayamıyorum...”

Krispin, karşısındakinin aptallığı artık fazla gelmeye başlayan birinin yüz ifadesiyle: “Sayın Profesör, Bay Santer rasathane görevlisi...”

Weitprecht, ürkekçe: “Haa... evet... ama pek anlayamıyorum, Bay Krispin... ”

Krispin başını sallayarak, bir gerizekalıya açıklıyormuşçasına: “Bay Santer diyor ki, rasathanede onlar, saygıyla söylemek gerekirse, yeni teorileri hiç

takmıyorlarmış... Ellerinde yeterince teori varmış zaten, öyle diyor ve düzenlerini korumak istedikleri için yeni teorilerle ilgilenmiyorlarmış ... ”

Weitprecht: “Özür dilerim, bunu Özel Müşavir Maier mi söylüyor?”

Krispin: “Hayır, bunu Bay Santer söylüyor, ama Maier’le karşılıklı konuşmuşlar... Fakat biz vazgeçmeyeceğiz, Sayın Profesör...” “Ne yapmayacağız?”

“Vazgeçmeyeceğiz...” Çocukla konuşur gibi: “Vazgeçmek yok, vazgeçmeyeceğiz... ”

Kafasında kimi bağlantılar aydınlanan Weitprecht: “Ama ben meslektaşım Maier’le bu konuda hiç konuşmadım... Nereden biliyor ki...”

Krispin: “Ee işte, Bay Santer’den...”

Weitprecht ümitsiz: “Ama ben o beyefendi ile de... neydi adı?... asla konuşmadım... tanımıyorum zaten kendisini...”

Krispin ayıplayarak: “Tabii ki tanıyorsunuz, Profesör... O da sizi tanıyor... Aynca onunla ben konuştum ve ne çare ki Bay Santer boşboğaz çıktı.”

Weitprecht şaşkın: “Siz o beyefendiye bir şeyler mi anlatunız?” Krispin, küçük görerek ve önemsizleştirerek: “İma yoluyla... Sadece itibarımız için gerektiği kadar...”

Weitprecht: “Hmm... bu benim değerlendirme yeteneğimin ötesinde bir şey ...”

Krispin: “Tabii, yalnızca imalarda bulundum, yansını bile söylemedim...”

“Neyin yansını?”

“Ee işte, Sayın Profesör’ün kendisinin bana anlattıklarının...” “Ben size bir şey mi anlattım?”

Krispin istemeye istemeye omuz silkerek döner: “Yani, anımsamak istemiyorsanız, yapacak bir şey yok.”

Eyalet Meclisi. Bütün milletvekilleri Mauser'e benzemektedir. Kimilerinde değişiklikler olsa da, adeta altmış tane Mauser kopyası söz konusudur, oturuma ara verilir. Herkes büfeye akın eder, herkes bira içer, herkes birbirinin göbeğini pışpışlar. Bir zil sesi duyulur. Ara bitmiştir, oturum devam eder. Beyefendiler gönülsüz ve yavaş yavaş salona döner. Başkan, kültür büt-çesi üzerine görüşme açar. Bazı konuşmacılar söz alır. Konuşmalar kısadır. Hepsi kültüre, sanata ve bilime büyük övgülerle başlar, ama işin mali yanına gelince hepsi “ama ne yazık ki” diyerek tam tersine dönerler. Kültürel amaçlar için daha fazla para mı? Ölanaksız, olanaksız, olanaksız. Vergi verenlere karşı sorumluyuz. Ve vergi verenler profesörleri beslemeye itiraz ediyor. Vergi verenin parasıyla araştırma yapmak kolay. Bu bir marifet değil, herkes yapar. Kısacası, kültür bütçesi yarı yanya kısılacak.

f

Enstitü *koridoru.* Zil sesi. Ders arası. Dersliklerin kapılan açılır. Ders aralarının tipik görüntüsü.

Kantin. Hieck kalabalığın arasından geçer.

Weitprecht'in çalışma odası. Hieck içeri girer. Yaptığı deneylerin birkaç kontrol sonucunu daha getirmiştir.

Weitprecht: “Pekala, bu kontrol de doğru... Eh tabii, başka türlüsü de olamazdı zaten... Ben de yayını hazırladım...”

Hieck heyecanlı: “Size şans dilememe izin verir misiniz, Sayın Profesör?”

“Elbette ... ama ikimiz de uzun süredir işlerin ne durumda olduğunu biliyoruz... Yani doğru düzgün bir şey çıkardık ortaya.”

“Evet, Hocam.”

“Ne yazık ki önümüzdeki günlerde pek bir işe yaramayacağız ... Astronomiyle ilgili doğrulama işi çok zor olacak.”

“Keşke Avrupa'daki bir rasathanede olabilseydi.”

“Ama olamıyor... Sanının Güney Pasifik’te olmak zorunda... Felaket bir şey. .. ”

“Atmosfer koşullan nedeniyle mi?”

“Hayır, felaket olan, masraflar... Böyle bir Güney Pasifik seferinin ne kadar pahalıya mal olacağını düşündünüz mü hiç... ve bunun için para bulunması gerektiğini?”

Hieck, afallamış ve şaşkın: “Hayır, bunu gerçekten düşünmedim.”

Weitprecht, kendisine ve davasına inanan bir insanın direnciyle: “Ama olacak... Gerçek, muazzam güçlere sahiptir ve daima galip gelir, her şeyi mümkün kılar... Ben gerçeğe inanıyorum.”

Fizik Laboratuvan. Ilse mikroskobun başındadır, Hieck aynı masada çizelge üzerinde hesaplamalar yapar. Konuşmadan çalışırlar. Ilse ara sıra Hieck’e doğru bakar. Sonra Hieck başını kaldırır ve: “Sanki bütün dünya değişmiş gibi...” der.

Ilse’nin güzel yüzüne bakar. Ama bakışı altında kızın yüzü değişir. Adeta fizik aparatlan içine gömülür. Gözler mikroskop camına dönüşür; o artık bir yüz değil, bir aparat, bir deney düzeneğidir - ve Hieck devam eder:

“Evet, Weitprecht’in buluşundan bu yana, bütün dünya değişmiş gibi sanki.”

Ve Hieck’in yüzüne, bu çok gergin ve tinsel yüze bakan Ilse de artık o yüzü görmez, matematik formüllerinden, cebir sembollerinden, geometrik çizgilerden ve sayılardan oluşan bir kargaşa içinde yiter o yüz.

Böylece konuşmadan çalışmayı sürdürürler.

En sonunda Hieck: “Sadece bilgi, yaşamı yaşanmaya değer kılar,” der.

“Evet,” der İlse. Ama bu kulağa pek inandırıcı gelmez.

Amfi. Akşam saatleridir. Hieck boş, karanlık amfide dolaşmaktadır. Kürsünün bulunduğu köşede öpüşen iki kişi ürkerek sıçrar. Hieck, öfkeli bir

yüz ifadesiyle yanlarından geçer. Koridorda Krispin'e seslenir: “Krispin, amfiyi kilitleyin lütfen!”

Akşam saatlerinde sokak. lise tek başına eve gitmektedir. *Karlı* bir bahçeden geçer. Soğuğa rağmen bankta oturmuş öpüşen bir çifti görür. Sessizce yoluna devam eder. Yanağından aşağıya bir damla gözyaşı akar; bunun sebebi soğuk da olabilir. Durup gözyaşını ve bumunu siler. Sonra yoluna devam edip sıradan bir apartmana girerek gözden kaybolur, onu *baba* evinde görürüz, kardeşleriyle selam-laşıp odasına giderek ders çalışmaya başlar.

Hieck’in tavan arasındaki odası. Eski kentin çatılan görünür. Hieck eve gelir, eline bir kitap alıp oturur.

Bilimler Akademisi’nin toplantısı. Yaşlılar toplanmıştır. Bilimsel yayınını sunmuş olan Weitprecht, şimdi o konuda bir konferans vermektedir. Önce sözcükler anlaşılmaz, sadece ses duyulur. îhti-yarların başlan, sanki hepsi uyuyorlarmış ya da ritmik bir biçimde aynı anda soluk alıp veriyorlarmış gibi hareket etmektedir.

Weitprecht konuşmasına şu sözlerle son verir: “...dolayısıyla zaman ve mekan üzerine görüşlerimizin değişmesiyle, astronomiyle ilgili görüşlerimizde de değişiklik söz konusu olacağı düşüncesindeyim. Elbette, pratik olarak kanıtlanması gereken daha pek çok şey var ve bu pratik kanıt için devletin bize gerekli olanakları sağlayacağını umuyorum, ama az önce yüce akademiye sunma onuruna eriştiğim teorik araştırmalara dayanarak...” (yüksek sesle) “...pratik gözden geçirmenin pozitif bir sonuç ortaya çıkaracağından artık hiçbir kuşkum yok.'.'

Weitprecht'in en sonda yükselttiği sesi, ihtiyarlan, dürterek uyandım, konuşma bittikten sonra hepsi alkışlar. Konuşmacı kürsüsünden ayrılan Weitprecht'in çevresini sararlar ve her biri aşın coşkulu sözlerle onu kutlar. Ama Weitprecht, diğer bir gruba yönelmek için arkasını döner dönmez, ihtiyarlar, ikişer üçer kişi, kafa kafaya verip: “Siz bir şey anladınız mı?” “Tek bir kelimesini bile anlamadım.” “Tam bir saçmalık.” “Bilim için bir tehlike.” “Sağduyuyla dalga geçmektir bu.” “Yoldan çıkmış, söylüyorum size, yoldan çıkmış.” “Sizin uyuduğunuzu sanıyordum.” “Ben uyurken de yargılama gücümü koruyorum.” vs. vs. gibi sözler sarf ederler.

Galeri’de, Weitprecht’in dostlan, öğrencileri toplantıya katılmışlardır. Aralannda Kapperbrunn, Hieck, Ilse Nydhalm de vardır. Karşı galeride de profesörlerin eşleri bulunur.

Kapperbrunn: “Şimdi aşağıdakilerin ne yaptığını biliyor musunuz, Hieck?”

Hieck: “Ne yapıyorlar?”

Kapperbrunn: “Entrika çeviriyorlar... Hepsi teker teker, zavallı Weitprecht’e karşı entrika çevirmeye başladı... Başka türlüsü ellerinden gelmez, çünkü aralannda sürekli entrika çevirirler... Sö-zümona bilim yaşamı budur işte... Yaşamın zenginlikleri denilen şeyde kaçırdıklarının yerini, üniversite entrikalanyla doldurmak zorundalar... İnsanın bir yerde hayatın tadını çıkarması gerek. .. Aman-aman-aman Tannın, insan yirmi yıl sonra kaçınılmaz biçimde aşağıda oturup entrika çevireceğini düşününce... Hieck, ben doğrusu ölmeyi yeğlerim...”

Hieck: “Ben bunu kaçınılmaz bir şey olarak görmüyorum... Weitprecht’e bakın.”

Kapperbrunn: “Ama o tam bir budala... O yüzden de şu aşağıdakiler onu alt edecekler... Nasıl alt edeceklerini göreceksiniz...” Hieck: “Asla... gerçek kendini kabul ettirecektir...” Kapperbrunn: “Öyle mi?”

Hieck: “Aynca ben bilimsel yaşamdan farklı bir şey anlıyorum... ve farklı bir şeydir de zaten!”

Kapperbrunn: “Siz de 2 numaralı budalasınız zaten... Efendim Parsifal'in başında taç var, ama yine de aşağıdakilerle başa çıkabilecek durumda değil...”

Karşı *taraftaki galeride.* Profesör eşleri: “Ne kadar sıkıcıydı.” “Aman Tannın, zavallı Weitprecht’in bunu yapmasının yasaklanması mümkün değildi tabii.” - “Kısa süre önce eşiniz de burada konuştuğu için mi böyle söylüyorsunuz?” - “Bu toplantılara sürekli gelmek zorunda olmamız, korkunç bir şey.” - “Tannm, hayat böyle bir şey, her zaman eğlenceli değil.” - “Zavallı Weitprecht, en ufak bir ilham kınnUsı ve mükemmellik yok.” - “Yurtsever de değil hiç.”

- “Şşt, Bayan Weitprecht.”

Bayan Weitprecht görünür. Hemen mırıldanmalar başlar: “Harika, gerçekten harika.” - “Ne kadar zekice.” - “Çok etkileyici.” -“Çocuğunuz olmaması çok yazık; böyle bir babaya sahip bir çocuk gıpta edilmeye değerdi doğrusu.”

Tören salonununfuayesinde profesörlerin gıdaklaması devam etmektedir. “Sınırsız ama sonsuz değil, ne demek bilmek isterdim.”

- “Anlamsız hipotezlerden oluşan bir yığın.” - “Sözlerle hokkabazlık bu.” - “Hayır, formüllerle.” Gıdaklama devam eder. Profesörler aniden, akademisyen yüzlü horozlara dönüşür, sonra bu yüzler de yok olur ve birdenbire, içinde tavukların eşelenerek birbirlerine doğru gıdakladıklan sıradan bir *tavuk çiftliği* görülür: “Sınırsız, ama sonsuz değil.” - “Uzay eğri miymiş?” - “Hadi canım!” - “Bence bu daha çok, eğri bir zekâ.” - Gıdaklaya gıdaklaya genel gülüşmeler. “Kim duymuş böyle bir şey, eğri uzaymış.” Gülüşmeler devam eder, flulaşır ve yavaş yavaş bir Bach fügüne dönüşür. Ve tavuk çiftliği yerine tekrar *yıldızlı gökyüZıl* ortaya çıkar. Yıldızlar yörüngelerinde hareket etmektedir. Ancak yıldızlı alan, küre biçimini alıncaya kadar yavaş yavaş büzüşür, nokta halinde bir sürü yıldızdan oluşan ve siyah içinde süzülen, yavaş yavaş dönen dev bir küredir bu. İç tarafında başkalarının yanı sıra, halka şeklinde bir bulutsu haline gelmiş olan Samanyolu, daha güçlü parlayan güneşler de görülür, ara sıra bir kuyrukluyıldız ortaya çıkar, ya yıldız küresi içinde kalır ya da hiperbolik yörüngede yıldız kütlesi içinden dışarıya, karanlığa fırlatılır, bir daha görünmemek üzere ortadan kaybolur.

Bach fügü, şiddetli bir küreler müziğine yükselmiştir. ihtiyar seslerden biri: “Peki, eğri uzayın dışında ne var? ... Orada da bir şey olmak zorunda?...”

O anda yıldız küre büyür, bütün alanı kaplar, bütün yıldız yörüngeleri büyür ve sonra yıldız küre tekrar büzüşür. Bu birkaç kez tekrarlanır. Evren sanki soluk alıp veriyor gibidir.

Müzik birdenbire kesilir. Görüntü yok olur.

Fakat bir sonraki görüntü ortaya çıkmadan önce Hieck'in sesi duyulur: "Weitprecht, Kepler ve Galilei'den bu yana en büyük fizik dehasıdır."

Bu arada bir sonraki görüntü olarak yine *galeri ortaya çıkar. Ziyaretçiler* gitmek üzeredir.

Kapperbrunn: "En büyük fizik dehası. .. Doğrudur, ama tehlikeli bir yetenek."

Hieck: "Neden?"

Kapperbrunn, başını kaşıyarak: "Hmm, üzerinde ölülerin ve suçluların törenle yakıldığı odun yığınına endişe verici derecede yakınlaşmaktır bu... Birkaç yüzyılın, insanları önemli ölçüde değiştireceğine inanmıyorsunuz herhalde..."

Ilse tam giderken, döner: "Ama Doktor Bey, artık Orta Çağ'da değiliz."

Kapperbrunn: "Elbette ki değiliz, Orta Çağ öncesindeyiz."

Akademi binasının çıkış kapısı. Weitprecht paltosuz ve şapkasız orada durur; öğrencileri etrafım çevirmiş, kutlamaktadırlar, kız öğrencilerden biri ona çiçek getirir, Weitprecht çiçeği beceriksizce elinde tutar.

Bayan Weitprecht binadan dışan fırlar: "Aman Tannın, Hein-rich, bu soğukta paltosuz... Ölümü davet ediyorsun..."

Weitprecht dalgın: "Ah, sence soğuk mu... Bana çok sıcak geliyor..."

Kar fırtınası yüzlerini kamçılamaktadır.

Birkaç saniye sonra Weitprecht: "Bir şey unuttum, ama Tanrı bilir ne..." düşünür, "ah, tabii ya... vestiyerde paltomu unuttum," der.

Geri gider ve kürkle tekrar döner.

Hieck yanlarına gelmiştir.

Weitprecht: "Bizimle geliyor musunuz, Doktor Hieck?"

Hieck, Weitprecht çiftiyle gider. Siluetleri giderek küçülür. Kar fırtınasına rağmen Weitprecht'le Hieck'in sürekli, dura dura tartıştıkları ve Bayan Weitprecht'in onları yürütmekte zorlandığı görülür.

Sokakta. Kapperbrunn ile Ilse. Akademinin bulunduğu eski kentteki sakin semtten çıkıp, büyük kent caddelerinden birine saparlar. Tramvaylar. Gürültü. Gazetece satıcıları.

Kapperbrunn: “Bu gürültü ve Weitprecht'in sakin teorileri, bir karşıtlık oluşturuyor gibi.”

Ilse: “Evet, sanki iki ayn dünya gibi, sanki bizim gibiler bu tür bir dünya için kayıp... ya da etkisiz gibi, ne derseniz deyin artık.” Kapperbrunn durur: “Bunu da kafanıza kim soktu şimdi? Hieck mi yoksa?”

Ilse: “Yok canım... ama öyle gerçekten.”

Kapperbrunn: “Hiç de öyle değil... bana bakm.”

Ilse güler.

Kapperbrunn: “Evet, gülüyorsunuz tabii, şişko olduğum için... Bu yüzden kimse bana inanmıyor...” Ağlamaklı: “Bu yağlara karşı nasıl mücadele ettiğimi bir bilseniz, dağa tırmanıyorum, yüzüyorum, boks, eskrim yapıyorum... bütün spor dallarında ustayım... Peki sonuç ne. .. Bana gülüyorsunuz.”

Ilse: “Ama ben sadece, böyle ısrarla diğer yaşama doğru yaklaştığınız için gülüyorum... Oysa siz o ünlü matematikçi Kapper-brunn'sunuz ve öyle de kalmak zorundasınız.”

Kapperbrunn: “Durun, durun... Bu akşam benimle dansa gelmelisiniz, o zaman fikriniz değişecektir.”

Yanlarından uygun adım yürüyerek bir askeri birlik geçer. Kapperbrunn: “Keşke bir asker olsaydım.”

Ilse: “Bu halinizle beni daha çok etkiliyorsunuz.”

Kapperbrunn: “Sanmın ihtiyar biri olarak akademide oturursam beni seversiniz... Bir tek bu sizi etkiliyor gibi görünüyor... Böyle bir şey olabilir mi, bu kadar güzel, genç bir kız... Şu an herhalde yalnızca Profesör Lenhart’ın bir şansı var... Son derece ünlü bir matematikçi... Eh, elimden geleni yapacağım, ama eğer akademide kalırsam, size sözünüzü hatırlatırım.”

Ilse: “Ben etkilemekten söz ettim, sevmekten değil.” Kapperbrunn: “Ama ben sevgi istiyorum ... Yoksa bunun anlamını bile bilmiyor musunuz... Sizin tarafınızdan sevilmek istiyorum.” lise: “Ama ben sizi zaten seviyorum, Hocam.”

Kapperbrunn: “Ve gpbeğim yüzünden bana gülüyorsunuz.”

Ilse: “Hocam, ama lütfen.” .

Kapperbrunn: “Yoksa bir kez bile bana gelmemiş olmanıza siz sevgi mi diyorsunuz... Doktora tezinize bakmayı size kaç kez önerdim!”

Ilse: “Ciddi değilsiniz herhalde, Hocam.”

Kapperbrunn enerjik bir şekilde: “Bakın Ilse, değerli bir şey söz konusu olduğunda, her zaman seve seve yardım ederim... Yardım etmek belki de bizim gibilerin, yaşamla sahip olabileceği tek gerçek ilişkidir... Zavallı bilim insanlarıyız biz, ama bu meslekte daima bir parça yardım yükümlülüğü vardır... Doktorlarda en saf biçimiyle ortaya çıkar bu.”

Ilse: “Çok güzel.”

Kapperbrunn: “Evet, çok dokunaklı olmam gerekirse, bilimin rahipleri diyebilirim.”

Ilse: “Ama benim doktora tezim değerli olaylar arasında bulunmuyor.”

Kapperbrunn: “Doktoralar hakkında ne düşündüğümü biliyorsunuz ... Ne kadar gereksiz olduğunu Tann biliyor... Ama siz değerli bir şeysiniz, Ilse...”

Ilse savunmaya geçer: “Hocam...”

Kapperbrunn güler: “Pekala, biraz hafifletelim... Siz benim için değerlisiniz... Size daima seve seve yardım ederim... daima...”

Ilse gülümser, biraz etkilenmiştir: “Siz buna hafifletmek mi diyorsunuz?”

Ilse’nin sevgililerle karşılaştığı *parka* gelmişlerdir, Ilse burada Kapperbrunn’la vedalaşır, şişmanca ve kaygılı Kapperbrunn geldikleri yoldan yürüyerek geri döner.

Çeşitli gazete kupürlerinin başlıkları:

“Astronomi alanında garip değişiklik.”

“Bilimler Akademisi’nin önemli oturumu.”

“Bilginliğin kuruntuları.”

“Hareketli kütleler hareketsizlerden daha ağırmış.”

“Eğri uzayda eğri ışık huzmeleri.”

“Işıkbir ağırlığa sahip.”

Rasathane Müdürü özel Müşavir Maier’in bürosu. Maier akademideki beyefendilerden biridir. Profesör Losska onun yanına gitmiştir.

Maier cüsselidir, rahatür, antipatik değildir. Losska ise, asabidir, dudak kenarları titrer.

Losska: “Sağduyuyla alay etmektir bu.”

Maier omuz silker: “Tannm, sansasyon yaratma tutkusu bu... Yan aydın geniş kitle üzerinden spekülasyon yapılıyor... Konuyla ilgili ilk haberleri hademelerimden alıyorum... Bu her şeyi açıklıyor.” Losska: “Böyle şeyler için bir de para veriliyor demek.”

Maier: “Biraz bekleyelim bakalım.”

Losska: “Bir tekzip yazmak için hazırlanıyorum; sağduyu tekrar onuruna kavuşmalı.” .

Üniversitenin Felsefe Dekanı. Dekan ve birkaç profesör. Hepsini akademi toplantısından tanırız.

Prof. Ringdürr: “Beyler, ben bir filozof olarak, Weitprecht’in teorisinin sadece sağduyuya aykırı olmakla kalmayıp, tüm bilgi kuramlarıyla ve mantıksal düşüncelerle de çatışma halinde olduğunu resmen açıklıyorum.”

Dekan: “Weitprecht zaten hep biraz garipti.”

Prof. Lenhart: “Ben bir matematikçi olarak, matematiğin fizik içindeki uygulama alanının genişlemesinden elbette ki memnuniyet duyanın...”

Ringdürr: “Ama her şeyin bir ölçüsü ve hedefi olmalı.”

Prof. Lenhart: “Elbette ve sağlıklı olmayan çok şey var... Dördüncü boyutun matematikdışı kullanılabilirliğini kesinlikle reddediyorum, matematikte sağduyu üzerine bir yazı kaleme almak için hazırlanıyorum.”

Konuşmalar yine gıdaklamaya, orada bulunanların yüzleri tavuk yüzüne dönüşür, perdeye yine tavuk çiftliği görüntüsü gelir, ama sadece bir anlık, bu esnada arada sadece “sağduyu sağduyu” sözünün duyulduğu gıdaklama, hırıltıya döner.

Bir sonraki görüntü tam olarak ortaya çıkıncaya kadar bu hırıltı sürer: *Yerküre Lokantası.* Ama önce zırhlı bir şövalye görünür, elinde bir bayrak vardır. Şövalye giderek büyür. Dökme demirden plastik bir figürdür bu, bayrağın üzerinde: “Sağduyu Daimi Masası” yazmaktadır. Figür küçülür, üzerinde bira bardakları duran masa görünür. Masanın etrafında lokanta sahibi Mauser ve hepsi ona benzeyen bazı beyler oturmaktadır. Çoğunda buldok görünümü egemendir ve anlaşılmaz bir şeyler homurdanırlar. Aralarında görevli Krispin de vardır, ancak o daha çok teriyere benzer. Orada bulunanlardan biri rasathane bekçisi Santer, bir diğeri dekanlık asistanı Holle, bir diğeri de *Volksboten* gazetesinden redaktör Pohl’dür.

Genel hınltı arasından şimdi Krispin'in sesi seçilir: “Ne kadar müthiş bir üne kavuşacağımızı göreceksiniz.”

Santer: “Evet, çılgınlığınızla ünleneceksiniz.”

Mauser: “Gazetede yazanlar doğru mu, dünya artık küre şeklinde olmayacak mı?”

Pohl: “Eğer benim gazetem yazıyorsa, doğrudur.”

Krispin çalımla: “Nasıl baktığına bağlı... Belki artık tam o kadar küre değil de... daha çok böyle...” Elleriyle havada belli belirsiz bir şekil çizer.

Mauser yumruğunu masaya vurur: “Hayır, olamaz... O zaman, küre kalmayınca, tabelamı değiştirmem gerekecek... Dünya küre şeklinde değil... ha... sağduyuya aykırı bu.”

Hırlama yavaş yavaş azalır. Görüntü yok olur. Onun yerine mırıltı ve yumuşak miyavlama duyulur. *Şık bir salon* gelir görüntüye. Birkaç monden hanımefendi çay saatindedir. Önce anlaşılmaz bir mınltı duyulur. Sonra hanımefendilerden biri: “Şimdi de, dünya eteri bile gereksiz hale gelecekmiş... Bu konuda ne diyorsunuz?!” “Ne gülünç, eter olmadan olur mu?”

Koro: “Sağduyuya aykırı bir şey bu.”

Hanımefendilerin yüzü kedi yüzü halini alır. Görüntü, *yerde oynayan bir grup kediye* dönüşür ve genel miyavlamanın içinden ince ama kolay anlaşılır ve son derece yüksek perdeden: “Sağduyu, sağduyu” sesleri duyulur.

Miyavlama giderek güçlenir, ama hırıltı da miyavlamalara eklenir. Görüntü kaybolur ve *yıldızlı gökyüzü* tekrar görünür, bu arada miyavlamanın ve hırlamanın yanma şimdi havlama, gıdaklama, cıvıltı, kişneme, böğürme, anırma sesleri, bağırtılar, homurtular, mö-lemeler eklenir ve arada da her perdeden ve her tondan “sağduyu, sağduyu” sesleri çınlar.

Kedi yaygarası gibi ahenksiz, kozmik müzik susar, yıldızlı gökyüzü kaybolur, çan sesleri duyulur. *Katedral.* Sonra *Başpiskoposluk Sarayı.* Başpiskopos bir salonda, diplomatik çevrelerden bir din adamım ve Ringdürr'ün yönetimi altındaki yine öyle din adamı görünümlü akademisyenlerden oluşan bir heyeti kabul etmiştir.

Ringdürr: "...ve işte Sayın Kardinallerini dikkatini, gerçi bilimsel olarak çok tartışmalı olan, ama bunun ötesinde ve belki tam da bu yüzden uzman olmayan çevrelerde büyük bir huzursuzluğa yol açan bu teoriye çekmek istiyoruz, kilisenin uygun bir reaksiyon göstermesi kuşkusuz yerinde ve hem tehdit altındaki bilimin hem de dinin yaran açısından son derece memnuniyet verici olacaktır." Sonunda reverans yapar.

Ufak bir ara. Başpiskopos gülümser. Sonra: "Çok sayın profesörlerim, bilginliğiniz ve deneyiminizle bana sunma alçakgönüllülüğünü gösterdiğiniz düşüncelerinizin, kilisenin ilgili makamlarınca sadece şükranla değil, aynı zamanda büyük bir ciddiyetle dikkate alınacağı konusunda emin olabilirsiniz. Ancak sizlerin de, gelişim aşamalarıyla ilgili olarak kilisenin karakteri itibariyle, bilimin hesaba katmak zorunda olduğundan çok daha büyük süreler hesaba katmak zorunda olduğunu ve şimdiye kadar tarihsel sorunların gelişiminde alışılmış olduğu üzere birkaç yüzyıllık zaman dilimlerinin bile, dünyevi bilimlerin aksine, kilise tarafından az göründüğünü dikkate almanızı rica ediyorum. Dünyevi bilime kesin gibi görünen sorun çözümleri, kilise tarafından birçok kez geçici olarak değerlendirilmektedir ve kilise için daima, doğa bilimleri bakımından kanıtlanabilirlikten çok, inancın özü önemli olduğundan ve kilise dünyevi sorunlara ilişkin sadece bu bakış açısıyla görüş bildirdiğinden, sürekli olarak daha hızlı değişen bilimsel doktrinlere otoriter biçimde müdahale sebebi pek azdır. Dolayısıyla bence kilise, uzun bir süre daha, şimdilik bekleyip görme tavrını yeğleyecektir..."

Bir an için yıldızlı *gökyüzü* görünür, beraberinde güçlü bir biçimde "Ama işte gerçekten hareket ediyor!" sesi duyulur.

Eğitim *Bakam'nın bürosu.* Weitprecht, son derece nazik davranan Bakan'ın yanındadır. Ancak Weitprecht sözü, kuramını astronomi çerçevesinde doğrulamak amacıyla Güney Pasifik seferi için devletin sağlaması gereken olanaklara getirince, Bakan itici bir tavır takınır:

“Bakın Profesör, daha 1,Icuza yapın şunu... Yoksul bir ülkeyiz biz, bütçenin her kuruşu için eyalet meclisinde nasıl mücadele venp.ek zorunda kaldığımı biliyorsunuz... Belki önce ülke içinde bir güneş tutulmasıyla denersiniz... llle de yurtdışmda mı olması gerekiyor?! Hem de bu kadar pahalı! Malay Takımadaları...!!”

Weitprecht ısrarlıdır. Büyük bir amaç uğruna mücadele eden insanın sebatına sahiptir. Bu durumda Bakan sabırsızlanarak içten tavrını terk eder.

“Sayın Profesör, fakültenin ve akademinin raporlarına göre -aldığım objektif raporlardır bunlar- teorik önçalışmalarınızın henüz kusursuz derecede güvenli olarak değerlendirilemeyeceğine, dolayısıyla önemli miktarda paranın bu meseleyle ilgili har vurulup harman savrulamayacağma da dikkatinizi çekmek zorundayım. Benim de sonuçta sorumluluklarım var.”

Weitprecht sersemlemiştir. Sonra durumu kavrar. “Demek öyle,” deyip Bakan’ın yanından ayrılır.

Kapperbrunn’un enstitüdeki çalışma odası. içeriye Ilse girer. Kapperbrunn sevinçli bir heyecanla: “Ilse... Bayan Nydhalm... demek sonunda, düşük maaşlı ve ne yazık ki pek şişman bir doçentin mütevazı hizmetlerini kabul etmeye karar verdiniz!”

Ilse: “Hocam, çok utanıyorum ama...”

Kapperbrunn: “Ah, harika... bekar bir şehvet düşkününün yanına gelen her kadın utanır... Kurallar ve yasalar böyle ister...”

Ilse güler.

Kapperbrunn: “Elbette ya, böyledir, böyle olması gerekir, ben böyle öğrendim... Yoksa benimle yine alay mı edeceksiniz?!”

Ilse: “Aman Tannın, Hocam, çalışmamda başa çıkamadığım bir yer olduğu için utanıyorum ben.”

Kapperbrunn: “Gerçekten mi? Yemin eder misin?”

Ilse: “Evet, gerçekten, ederim.”

Kapperbrunn: “Oysa ben, ben bütün bunların, beni ziyaret etmek için bir bahane olduğunu sanmıştım... Eğer yine gülmeye kalkarsanız vay halinize... Mutsuz olduğumda şakadan hiç anlamam.” Ilse gülerek: “Gülmüyorum ki.”

Kapperbrunn: “Eğer ciddiyseniz, yanıma oturabilirsiniz.”

Ilse oturur: “Pekala, size göstereyim...” El yazmalarının sayfalarını çevirir, “...Gerçekten de çok ayıp bir şey bu ... Hiç kimseye bir şey söylememelisiniz... Hocam, şeref sözü verin, yoksa hemen gideceğim.”

Kapperbrunn: “Güzel kadınların beni ziyaretlerini, şimdiye kadar asla ele vermedim.”

Ilse: “Onu ele vermenizde bir sakınca yok. .. Ama matematikle ilgili ayıbım hakkında susmalısınız... Şeref sözü mü?”

Kapperbrunn: “Bana göre hava hoş, şeref sözü olsun.”

Ilse: “Ama hiç kimseye söylemeyeceksiniz ... Richard Hieck dahil.”

Kapperbrunn: “Pekala Richard Hieck de dahil olsun ... lyi deneden o? Hieck kadar matematiği yakında siz de öğrenirsiniz... Ortalama bir fizikçidir o.” •

Ilse: “Utanıyorum işte.”

Kapperbrunn: “Benden utanmıyorsunuz ama... Sizin için amca gibi bir şey oluyorum herhalde?”

Ilse: “Kendiniz davet ettiniz beni... Sonra o güzel doktor kıyaslaması. .. Yani, insan bir doktorun önünde, ..”

Kapperbrunn: “Teşekkür ederim, bir daha herhangi bir kıyaslama yaparsam dilim kopsun... Pekala, size ızdırap veren şeyi gösterin bakalım...” El yazmalarını alır.

Kapı çalar ve içeri Hieck girer. Kapperbrunn kağıtları çabucak kapatır.

Kapperbrunn sertçe: “Hieck, bayan ziyaretçim olduğunu görmüyor musunuz, hemen dışarı çıkın.”

Hieck şaşkın ve kararsız durmaktadır. Ciddi olup olmadığını anlayamaz.

ilse: “Gelin gelin, Doktor Hieck, oturun lütfen.”

Hieck kuşkuyla yaklaşır. Yüzünde kaygılı bir ifade vardır. Kapperbrunn: “Merhaba Hieck, neyiniz var? O nasıl yaslı bir yüz ifadesi öyle... Hep söylüyorum, eğer yakında benimle dağlara nrmanmazsanız, tamamen sefil olacaksınız... Hiç itiraz istemem, en yakın za^nda Klober Kayakevi’ne gidiyoruz. Anlaşıldı mı?”

Hieck şaşkın: “Evet... Hayır... Weitprecht’in yanından geliyorum... Her şey bitti... Para onaylanmamış.”

Ilse şok içinde ayağa fırlar: “Olamaz!”

Kapperbrunn: “Bu yüzden mi Klober Kayakevi’ne gelmek istemiyorsunuz?”

Hieck umutsuzca ve sabırsız: “Şu anda bunu nasıl düşünebiliyorsunuz!”

Kapperbrunn: “Peki, her şeyin böyle pürüzsüz hallolacağını mı sanmıştınız? Bütün bu topluluğun entrikalar çevirip engeller çıkaracağını, onu alt edeceklerini söylememiş miydim ben size?”

Hieck, kederle: “Evet.”

Kapperbrunn: “Hayata gözlerinizi kapatırsanız böyle olur işte... Fildişi kulelere saklanmak isterseniz... hayat öcünü alır... çünkü hayat acımasızdır...”

Hieck: “Sefil herifler.”

Kapperbrunn: “Bizim bilim loncasını mı kastediyorsunuz... Uslu zanaatkarlar... Evet, ne istiyorsunuz ki onlardan?”

Hieck: “Entrikacı herifler.”

Kapperbrunn: “Şu kadarcık entrikayı mı çok görüyorsunuz onlara...”

Ilse: “lyi ama, Doktor Kapperbrunn!”

Kapperbrunn: “Evet, yavrucuğum?”

Ilse: “Şimdi de entrikacılığı mı mazur görüyorsunuz?” Kapperbrunn: “Hayır, sadece, hep doğal bulmuşumdur, özellikle de uslu zanaatkarlar arasına yanlışlıkla bir dahi karıştığında... Bakın, benim başıma böyle bir şey asla gelmeyecek, çünkü birincisi ben bir dahi değilim, ikincisi ise, hırsım zanaatımı aşmıyor... Uslu bir zanaatkar olarak kalır, pazar günleri de ayaklarınıza kayaklarınızı geçirirseniz, loncayla daima iyi geçinirsiniz... ”

Hieck öfkeyle: “Kapperbrunn, böyle alaycı konuşmalar yapmaktan men ediyorum sizi.”

Ilse: “Doktor Hieck haklı, alaycısınız ... Kim bilir Profesör Weit-precht şu anda ne kadar ümitsizdir.”

Ilse ile Hieck birbirlerine bakar. Bir an için insani bir algılama gibi bir şey olur, ama bir saniye sonra yüzleri yine fizik aletlerinin ve matematik formüllerinin arasına gömülür.

Kapperbrunn: “Sizi gidi adi hain. Siz... evet, sizi kastediyorum Bayan Nydhalm... Bana karşı taraf tutuyorsunuz... Demek ben alaycıyım?”

Hieck: “Siz bilgiye ihanet ediyorsunuz... Daha iyi bildiğinizi sanıyorsunuz... Ama bilimin bizim için sadece bir meslek olduğu doğru değil...”

Kapperbrunn: “Öyle mi?”

Ilse: “Ve sırf Weitprecht'e ilgi göstermemek için...” Kapperbrunn: “Eh, Weitprecht'i tanıdığım kadanyla, o kadar da kolay pes etmez... Siz yanından aynlırken ruh hali nasıldı?”

Hieck: “Suskun.”

Kapperbrunn: “Kafasında yine kuramsal bir şeyler dönüyordur mutlaka.”

Hieck kasvetli kasvetli: “Böylesi bir durumda insanın kafasına kurşun sıkmasını anlanm doğrusu... ”

Kapperbrunn: “Hieck, her şeyi dramatikleştiriyorsunuz, ama Tann’ya şükür ki Weitprecht biraz dalgındır... Tabanca ile merminin bağıntısını kavrayabileceğine inanıyor musunuz? Birini elinde tutarken, diğerini yine kim bilir nereye koyup unuturdu ... Öyle değil mi yoksa?”

Hieck gülümser.

Kapperbrunn: “Gördünüz mü işte.”

Ilse: “Ama bu onun hayatının eseri ... Başka türlüsü mümkün değil, mutlaka derin bir ümitsizlik içindedir...”

Weitprecht’in evi. Weitprecht çello çalar, kansı piyanoda ona eşlik etmektedir, eve küçük burjuvalara özgü bir huzur tablosu egemendir, ümitsizliğin ya da intihann en ufak bir izi yoktur. Görüntü, çello sonatının bir parçasının dinlenebilmesine yetecek kadar süre perdede kalır.

Hieck'le Kapperbrunn’un geldiği haber verilir, içeri girerler. We-itprecht müzikten, derslerinden söz eder, sanki hiçbir şey olmamış gibidir.

Sonunda Hieck: “Ama Profesör, çalışmalanmızın devam etmesi gerek,” der.

Weitprecht çok sakindir: “Evet, neden devam ettirmeyelim ki?” Hieck umutsuz: “Eğer bunun için gerekli para onaylanmazsa?” Weitprecht, bir çocuk gibi şaşkın: “Evet, para... elbette,” der. Ama sonra sakin sakin, uysal, gayet doğal bir şekilde, her türlü tutkudan uzak devam eder: “Elbette, para... Ama Doktor Hieck, bu konuda kaygılanmayın... Gerçek tabii ki kendini kabul ettirecektir... Sadece biraz sabırlı olmalıyız.”

Yerküre Lokantası. Yan odalardan birinde öğrenci birliği Walk-yria toplantı halindedir. Tam kadro toplanmışlardır. Mauser bizzat hizmet etmekte, durmadan bira getirmektedir. “Sessizlik”. Silenti-um. Daha üst sınıflardan bir oğlan ayağa kalkar ve yakışık almayan yanlış öğretilerle üniversiteye ihanet etmiş, akademik gerçekliği kirletmiş ve özgürlüğü ayaklar altında çiğnemiş olan Prof. Dr. Weitprecht’i suçlar. Adı geçen Weitprecht'in aforoz

edilmesini teklif eder. Teklif kabul edilir, bunun üzerine bir dikişte bira bardakları boşaltılır. Tekrar bira getiren Mauser konuşulanların bir kısmını büyük bir hazla dinlemiştir ve bir suçlama da o yapar: Weitprecht alkol karşıtıdır. Bunun üzerine suçlanan kişi hakkında ikinci kez aforoz etme ve kendisine kedi yaygarasına benzeyen gürültülü patırtılı bir müzik sunulmasına karar verilir, böylece sağduyu ve akademik özgürlük yine hak ettiği konumu kazanacaktır.

Gece sokakta. Güzel şarkılar eşliğinde bütün birlik üyeleri tek sıra halinde "Yerküre"den çıkar, bu arada eski bir öğrenci geleneğine göre yılan gibi kıvrıla kıvrıla, sekiz ve zik-zak şekilleri çize çize ilerlerler. İster kapaklı bir bira bardağı, ister bir tencere vs. ne olursa, buldukları gürültü çıkaracak her türlü aleti yanlarına almışlardır. Weitprecht'in evinin önünde gürültü patırtı başlar, elbette daha önce dinlediğimiz kedi yaygarasına benzeyen kozmik müziğin zayıf bir yansımasıdır bu, ama "sağduyu" sesleri yine aynı şekilde aralara serpiştirilmiştir

Weitprecht'in evi. Bayan Weitprecht korkuyla: "Bu da ne?" We-itprecht kendine özgü toy gülümsemesiyle: "Ah, eminim önemli bir şey değildir." - Kapperbrunn pencereye fırlar, perdelerin arasından bakar: "Hayır, gerçekten de önemli değil, saygıdeğer öğrenci birliği Walkyria'nın özel bir eğlencesi." - Hieck dişlerini sıkmış öfkeyle: "Böyle bir alçaklık."

Yolda. Gürültülü işlerini ve performanslarım bitirdikten sonra Walkyria gururla, yine tek sıra halinde arka arkaya dizilip "Yerküre"ye döner.

Evde. Kapperbrunn öfkeli Hieck'i yatıştırır: "Bunlar gerçekten de önemsiz, çocukça şeyler... İnsanları ve onların zararsız ifadelerini abartmayın... Boş şeyler bunlar, bu insanlar gerçek bir düşünceye veya görüşe sahip olmaktan çok uzaktır... Eğer isterseniz bu çocuksu oğlanları yarım saat içinde, Yaşasın Profesör Weitprecht diyecek noktaya getiririm... Hay aksi, gerçekten de bu eğlenceden kendimi mahrum etmeyeyim ..." Ve koşarak çıkıp gider.

Yerküre'de. Kapperbrunn içeri girer. Mauser'in elini sıkar içtenlikle.

Mauser: "Sizi tekrar buralarda gördüğüme çok memnun oldum, Sayın Doçent!... Biliyor musunuz, size şöyle bir bakınca, matematiğin sahiden de

bir işe yaradığına inanasım geliyor.”

Kapperbrunn: “Evet, evet, ne yazık ki beni besliyor,” diyerek üzüntüyle aşağıya, göbeğine doğru bakar.

Mauser onu Walkyria-Odası’na götürür, kıdemli üye olduğu için, herkes yerinden kalkıp selam verir. Kapperbrunn kancaya asılı keplerden birini alıp başına geçirir. Onuruna bir melodi yükselir. Bunun üzerine Kapperbrunn konuşmayapmak için ayağa kalkar. O çok güzel kotarılmış kedi yaygarasına benzeyen müzik için birliği kutlar ve bunun mutlaka haklı bir önlem olduğunu açıklar, çünkü üniversiteli arkadaşlar böylesi bir lanetlemeye karar vermeden önce WeitpreCht’in kuramlarını hiç kuşkusuz titizlikle incelemişlerdir, der. Buna hiç kuşku yoktur. Yoksa var mıdır? Pekala, arkadaşlar arasında, Weitprecht'in kuramıyla ilgili, en azından bir raportör vardır mutlaka. Raportörün ortaya çıkmasını ister, ilginç bir şeydir bu. Raportör ortaya çıkmıyor mu? Hmm, işte bu düşündürücüdür, evet, bu durumda aslında saygıdeğer birliğin bir gaf yapmış olmasından, hatta belki de bir ayıbın altında kalmasından korkmak gerekir...

Kapperbrunn, ortaya çıkan ufak çaplı bir kargaşayı yüksek sesle bağırarak bastırır, kıdemli üye olarak kendisi Walkyria üyeliğinden çıkarılmayı talep etmektedir ve Weitprecht'in kuramını incelediğini ispatlayan ve bu kurama karşı yöneltilen suçlamaları hâlâ sürdüren herkesle birlikte ipe gitmeye söz verir; ama arkadaşlar arasında şimdiye kadar Weitprecht'in kuramını bilen kimse çıkmadığına göre, kedi yaygarası müziği şimdilik geleneklere aykırı, akademik olmayan ve birliğin onurunu lekeleyen bir eylem olarak görülmek ve bu yüzden de hemen düzeltilmek zorundadır. Arkadaşların bu düşünce zincirinin mantığından kaçınabilmeleri mümkün görünmemektedir ve bu nedenle onları kendisinin peşinden gelmeye davet eder. Kapperbrunn bardağını kapıp bir dikişte boşaltır, tekrar doldurtup emreder: “Arkadaşlar, beni izleyin.” Hafif bir duraksamanın ardından yine tek sıra yürüyüş kolu oluşturulur ve Kapperbrunn’un peşinden gidilir.

Yolda. Kapperbrunn, dolu bira bardağı elinde, sekizler çizerek yılan gibi ilerleyen kolun başında yürür. Weitprecht’in evinin önünde üç kez “Yaşasın Weitprecht!” diye bağırılır, Weitprecht göründüğünde tekrarlanır ve Kapperbrunn bardağını boşaltır. Sonra aynı düzende lokantaya geri dönülür, bu esnada Kapperbrunn şarkı söylemekte de başı çeker.

Şafak vakti. İki öğrenci tarafından desteklenen ve onları destekleyen Kapperbrunn sendeleyerek eve gelir. Bu arada Hölderlin ve Eichendorff şiirlerini ezberden okumaktadır. Sonra üçü birlikte oturup, önce güvensiz sonra duru ve üç sesli olarak Hugo Wolf'un "Gurbete gitmek isteyen biri, yanında sevdiceğini de götürmeli..." şarkısını söylerler. "Almanya" satırında, eski kentin karla kaplı köşeli *çatılan* üzerinde, gri renkli şafak söker. Bu küçük *Alman kentinin* görüntüleri birbiri ardından hızla akar, sokaklarının düşünceli hali, içe dönüklüğü, en sonda da, loş *kar manzarasının* içinde kuleleriyle *genel* görüntüsü görünür. Beraberinde üç sesli olarak söylenen şarkı sürmektedir, şarkı nihayet karın alacakaranlığında yavaş yavaş sona erer.

I. Bölüm'ün Sonu

1

Uzunlamasına, dikey. -çn

2

Çapraz. -çn

BÖLÜM II

Birinci Bölüm biterken söylenen üç sesli şarkı tekdüze bir mırıltıya dönüşür. *Felsefe dersi.* Prof. Ringdürr ders anlatmaktadır, öğrenciler sıkılmış halde oturur, sıranın altında kitap okur, uyur, bazıları da tek bir sözcük kaçırmadan not tutar.

Prof. Ringdürr:“...ve dikkat buyrun, Hanımlar Beyler, felsefe ya da daha doğrusu, felsefenin benim temsil ettiğim akımı, yaşama doğrudan yakınlığıyla bütün diğer bilimlerden ayrılır. İhtisas bilimleri denilen bilim dallan canlı yaşamdan giderek daha fazla uzaklaşırken ve boş matematiksel ve benzeri spekülasyonlar içinde kaybolurken, korkusuzca iddia edebileceğim gibi, haksız yere ampirik bilim adım taşırlarken, bizim görevimiz, yaşamın fenomenlerini, canlı duyularımıza kendilerini sundukları doğrudan açıklıklan içinde kavramaktır. Benim savunduğum ve uyguladığım felsefi mülahazalanmızın bu canlı doğrudanlığmm, felsefeyi bütün diğer bilimler için kontrol organı mertebesine yükselttiğini iddia etme cesaretini gösteriyorum, çünkü bizde kuru, tozlanmış hiçbir şey yoktur, bizde geçerli olan sağduyudur... Ama Hanımlar Beyler, açıklamalarımı biraz daha dikkatle izlemenizi rica ediyorum, aksi halde sınavda sonuçlanna katlanmak zorunda kalırsınız ve pişman olursunuz... Bizde geçerli olan, duyu biriminin, dürüstçe kaydedip işlediği keskin bir mantığın sonsuz gençliğidir, biz gerçek gözlem ve deneyim metodunda ısrarlıyız, bizde yaşam, kendi geniş, kesintisiz mecrası içinde akar, evet, doğrusu, benim anladığım anlamda filozof, bir anlamda ebedi gençliğin sahibidir, yürekli, canlı, özgürce işe girişendir...”

Ringdürr’ün tekdüze gevezeliği giderek azalır. Son sözlerine monoton, hafif bir müzik eşlik etmiştir ve bu müzik artık bağımsız hale gelir, ince, biraz soğuk ve şeffaf bir melodiye dönüşür -örneğin Gluck’un *Orfea* operasından Kutsanmış Ruhlar şarkısı olabilir- ve azalıp çoğalarak sonraki görüntünün bütününe eşlik eder.

Kapperbrunn’la Hieck, *dağın zirvesinde, güneşli ve etrafı karlarla kaplı Klober* Kayakevi’nin önünde oturmaktadır.

Bu çetin, şeffaf havada, matematiktırn konuşuyor olmaları’ sanki doğal bir şeydir, çünkü matematik de aynı şekilde şeffaf, aynı şekilde net, aynı şekilde çetindir. Sohbet esnasında da bu ifade edilir, dolayısıyla filmin giriş sorusu olan: “Bu matematiğe ne gerek var?” sorusuna ilk cevap ya da bir tür kısmi cevap verilmiş olacaktır.

Sohbet yavaş ilerler, sürekli olarak “manzara aralan” ile kesilir, bu görüntüler esnasında müzik güçlenir; tek kelimeyle melodramik bir sohbettir bu.

Kara saplanmış kayaklarla sopaların gölgeleri net olarak görünmektedir.

Kapperbrunn: “Sizi buraya kadar çıkardım ya!”

Hieck gülümser.

Kapperbrunn: “Gereksiz bir sefer, di’mi? ... Ama ziyanı yok, matematik de en az bu kadar gereksiz zaten...”

Hieck: “Ama daha güzel...”

Kapperbrunn: “Bilemiyorum, bu bana yetiyor... Ben mütevazı bir insanım... Bana göre hava hoş, matematik daha güzel olsun ve daha net. ..” etrafı gösterir, “...ve daha şeffaf... ve de daha çetin... ve de daha muhteşem... ve tabii, daha gereksiz.”

Ara.

Hieck düşünceli düşünceli: “Bunu söylemeniz şaşırtıcı, gereksiz olanı, en azından bilgide gereksiz olanı kabul etmek istemeyen siz... Sonuçta burası, bu manzara da bilgi değil... Ve kabul ediyorsunuz ki, gereksiz bilgi...”

Kapperbrunn: “Hieck, sözlerimi çarpıtmayın... Bana göre hava hoş, gereksiz bilgi olsun, ama aynca kayak yapmak da sağlıklıdır.” Göbeğine bakar, zayıflayıp zayıflamadığını kontrol eder.

Ara.

Hieck: “Ee, sonra?”

Kapperbrunn: “Olasılıkla saf matematik de oldukça sağlıklıdır.” Hieck: “Ne zaman ciddi konuştuğunuzu bir anlasam... Sanırım bunu siz de asla bilmiyorsunuz.”

Kapperbrunn: ‘Tabii ki biliyorum... Örneğin ben, bilindiği üzere, kendini yararlılıklara kaptırmış bir domuz olduğum için...” Hieck: “Hayır, siz sadece, bilginin, ekmek kazanmak için bir iş olduğuna inanıyorsunuz.”

Kapperbrunn: “Ben de onu kastediyorum zaten... ve buna rağmen ben, bu dünyada her gerçek bilginin sonuçta pratik dünya olaylarına müdahale ettiği, etmek zorunda olduğu gibi bir mistik inanca sahibim... Aynen bu anlamsız ve gereksiz pastoral bilginin sonuçta kendi pratik etkisine sahip olması gibi. ..” Yine göbeğini ölçer.

Ara.

Hieck: “Sizce bu matematik için de geçerli mi?”

Kapperbrunn: “Elbette ... Weitprecht’le siz, en çılgın matematiksel şeyleri fiziğe ve astronomiye sokmadınız mı? Eskiden matematik dışına çıkabileceklerine asla inanılmayan -şeyler... Ve bir kez fiziğin içine giren şey, kaçınılmaz olarak tekniğe geçer ve teknik içinde olan bir şey kaçınılmaz olarak silahlanma sanayisine geçer ve güzel bir yeni öldürme türü haline gelir... Evet, her gerçek bilginin pratik sonucu vardır...”

Ara. Kamera bütün dağ panoraması üzerinde dolaşır.

Hieck kararlı: “Hayır, söyledikleriniz bir paradoks yaratıyor... Bilgi ölüme hizmet etmez, yaşama.hizmet eder...Aksi halde, burada, yukarıda seyrettiğiniz ve algıladığınız şeyin de ölüme hizmet etmesi gerekirdi...”

Kapperbrunn ciddiyetle: “Burada doğrudan yaşam var, o artık kendine karşı dönemez ...” güler, “...tabii, bir kar fırtınası çıkarsa o başka...”

Hieck: “Bilgi de doğrudan yaşamdır.”

Kapperbrunn: “Evet, belki... ama öncelikle fildişi kulesinde oturup kendini kapatan biri için.”

Hieck: “Sizin fildişi kuleniz de burada, yukarıda işte.” Kapperbrunn neşeli: “Ama ne yazık ki sadece haftada bir gün... Ah Hieck, dağda rehber ya da çiftçi olmak isterdim ya da her ikisi birden... Onun yerine matematik doçenti olmak ve o esnafloncasıy-la boğuşup durmak zorundayım.”

Ara. Şimdi görüntüde bütün dağ panoraması akar. Aynı şekilde sonsuz uzamı ve derinliği içinde pınl pınl parlayan kış gökyüzü de. Kenarda gümüş rengi birkaç bulut, güneş ışığıyla parlamaktadır. Hieck: “Ben olduğumdan farklı bir şey olmayı istemiyorum.” Kapperbrunn: “İşte bu sizin kendini beğenmişliğiniz... Biliyor musunuz sizde ne eksik? ... Bilginin fildişi kulesinde otura:n her

kesde, sîzlerde aşk ve ölüm eksik. .. Ama onlar da sadece burada bulunabiliyor.”

Bütün uzamı içinde tekrar gökyüzü.

Hieck: “Aşk mı?”

Kapperbrunn: “Evet, aşk. .. ve bu yüzden de saf bilginiz sonuçta ölüm getiriyor.”

Hieck: “Peki, ya bütün aşk bilgiye duyuluyorsa? Daha önce görülmüş bir şeymiş bu...”

Kapperbrunn: “Böyle bir insan, soluduğu havayı hak edecek değerde değildir... hele de bu buzul havasını... Ama artık inişe geçmeliyiz... Geç oldu.” '

Kayaklarını takarken şöyle der Kapperbrunn: “Bir sonraki hafta Ilse Nydhalm doktor unvanını alıyor... eh.”

Vadiye doğru kayarlar, bu arada bir kez daha manzara görüntüsü akar.

Weitprecht’in çalışma odası. Hieck, Weitprecht'in yanındadır. Weitprecht: “Bakın Hieck, bunlar ana hatlar... Aslında fakülteye bayağı bir teşekkür borçluyum...”

Hieck: “Niye ki, Hocam?”

Weitprecht: “Yani, fakültenin kuramla ilgili raporunda, henüz yeterince pekişmiş olmadığı söyleniyordu... işte...” kâğıtların üzerine vurur, “ ...pekişme burada...”

Hieck: “Ama Profesör, fakülte kuranımızın tek kelimesini bile anlamadı. .. ”

Weitprecht kendine özgü uzak gülümsemesiyle: “Olabilir... ama bu da Tanrı’nın parmağıydı işte... Dolayısıyla minnet duymalıyız... Hemen bu konuya eğiliyorsunuz...”

Hieck: “Tabii Hocam... Harika.”

Weitprecht: “Düşünsenize, şimdi bir Güney Pasifik adasında otursaydık ne kadar korkunç olurdu...”

“Bir şey değişmezdi, Hocam... O zaman kuramın geliştirilmesi için bir de pratik doğrulamaya sahip olmuş olurduk.”

Weitprecht, ku^zca ve hoşnut, tekrar kâğıtların üzerine vurur: “Ama bu benim için daha önemli.”

Üniversite’nin tören salonu. Doktora töreni. Her şey alışılmış olduğu gibi sergilenmektedir. Dekan diplomaları dağıtır. Derece alanlar karşılıklı dizilmiş durmaktadır. Dekan, yol gösteren görevlilerin ardından bir ileri bir geri gider gelir. İzleyiciler. Yeni doktorlar arasında Ilse Nydhalm de vardır, ailesi tarafından öpülerek kutlanır. Kapperbrunn kocaman bir buket çiçekle gelmiştir. Ilse Nydhalm keyiflidir.

Hieck durumu fark eder. O çiçek getirmemiştir. Hızla salondan çıkar.

Çiçekçi. Paltosuz, soluk soluğa içeri girer Hieck. Kapper-brunn’unkinden daha büyük bir buket istemektedir. Alır ve hızla uzaklaşır. •

Üniversite’nin merdivenleri. Tören sona ermiştir. Konuklar merdivenlerden iner. Elinde buketiyle Hieck soluk soluğa ters yönde yürür. Endişelidir, Ilse gitmiş olabilir. Ama o anda kızı görür, kalabalık arasından kendine yol açarak ona doğru atılır.

Ilse: “Yine mi çiçek, harika bir şey bu, Doktor.”

Hieck, çekingen, beceriksizce: “Evet.”

Karşılıklı biraz şaşkın dururlar, ne diyeceklerini bilemezler. Ilse’nin kalabalık ailesi çevrelerinde durup konuşmanın devamını bekler. Ama ikisi, sanki birbirlerini daha önce hiç görmemiş gibi bakışmaktadırlar.

O esnada Kapperbrunn gelir ve durumu kurtarır.

Kapperbrunn: “Merhaba Hieck, artık Avustralya’ya gitmiş olduğunuzu düşünmeye başlayacaktım... Hangi delikteydiniz?"

Hieck, şaşkın, ama Kapperbrunn geldiği için mutlu:

“Orada,” diye salonu gösterir.

Ilse: “Bir iyi haber daha... Rasathanede yardımcı eleman olarak çalışacağım... Doçent Kapperbrunn, Özel Müşavir Maier’le konuştu.”

Bu Hieck’in üzerinde biraz olumsuz etki bırakır, ama konuşma yeteneğini tekrar kazanmıştır: “Öyle mi... Çok sevindirici... Sizi kutlarım...” ve devam eden şaşkınlığı içinde sadece Ilse’nin değil, Kapperbrunn’un da elini sıkar.

Şimdi de Ilse onu ailesine tanıtmaktadır, Hieck ise, bir kez kutlamaya başladığı ve aklına da başka bir şey gelmediği için kutlamaya devam eder ve Ilse’nin küçük kardeşlerini de kutlar. ,

Sonra bütün grup artık boşalmış olan merdivenlerden aşağıya iner.

Çıkışta. Yine benzer bir sıkıntı yaşanır. Baba Nydhalm kansı-na alçak sesle: “Bu ikisini davet etmek gerek,” der. Anne Nydhalm yine alçak sesle: “Tanrı aşkına, yeterli yemeğim yok ki.” Baba: “Ama mecburen...” Anne tıslayarak: “Ama olmaz.”

Olup biteni fark eden Kapperbrunn, Hieck’e yüksek sesle: “Pekala Hieck, yemeğe benimle geliyorsunuz, değil mi? Elbette... Pekala, o zaman vedalaşalım.”

Nydhalm ailesi derin bir nefes alır.

Hieck ile Kapperbrunn tekrar kutlayarak vedalaşırlar.

Yerküre Lokantası. Kapperbrunn'la Hieck içeri girer. Kapper-brunn'u gören Mauser'in yüzü ışıldar, gülümser. Hemen bir masaya atılıp silmeye başlar. Sonra masa örtüsü getirmeye yeltenir.

Kapperbrunn: "Ama Bay Mauser, hiç gerek yok. .. bizler sıradan matematikçileriz... "

Mauser, Hieck'e: "Oo, siz de mi doçentsiniz... Daha önce sizinle tanışma onuruna erişmemiştim..." ve abartılı hareketlerle pençesini uzatır: "...Benim adım Mauser."

Kapperbrunn: "Bu benim dostum, Doktor Hieck."

Sonra Mauser siparişleri alır. Hieck'in öğle yemeğinde bira içmediğini öğrenince, yüzü küçümseyici bir hayal kırıklığı ifadesi kazanır: "Eyvah."

Karşı çıkmaya yeltenen Hieck'in kolunu sıkarak susturan Kap-perbrunn: "Ama şarap içiyor, Bay Mauser."

Memnun olan Mauser yumuşak başlılıkla: "O zaman başka... Ben de sandım ki, şu saçmalayan profesör gibi alkol karşıtısınız." Garson kız yemeği getirir, Mauser ise beylerin yanına oturur: "Pekala, demek siz de matematikçisiniz... Söyler misiniz, Sayın Doçent, matematik ne işe yarar..."

Kapperbrunn: "Hiçbir işe yaramaz, Bay Mauser, hiçbir işe yaramaz, daha kaç kez söyleyeceğim bunu size... "

Mauser: "Gidin işinize, Sayın Doçent, sadece bana söylemek istemiyorsunuz, o yüzden diğer beyefendiye soruyorum ya... Kazandığınız parayı bir biçimde hak ediyor olmalısınız."

Hieck: "Evet, matematik pek çok şeye yarar... örneğin astronomiye..."

Mauser: "Ah, bunu duymasam daha iyi."

Hieck: "Peki ama neden?"

Mauser tiksintiyle: “Neyse...” Başka müşteriler geldiği için ayağa kalkar.

Hieck: “Neyi var bunun?”

Yemeğe başlamış olan Kapperbrunn: “Bir de ona Weitprecht’in yardımcısı olduğunuzu söylesem, dışarı atar sizi... Halkın sesi bu işte.” .

Hieck: “Anlaşılır gibi değil.”

Kapperbrunn: “Evet, fildişi kulesinde oturup halkı küçümseyince böyle oluyor.”

Hieck: “Tannın, siz de öyle çok popüler bir bilim adamı değilsiniz.”

Kapperbrunn: “Ama benim Güney Pasifik seferi için paraya da ihtiyacım yok.”

Hieck: “Bizim de yok. .. yani şu an için yok; şimdi yine teorik olarak çalıştığımızı söylemiştim size.”

Kapperbrunn ısrarla: “Bu olmaz ama... Şimdi pratik doğrulamayı gerçekleştirmek zorundasınız... Yoksa keşfin bütün kaderini tehlikeye atarsınız... Eğer daha uzun sürerse, Weitprecht, artık hiç kimsenin ciddiye almadığı tuhaf, eksantrik bir adam sayılır... ve ancak ölümünden sonra değeri bilinir... ya da başka biri sizi geride bırakır ... ”

Hieck: “Weitprecht o kadarsakin ve kendinden emin ki... onunla konuştuğunda insan hemen güvenle doluyor.”

Kapperbrunn: “Evet, ama hükümet onu şimdilik ortada bıraktı, fakülte ise onu daima sırtından vuracaktır... Teorik gerçeğin ve Tann’mn mucizevi gücüne güvenmesi çok güzel... ama Tann da o saf düşünürlerdendir... O da yukarıda kendi fildişi kulesinde oturur...”

Hieck: “Ee, sonra?”

Kapperbrunn: “Yani, ona da biraz yardımcı olmak lazım...Tann, bütün saf düşünürler gibi biraz rahattır... Artık bunu yeterince biliyoruz... Hayır, ona yardımcı olmak lazım...” ,

Hieck: “Belki... ama nasıl?”

Kapperbrunn: “Siz saf düşünürler o bildik kendini beğenmişliğinizle, o kibrinizle, pek de öyle ucuz değilsiniz... Böyle bir sefer bir sürü paraya mal oluyor. ”

Hieck: “Evet ... ama tropik bölgelerdeki atmosfer koşullan...” Kapperbrunn: “Tamam, tamam... sizin Güney Pasifik’inizi pazarlık konusu yapmaya niyetim yok ki benim... Tersine, biraz birikmiş paramı kullanımınıza sunmak istiyorum, ama oraya kadar yeteceğini pek sanmam...”

Hieck: “Ah, yine o şakalannızdan birini yapıyorsunuz...” Kapperbrunn: “Değerli bir şeyin herkese yardım görevi yüklediğini size daha kaç kez söyleyeceğim... Yaşamın acımasızlığı karşısında benim tek ahlaki inancım budur... Onun dışında ahlaksızım ben... hem de o biçim!”

Hieck: “Davasının hizmetine girmek istediğinizi Weitprecht biliyor mu?”

Kapperbrunn: “Yine her şeyi mahvetsin diye mi, o Parsifal! Hayır, ona en ufak bir şey söylememenizi şiddetle rica ediyorum... Artık zarar veremeyeceği aşamaya gelince, kendisine alıştıra alıştıra, dikkatlice ileteceğim bizzat.”

Hieck: “Niyetiniz nedir?”

Kapperbrunn: “Devlet bir şey vermediğine ve akademik çevrelerden sadece direnç beklenebileceğine göre, bu faktörler hesapdışı bırakılmak, evet hatta etrafından dolanılmak zorunda. Şimdi meselenin çok farklı, yani enerjik biçimde ele alınması gerek... Artık kişiler işe el atmak zorunda, bir Weitprecht-Demeği kurulmalı...” Hieck şaşkın: “Yok canım!”

Kapperbrunn: “Evet, kesinlikle... daha çok şey yapılmak zorunda... Sokak toplantıları düzenlenmeli, bütün tiyatrolarda ve sinemalarda yardım amaçlı gösteriler düzenlenmeli... ya da ne bileyim daha başka şeyler... Bunu ele alacağım... ”

“Bunu gerçekten de yapmak istiyor musunuz?”

“Herhalde yapmak zorunda kalacağım... Yoksa bana güvenmiyor musunuz?”

Hieck: “Evet, elbette... ama az önce sözünü ettiğiniz kamuoyunun ruh hali bu kadar kötüyken... ”

Kapperbrunn: “Kamuoyu diye bir şey yoktur, kamuoyu yaratılır... Walkyria ile bunu kanıtlamadım mı? Oğlanların uslu uslu ‘Yaşasın’ diye bağırmaları bugün hâlâ gururlandırıyor beni... Demek ki neymiş... Evet, hattâ Yerküre’nin o şişko sahibinden bile geziniz için epey bir para koparmayı taahhüt ediyorum.”

Hieck: “Ama şimdi gerçekten şaka yapıyorsunuz.”

Kapperbrunn: “Ben mi? Asla. .. ayrıca benim gibi maddiyata ayarlı bir insanın, herhangi bir şeyi karşılıksız yapacağına inanmıyorsunuz herhalde!”

Hieck korkuyla: “Yoksa siz...” ‘

“Çok basit, Güney Pasifik’e ben de gelmek istiyorum... Matematik asistanı olarak, aslında kendiliğinden anlaşılacağı gibi umurumda olmaması gerekirdi, ama aslanlara, timsahlara, balta girmemiş ormanlara gitmek istiyorum...”

“Bunlar orada yok ki...” ,

“Neyse canım, kangurular olsun... Zavallı bir matematik doçenti kanguruların yanma başka türlü nasıl gidebilir... Bunun için yanıp tutuşuyorum... İşte bu yüzden de mesele şimdi büyük bir enerjiyle ele alınacak. ..”

Krispin lokale girer. Enstitüsünden iki beyefendiyi görünce, gözünde şaşkın, kurnaz bir ifade belirir.

Kapperbrunn: “Krispin, buraya gelin, bugün törensel bir gün, sze bir bira ısmarlamak istiyorum... Bay Mauser, Krispin’e bir yanın totfen...”

Bu görüntülere eşlik eden bir ilkbahar müziği başlar: Kent ilhba-lıar *eşiğindedir.* Ilse Nydhalm rasathaneye doğru yürür. Kamera ona ^lik eder.

Ilse *rasathaneye* varır. *Koridorlardan ve salonlardan* geçeli nihayet, birkaç iş arkadaşıyla paylaştığı, *çalışma* odasına gelir. ^Arkadaşlanyla selamlaşıp çalışmaya başlar. Eskiden olan şey şimdi ^reine gelişmektedir: bir zamanlar Hieck’in yüzü matematik sayıla-içinde kaybolurken, şimdi bu yüz, önünde duran matematik ^^^plannın içinden çıkıp ona doğru uzanmaktadır.

İlkbahar müziği devam eder.

İlkbahar müziği hâlâ duyulmaktadır. *Fizik laboratuvan.* Hieck deneylerle meşguldür. Ama çalışırken ve deney yönergeleri-*lm* titizlikle gözden geçirirken, mikroskopları ayarlarken, burada da eski süreç tersine çevrilir: Cihazlann içinden karşısına Ilse Nydhalm’ın yüzü çıkar. Hieck gözlerini ovuşturur, görüntü kaybolur, deney sonuçlannı kaydederek ve notlar alarak çalışmaya devam eder. İlkbahar müziği ancak şimdi susar.

Rasathanede Özel Müşavir Maier’in bürosu. Maier ve Losska. Losska: “Sayın Müşavirim, duydunuz mu, bir Weitprecht-Der-neği kurulacakmış?”

Maier: “Evet, dehşet içindeyim... Bu pazar çığırtkanlığı...” Losska: “Haberi nereden aldınız?”

Maier: “Elbette ki yine hadememden... Tümüyle devredışı bırakılıyoruz.”

Losska: “Söylenildiğine göre bu işin kışkırtıcısı Kapper-brunn’muş... Eh, eğer bu doğruysa, Bay Kapperbrunn öngörmelidir ki...”

Maier: “Oysa ben Doçent Kapperbrunn hakkında hep büyük umutlar beslemişimdir... insan yanılabiliyor işte.”

Matematik Enstitüsü koridoru. Görevli Krispin ile görevli Santer. “Weitprecht-Demeği konusu gerçek mi?” - “Ben de sana aynı şeyi soracaktım.” - “Felsefe bölümüne gidelim, belki onlar daha fazla şey biliyordur.”

Felsefe Dekanlığı. Profesör Ringdürr ve Dekan.

Ringdürr: “Anlamak mümkün değil, şimdi bir de Weitprecht-Demeği kurmaya kalkıyorlar...”

Dekan: “Arkasında gerçekten de Kapperbrunn varsa, sonuçlan-na da katlanması gerekecek, ömür boyu kadrosuz öğretim görevlisi olarak kalabilir...”

Ringdürr: “Ama herifçioğlu çok kurnaz, ele geçirmek mümkürı değil.”

Matematik Enstitüsü amfisi. Lenhart’ın sesi duyulur, konuşmak tadır. Kamera dinleyicilerin yüzlerinden geçer. En sonunda yazılark dolu kara tahtanın önünde Lenhart’ı gösterir. Zil çalar.

Lenhart: “Evet, bu günlük bu kadar. Ama özel denilebilecek bir şey daha söylemek istiyorum. Duyduğuma, yani kurulumuzuii duyduğuna göre, öğrenciler arasında bilimsel konularda taraflaı oluşmakta, evet, hatta bu amaçla dernekler bile kurulmaktaymış Hanımlar Beyler, bizler, yani hocalarınız, bunun hiç akademik olmayan bir olay olduğu görüşündeyiz. Bilimsel konular bilim içinde halledilmelidir, kulüpler ya da bloklar oluşturarak bilim dışında değil. Bu sebeple böylesi saçmalıklara katılmamanız konusunda sizleri uyarıyoruz. Umanın bu kadarı yeterlidir ve daha sert önlemler almak zorunda kalmayız.”

Amfiyi terk eder.

Hemen gruplar oluşur. “Söz konusu olan Weitprecht-Demeği...” - “O konunun ne kadarı gerçek acaba?” - “Yasaklara boyun eğecek değiliz herhalde.” - “İşin içinde gerçekten Kapperbrunn mu var?” *Enstitüde Kapperbrunn’un odası.* İçeriye İlse Ny dhalm girer. Kapperbrunn son derece sevinçli: “Oo, harika, yine doktora çalışması mı var?”

Ilse, biraz çekingen: “Hayır, Hocam, başka bir şey var...” Kapperbrunn: “Daha da harika o zaman... Kişisel bir şey, özel bir şey, gizli bir şey, sadece ikimizi ilgilendiren bir şey? Öyle mi?”

Ilse oturmuştur: “Evet, bir bakıma öyle... Özel bir şey, hatta belki de gizli...”

Kapperbrunn merakla: “Pekala... çok merak ediyorum.”

Ilse: “Sayın Doçent, belki de hiç sormamam gerek... Weitprecht-Demeği ile ilgili. ..”

Kapperbrunn hayal kırıklığına uğramıştır: “Haa... evet, o konuda fısıltılar dolaşıyor... Yoksa size Hieck mi bir şeyler anlattı?”

Ilse çabucak: “Doktor Hieck mi, hayır, onu hiç görmedim...” Kapperbrunn: “İyi... evet, evet, zaten onu şimdi rahatsız etmemek lazım, Weitprecht’le yeni çalışmalar yapıyor...”

Ilse: “Öyle mi?”

Kapperbrunn: . “Size söylemedi mi... Ah, evet, onu görmemişti-miz... İyi böyle.”

Ilse: “Evet, ama Weitprecht-Demeği ne durumda?” Kapperbrunn: “Ama yavrucum, ben nereden bilebilirim? Ben sa-dfece küçük bir doçentim... Aynca da bunu boş bir dedikodu olarak Jftrüyorum.”

Ilse: “Yazık.”

Kapperbrunn: “Niye ki? Weitprecht-Demeği ile ne ilginiz var?” ı'se: “Yani, Güney Pasifik seferinin yapılmasını mümkün kıla-nim duyulabilir... Gerçi ben henüz acemiyim... Ama rasathanede bana yardımcı olma iyiliğini gösterdiğiniz için ve de Weitprecht-Demeği’ni sizin kurduğunuz söylendiği için... Yani, şansımı bir denemek istedim... Çünkü oraya ben de gitmek istiyorum...”

bilird

i... Ben de düşündüm ki, belki astronomi asistanına gereksi-

Kapperbrunn heyecanla: “Ilse, o zaman beraber seyahat ederdik!”

Ilse: “Olacak mı yani?”

Ağzından az kalsın laf kaçıracağını fark eden Kapperbrunn: “Bildiğimden değil... Ama birlikte yolculuk yapmak istediğimizi biliyorum... Siz

astronomi ben matematik uzmanı olarak. .. Ve eninde sonunda da olacak bu iş... Harika bir şey olmaz mıydı, Bayan Nydhalm?”

Ilse: “Tabii ki harika olurdu, Hocam.”

Kapperbrunn: “Gerçekten de benimle seyahat etmek istiyorsunuz, öyle mi?”

ilse: “Hâlâ bu kadar uzakbir ihtimal olması, yazık.” Kapperbrunn: “Biliyor musunuz, Bayan Nydhalm? ikimiz için özel bir sefer düzenleyeceğim... ille de Güney Pasifik mi olmak zorunda? Başka bir yer seçin...”

Ilse güler.

Kapperbrunn kırgın: “İşte yine aynı şey. .. yine benimle dalga geçiyorsunuz... Ama bekleyin, şu Güney Pasifik işini şimdi gerçekten de hayata geçireceğim ve o zaman söylediklerinizi size hatırlatacağım ...”

Ilse: “Tabii, hatırlatın, Hocam.”

özel Müşavir Maier'in evinde. Kendisi, eşi ve çok çirkin iki kızı öğle yemeğindedir.

Kızlardan biri: “Baba, bugün Doçent Kapperbrunn’la karşılaştım.”

Maier aşağılayıcı bir tavırla: “Ah, o...”

Kızı coşkuyla: “Çok çekici bir insan, bana öyle hoş davrandı ki... Onu davet ettim... ”

Maier: “Demek onu davet ettin? Ama ben bunu kesinlikle uygun bulmuyorum.”

Eşi: “Öyle mi, şimdi mi uygun bulmuyorsun? Eskiden Kapperbrunn pek uygundu...”

Maier huysuzlanmayı dener: “Ama artık öyle değil, kendisi...” Eşi: “Senin niyetin kızlarını bütün dünyadan soyutlamak... Mesele bu...”

Maier: “Kapperbrunn sadece bilimsel önemi olmayan bir kişi olmakla kalmıyor, kendisi aynı zamanda...”

Eşi lafının arasına girer: “Bilimsel önem... Sanki her şey ona bağlıymış gibi... Onunla özel müşavir olunmuyor...”

Maier: “Affedersin ama...”

Eşi, sert ve haşmetli bir tavırla: “Ee, eğer babam özel müşavir olmasaydı, sen bugün özel müşavir olabilir miydin?”

Birinci kız ağlamaya başlamıştır: “Böylesine olağanüstü birini niye davet edemiyorum ki... ”

ikinci kız: “Evet, şimdi de yeni bir demek kuruluyormuş, eminim çok eğlenceli olacak, ama biz, biz katılamayız tabii ...”

Maier, öfkeyle bağırarak: “Evet, evet, Weitprecht-Demeği, biliyorum... Ama öyle bir şey yok. .. ”

Kızlan: “Bunu... bunu sadece bizi uzak tutmak için söylüyorsun...”

Enstitü koridoru. Kapperbrunn Profesör Lenhart’a rastlar. *Kapperbrunn* masum *bir yüz ifadesiyle:* “Ah, Sayın Profesör, şimdi Profesör Weitprecht’in yanına gitmek üzereyim... Burası Weit-precht-Demeği ile ilgili dedikodularla çalkalanıyor, bu konuda en doğrusunu o bilecektir; yoksa kendisiyle konuyu daha önceden görüştünüz mü?”

Lenhart soğuk bir tavırla: “Bunlar fizikçilerin konusu, Sayın Meslektaşım: Siz ve ben matematikçiyiz... Ben kendi payıma fizikçilerin meselelerine karışmamayı yeğliyorum.”

Kapperbrunn: “Çok iyi, Sayın Profesör, mükemmel.”

Lenhart tepeden bir tavırla: “Size de benzer bir tavır almanızı öğütlerim, Sayın Meslektaşım...” Dimdik ve vakur uzaklaşır.

Bir pencere çıkıntısının içinde durup kulak kabartmış olan Krispin işaret parmağını bükerek Kapperbrunn’u yanına çağırır: “Ne dedi o, Hocam?”

“Senin arsız bir hergele olduğunu söyledi, Anton Krispin.” Krispin: “Sayın Doçent, şaka yapmayı seviyor, öyle demedi, açık seçik duydum.”   ’

“Öyle mi? Niye soruyorsun o zaman?”

“Hiç, sadece Weitprecht-Demeği nedeniyle.”

“Beni dinleyin Krispin, ortalıkta dolaşıp Weitprecht-Demeği hakkında ne istiyorsanız anlatabilirsiniz, memnun olurum, çünkü beni hiç ilgilendirmiyor. Ama çok sık yapmış olduğunuz gibi, bir kez daha benim adımı bu işe karıştırmadan, en iyisi şimdiden pençelerime iyice bir bakın... bayağı bir değerliler... çünkü bunlarla sizi bizzat kendim boğacağım... anlaşıldı mı, Bay Krispin?” “Emredersiniz, Sayın Doçent.”

Yerküre Lokantası’nda. Kapperbrunn lokanta sahibi Mauser’le aynı masada oturmaktadır, akşam yemeğini yer, yanı sıra da çokça bira içer.

“Ee, Bay Mauser, siz de Weitprecht-Demeği hakkında bir şeyler duydunuz mu?”

“Weitprecht-Demeği? Weitprecht-Derneği? Evet, evet. ..” “Onların daimi masası sizde değil mi?”

“Hayır, bende değil.”

“Peki, başka nerede olabilir? Yoksa ‘Traube’de mi?”

“Olabilir... bilmiyorum.”

“Herhalde oranın sahibi adamakıllı bir ödeme yapmıştır...”

“Ne yapmıştır?”

“Yani ödemiştir işte... Seçkin derneklerde adet böyledir... Daimi masalarını bir yere kurduklarında, oranın sahibinin dernek üyesi olması ve uygun bir üyelik aidatı ödemesi gerekir... Ama bu adil bir şey, çünkü zamanla, ödenen hesaplar aracılığıyla verdiğini tekrar geri alıyor... ”

“Evet, aslında adil... Çok mu ödemesi gerekiyor?”

“Eh, sanının 1000-2000 Mark arası bir şey. ..”

Mauser başını kaşır: “Vay canına, ne kadar pahalıymış...” Kapperbrunn: “Yoo, eğer çok seçkin bir demekse, pahalı değil.” Mauser: “Yani... ”

“Biliyor musunuz, Bay Mauser, aslında Weitprecht-Demeği’nin daimi masasının nerede olduğu hakkında biraz araştırma yapabilirsiniz... Sonra belki de onları buraya getirebilirsiniz, ilgili lokanta sahibinden onları devralabilirdiniz... ”

“Ne yapabilirdim?”

“Devralmak, Bay Mauser, devralmak. .. Bu tür demekler lokanta sahipleri tarafından birbirlerine satılır hep, bazen pahalıya, bazen ucuza...”

Pazarda. iki pazarcı kadın. Weitprecht’in aşçısı olan kadın alışveriş yapar. Pazarcı kadınlardan biri: “Artık siz de hiçbir şey beğenmeyeceksiniz, Bayan Rosa.” - ikinci pazarcı kadın: “Eh işte, siz ve efendileriniz artık mağrurlaşırsınız.” - Rosa: “iyi de, neden?” -Birinci pazarcı kadın: “Artık daha fazla malzeme gerekmeyecek mi size?” - Rosa: “Daha fazla malzeme mi?” - ikinci pazarcı kadın: “Elbette, bütün bir demek için yemek pişirmek zorunda kalınca...” -Rosa: “Bütün bir demek mi?” - Birinci pazarcı kadın: “Anlamazlıktan gelmesenize... Weitprecht-Demeği için. .. Biz biliyoruz zaten.” *Hieck’in çalışma odası:* Kapperbrunn soluk soluğa içeri girer: “Hieck, iş bayağı ilerliyor...”

Hieck, çalışmaya gömülmüş: “ilerleyen nedir...?”

Kapperbrunn neşeli bir heyecanla: “Weitprecht-Demeği, Avustralya gezisi... Harika değil mi?”

Hieck: “Evet, tabii, harika... ama...”

Kapperbrunn: “Ama siz susmak zorundasınız... duyuyor musunuz, herkese karşı mutlak suskunluğunuzu korumak zorundasınız!”

Hieck, yine yan yanya işine dönmüştür: “Tamam, seve seve susanın... Biliyor musunuz... Ortaya çıkardığınız şey ne kadar harika olursa olsun, şu

anda, biliyor musunuz, şu anda gırtlağımıza kadar teorik çalışma içerisindeyiz ... ”

Kapperbrunn: “Size daha önce söylemiştim, Hieck, soluduğunuz havayı hak etmiyorsunuz siz...” Ve yine hızla çıkıp gider.

Hanımefendiler toplanmıştır. “Yeni Weitprecht-Demeği hakkında bilginiz var mı, Hanımefendi?” - “Ah, evet şekerim, el altından bana sordular, acaba kurucu kurula girmek ister miyim diye...” - “Öyle mi, size de mi?” - “Evet, ama korkanın, orada Profesör’ün eşi Bayan Weitprecht’i pek fazla devredışı tutamayız, ve...”

Sesler silikleşir. Pazarcı kadınlann sesleri, çeşitli profesörlerin ve başka kişilerin sesleri araya kanşır, görüntü kaybolur, onun yerine, 1. Bölüm'de Kapperbrunn’un sendeleyerek dolaştığı *küçük kent sokaklan* görünür. Ve bütün bu sokaklar bir fısıltı ile doJudur: “Weitprecht-Demeği, Weitprecht-Demeği.” Üzerinde serçelerin cıvıldadığı köşeli çatılar da tekrar görünür, serçeler (Silly-Senfoni tarzında) “Weitprecht-Demeği... Weitprecht-Demeği mi? ... Evet, We-itprecht-Demeği...” diye şarkı söylemektedir. Şimdi *modem semtler* de görünür ve tramvaylardan “Weitprecht-Demeği” sesleri duyulur. En sonunda, ilkbahanmsı tarlaların içine gömülmüş *kentin genel* gönlntüsü de tekrar perdeye yansır, ilkbahar rüzgarı ağaçların taze yeşilini yalayıp geçer, dallar çıtırdar, rüzgar ıslık çalar ve her yerden “Weitprecht-Demeği” duyulur. Bunun üzerine gece çöker. Ay çıkar. Yine alışılmış *yıldızlı gökyüz:ü* görüntüsü gelir.

O anda küçük bir yıldız diğerine doğru eğilip kulağına fısıldar: “Duydunuz mu? Weitprecht-Demeği.”

Görüntü kaybolur ve sonra hızla arka arkaya *fabrikalar,* sonra bir *bankanın yönetim bürolan,* sonra *alışveriş merkezleri,* sonra yine bir *otomobil fabrikası,* sonra bir *eczane,* sonra bir *avukat bürosu* görünür ve her yerde telaşlı, gizemli, şişmanca ve keyifli Kapperbrunn ortaya çıkar ve hemen yine kaybolur.

Enstitü koridoru. Hızla Kapperbrunn gelir.

Krispin: “Nereye böyle acele acele, Sayın Doçent?” Kapperbrunn: “Profesörün yanına, çok önemli.”

Krispin: “Pek şansınız yok... kötü zamanlama.”

Kapperbrunn, yürümeye devam ederek: “Ama çok önemli.” Krispin omuz silkerek: “Eh, deneyebilirsiniz tabii... Ne kadar başarılı olursunuz merak ediyorum doğrusu.”

Weitprecht’in çalışma odası. Kapperbrunn içeri girer. Weitprecht bumuna kadar çalışmaya gömülmüştür, dalgın dalgın başını sallar; ama kaldırıp bakmaz.

Kapperbrunn: “Hocam, sanının işler mükemmel ilerliyor...” Weitprecht: “Doğru, doğru...” sonra başım yine kağıtlara gömer. Kapperbrunn: “Artık size gerekli olanaklan sağlayacak çevrelerin bulunabileceğinden hiç kuşku duymuyorum... Sadece bir şeyleri aceleye getirmemek lazım...”

Weitprecht, başım kaldırmaksızın: “Evet, hiçbir şeyi aceleye getirmemek lazım ... Yayınlanmı çıkardığım için çok pişmanım... erken oldu ... Şu an yaptığımız ilaveler o kadar önemli karaktere sahip ki, kuramın genel yapısını o kadar olağanüstü ölçüde sağlamlaştırıyorlar ki...”

“Evet, Hocam, ama artık pratik doğrulamayı da düşünmemiz gerek. ..”

Aslında Kapperbrunn’un dışan çıkmasını isteyen Weitprecht: “Meslektaşım Hieck, kuramsal önermelerin matematiksel ele alınışı hakkında mutlaka daha fazla şey söyleyebilir, matematikçi olarak sizi özellikle ilgilendirecektir sanının...”

Krispin başını kapıdan içeriye merakla sokar: “Ee, oluyor mu Hocam?”

Kapperbrunn çalışmasını sürdüren Weitprecht’e doğru umutsuzca bir hareket yapar. .

Krispin: “Eh, ben size ne dedim?”

Kapperbrunn ürkerek Weitprecht’i işaret eder.

Krispin: “Rahatça konuşabilirsiniz, zaten duymaz...” Kapperbrunn: “Ama Krispin!”

Krispin aldınş etmeksizin: “Ama bekleyin, size yardımcı olacağım, Krispin’siz olmuyor işte...” Ço.K yüksek sesle, “Sayın Profesör...” daha da yüksek, “Sayın Profesör, eşiniz hanımefendi telefon ettiler...”

Weitprecht başını kaldım.

Krispin: “Evet, hanımefendi telefon etti, Sayın Profesör’ün eve giderken bir ekmek almasını istedi... Ben aldım ekmeği.”

Weitprecht hayata yeniden dönmüş halde, dostça: “Teşekkür ederim, Bay Krispin.”

Kapperbrunn: “lyi günler, Sayın Profesör...”

Krispin, numarasını başarıyla tamamlamış bir hayvan terbiyecisi gibi Weitprecht’e doğru işaret ederek, “Buyrun,” der ve odadan çıkar.

Weitprecht, sanki Kapperbrunn’u yeni görüyormuş gibi: “Ziyaretinizi neye borçluyum, sevgili Doktor...?” •

Kapperbrunn: “Aslında haberler iyi, Sayın Profesör... epey bir yol katettim... Elbette, önlerine bir emrivaki konması gereken akademik çevreler dışında... Çünkü o zaman ‘Evet,’ dışında bir şey diyemezler... ”

Weitprecht düşünceli düşünceli alnım tutar: “Geldiğiniz iyi oldu, Doktor Bey ...ben de size uzun süredir bir şey söylemek istiyordum... ama bir hatırlayabilsem, neydi...”

Kapperbrunn: “Güzel, sonunda sanayi çevrelerinin konuya ilgisini çekmeyi başardım... Bir ölçüde reklam amacıyla bunu yapmak istiyorlar, onları bu konuda ikna ettim... Hangi amaçla yaptıkları da fark etmez zaten... Otomobil ve bunun gibi şeyler hemen hemen garanti gibi... Ama tabii tam bir gider hesabı sunmam isteniyor benden... ”

Yine yanın yamalak dinlemiş olan Weitprecht: “Yanılmıyorsam, söz konusu olan şey Güney Pasifik seferi?”

Kapperbrunn sabırla: “Hiç şüphesiz, Sayın Profesör...” Weitprecht: “Hmm, hmm... bunu biraz erteleyemez miyiz, çünkü tam da şimdi çok önemli teorik. .. ”

Kapperbrunn: “Hayır, Profesör, erteleyemeyiz... demir tavında dövülür.”

“öyle mi diyorsunuz... can sıkıcı, çok can sıkıcı...”

“Sayın Profesör, teorik çalışmaları döndükten sonra sürdürürsünüz, şimdi işin pratik bölümüyle ilgilenmelisiniz...”

Weitprecht kurnazca: “Ama şu an paranın henüz sağlanamama umudu... demeyeyim de, olasılığı mevcut...”

Kapperbrunn: “Hiç şüphesiz, bu umut mevcut... ama buna rağmen siz şimdi yolculuk planıyla uğraşacaksınız...”

Weitprecht dayak yemiş gibi ve üzgün: “Eğer başka çaresi yoksa ...” yine alnını tutar, “ ...ama ben size ne söyleyecektim... bir şey vardı söylemek istediğim...”

Kapperbrunn enerjik biçimde: “Hayır, Profesör, başka çaresi yok. .. Şimdi bana, eksiksiz bir yolculuk planı yapmaya söz veriyorsunuz, sonra da giderlerle ilgileneceğiz ...”

Weitprecht: “Evet, o zaman yapacağım başka bir şey yok. .. Size ne söylemek istediğimi bir anımsayabilseydim...”

Kapperbrunn: “Eh, bir dahaki sefere kadar aklınıza gelir mutlaka... Pekala, eğer sizin için de uygunsa Profesör, yarın geleceğim, o halde tekrar görüşmek üzere, Sayın Profesör.”

Kapperbrunn kapıya gider, açar.

Weitprecht kaygılı ve üzgün: “Evet, hoşçakalın sevgili Doktor Kapperbrunn... Ne söyleyeceğimi bir... ah evet... Doktor Kapper-brunn, buldum, Doktor Kapperbrunn... ”

Kapının dışına çıkmış olan Kapperbrunn geri gelir: “Evet, Hocam...”

Weitprecht: “Bakın, bunu unutmuştum...” ceplerini araşunr, “... acaba nereye koydum... evet, hangi cehennemde bu? ..Ah, işte burada...” Bulmanın verdiği zafer coşkusuyla iyice buruşmuş bir mektubu Kapperbrunn’a verir: “ ...Geçen haftadan beri size göstermek isteyip duruyordum, ama hep unuttum.”

Kapperbrunn giderek artan bir şaşkınlıkla okur.

Mektup beyazperdede görünür:

FELLEROCK-VAKFI N. Y.

Genel Sekreterliği Altta imzası bulunan Vakıf Sekreteri, son derece önemli araştırmalarınızı sürdürebilmeniz amacıyla, tarafınızdan belirlenecek bir süre için, Siz Sayın Profesörü enstitümüze davet etmeye, komitenin oy birliğiyle karar verdiğini Sayın Profesöre bildirmekten onur ve sevinç duymaktadır.

Eğer Sayın Profesör, araştırma enstitümüzün kuralları hakkında bilgi sahibi değillerse, vakfın burada çalışan beyefendilere yıllık 10 000 $ ödediğini bilgilerine sunarız. Çeşitli çalışmalar dolayısıyla ortaya çıkan harcamalar elbette ki enstitü tarafından karşılanmaktadır.

Vakıf ayrıca, şimdiye kadarki araştırma sonuçlarınızın astronomi bakımından doğrulanması için, Avustralya takımadalarına bir sefer planladığınızı öğrenmiş bulunuyor. Komite, bu projenizin hayata geçmesi halinde masraflar için 15 000 $ tutarında bir katkı sunma karan almıştır.

Komitenin bu önerilerini kabul edip etmediğinizi bana bildirmeniz ricasıyla, Sayın Profesör, size sonsuz sadakatimi bildiririm.

Weitprecht ürkek ürkek: “Mektup İngilizce...”

Kapperbrunn, kendini zor dizginleyerek: “Bu mektubu ne zamandır yanınızda taşıyıp duruyorsunuz, Sayın Profesör?!”

Weitprecht masum masum: “Geçen haftadan beri...” Masanın lizerindeki kağıtları göstererek, “...O kadar önemli işlerin arasında...”

Kapperbrunn: “Ve ben çalmadık kapı bırakmıyorum, Hocam? Bütün kentin altını üstüne getiriyorum?!!!”

Weitprecht: “Peki, bunlar arasında bir bağlantı mı var?” •

“Yüce Tannın!... Hem de nasıl bir bağlantı var... Baksanıza Profesör, mektupta ne yazdığım biliyor musunuz?”

Weitprecht ürkek: “Ah evet, bana para öneriyorlar... Peki bana sunulan bu para aslında çok mu az mı?”

“Aman Hocam, daha önce hiç kimsenin bir arada görmediği kadar çok. ..” Kapperbrunn’un ilk öfkesi uçup gitmiştir, sesi giderek sevinç kazanır, “...ihtiyacımız olandan çok daha fazla para!”

“Öyle mi? O kadar çok mu? ...Baksanıza, Kapperbrunn, o zaman bir kısmını geri gönderebiliriz? Göndermemiz gerekir herhalde?” “Hocam, elinizde mi para?”

“Hayır... ama...” Kapperbrunn’un elindeki mektubu gösterir. Kapperbrunn aniden coşar. Elinde mektup, neredeyse dans etmeye başlar. Weitprecht’i omuzlarından tutar: “Sayın Profesör, artık yolculuğa çıkıyoruz!” diye sevinç çığlıkları atar. Sonra koridorlarda bas bas bağım: “Hieck! Krispin! Hieck!”

Her ikisi de ortaya çıkar, Kapperbrunn onlara haykırır: “Yolculuğa çıkıyoruz... yolculuğa çıkıyoruz .. !”

Krispin oracığa oturuverir: “Ne? Ben de mi?”

Kapperbrunn: “Bana göre hava hoş, siz de... Sizsiz ne yaparım ben.”

Krispin: “Yani... hmm.. bence de, eğer gelmezsem tek başınıza yapamazsınız, sonunda Profesör yamyamlara yem olabilir.”

Hieck ihtiyatlı: “Fakat düşünmek gerekir, acaba yolculuğu, yeni teorik çalışmalarımız tamamlanıncaya kadar ertelemek daha iyi olmaz mı?”

Bunun üzerine Kapperbrunn, Krispin’e dönerek sakin sakin şöyle der: “Krispin, Doktor Bey’i dışarı atın... Sorumluluk bana ait... Mahkemede ve

her yerde sizi koruyacağım... Ben ne yazık ki kendim ona dokunamıyorum, dokunmaya kalkarsam cinayet işleyeceğim çünkü...!”

“Sadece bir öneriydi,” der Hieck.

Kapperbrunn, Weitprecht’e doğru döner: “Hocam,” diye seslenir, “asistanınızın önerilerini dinleyin lütfen!” Ama Weitprecht artık olduğu yerde durmuyordur; ayakta değildir, usulca çalışma masasına yanaşmış, oturmuş, çoktan bumunu işine gömmüştür; hiçbir şey görmez ve duyınaz.

Kapperbrunn umutsuzluk içinde kollarını kaldırır. Görüntü kaybolur.

Kentin sokaklan, akademi, üniversiteye bağlı enstitüler, eski çatılar. Ve evlerden sesler gelir: “Yani, bula bula Weitprecht’i bulmuşlar Amerika’ya çağıracak.” - Kayırmacılık bu.” - “Evet, evet, düzenli çalışmaya önem verilmiyor, kıyıda köşede kalıyorsun o zaman.” Genel meleme, gıdaklama, homurtu tekrar başlar. Arada: “Amerikalılar palavracılıktan hoşlanıyor işte.” - “Bayan Weitprecht şimdi nasıl havalara girer düşünsenize!” sesleri duyulur. Şimdi de hızlı hızlı birbiri üstüne binen görüntüler:

Prof. Ringdürr: “Bu teorinin pratik bir kanıta dayanması olanaksız... Bilgi teorilerine ve mantığa bağlı bütün düşünceler kesinlikle buna karşı.”

Özel Müşavir Maier, Kapperbrunn’a: “Yola çıkmadan önce bize uğrarsınız umarım; kızım Ida’yı adeta büyülemişsiniz.”

Krispin kansı ve çocuğuyla. Profesörünü korumak amacıyla “yamyam”lann yanına gitmek zorunda olduğu için, dokunaklı bir vedalaşma içindedir.

Yerküre Lokantası. “Sağduyu” daimi masası. Mauser, şövalyenin elinden eskisini alıp yeni bir bayrak sıkıştırır. Bayrağın üzerinde “Weitprecht-Demeği” yazmaktadır.

Astronomi Enstitüsünde. Ilse Nydhalm iş arkadaşlarıyla vedalaşmaktadır. Iş arkadaşları onun arkasından konuşur: “Marifet sanki, Hieck’le ilişkisi varken.” - “Yok, yok, ikisini birden idare ediyor, hem Hieck’i hem de Kapperbrunn’u.”

Eğitim Bakanı'nın bürosu. Bakan ve sekreteri. Bakan: "Gördünüz mü, para meselelerini yavaştan almak daima iyidir. Weitprecht'i finanse etmiş olsaydık elimize ne geçecekti? Hiçbir şey! Şimdi seferi Amerikalılar karşılamak zorunda."

Profesör Lenhart, Kapperbrunn'a: "Yani, çok yakında da sıra profesörlüğünüze gelecektir, sevgili meslektaşım, daima sizin tarafınızı tuttuğumu unutmayın."

Weitprecht'in evi. Weitprecht başında bir kolonyal şapka, bavulların ortasında masanın başına oturmuş çalışmaktadır.

Hanımefendiler toplanmıştır. "Fakat bu genç Doktor Hieck son derece ilginç bir adam!" - "Söylentilere göre o ve Bayan_ Weitp-recht..." - "Aha, demek o yüzden!" '

Ve nihayet:

İstasyon. Yola çıkış. Dekan. Özel Müşavir Maier, Lenhart heyet olarak toplanmışlardır. Bayan Weitprecht eşini öğütlere boğar. Nydhalm ailesinin tamamı oradadır.

Dekan bir konuşma yapmaktadır. Yolculuk için iyi dileklerini sunar ve Weitprecht'ten, Amerikalı meslektaşlarına, fakülteyi en sıcak ve meslektaşça duygularla tavsiye etmesini rica eder.

Weitprecht dinlemeyi çok istemekte ama bir sürü şey ona engel olmaktadır.

Her şey karman çormandır. Ortada birkaç tane Kapperbrunn bulunur ve bütün topluluğun dizginlerini mümkün olduğunca elinde tutmaya çalışır. Ama sonunda başarır, her şey vagonlara yerleştirilmiştir. Gerçi Weitprecht tekrar inmeye kalkar, ama zorla tutulur. Eller sallanır. Tren hareket eder.

Tren yaz gecesinin içine doğru ilerler. Olgun başak tarlaları karanlığın içinde bembeyaz parlamaktadır, yerleşim yerlerinin ışıklan göz kırpar ve bütün bunların üzerini yıldızlı bir yaz gökyüzü kaplamıştır.

Artık sadece *yıldızlı gökyüzü* vardır ve hareket etmeye başlar. Kuzey yarımküreden *güney yanmküreye* döner; Güney Haçı Takımyıldızı görünür. Yine Bach'ın fügü olarak başlamış olan müzik, oryantal müziğe döner ve birden yükselen bir çağıltı içinde biter.

II. Bölüm'ün Sonu

BÖLÜM 111

Tropik, yıldızlı gökyüzü.

Yıldızlı gökyüzü altında deniz, karanlık, büyük yüzeyi' hafif hareketli. Sonra bir geminin gümüşi renkte çağlayan dümen suyu görülür.

İL Bölüm’ün sonunda oryantal müziğin yükselen bir çağıltı içinde bitişinden sonra, müzik hemen, çok hafif olarak başlamıştır ve giderek daha güçlü bir biçimde *Dokuz.uncu Senfoni’nin* bitiş korosuna doğru gelişir, “Sen ey Tanrılar alevi.” Müzik denizin üzerinde yayılır ve sanki bir hayaletler gemisinden geliyor gibidir. Ay ışığının altında yunuslar ortaya çıkar, giderek daha büyük yunus sürüleri sudan sıçrar, uçan balıklar görünür, deniz aydınlanır ve yıldızları yansıtır ve her şey, müzik sesi tarafından çekilerek gümüşi renkte çağlayan dümen suyunun peşinden gider.

Şimdi gemi <le ortaya çıkar, ışıl ışıl bir *transatlantik,* bütün lom-barlan aydınlatılmıştır, güverteleri ışıklı uzun bir çizgi gibidir, o kadar çok ışık vardır ki, geminin gövdesi neredeyse görünmemekte ve bir hayalet şenliğini, Beethoven’in müziği eşliğinde, dingin deniz üzerinde seyreden alev alev bir gemiyi çağrıştırmaktadır.

Bu arada *su-altı yaşam* da gösterilebilir. Bol ışıklar ürkütücü bir biçimde kırılır ve pırıldayarak, sonsuz müzikle birlikte suyun daha derin tabakalarına iner ve denizin bütün hayvanları, Orfeus tarafından cezbedilmiş gibi gelir, baygın eğri bakışlarıyla köpekbalığı sürüsü, daha küçük balık yığınları, ışık saçan vatoz balıklan ve ışıldak balıklan ve saydam denizanaları. Hepsi birlikte oynaşarak, karanlık gemi gövdesinin, çalışan pervanelerin, önünde suyun bir fıskiye gibi köpürerek yükseldiği keskin gemi pruvasının etrafını çevirirler.

Şimdi tekrar *bütün yıldızlı gökyüzü* perdeye yansır.

Kıç tarafındaki güvertede ise, tepelerinde çadır gibi yıldızlı gökyüzü ve bol ışıkla aydınlatılmış olarak iki figür durur: Hieck ile Ilse. Dimdik, kıpırdamaksızın, birbirlerine dokunmadan dururlar. Hieck ara sıra kolunu

kaldırıp yıldızlan gösterir. Buna rağmen, belki tam da bu hareketsizliğin etkisiyle, Beethoven müziğinin eşliğinde, bu iki insanın birbirine çok sıkı bir biçimde bağlı olduğu, ikisi arasında olağanüstü bir gerilim bulunduğu hissedilir.

Smokin giymiş Kapperbrunn girer görüntüye, şişmanca ve hareketlidir. Çifti görür görmez duraklar, olduğu yerde kalır, bir süre bakar. Sonra üzüntüyle başını eğer ve sessizce uzaklaşır.

Gezinti güvertesi. Korkuluklara dayanmış, şezlonglarda yatan yolcular. Yanlarından Kapperbrunn geçer. Şimdi hayalet müziğinin kaynağı da ortaya çıkar: Güverte boyunca hoparlörler yerleştirilmiştir, senfoninin son notası da yavaş yavaş sona ererken, İngilizce anons duyulur: “National British Broadcasting vs.”

Bar. Kapperbrunn bara girer, eski bir tanıdık gibi Çinli barmenle selamlaşır, yüksek bir tabureye tırmanıp oturur ve kederli kederli kısa bacaklarını sallar:

“Mr. Wu Hang, bana hayatın en büyük aşk hüsranına karşı bir şey verin.”

Barmen gülümseyerek düşünür: “Evet... ben size yapacağım hüsrana karşı özel bir şey.”

Kapperbrunn: “Aşk hüsranı! Aşk!”

Barmen: “Zaten hüsran hep öyle olur.”

Kapperbrunn: “Öyle mi, Çin’de de mi... öyleyse duble olsun.” Duble içeceğini alır. Sonra aniden kalkar: “Pekala, şimdi daha iyi...” Ve bardan çıkar.

Dans salonunun girişi önünde *gezinti güvertesi.* Dışarıya caz sesi taşar. Hieck ile Ilse güverte boyunca yürüyerek gelirler. Yanma vardıklarında Kapperbrunn, Hieck’i baştan aşağıya inceleyerek süzer ve tiksintiyle süzmeye devam eder.

Ilse “Neyiniz var, Dr. Kapperbrunn?”

Kapperbrunn: “Her akşam bu adamın kıyafetine yeni baştan kızıyorum... Oysa yanma bir smokin almasını özellikle emretmiştim... Weitprecht bile yanına frak aldı...”

Ilse: “Ama giymiyor ki.”

Kapperbrunn: “iyi ki de giymiyor, sanırım büyükbabasının frakı

o... 1860’ların son modası...”

Hieck: “İyi ya işte, böylece siz daha güzel görünmüş oluyorsunuz.”

Kapperbnınn: “Öyleyim zaten... Deyim yerindeyse seferimizin

bilimsel onurunu kurtarıyorum... Ama ne işime yarıyor ki?”

Ilse: “Ne işinize yaraması gerekiyor?”

Kapperbrunn: “Yani, siz bu tuhaf kılıklı kişiyle dolanıyor ve benimle dansa gelmek yerine yıldızlan seyrediyorsunuz, sanki bunu evinizde de yapamazmışsınız gibi ...”

Ilse: “Ama Dr. Kapperbrunn, siz sadece barda oturup duruyorsunuz.”

Kapperbrunn: “Evet, kısmen umutsuzluktan ve kıskançlıktan...” İlse: “Çok inandırıcı gelmedi bana...”

Kapperbrunn: “Bence çok inandırıcı. .. Evet, ktsmen de öğrenme isteğinden dolayı... Oradaki Çinli barmenin ne kadar çok içki tarifi var biliyor musunuz? Iki-yüz-otuz-sekiz! Düşünün, iki-yüz-otuz-sekiz! ! ! Ve ben daha yüzüncüsünde bile değilim! Hepsini öğrenmek için en az üç kez, hatta belki dört kez bu yolculuğa çıkmak zorundayım ve o arada da herifçioğlu içkileri için yeni tarifler bulmuş olacak. .. Viskiyi saymıyorum bile... Bütün diğer bilimler gibi sonsuz ve aşılamaz bir bilim...”

Hieck: “Bu gidişle sizi eve hezeyan halinde götüreceğiz.” Kapperbrunn: “Ya da kusursuz bir barmen olarak.”

İlse: “Ben de sizin dağ rehberi olmak istediğinizi sanıyordum Dr. Kapperbrunn... ”

Kapperbrunn: “istiyordum, istiyordum... Ama şimdi istiyorum... ”

Hieck: “Barmen olmak mı?”

Kapperbrunn: “Yok canım... Meslek olarak bir bilimi bırakıp diğerine geçecek değilim herhalde... Hayır, kaptan olmak istiyorum ya da en azından tayfa... Gerçek yaşam bu... Düşünsenize, bir fırtınanın ortasında kadınlan ve çocukları kurtarmak. .. Sonra da yapayalnız kaptan köşkünde dalgaların içine gömülüp gitmek. .. Bütün yaşamın içinden çıktığı ebedi suya geri dönüş ... Ama siz bunu anlamazsınız, siz yıldızlan saymak zorundasınız ve buna da bilgi diyorsunuz... ”

Ilse güler.

• Kapperbrunn: “Benimle sürekli alay etmemelisiniz... Şişko bir erkeğin ciddiye alınmaması, korkunç bir şey. .. Bu yaşamın tek trajedisi budur... Oysa aşın sıcakta insanın iştahının kapanabileceğini ummuştum. Tropik bölgelerin insanları hep böyle cılız olur ya... Benim cılızlaşmam umutsuz görünüyor...” kederli kederli bakar kendisine yukarıdan aşağıya doğru.

Ilse: “Henüz olmamış bir şey hâlâ olabilir...”

Kapperbrunn üzgün: “Hayır, olamaz... Bu gemide insana çok fazla yemek veriliyor... ve hiç hareket yok. Siz de benimle bir kere-cik bile dans etmek istemiyorsunuz... ”

Ilse: “Hadi gelin... Sağlık amaçlı...”

Kapperbrunn: “Hayır, sevgi amaçlı... başka türlü olmaz.”

Ilse: “Tamam, sevgi amaçlı ... Hadi gelin.”

Kapperbrunn: “Bu hayatın ertesi sabah sona ereceğini düşününce... Çok yazık.”

Hieck: “Evet, ertesi sabah hazır olacağız.”

Kapperbrunn: “Sizin için iyi olabilir tabii ... böyle smokinsiz.” Ertesi sabah. *Weitprecht'in kabini.* Büyük çello kutusu bir köşeye yaslanmış durur. Masanın üstü kâğıtlarla tıka basa doludur. Ortada ise, vızıldayan büyük vantilatörün altında Weitprecht oturmuş çello çalmaktadır.

Weitprecht'in kabini önündeki güverte. Weitprecht’in çaldığı müziği dinleyen yolcular giderek çoğalır.

Krispin salına salına gelir. Bir an için neler olduğuna bakar, ardından son derece lakayt, dinleyen kalabalık arasından kendine yol açarak geçer ve kabin penceresinin jaluzileri arasından seslenir: “Sayın Profesör, kesin şunu, insanlar sizi dinliyor...”

Weitprecht çalmaya devam eder.

Bazı yolcular susmakta direnen Krispin'i pencerenin yanından uzaklaştırır ve farklı farklı dillerde kızarlar.

Krispin: “Bedava konser vermiyoruz burada.”

Bir yolcu: “Profesörünüz çok ünlü bir müzisyen herhalde...” Krispin: “Ne kadar ünlü olduğumuzu bir bilseniz?! Şimdi bizi Amerika’ya çağırdılar...”

Eli kulağında İtalyan Tenor: “Bravissimo...”

Krispin: “Ne diyor?”

İtalyan Tenor: “Efendiniz vermek benimle birlikte bir konser? Hayır amaçlı?”

Krispin, yayvan yayvan: “Ne, Sayın Profesör mü?”

Tenor, iki elini sevimli sevimli açarak: “Yani evet, bir konser...” Kapperbrunn gelir: “N’oluyor Krispin? Ağzınız bir türlü kapanmıyor...”

Krispin, Kapperbrunn'u sertçe yanına çağırır: “Şuradaki adam Sayın Profesör’le birlikte konser vermek istiyor...”

Tenor: “Siz Profesör’ün menajeri?”

Krispin, alçak sesle Kapperbrunn’a: “Dikkat, tropikal nöbet!” Kapperbrunn: “Menajer mi? ...Evet, evet, menajer, doğru, hattâ dikkat çekecek ölçüde doğru... ”

Tenor: “Peki konsere ne diyor siz?” •

Kapperbrunn başını sallar: “Olanaksız ... Sözleşme ihlali olur bu...”

Tenor: “Her sözleşmenin olur ufak açığı.”

Kapperbrunn: “Benin yaptığım sözleşmelerin açığı olmaz...” Tenor: “Oo, oo... Hayır işi için de mi olmaz?”

Kapperbrunn: “Hayır, ne yazık ki... Üzgünüm.”

Tenor: “Yazık.”

Weitprecht çalmaya son verir. İnsanlar dağılır. Tenor da, nazik, coşkun bir selamla gider.

Krispin tenorun selamını taklit eder; Kapperbrunn’la yalnız kalınca: “Ne dersiniz Hocam, tropikal nöbet, di’mi?”

Kapperbrunn: “Ah, Krispin... Sanırım o dediğin şey daha çok bende var.”

Krispin: “Ama Hocam, sizinki sadece sıla özlemi... Weitprecht de sıla özlemi çekiyor, zaten o yüzden gıy gıy ediyor... Hele ben... Şimdi Mauser’in Yerküre’sinde oturmak güzel olurdu... öyle değil mi, Hocam? Böyle bir gemide içilen biranın da tadı tuzu yok. ..” “Hayır, yok. .. ama yine de sizi bir bardak bira içmeye davet ediyorum... Gelin Krispin acımızı içkide boğalım...”

Weitprecht'in kabininde. Hieck, Weitprecht’in yanındadır. Weitprecht: “Evet, yarın varıyoruz.”

Hieck: “Evet, Hocam, Amerikalı meslektaşlar bizi limanda bekleyecektir...”

Weitprecht: “Nihayet bitiyor olmasına seviniyorum... Böyle lüks bir yaşam, bana göre değiL.. Size göre de değildir herhalde?”

“Hayır, Hocam, hiç değil...”   .

Weitprecht, kâğıtlarla dolu masayı gösterir: “Burada hemen hemen hiç çalışamadım... Bu yolculuğa zorlanmam, bayağı kötü oldu... Ne dersiniz, gözlemleri Amerikalı meslektaşların kendisi yapamaz mı?... O zaman hemen geri dönebilirdik. ..”

Hieck kuşkulu: “Evet, ama Kapperbrunn...”

Weitprecht küskün: “Hep şu Kapperbrunn...”

Güvertedeki yüzme havuzu. Yüzmeye gelmiş diğer yolcular arasında İlse ile Kapperbrunn da vardır. İlse havuzun kenarında oturur. Kapperbrunn havuzu boydan boya durmaksızın yüzer.

Ilse: “Artık yetmez mi, Doktor Kapperbrunn?”

Kapperbrunn soluk soluğa: “Bir kez daha, sonra yirmi dört olacak. .. yuvarlak hesap...”

Bir boy daha yüzer, sonra su püskürterek çıkar havuzdan: “Aman-aman-aman...”

“Niye böyle sızlanıyorsunuz, Doktor?”

“Çünkü burada son kez yüzüyoruz... Bu beni melankolikleştiriyor... Bir daha benimle birlikte ne zaman yüzersiniz? Öylesine kıskanıyorum ki. ..”

“Bunun yüzmekle ne ilgisi var?”

“Eh, pek fazla yok. .. ya da var... Sizinle yüzmeye asla gidemezdim... Birincisi, bunun ne kadar güzel olduğunu bilemeyeceğim için, ikincisi, benim bu halimi görmemeniz gerektiği için... Yani böyle, plastik bir banyo oyuncağı gibi... işte kötülüğün kaynağı bu.” Ve Kapperbrunn, vücudunun tombulluğunu gizlemek için kollarını vücudunun üzerinde çaprazlar.”

“Tanrım, Dr. Kapperbrunn, yine neler söylüyorsunuz öyle... Sırf bütün dünyayla ve benimle bir kez daha dalga geçebilmek için...” Kapperbrunn, ciddi ve alçak sesle: “Ilse... durumun ne olduğunu gerçekten de bilmediğimi

mi sanıyorsunuz? Oysa sizinle birlikte yapacağımız bu yolculuğa ne kadar çok sevinmiştim...”

Ilse, sessizce: “Dr. Kapperbrunn...”

Kapperbrunn, kendi kendisine duygulanmış, iç geçirir: “Evet...” Ilse: “Dr. Kapperbrunn, elinizi verin bana ... ”

Kapperbrunn eline bakar: “Parmaklar çok kısa... ama, n’apalım...”

Kısa bir süre el ele otururlar.

Ilse: “Aynca bu bizim son yüzmemiz de değil... Orada da yüzebiliriz herhalde... denizde ya da bir nehirde..."

Kapperbrunn: “Ah, keşke orada balinalar ve timsahlar olsaydı...” “Balinalarla ya da timsahlarla ne işiniz var?”

“Sizi kurtarabilmek için, llse.” Ve Kapperbrunn tekrar suya atlar. Ilse de peşinden, birbirleriyle yarışarak iki havuz boyu yüzerler. *Weitprecht'in kabini.* Krispin eşyaların toplanmasında Weitprecht’e yardım eder. Sıra fraka gelir.

Krispin, frakı yukarı kaldırarak: “Bunu ne yapacağız?” Weitprecht, mazur gösterir bir tavırla: “Doktor Kapperbrunn ...” Krispin: “Ama bu sefer de giymediniz.”

Weitprecht: “Evet, ama Doktor Kapperbrunn...”

Krispin: “Eh, evet, eğer Kapperbrunn söylüyorsa, belki de yamyamların kralıyla görüşürken giymeniz gerekebilecektir... yani üste yerleştirelim.”

Frak bavulun üstüne yerleştirilir. ‘

Karaya çıkış. Tropik biradanın karşısında gemi durur, büyük bir motorlu tekne tam gaz gelmektedir. Deniz hafif dalgalıdır.

Güvertede. Son alet kasası şu an depodan yukarı çekilmektedir. Krispin, resmi görevin onurunun işareti olarak laborant önlüğünü üzerine almıştır,

ambar kapağının kenarında işlemi denetlemekte ve dikkatli olması için heyecanlı uyarılarıyla, yükleme işlemini yöneten görevlinin canını sıkmaktadır. “Daha yavaş,” diye bağırır vinç operatörüne, “yavaşça indir... optik aletler bunlar.” Ve anlaşılmadığını anladığı için, daha yüksek sesle bağırır: “Optik, rasathaneden, astronomiyle ilgili aletler...”

Tenor yanına gelir: “Bu ne olmak?”

Krispin omuzlarının üzerinden: “Aletler.”

“Ah... Viola da Gamba?”

“Evet, evet... ufak şişelerimiz de var...” Vinç operatörü onu dikkate almadığı için, başka birinin onu meşgul etmesine memnun olmuştur aslında, Tenor’a doğru döner: “...Ama ufak şişeler burada değil, şişeler evde, üniversitede.”

“Ah, üniversite.”

“Evet, enayi herif, üniversite.”

“Peki, çello da mı?” .

“Evet, çello aşağıda, Profesör’de.”

Tenor şaşırır: “Ne kadar çok alet? Hepsi Profesör’ün mü?”

“Biz daha çok alet... büyük. ..” Krispin kollanm açar, “Amerikalılara götürmek.”

“Amerikalılar mı?”

“Evet, Amerikalılar, oraya...” Krispin sahili gösterir. “...Enayi.” Tenor, başını sallayarak uzaklaşır.

Weitprecht gelir, ambar deliğine düşmesine ramak kalır, son anda Krispin tutar onu ve korku içinde sekiz apartman katı derinliğine sahip çukuru gösterir.

Asma merdivende. Motorlu tekne gemiye yanaşmıştır. Karşılıklı posta alınıp verilir. Amerikalı iki astronomdan biri, Dr. Thompson, Weitprecht'i almak için yukan tırmanır.

Asma merdivenin bulunduğu gezinti güvertesinde. Bagaj kamarotlar tarafından getirilir. Kapperbrunn bahşiş dağıtır. Hieck ile Ilse görünür, ikisi de biraz uyurgezer gibidir, özellikle Ilse, hayran hayran sahili gösterir: "Palmiyeler." Şimdi Weitprecht'le Krispin de ortaya ' çıkar, Krispin'in üzerinde hâlâ siyah laborant önlüğü vardır.

Kapperbrunn: "Hocam, herhangi bir şey unutmadınız değil mi? Kamaranıza tekrar bakayım mı?"

Krispin: "Aşağıda hiçbir şey kalmadı, Sayın Doçent, buna güvenebilirsiniz, sorumluluğu ben üstleniyorum... "

Bu arada da Dr. Thompson beklemektedir ve Kapperbrunn tanıştırma faslını üstlenir. Buna karşılık Krispin, alet kasalarının istiflenmesine eşlik etmek için asma merdivenden aşağıya iner.

Şimdi kaptan ile ikinci kaptan da gelir. O ana kadar makaranın yanında boşaltma çalışmalarını izlemiş olan yolcular, özel bir şeyler olduğunu fark eder ve grubun etrafında toplanır.

Kaptan kısa bir konuşma yapar: "Saygıdeğer Hanımlar ve Beyler, Sayın Profesör Weitprecht ve çalışma arkadaşlanmn aramızdan ayrıldıkları şu an, çağımızın en büyük bilginlerinden birini konuk ettiğimizi ve gemimizin, tarihin en önemli bilimsel seferlerinden birine katılma onuruna erdiğini sanının artık açıklayabilirim. Ve böylece sanının hepimiz, Profesör Weitprecht'in keşif gezisinden yurda başa-nlı ve mutlu dönmesini, bu keşfin insanlığın barışına hizmet etmesini dilemekten özel bir memnuniyet duymaktayız. Hip, hip, hurra."

Orada bulunan mürettebat coşkuyla bagınr: "Hip, hip, hurra," ve bu kadar gemici gibi olmaktan utanan yolcuların bir kısmı da biraz çekingence katılır.

Tenor gururla: "Onu tanımak, ilk ben."

Motorlu teknede Krispin ‘Hurra’ seslerini duyar. Haşmetli bir tavırla yukarıya doğru el sallar: “Tamam, tamam.”

Güvertede, yukarıda ise Weitprecht kaptanın konuşması esnasında, giderek daha huzursuz olmuş ve sıkıntıyla ceplerini karıştırmıştır. Kaptanın uzattığı eli sıkarken, yardım arayarak Kapperbrunn’a bakar. Ama bir yaran olmaz, birçok eli sıkmak' zorunda kalır, birdenbire yirmi tane fotoğraf makinesi çıkar ortaya, birkaç genç kız imza almak için yaklaşır ve Profesör ancak bir süre sonra:

“Doktor Kapperbrunn, gözlüğüm!” diye korkuyla bağırır. Kapperbrunn eliyle başını tutar: “Krispin, alçak herif...”

Ilse: “Hemen kamaranıza gideceğim Profesör, belki bulurum gözlüğünüzü...” der ve koşarak uzaklaşır.

Bagaj, asma merdivenden aşağıya taşınır.

Ilse geri döner, bir sonuç alamamıştır.

El yazmalarının ve notların sorumluluğunu üstlenmiş olan Hieck, dosya içindeki bu değerli materyali sıkı sıkıya tutmakta ve imza vermesi gerektiği için zorlanmaktadır.

Weitprecht kararsız: “Gözlükler... gözlükler.”

Kapperbrunn aşağıya, tekneye doğru seslenir: “Krispin, Profesör’ün gözlükleri...!”

Krispin bağırarak cevaplar: “Ben yanıma aldım, kaybetmesin diye... kendisi biliyor zaten.”

Tekrar eller sıkıldıktan sonra topluluk artık tekneye iner. *Karaya çıkış.* Tekne gemiden ayrılır. Yukarıda mürettebat tekrar “Hip, hip, hurra,” diye bağırır. Kaptan ile subaylar selam vererek asma merdivenin başında durur, geminin sirenleri yükselir, pervaneler çalışmaya başlar. Ve tekne uzaklaşır, gemi ise harekete geçerken, güvertenin tamamı sallanan mendillerle doludur.

Ayrılanlar da aynı şekilde el sallar. Ancak az sonra dikkatlerini karaya yöneltirler, ufak pir kolonyal yerleşimin bulunduğu bir koy; yerlilerin, kısmen epey uzaktaki ormana kadar uzanan evleriyle çevrelenmiştir, bütün arazinin üzerinde, uzaktan görünen mavi bir dağ yükselir.

Karada onları Amerikalı ikinci astronom Mr. Gershvin ve burada ikamet eden hükümet görevlisi beklemektedir, karşılamayı onlar yapar. Şimdi Krispin aradığını bulmuştur. Çünkü artık yükleme görevlileri yoktur, yerli taşıyıcıları sağlayan Amerikalılar olsa da, onlar şimdi karşılamayla meşguldür ve Krispin yükleri boşaltmanın kumandasını üstlenebilir, bu arada Malay ve negroid çalışanlara ayırt etmeksizin “Hey sen, Arap,” diye hitap eder.

Bannaklanna giderken yol üzerinde Kapperbrunn keyifle Malay kızlan fark eder; kızlar ona gülümser, o da onlara el sallar.

Akşam karanlığı. Ilse *sokaklarda* dolaşır. Yaşamlarını evlerin önünde geçirmektedir yerliler. Genç bir Malay anne çocuğunu emzirir. Ilse bir an onu izler. Sokaklar çocuk doludur. Sonra *deniz* kıyısına gelir. Dalgalar dümdüz ve yumuşak sahile vurup geri döner. Balıkçı tekneleri geçer. Sığ kumsalda yine çocuklar vardır. Tropikal bölgelere özgü şekilde aniden karanlık çöker. Ilse kuma oturmuştur. Gözyaşları akar yanaklarından aşağıya.

Sonra Kapperbrunn’un sesi duyulur. Şarkı söylemektedir: “Gurbete gitmek isteyen biri, yanında sevdiceğini de götürmeli.”

Memleketteki kentin görüntüsü yükselir perdede, kent anık hasat edilmiş tarlaların ortasında sonbahar görüntüsü vermektedir ve Kapperbrunn'un sesi görüntünün üzerinden geçip gider. Görüntü kaybolur.

Hâlâ şarkı söyleyen Kapperbrunn *deniz* kıyısına gelir. Şarkı bitince görüş mesafesine girer, şimdi o da Ilse’yi görür. Gelir, kızın yanma oturur ve ağladığım fark eder.

Kapperbrunn çok yumuşak: “Ilse, n’oluyor?”

Ilse: “Siz haklısınız, Doktor Kapperbrunn, bilim hayatı bir kadına göre değil.”

Kapperbrunn: “Evet, evet... lanet yıldızlar ve lanet bilgi.”

Yıldızlı gökyüzü üzerlerinde yükselmektedir.

Kapperbrunn: “Evet, evet.”

Tırmanış. Ertesi sabah keşif yolculuğu başlar. iki otomobile aletler yüklenmiştir. Ilse ile Weitprecht arabaya binmiştir, dört genç insan, yanlarında taşıyıcılardan oluşan konvoyla birlikte yürümektedir. Yol balta girmemiş ormanın içinden, tüm güzelliklerin ve tehlikelerin içinden yukarıya doğru çıkar.

Krispin Kapperbrunn’la birlikte yürür, aslanlar, timsahlar, yılanlar ve yamyamlar hakkında konuşmaktadırlar, Krispin için, taşıyıcı konvoyunun tamamı yamyamdır.

Öğle öncesinin sıcağında mola verilir ve sıcaklık azaldıktan sonra, giderek zorlaşan yolculuğa devam edilir. Akşam ağaçsız bir alana ulaşılır, gecelemek için çadırlar kurulur. Yüksek otlan akşam rüzgarı yalayıp geçmektedir, kamp ateşleri yakılır, taşıyıcılar akşam yemeklerini pişirmektedir. Kapperbrunn son derece hoşnuttur, çünkü Amerikalılar her şeyi düşünmüştür, konserveler, viski her şey hazırdır, sadece Krispin hoşnut değildir: Bira yoktur çünkü. Sonra balta girmemiş ormanın içindeki bütün gece sesleri uyanır, ateşler küçülür, taşıyıcılar ateşin çevresinde oturmakta, ara sıra bir odun atmakta ve alçak sesle şarkı söylemektedir.

Ertesi sabah ilk şafak vakti yola devam edilir. Şimdi artık otomobilleri bırakmak gerekmektedir, taşıyıcılar eşyaları yüklenir ve daha dik bir tırmanışa geçilir. Ormanın sınırına varılır, step benzeri bir yaylaya gelinir, Amerikalılar burayı gözlem yeri olarak seçmiştir. Sıcaklık burada, yukarıdaki kadar boğucu değildir, yaklaşılmış olan dağlardan kesintisiz bir esinti gelmektedir. Öğlene doğru hedefe varılır ve sürpriz yaşanır:

Kamp yeri. Amerikalılar, içinden bir pınarın fışkırdığı küçük bir ormanın yakınında iki baraka kurmuştur, bir tanesi cihazlar için, diğeri barınma

amaçlı. Gururla eserlerini gösterirler. Gözlem barakasında teleskoplar çoktan monte edilmiştir, tüm aksesuarlarıyla birlikte bir karanlık oda kurulmuştur, buna karşılık barınak için kullanılacak barakada ise genel bir mekanın yanı sıra Weitprecht ve Ilse için iki bölme vardır.

Sonraki günler, Weitprecht'in getirdiği aletlerin montajı ve görev taksimiyle geçer. Taşıyıcıların büyük bölümü tekrar vadiye gönderilmiş, çok azı geride kalmıştır. Tropikal giysilerin ortasında siyah laborant önlüğüyle tuhaf görünen Krispin, daima toz bezleri ve temizlik bezleriyle donanmış dolaşmakta ve aletleri pırıl pırıl tutmakla meşgul olmaktadır.

Onnanın sınınnda Kapperbrunn, iki Amerikalı ile birlikte avdadır. Sonra mola verirler.

Kapperbrunn: "Daimi bir istasyon kurulabilse, burada kalırdım."

Dr. Thompson: "O kadar çok mu beğeniyorsunuz burayı?" Kapperbrunn: "Avrupa'ya geri dönmeyeyim de..."

Gershvin: "Amerika'ya, bize gelin."

Kapperbrunn: "Ah, orada da kentler var... Duymak bile istemiyorum, uygarlığa ihtiyacım yok benim..."

Gershvin: "Biz sizden daha makul yaşıyoruz."

Kapperbrunn: "Olabilir, ama yaşıyor musunuz? Kendinizi ras-yonalize ettiniz... Kendi tarzınızda yaşamı tıpkı bizim gibi yok ediyorsunuz... İşte, taşıyıcılarımız, bunlar hala insan, açıkçası seviyorum onlan..."

Thompson: "Batıl inançlı ayaktakımı."

Kapperbrunn: "Bizim batıl inancımızın da adı bilim... Sonuçta aynı kapıya çıkıyor... Ama bunlar hala insan, bunlar erkek ve kadın... Aşağıdaki kadınlan gördünüz mü? Yeryüzünün kendisi gibi yaşıyorlar ve çocuklar, her yer çocuk, sümüklü, kirli, harika çocuklar... Ben burada kalmak istiyorum..."

Tropik lacivert içinde sütümsü beyaz ay, bulutsuz gökyüzünde asılıdır. Dolunaya yakın bir hal almıştır.

Thompson yukarıya doğru işaret ederek: “Üç gün daha, sonra hazır olacağız.”

Memleketteki rasathanede. Özel Müşavir Maier ile Prof. Losska terasta durmaktadır. Sonbahardır ve gökyüzü kapalıdır. Sonbahar görüntüsü içinde, ormanların üzerinden uzaklarda kentin kuleleri görünür.

Maier: “Yine gözleme uygun hava yok. .. eh, önemli de değil zaten.”

Losska, muzipçe: “Weitprecht’in şansı varsa, orası da böyle bulutlu olur.”

Maier: “Neden şans?”

Losska: “Yani, hiç olmazsa bu seferlik rezaletten kurtulmuş olur... ”

İkisi de güler.

. *Gözlem odasında.* Ilse refraktörlerden birinde çalışmaktadır. Hieck masa başında hesaplar yapar. Aletlerin doğruluk ayarlarını denetlemektedirler.

Ilse başını kaldırır: “Sanıyorum bu doğru... her şey yolunda.” Hieck, çizelgelerini tekrar gözden geçirir: “Evet, her şey yolunda.”

Ilse, iç geçirerek: “Pekala, bugünlük bu kadar.”

Hieck: “Evet...” biraz aradan sonra, “Bayan Ilse... Özür dilerim, Bayan Nydhalm...”

Ilse, hafifçe gülümseyerek: “Ilse deyin lütfen.-”

Hieck çekingen: “öyle mi?”

Ilse: “Ama siz bir şey söylemek istiyordunuz...”

Hieck tarzı olduğu üzere biraz ders verir gibi: “Söylesenize... size de öyle gelmiyor mu? Biraz zor ifade edilebilir bir şey. .. Yıldızlara baktığınızda,

size de, sanki yıldızlann arkasında bir şeyler aramak zorundaymışsınız gibi gelmiyor mu?”

Ilse yavaşça: “Olabilir... evet, haklı olabilirsiniz... insanı buna zorlayan, korku gibi bir şey. .. ”

Hieck daha ateşli: “Kapperbrunn, bilgi tutkusunun yaşamdan uzaklaştırdığını söylüyor... Ama tıpkı yıldızlardaki gibi, sürekli olarak bilginin arkasına, gerçek yaşamın olduğu ve gizlendiği yere varma umuduyla, insan bilgiyi ya da daha doğrusu bilgileri arar...”

Ilse başını çevirir: “Evet ve bu da korkudur...”

Hieck: “Belki... Bayan Ilse, neyiniz var?”

Ilse ona yine gülümser: “Oh, hiç... Bana söylemek istediğiniz şey bu muydu?”

Hieck: “Evet... ya da hayır... çünkü aslında bununla başka bir şey ve daha fazlasını söylemek istediğimi hissediyorum... Bu da arkada duran bir şey. Yıldızlarda olduğu gibi, bilgide olduğu gibi... ve esas önemli şeyin bu olması gerektiği...”

içeriye Weitprecht girer: “Hala ayakta mısınız bu kadar geç saatte... Gidip dinlensenize... Büyük gün yaklaşıyor zaten.”

Ilse: “Sayın Profesör, astronomlar gece insanlarıdır.”

Weitprecht: “Evet, ama diğerleri çoktan yattı.”

Hieck: “Bugün gece nöbeti sırası bende.”

Ilse: “Ya siz, Hocam?” .

Weitprecht, her zamankinden daha rahat: “Evet, bu da böyle bir mesele... Gemideyken bu kadar boş zamana artık katlanama-yacağımı düşünüyordum, şimdi birdenbire öğrendim... Gezintiye çıkıyorum, dinlenmeye bakıyorum... O kadar ilginç ki, yatağa giremiyorum... ”

Ilse: “Bu çok iyi, Hocam... Ne zamandır tatil yapmıyordunuz?” Weitprecht: “Yani... durun bakayım... sanının kırk yıl kadar olmuştur... ”

Barakanın önünde. Pencere ışığının dikdörtgeni içinde eğilerek yürüyen bir yerli görünür, odaya bir kama fırlatıp, kedi gibi tekrar karanlığın içinde kaybolur.

Barakanın içinde. Kama Ilse’nin şakağından kıl payı geçerek ahşap duvara saplanır.

Weitprecht, sakin ve ilgiyle: “Ah, bu da neydi?”

Hieck fırlayıp lambayı söndürür: “Bir kama ... Ilse, Sayın Profesör... Pencerenin yanındaki köşeye gelin...”

Ilse titreyerek: “Bu size yönelikti, Hocam... Korkunç bir şey. .. ” Kısa bir suskunluğun ardından Weitprecht: “Tuhaf... böylesi anlamsız bir kabalığa kim kalkışabilir... Taşıyıcılardan biri olmalı...” Ilse: “Ali olamaz herhalde... Doktor Kapperbrunn’la o kadar yakın dostluk kurdu... ”

Hieck: “Ali’nin adamlarını dizginleyebildiğini düşünüyordum...” Weitprecht: “Kapperbrunn’a soracağım...”

Karanlık odada el yordamıyla kapıya doğru ilerlemeye çalıştığı görülür.

Hieck: “Siz en iyisi burada kalın, Sayın Profesör... ben giderim.” Ilse korkuyla: “Hieck. .. Doktor Hieck. .. hayır... gitmeyin!”

Ama Hieck çoktan kapıdan çıkmıştır.

Barakalann önünde. Taşıyıcıların çadırlarının orada ufak bir kamp ateşi yanar. Birkaç kişi ilgisizce orada oturmaktadır.

Hieck o tarafa doğru seslenir: “Ali, Ali... ”

Krispin uykulu uykulu, bannak olarak kullanılan barakanın penceresinden çıkanr başını: “Yine n’oluyor? ...Rahatça uyuyama-yacak mıyız burada? ...Hiç hoş değil ama!”

Hieck: “Lütfen bana Doktor Kapperbrunn’u yollayın...”

Krispin: “Yoksa yine yeni bir yıldız mı buldunuz, Doktor?” Esner, “ ...gecenin bir yansı...”

Hieck: “Evet, evet, ...bana Doktor Kapperbrunn’u yollayın...” Krispin pencereden çekilir.

Bu arada, taşıyıcıların gözetmeni Ali, çadırların birinden çıkmış, Hieck’e yaklaşmaktadır.

Hieck: “Benimle gel, Ali.”

Gözlem barakasında. Hâlâ karanlıktır.

Ilse: “Ah, Doktor Hieck, çok korktum... ”

Hieck, sesinde bir gülümseme tınısıyla: “Gerçekten mi, Bayan Ilse? ...Ama gördüğünüz gibi pek tehlikeli olmadı. .. Kıl payı yanınızdan geçen bıçaktan çok daha az tehlikeliydi... Ama şimdi Ali’yi bir saniye pencerenin yanma dikmek zorundayım ...”

Ali hemen itaat eder.

Ilse: “Niye ki?”

Hieck: “Işığı açabilmek için; içeriye yeniden kamalar uçmasın diye... ”

Işık açıldığında, Weitprecht’in son derece sakin refraktörün başında oturduğu ve gökyüzünü incelediği görülür. Ancak şimdi başını kaldinr.

Hieck kamayı duvardan çıkarıp Ali’ye verir: “Bu bıçak senin adamlarından birine ait...”

Ali silahı inceler. Sonra uysalca onaylayarak başını öne eğer. Alelacele giyinmiş Kapperbrunn esneyerek içeri girer: “N’aptınız, Hieck... Yıldız mı keşfettiniz...?”

Hieck: “Hayır, Ali’nin adamlarından biri içeriye kama fırlattı...” Artan bir heyecanla: “Az kalsın Bayan Nydhalm'e isabet edecekti...” Kapperbrunn: “Ali, seni san hayvan, bu da ne demek oluyor?!” Ali, başı öne eğik durmaktadır.

Kapperbrunn ona doğru kükrer: “Bunun ne anlama geldiğini sordum sana... ”

Ali, alçak sesle: “Seni uyarmıştım, Kapirun...”

Kapperbrunn: “Sen beni uyarmadın, saçma sapan şeyler söyledin... ”

Ali: “Adamlar çok öfkeli...”

Kapperbrunn masaya vurup yine kükrer: “Ben de.”

Ali, Weitprecht’e: “En iyisi, bütün bunları buradan götürmeniz, yeniden gemilere yükleyip ülkenize dönmeniz...” aletleri göstermektedir.

Weitprecht: “Öyle yapacağız zaten Ali, birkaç gün içinde...”

Ali: “Hayır, hemen... sabah...”

Şimdi içeriye iki Amerikalı da girer. Tıraş olmuş, eksiksiz giyinmişlerdir.

Hieck: “Bu da ne demek oluyor, Ali?”

Kapperbrunn: “Bu aptal öküzler, aletlerimizle onların gökyüzüne büyü yapacağımıza inanıyorlar... ”

Ilse şaşkın: “Büyü mü? ...Kim büyü yapabiliyor ki?”

Ali, uysal: “Ben büyü yapabilirim, Bayan.”

Weitprecht: “Dolayısıyla, bu aletlerin içinde de büyü olduğuna inanıyorsunuz... ”

Ali: “Adamlar büyük korku içinde...”

Hieck: “Bu, sizin yaptığınız esprilerin sonucu olmasın, Kapperbrunn?”

Kapperbrunn: “Sevgili Hieck, büyücülüğe ne espriyle ne de esp-risiz yaklaşamazsınız, sadece bir karşı büyüyle yaklaşabilirsiniz... Ve şimdilik öyle sanıyorum ki, bu beyler bu kulübeyi yerle bir etmek istiyor... Bugünkü sadece bir başlangıçtı. .. ”

Ali, uysal uysal: “Sen ne diyorsun, Kapirun?”

Kapperbrunn: “Burada her şeyi yok etmek istediğinizi.”

Ali susar; sonra enerjik: “Sabaha götürün buradan.”

Thompson, tabancasını çekip masanın üzerine koyar. Kapperbrunn: “Argümanınızı geri sokun, Thompson... Böyle meseleyi halletmiş olmuyorsunuz ... Gerektiğinde biraz ateş etmekten utanmayacağımızı bunlar zaten biliyor... öyle değil mi, Ali?”

Ali aletleri göstererek: “Gökyüzüne ateş edecek ve güneşi öldüreceksiniz.”

Kapperbrunn: “Kullanacağımız mermileri göster bana!”

Ali: “Onları sakladınız.”

Kapperbrunn: “Ali, bana güveniyor musun? Ben senin dostun değil miyim? Sen benim dostum değil misin?”

Ali: “Evet, dostumsun ... Ama sen beyaz adamsın.”

Kapperbrunn: “Senin hatırına kendimi sarıya boyayacak değilim... Ama eğer bizi rahat bırakmazsanız, korkunç bir felaket olacak. ..”

Ali: “Biz validen korkmuyoruz, ormanlara gidiyoruz.” Kapperbrunn: “Vali... ha... o zaman o da size bir şey yapamayacak. .. kendisi de ölmüş olacak. ..”

Ali: “Ah.”

Kapperbrunn: “Evet, ama tek başına ölmeyecek, hepiniz onunla birlikte öleceksiniz... bütün dünya mahvolacak, pirinç tarlalarınız kuruyacak, deniz kıyısı ölü balıklarla dolacak ve. çocuklarınız büyük bir salgın hastalığa yakalanacak. .. Bunları sana tehdit etmek için değil, dostun olduğum için söylüyorum... işte aynen böyle olacak, başka türlü değil... ”

Ali: “Evet, ama bunun tek nedeni bu büyü aletlerini buraya getirmiş olmanız.”

Kapperbrunn: “Hayır, güneş tehlike' altında olduğu için.”

Genel suskunluk.

Kapperbrunn: “Ertesi sabah, güneş doğduktan sonra üçüncü saatte güneş kararacak, ama biz onu kurtaracağız... Bunun için geldik. .. Ve eğer bir saat sonra güneş yeniden parlamazsa, hepimizi öldürebilirsiniz... ”

Ali düşünceli ve kuşkulu: “Peki ya karanlık anında felaket çoktan başlamış olursa? Çok kurnazsın, Kapirun!”

Kapperbrunn: “Hep senin dostun olduğumu söylüyordun.”

Ali: “O karanlık anın kendisi de sizin büyünüz olabilir.” Kapperbrunn: “Aptal öküz, eğer seni büyülemek isteseydim, çoktan yapardım... hemen şimdi, tekrar yatağa gidebilmek için.” Ali: “Her büyünün kendi zamanı vardır.”

Kapperbrunn son kozunu oynar: “Ali, şu adama bir bak. ..” Weitprecht’i elinden tutar, “ ...Bu kötü bir büyücü mü, iyi bir büyücü mü?”

Ali, kaçamak: “Beyaz adamların yüzlerini tanımıyorum.” Kapperbrunn: “İnsanların gözleri hep aynıdır... ister renkli ister beyaz olsunlar... Gözlerinde ya Tanrı ya da şeytan vardır... Kimse gözleriyle yalan söyleyemez... Bu adamın gözlerine bak. .. Profesör, lütfen gözlüğünüzü çıkarın...”

Weitprecht gözlüğünü çıkarır ve uzak, yitik gülümsemesiyle Ali’nin gözlerinin içine bakar.

Weitprecht: “Ben kötü bir şey isteyebilir miyim, Ali?”

Ali kuşkulu ve inceleyici: “Hayır... ama bir büyü bir adamdan daha güçlü olabilir...”

Kapperbrunn: “Sana soruyorum, bu iyi bir büyücü mü yoksa kötü bir büyücü mü?”

Ali, kararını vermiştir: “İyi.”

Kapperbrunn: “Gördün mü bak... Akıllı bir adamın dostu olduğumu biliyordum zaten... Ama gerçekten dostum olsaydın, böyle şeyler için beni uykumdan koparmazdın... Adamlarına ne söyleyeceksin peki?”

Ali: “Onlara, korkuya kapılmalarına gerek olmadığını ve öfke duymamaları gerektiğini söyleyeceğim...”

Kapperbrunn: “Evet, bunu yap... ve eğer bana ihtiyaç duyarsan, çağır.” El sıkışırlar.

Weitprecht: “Benim elimi de sıkmaz mısın?”

Ali, Weitprecht’in de elini sıkar, bu arada da inceleyerek gözlerinin içine bakar, sonra gider.

Ilse: “Harikaydınız, Doktor Kapperbrunn.”

Kapperbrunn: “Bekleyin biraz, zamanla tam bir yerli olacağım... Bu arada, bu insanların aslında haklı olduklarını da söylemeliyim.” Gershvin: “Kampı yağmalamak istemeleri mi, çünkü sonuçta bu anlama geliyor...”

Kapperbrunn: “Hayır, o olsa olsa hoş bir tali sonuç olurdu... Hayır, insanlar gerçekten korkuyor... ”

Hieck: “Gerçekten de güneşi vurabileceğimizden değil herhalde... ”

Kapperbrunn: “Ama dünyalarını büyüleyebileceğimizden... ve bunu gerçekten de yapıyoruz...”

Thompson: “Anlamıyorum.”

Weitprecht: “Yani, Doktor Kapperbrunn’un kastettiği şey herhalde şu: Öyle bir zaman gelecek ki -ki o zaman bizler de sadece sıradan büyücüler sayılacağız- bizim dünya görüşümüzle bu yan vahşilerin dünya görüşü arasında pek bir fark görmeyecek olan bir zaman... eh... şüphesiz öyledir, birbiriyle savaşan iki büyücü klan,

ikisi arasında biz beyazlar, tesadüfen üstünlüğü kazanmışız... Ama şimdi herkes gerçekten yatağına gitmeli...”

Topluluk *açık havaya* çıkar.

Weitprecht yıldızlan gösterir: “Gerçeklik olduğu gibi kalır; onun hakkında bildiğimiz şey, büyücülüktür, gerçekliğin içine girip etkide bulunmamız, onun tarafından bize etkide bulunulması, algılayarak ve algılanarak, bu... denilebilir ki... oldukça tuhaf bir meseledir... Hatta burada tanrısal bir birlikten... eh, evet... doğanın tüm algılarının vardığı yaratıcı bir aşktan... söz etmek bile mümkün olabilir... evet... aslında söyleyeceklerim bu kadar.... ”

Ve biraz dalgın, uzak barınağa doğru ilerler. Diğerleri de onun peşinden gider.

Hieck: “Benim bugün gece nöbetim var... Herkese iyi geceler.” Thompson: “Yanınızda kalayım mı? Şu herifler yüzünden?” Kapperbrunn: “Onlar bugün gelmez artık... O konuda Ali’ye güvenebilirsiniz.”

Thompson: “Ah, benyine de Doktor Hieck’in yanında kalayım... Ha orada uyumuşum ha burada, hiç fark etmez... Burada hiç olmazsa ufak bir çatışmaya girme umudum var...”

Tüfeğini alarak Hieck ile birlikte gözlem barakasına döner.

Her yer karanlıktır. Sadece gözlem barakasının pencerelerinde hafif bir ışık vardır. Taşıyıcıların çadırlarının orada küçük bir ateş titreyerek yanar. Ali adamlarıyla birlikte oturmuş enerjik biçimde konuşmaktadır:

Yıldızlı gökyüzü sessiz kampın üzerinde yükselir.

Taşıyıcılar yine tekdüze şarkı söylemeye başlar. Ve şarkıları esnasında kısa süreliğine *yıldızlı gökyüzü* görünür. Ardından bir rasathanenin içerisi, örneğin *Mount Wilson'daki rasathanenin* içerisi perdeye yansır. Refraktörün üzerindeki gözlem deliği açılır, bir dilim gece gökyüzü görünür, alet ayarlanır ve astronom sessiz sakin işine koyulur. - Ve aynı şey dünyanın bütün diğer büyük rasathanelerinde tekrarlanır, bunların bazıları gösterilir, örneğin *Greenwich, Paris, Kapstadt, Pulkowa, Lick rasathaneleri.*

. Ama bu sadece bugün böyle değildir: *Delhi'nin* ve *Pekin'in* çok **eski** rasathaneleri de, aynı şekilde o anda gözlemlerini yapmakta | olan *Tycho Brahes Gözlemevi* de ve aynı şekilde *Asurlu ve Mfsırlı*

rahiplerin yıldız gözlemleri de ve nihayet bunun karşısında *memleketteki üniversite rasathanesinin refraktör odasında* Özel Müşavir Maier de gösterilir, görevli Santer ona yardım etmektedir ve şöyle der: “Acaba Krispin şimdi hangi cehennemdedir?”

Şimdi tekrar *gözlem barakasının içi* görünür. Büyük rasathanelerdeki meslektaşları gibi burada da Dr. Thompson teleskobun başında oturmaktadır, tüfeği yanında yaslanmış durur, Hieck ise bir sıranın üzerinde uyumaktadır. Dışarıda taşıyıcıların şarkısı kesilir.

Şafak sökmektedir. Yine *barakanın içi* görünür. Thompson da elinde tüfeğiyle bir köşede uyumaktadır. İçeriye Krispin girer, uyuyanları uyandırmamaya çalışır. Buna rağmen Thompson fırlayıp tüfeğine sarılır.

Krispin: “Heyecanlanmayın, Sayın Doktor, kahvaltınızı zamanında alacaksınız.”

Gün ağarmaktadır. *Taşıyıcılar çadırlanndan çıkar.* Kapperbrunn da açık havaya çıkar, adamların ruh hali hakkında Ali'den bilgi alır ve Ali onu rahatlatır.

Her şey yarınki olayın etkisi altındadır.

Gözlem odasında aletler tekrar kontrol edilir. Radyo cihazlarının yerleştirilmesi ve bakımını üstlenmiş olan Gershvin, *Mount Wilson* ile günlük telsiz bağlantısını kurar. Amerikalı meslektaşlarla bizzat konuşmak için Weitprecht gelir ve konuşma esnasında perdeye değişimli olarak bir *Mount Wilson* bir *gözlem kampı* yansır.

Hieck, *barakalar arasındaki* alanda Ilse'ye rastlar.

Hieck: “Burada olduğunuz için çok mutluyum, Bayan Ilse! ...Aslında ölüm tehlikesini atlattığınız için büyük bir kutlama yapmak gerekirdi...”

Ilse: “Hayır, kutlama ancak yarına... her şey yolunda gittikten sonra yapılabilir... ”

Hieck: “Evet, sonra da, bir insan yaşamının... sizin, sizin yaşamınızın astronomiyle ilgili bütün sonuçlardan daha önemli olduğu unutulur...” Ve böylesi bir boşalmadan sanki korkmuş gibi: “Evet, elbette.”

Ilse sessiz bir sevinçle: “Ama Doktor Hieck, bilimin her türlü özveriye değdiği konusunda anlaşmıştık... Yani ölmüş gitmiş bir Ilse Nydhalm'e bile... Aletlerimizin tahrip edilmesi gibi bir felaketi

■ düşünsenize... Ah, yarınla ilgili olarak o kadar heyecanlıyım ki. .. Siz değil misiniz?”

Hieck: “Dün akşamdan beri artık değilim...”

Ilse gülümseyerek: “Ah, yani benim, bir anlamda dayanıklılık testi olduğumu söylemek istiyorsunuz...”

Hieck: “Benim için evet...”

Ilse uzaklaşır, Hieck arkasından bakar, Ilse gözlem barakasına girip gözden kaybolduğunda bile bakmaya devam eder.

Barakanın önünde. Krispin ayakkabı temizlemektedir. Weitp-recht yanına gelir. .

Krispin: “Sayın Profesör, bu heyecan tek kelimeyle iğrenç... Hala konuşulabilecek aklı başında tek kişi sizsiniz... Diğerleri yarın nedeniyle tamamen zıvanadan çıkmış durumda... ”

Weitprecht sakin ve neşeli: “Demek siz de, yarın işlerin yolunda gideceğini düşünüyorsunuz, Bay Krispin?”

Krispin: “Sayın Profesör, biz daima başardık, yarın da aynı şekilde başaracağız ... Sayın Profesör, işte size kehanette bulunuyorum, sahip olduğumuzdan çok daha fazla üne kavuşacağız.”

Weitprecht: “Bu benim pek fazla değer verdiğim bir şey değil, Bay Krispin.”

Krispin, işaret parmağını kaldırarak: “Yanlış, Profesör, yanlış.” Weitprecht barakaya girer. *Şafak sökmeye başlar.* Ilse gelir. Krispin cezalandırıcı bir tavırla: “Neden böyle heyecanlı heyecanlı ortalıkta dolanıyorsunuz, Bayan Nydhalm? ...Weitprecht'i örnek alın... Ya da beni... İkimiz de sakiniz ...”

Gözlem barakasında. Gece. Gershvin ile Kapperbrunn nöbet tutar, tüfekleri yanlarındadır. Gerschvin pencerenin önüne tahtadan kalkanlar koyar. Kalkanların bakmak ve ateş etmek için delikleri vardır.

Kapperbrunn, huzursuzca volta atar: “Tuhaf, normalde böyle değilimdir ben... ama bugün uyuyamayacağım...”

Gershvin: “Zaten uyumamalısınız da, nöbet tutmanız gerek.” *Güneşin doğuşu*. Uzaklardaki dağların dorukları altın rengine boğulur. *Kamp* henüz karanlıktır. Sonra *doğan günün içinde* bütün *manzara* görünür.

Kampta artık herkes kalkmıştır. Gergin bir uğraş egemendir.

Ateşi harlama, pınardan su taşıma gibi işleri yerine getiren taşıyıcılar da heyecana kapılmışlardır. Kapperbrunn onlara, güneşi izleyebilmeleri için siyah camlar verir. Kuşku içinde denerler, ama sonra gözlerini gökyüzünden hiç ayı^^lar.

Beyaz renkli ay, daha da yükselmiş olan güneşin çok uzağında değildir ve iki yıldız arasındaki mesafe yavaş yavaş azalır.

Gözlem barakasında. Esas gözlemi Dr. Thompson yapar. Ana refraktörde oturmaktadır. Weitprecht ise kontrol aletinin başındadır. Gershvin ile lise saatlerin kontrolünü üstlenmişlerdir. Ancak spektral analitik incelemelerle ilgilenecek olan Hieck ile aynı şekilde matematikçi Kapperbrunn'un aslında işi yoktur. Yedektedirler ve kontrol görevini üstlenmişlerdir

Olası sürprizlere karşı tüfekler hazır edilir.

Son ana kadar toz bezleri ve temizlik bezleriyle orayı burayı kurcalamış olan Krispin, nöbetçi olarak barakanın önüne gönderilir. Yanma tüfek almak istemez: "Ekmek bıçağı ne güne duruyor," diyerek bıçağı çeker. Sonra -üzerinde siyah laborant önlüğü, toz bezi her zamanki gibi omzunda- barakanın önüne çıkar, sıraya oturur. Bıçağı yanına koyar. Ara sıra siyah camı kaldınp güneşe bakar.

Gökyüzünde şimdi ay güneşin tam yanma yaklaşmıştır. Güneş hâlâ kesintisiz parlamaktadır. Herkes sessizdir. Kuşların cıvıltısı, güney yanmküreye özgü doğanın çeşitli sesleri duyulur.

Şimdi ay yuvarlak güneşin içine geçer, önce çok dar bir mercek halindedir, şimdi durmaksızın genişler.

Gözlem odasında aynı olaylar cihazlarla izlenir. Ilse'nin kullandığı cihazlarla fotoğraf çekimleri başlar.

Barakanın önünde. Doğa yavaş yavaş kararır, ışık solgunlaşır. Kuş cıvıltıları ve bütün sesler bir anda kesilir. Ölümün gölgesi dokunmuştur yeryüzüne.

Olaylan o ana kadar siyah camların ardından ilgiyle izlemiş, hattâ çok neşeli olan taşıyıcılar huzursuzlanmaya başlar. Peş peşe camlarını aşağıya indirirler; Ali'ye ve gözlem barakasına doğru korku dolu gözlerle kötü kötü bakmaya başlarlar. Aralarından ikisi çadırların arkasında gözden kaybolur.

GökyüZı1nde. Topyekün bir karanlık egemendir. Solgun bir gece söz konusudur. Belli belirsiz birkaç yıldız görünmektedir.

Gözlem odasında. Thompson elini kaldırır: "Şimdi." Ve perde üzerinde büyütülmüş refraktör görüntüsünde, karanlık yuvarlağın hemen yanında iki tane minicik ışık noktasının parladığı görülür. Onca çaba bu iki minicik nokta içindir, bunlar, güneşin arkasında gizli iki yıldızdır ve eğri ışınlar sayesinde ışıklan yine de yeryüzüne ulaşmaktadır, şimdi ışıklan görüntüde giderek güçlenir ve siyah zemin üzerinde parlayan iki elmas haline gelir.

Thompson: "Tamam," der.

"Evet," der Weitprecht.

Bir an için odanın içinde herkes rahat bir nefes alır, fakat çalışma özenle sürdürülmeli, kesintiye uğratılmamalıdır. Sadece işi olmayan Kapperbrunn, bütün yüzüyle güler.

Barakalann önünde. Çadırların arkasında gözden yitmiş olan iki taşıyıcı -Ali tarafından fark edilmeksizin ya da görmezden gelinerek- gözlem barakasına doğru gizlice yaklaşır. Ama Krispin onları fark etmiştir. Barakanın pencereSiz arka tarafı boyunca ilerleyip ön tarafa dönmeye kalktıkları an, köşede kendilerini bekleyen Krispin'le karşılaşırlar. Uçuşan laborant önlüğü ve havada salladığı toz beziyle öne doğru fırlar Krispin ve ikili -belki bu saldırının ve bu görüntünün sıradışı tarzından, belki de güneş tutulması artık azalmaya başladığından- Krispin'in kendilerini, sanki kazları kova-lıyormuş gibi "kışt, kışt" diye bağırarak kovalamasına ses çıkarmazlar, toz bezini havada savurarak peşlerine düşer Krispin.

Göhyüzande. Güneş yavaş yavaş açar. Ve şimdi yeniden canlanan doğanın bütün sesleri de duyulmaya başlar. Olay geçip gitmiştir.

Gözlem odasında. Olay geçmiştir. Hemen hemen aynı anda We-itprecht ile Thompson başlarını kaldırıp birbirlerine gülümser. Sonra Thompson elini sessizce Weitprecht'e uzatır.

Artık gerilim ortadan kalkmıştır. Herkes Weitprecht'in çevresinde itiş kakış toplanır, Kapperbrunn o kadar coşkuludur ki, birini bırakıp öbürünün

boynuna sarılır, sıra Hieck’e gelince duraksar, ama sonra onu da kucaklar. Gerschvin’in de aynı şekilde aklı başından gitmiştir ve aralıksız Weitprecht'in sırtına vurup durur; Ilse güler, o esnada da yanaklarından aşağı gözyaşları akmaktadır, sonunda: “Sayın Profesör, sizi öpebilir miyim?” der.

Weitprecht ise yitik, uzak gülümsemesiyle şamatanın ort^ında

durur, bütün elleri sıkar, sonra alçakgönüllülükle başını eger.

Barakanın önünde. Kapperbrunn dışarı fırlar: “Krispin, başardık. .. başardık."

Ama Krispin yerinde değildir. Kapperbrunn şaşırtıcı bir manzarayla karşılaşır: Krispin iki Malaydan birini yakalamış, sol eliyle onu göğsünden tutarken sağ eliyle art arda tokat atmaktadır, o arada da “seni gidi yamyam biti", “seni gidi zenci aygır”, “seni gidi çekik gözlü tahtakurusu" gibi yeni uydurduğu sövgülerle fon müziği yapar. Diğer taşıyıcılar, sanki az önceki korkularını ve saldırma isteklerini unutmuş gibi, arkadaşlarına yardım etmekten çok uzak, sahneyi gülerek izler. Sonunda Ali yine de müdahale etme gereği hisseder. O yaklaşınca Krispin, Ali’ye yönelmek için kurbanını serbest bırakır: “Seni gidi çifte pislik, kara hayvan, bizi öldürmek istersin ha, şimdi sıra sende...”

“Kapirun,” diye bağırır Ali, “çağır onu... ben masumum.” Kapperbrunn: “Krispin, dinlesenize, başardık. .. ”

Krispin: “Umurumda değil. .. bu daha önemli.” Ali'yi de göğsünden yakalamıştır.

Kapperbrunn fırlayıp yanlarına gelir: “Krispin, hadi bırakın artık, ne yaptı ki o?”

Krispin, Ali’yi bırakmaksızın: “Beni öldürtmeye kalktı... belki sizi de... Canlan insan kızartması çekti belli ki bu domuzların, ama ben onlara öyle bir insan kızartması yedireceğim ki, bir daha hiç unutamayacaklar... Bu güneş tutulmasını hiç unutamayacaklar...” Kapperbrunn: “Ali, güneşi kurtarmamızın teşekkürü bu oluyor demek?”

Krispin: “Öyle mi? Bir de sizin için güneşi mi kurtardık? Bekle hele, bunu da ekstradan ödeyeceksin...”

Kapperbrunn: “Krispin, günün şerefine onu affedemez misiniz?” Ali: “Efendi, karanlık çok büyüktü, adamlar korktu...”

Krispin: “Ah, insan yeme isteğine korku mu diyorsun sen... Dur bakalım, korkudan seni kıyma yapacağım... Evet, Sayın Doçent, günün şerefine...”

Ali: “Öfkesi haklı... Kapirun, ama söyle ona, alçakgönüllü ricamızı duysun ve bizi affetsin...”

Krispin: “Seni gidi sahte köpekbalığı, beni yemiş olsaydın, o zaman da benden özür mü dileyecektin?... Ama neyse, bana göre hava hoş...” Ali’yi bırakıp iter, “...kaybol.”

Şimdi diğerleri de gözlem odasından çıkar ve usûl erkan bilen bir adam olarak Ali, güneşi kurtardığı için teşekkür etmek amacıyla Weitprecht’in yanına gider.

Kapperbrunn gururla: “Pekala, o şimdi iyi bir büyücü mü?”

Ali: “Evet, Efendi, iyi.”

Mount Wilson’da. Burada da korkunç bir gerilim vardır. Meridyen değişikliğine uygun olarak burada öğle vaktidir. Herkes hoparlörün etrafına toplanmıştır. Her an biri saate bakar: “Artık zamanı gelmiş olmalıydı.” - “Bizi unuttular.” - “Sormayacak mıyız?” - “Gözlem esnasında orada cihazı kapadılar ya.” - “Yemeğe çıksak mı acaba?” Hoparlörde aniden Gershvin’in sesi: “Alo, alo, burası Weitprecht İstasyonu, cevap verin.” - “Alo, evet, sizi duyuyoruz, konuşun, merak içindeyiz.” - “Her şey planlandığı gibi yürüdü, gözlem tam olarak başarıldı, panoların kusursuz bir resim vereceğini umuyoruz, bu konuda sizi öğleden sonra bilgilendireceğiz, bizim zamanımıza göre saat on dörtte, sizin oraya göre on dokuzda dinlemeye hazır olun. Bunun dışında iyiyiz, amuda kalkmış, ellerimizin üzerinde yürüyoruz. Duydunuz mu?” - “Evet, anladık ve mutluyuz. Profesör Weitprecht’i kutluyoruz. Sonucu artık yayınlayabilir miyiz?” - “Profesör Weitprecht, çekimler tabedilmeden önce hiçbir şeyin yayınlanmamasını rica

ediyor.” - “Hazır olur olmaz bizi arayın. Cihazın başında sürekli biri olacak. Görüşmek üzere, Gershvin.” -“Görüşmek üzere, Morris, herkese selam.” Bu konuşma esnasında, *gözlem odasında* konuşan Gershvin ara ara görüntüye gelir.

Daily Chronicle of Califomia redaksiyonu. Genç bir muhabir şef redaktörle konuşur: “Sayın Şefim, az önce Weitprecht’in rasathaneye verdiği haberi dinlemeyi başardım... Sanıyorum, haberi veren ilk biz olacağız.” - “Elbette, haberi hemen manşetten verin.” Genç muhabir kapatır. Şef onu tekrar arar: “Bu arada, o gözlem istasyonunda ne gibi bir saçmalık yaptıklarını tam olarak bilmiyorum, neyin haberini verdiler oradan?”

Ohio Times redaksiyonu. Telsiz cihazının yanında iki muhabir: “Tamam, başardık. .. Pekala hemen özel baskı, Weitprecht hakkında haberi veren ilk gazete.” /’

New *York Observer.* Şef redaktör ev telefonunda: “Yani, Weitprecht’i mi yakaladınız?” - “Evet, az önce, mükemmel, resmi haberler ancak resimler tabedildikten sonra verilecek.” - “Daha iyi, demek haberi ilk biz vereceğiz... Bu arada cafcaflı bir şey olsun, alevli harflerle filan, eh, işte biliyorsunuz.”

Mount Wılson *ile Fellerrock-Vakfı Sekreterliği arasında telefon konuşması.* “Fellerrock-Sekreterliği mi?” - “Evet.” - “Burası Mount Wilson. Şimdilik gizli bir haber: Weitprecht’in deneyi başarıyla sonuçlandı. Resmi açıklama fotoğraflar çıktıktan sonra.” - “Öyle miii? Gizli demek? Burada New York’ta gazeteler özel baskılar yaptı.” *Gözlem odasında.* Hieck ile Thompson hesaplamalarla meşguldür. Hoparlör: “Alo, alo... alo, alo, ...alo, Weitprecht İstasyonu mu... Bizi duyuyor musunuz?” - Thompson mikrofona doğru fırlar: “Evet, sizi duyuyoruz.” - “Gershvin, siz misiniz?” - “Hayır, Thompson, Gershvin hâlâ karanlık odada.” - “Rahatsız ettiğimiz için kusura bakmayın... ama bizim dışımızda kimseyle konuştunuz mu?” - “Hayır, kesinlikle konuşmadık.” - “Bütün gazetelerde sizin haber var çünkü.” - “Biz vermedik.” - “O zaman telsiz görüşmesini yakaladılar demek ki... Can sıkıcı.” - “O kadar da büyük bir felaket değil.” - “Bunun dışında durum nasıl orada?” - “Değerlendirmeleri yapıyoruz.:. Bir saniye bekleyin, hangi aşamada olduğunu Gershvin’e sorayım; aslında bitirmiş olması gerekirdi.”

Mount Wilson'da cihazın başında Morris, hemen akabinde de içinde Weitprecht'in, Ilse'nin ve Gershvin'in bulunduğu *karanlık oda* görünür. Thompson dışarıdan: "Morris ne durumda olduğumuzu soruyor." Gershvin: "Söyle ona, sabırlı olsun bi'zahmet." Weitprecht: "Hadi, o kadar da katı olmayalım, sonuçlar iyi." Thompson: "Yaşasın, teşekkür ederim."

Thompson mikrofonda: "Morris -ve yetkisi olmamasına rağmen dinleyen herkes- beni duyuyor musunuz? Sonuçlar iyi." - "Harika, çok sevindik."

Gözlem barakası önünde akşam karanlığı. Hieck ile lise dışarı çıkar.

Iise: "Uff, yoruldum."

Hieck: "Yarın akşama kadar işimiz biter... Ertesi sabah sökme işlemleri başlayabilir."

Ilse: "Yazık. .."

Hieck: "Neden yazık?"

Ilse: "Siz buradan kolayca ayrılabilecek misiniz?"

Hieck düşünür: "Tuhaf, bir gün buradan gideceğimizi hiç düşünmedim."

Ilse: "Biraz hava almam lazım... Böyle bir günün ardından... bir de o kadar uzun süre karanlık odada kalınca."

Akşam vakti çayırların üzerinde yavaş yavaş yürürler, her yer sessiz ve mavidir. Kuşlar alçak sesle cıvıldar. Sonra *küçük ormanın* içindeki pınarın başına gelirler. Ilse *ormanın* kenanna oturur.

Ilse: "Gelin, artık biraz dinlenelim."

Artan karanlık içinde uzun suskunluk Arkalarında güneşin yittiği uzak dağlar kararır. Ve artık gökyüzünde gece egemendir.

Ilse: "Ne düşünüyorsunuz?"

Hieck: “Düşünmek mi? Evet... bilemiyorum... anımsıyorum da ... Ama aslında bugünle hiçbir bağlantısı yok... Hatta tam bir te-zatlıktan bile söz edilebilir, çünkü birdenbire kan ve buzu anımsadım... Şimdi tam olarak biliyorum, Klober Kayakevi’ne ilişkin bir anıydı bu...”

Bir an için kış güneşi *içinde* belli belirsiz *Klober Kayakevi* ortaya çıkar.

Ilse güler: “Evet, biliyorum, Kapperbrunn’un zoraki önlemlerinden biriydi o.”

Hieck: “Evet, o zaman Kapperbrunn’la birlikte, kar içinde parlayan kış güneşi altında oturuyordum... Burada ise tropikal bir akşam ve siz varsınız... Ne de olsa bir fark. .. Kısacık bir altı aylığına...”

Ilse: “Kesinlikle kısacık bir altı ay değildi...”

Hieck: “Kapperbrunn o zaman, bilginin yaşamı öldürdüğünü söylemişti... Ona inanmamıştım... Bugün de inanmıyorum, ama onu anlıyorum...”

Ilse: “Bunlar insanın burada, Fizik Enstitüsü'nde olduğundan daha iyi anladığı şeyler...”

Hieck: “Kapperbrunn o zaman, bilim yaşamının bir fildişi kulede geçtiğini ve ne aşkı ne de ölümü tanıdığını söylemişti...”

Ilse: “Doktor Hieck... neden durmaksızın Kapperbrunn’dan alıntı yapıyorsunuz ki? Elbette o atıfta bulunulacak biri, am% .. ”

Hieck şaşkın: “Evet... bilemiyorum... ancak. .. her şey herkes için doğru olmadığından... Kapperbrunn için doğru, Kapperbrunn gibi insanlar için doğru olabilir, onlar için bilgi tehlikeli olabilir, o yüzden de daima, yaşamın tek başına nerdeyse hiç bilgisiz yaşandığı yerlere kaçmak zorundalar, sadece toprak tarafından belirlenen, toprak tarafından ve topraktan hareketle...”

Ilse: “Peki, Kapperbrunn yerine kendinizden söz etseniz nasıl olurdu acaba... ”

Hieck, şaşkın: “Evet. .. ”

Kısa bir ara. Hava daha da kararır.

Hieck: “Kapperbrunn...”

Ilse: “Susacak mısınız siz...”

Hieck tersten dener: “Benim bakış açım farklı. .. ”

Ilse: “KapperbrtJnn’unkinden mi?”

Hieck cesareti kırılmış: “Evet... Özür dilerim...”

Ilse: “O zaman beni ilgilendirmiyor...” güler ve neşeyle, “pekala, Doktor Hieck, ne söylemek istiyordunuz?”

Hieck birden patlar: “Ben, ben bilgiden vazgeçemem... Ben ne dağ rehberi ne de kaptan olmak istiyorum... Bayan Ilse, siz de bilimden ve bilgiden vazgeçemezsiniz... ”

Ilse tekrar güler: “Vazgeçebileceğim durumlar olabileceğini düşünebilirim... belki sadece zaman zaman...”

Hieck, şaşkın: “öyle mi?”

Hava artık, görüntülerin siluet olarak algılanacağı kadar kararmıştır; küçük ormandaki ağaçların kara gövdeleri arasında iki insanın gölgesi görünür, çok yüksekte yaprakların oluşturduğu çatı, kara bir bulut gibi durmaktadır. Pınarın çağıltısı duyulur.

Yolunu bulan Hieck: “Bilen insan da aşkı, ölümü yaşayabilir... hatta belki, başka bir bakış açısına sahip insandan ...hayır... insanlardan daha bilinçli...”

Ilse, sevecen bir neşeyle, ama deminkinden daha ciddi: “Kapperbrunn’u sıyırıp geçti bu sefer...”

Hieck, ciddiyetle: “Ve eğer, aşkın ölüm olmaksızın yaşanabileceği doğruysa... Ilse, önceki gün ölüm kıl payı yanınızdan geçti...” Ilse’nin gölgesi, başını ellerinin arasına alır. Ara. Pınarın sesi duyulur.

Sonra Ilse başını kaldırır. Sesi biraz titremektedir, ama buna rağmen hala biraz alaycıdır: “Siz iflah olmaz bir bilim insanısınız... evet, öylesiniz, daima mantıklı ve birçok alıntılarla... Sanırım, o kadar karmaşık ifade etmeye çalıştığınız şey, çok daha basit söylenebilirdi...”

Ara.

Sonra Hieck; onun sesi de titrer: “Evet...?”

Ara.

Sonra Ilse, ani bir kararla: “Sanırım bunu benim size sufle etmem gerekecek... Çok alçak bir sesle, “Sizi seviyorum, Richard Hi-eck.”

Ara. iki gölge hiç kıpırdamaz.

Sonra nihayet iki gölgenin kollan, neredeyse aynı anda birbirine doğru uzanır ve el ele tutuşurlar. Bir süre daha böyle oturduktan sonra iki gölge birbirine doğru eğilir ve öpüşürler.

Sonra gölgeler kaybolur.

Kampyeri aydınlatılmıştır. iki baraka da öyle. Çadırların oradaki ateşin çevresinde taşıyıcılar oturmakta ve şarkı söylemektedir. Zafer kutlamasına çoktan başlamışlardır.

Ilse ile Hieck karanlıktan çıkagelir.

Krispin cezalandırıcı bir tavırla: “Bayan Nydhalm, Sayın Doktor... tam da bugün zamanında gelmiyorsunuz... Gershvin bizzat yemek yaptı...”

Ilse dalgın, mutlu ve yine keyifli: “Bir daha asla olmayacak, Bay Krispin... ”

Hieck: “Aslında kutlamanın dün yapılması gerekirdi.”

Krispin öfkeli: “Hayır... bu da ne demek oluyor? Dünmüş.”

Thompson gözlem barakasından çıkıp gelir: “Ah, nihayet geldiniz... zamanıdır, zamanıdır...!

Ilse dalgın, mutlu: “iyi de, neler oluyor burada?”

Krispin: “Telgraflar çekilirken de yoktunuz... Hepimiz özel telgraflarımızı gönderdik... Bedava... Ama ben sizin için de telgraf çektim...” Ilse’yi ışıklı baraka pencerelerinden birinin yanına çeker, cebinde taşıdığı bir kağıdı çıkarıp okumaya başlar: “Pekala, ...Bay ve Bayan Nydhalm'e... Dikkat edin, aralarda hep stop demek gerekiyor... Pekala ... ‘Ben çok iyiyim stop hala çok meşgulüm stop yakında geleceğim stop hepinizi ve bütün tanıdıkları sevgiyle öpüyorum stop Sizi seven kızınız Ilse Nydhalm...”

Ilse’ye gururla bakar.

Ilse: “Böyle telgraf çektiniz demek. .. çok güzel, gerçekten...” Krispin: “Kapperbrunn biraz değişiklik yaptı, ama ben kaleme aldım.”

Kapperbrunn barınaktan çıkar, smokin giymiştir.

Ilse: ‘Tanrı aşkına, bir hayalet."

Kapperbrunn: “Hieck’in onuruna bu... Bugün bir kutlama günü olduğu için...” yakıcı bir ifadeyle Ilse’nin gözlerinin içine bakar, “yoksa öyle değil mi, Ilse?”

Ilse, belli belirsiz başını sallayarak: “Evet, Doktor Kapperbrunn... Ama bu smokin! Sanki iyiden de öte...”

Kapperbrunn: “Daima birinin kendini bilim için feda etmesi gerekir... ve o daima benimdir...”

Barakada. Şölen yemeği. Amerikalılar bu akşamı öngörerek yanlarında şampanya bile getirmişlerdir. Smokin giymiş tek kişi olarak konuşmayı tabii ki Kapperbrunn yapmak zorunda kalır. Ve doğal olarak, nişan törenlerine imalarda bulunmaktan kendisini alıkoyamaz, o arada da yan hüzünlü, yan keyifli Ilse’ye doğru göz kırpar.

Özel Müşavir Maier'in evi. Maier akşam gazetesini açar. Bir süre dikkatle okuduktan sonra: "Ah, bu kadar da olmaz ama... Gazeteden öğreniyoruz... Fakültenin böyle hiçe sayılması... Tam Weitprecht'e göre bir şey!"

Eşi: "Ne oldu ki...?"

Maier: "Bir tek şey söylüyorum, kasıtlı bir hakaret bu. .."

Eşi: "Hadi ama, sakin ol... Ne diyor gazetede Weitprecht hakkında?"

Maier: "Yani, deneyinin başarıya ulaştığını söylüyor... Beklenen bir şeydi sonuçta ..."

Kızı Ida saf bir ifadeyle: "Ah, Doçent Kapperbrunn."

Prof. Ringdürr'ün evi. Akşam gazetesini okumaktadır ve tiz bir kahkaha atar. Kansına: "Amalie, şunu bir oku ... Kusursuz bir belge olarak bilime geçecek bu ... Oysa, bütün katılanların, eğer daha kötüsü değilse, yanılsama içinde olduğu son derece açıkken... Ama tabii elden bir şey gelmiyor..."

Prof. Lenhart'ın evi. Bu ev de diğer ikisi gibi bolca ıvır zıvır ve püsküllü şeylerle donatılmıştır. Akşam gazetesini okur: "Eh, We-itprecht başarmış... gözüm yok, başarsın... herkes kendi tarzında mutlu olsun... Ve işte, eğer iki kere iki beş eder demiyorsan, Amerikalılar nezdinde hiç şansın yok. .."

Prof Losska'nın evi. Losska öfkeyle gazeteyi kapatarak bağırır: "Asparagas haberler."

Dekanlık. Dekan yardımcısı memur çalışma masasında oturmuş sosisli ekmeğini yemekte ve bulmaca çözmektedir. O esnada postacı bir telgraf getirir. •

Holle: "Mesai saatimiz bitti."

Postacı: "Geri mi götüreyim?"

Holle: "Verin bakayım."

Postacı: "Mesai saatiniz bitti mi bitmedi mi?"

Holle: “Bana göre hava hoş, bitmemiş olsun... verin bakayım.” Postacı telgrafı verir, Holle dikkatle açar, birlikte okurlar: “We-itprecht tam bir başarı sağladı stop ... Bu büyük başarıdan dolayı sizi ve bütün bilim dünyasını kutlarız stop Fellerock Enstitüsü.”

Holle: “Zahmete değmez ... En iyisi siz bunu yarın getirin... Bunun için özel olarak Dekan’a gitmek istemiyorum...”

Postacı: “Açılmış telgrafı geri götüremem.”

Holle: “Tekrar yapıştınnm.”

Postacı: “Dekan’ı arayın o zaman.”

Dekan’ın evi. Dekan gazeteyi bir kenara koyar. “Eh, n’apalım, demek hâlâ mucizeler yaşanıyor... Şimdi Weitprecht bir de özel müşavir olacak. ..”

Telefon çalar:

Holle aramaktadır: “Sayın Dekan, bir telgraf geldi... sanırım Amerika'dan... açayım mı?”

Dekan: “Ah, bırakın öyle kalsın... zahmete değmez.”

Yerküre Lokantası. “Weitprecht-Demeği, eski Sağduyu” daimi masası etrafında herkes toplanmıştır. Üzerinde şimdi şu yazının bulunduğu bayrağa Krispin’in telgrafı iliştirilmiştir:

Weitprecht-Demeği, eski Sağduyu Bay Mauser Wilhelm’in Yerküre Lokantası

Sevgili dostlar ve orada bulunan saygıdeğer insanlar, birçok tehlike ve zahmetin ardından deneylerimizi sonuçlandırdığımızı bilginize sunanın. Stop. Sizler de benim sevincimi paylaşıyorsunuzdur. Stop. Burada korkunç sıcağa rağmen ne yazık ki biramız yok. Stop. Olsaydı, büyük günün şerefine sîzlerle kadeh kaldırırdım. Stop. Yaşasın Profesör Weitprecht ve yanında da lokantacımız Bay Mauser. Stop. Selamlarımla, sizin Krispin, Anton.

Masanın etrafındakiler şarkı söyler: “Yaşasın, yaşasın, çok yaşasın.” Şarkı devam eder ve bu kez Kapperbrunn, Krispin ve Gershvin tarafından sürdürülür. *Gözlem barakasının önünde* oturmaktadırlar, viski ve şampanya stoklarım yanlarına almış ve iyice sarhoş olmuşlardır. Aralarındaki kardeşliğe içmişlerdir, sonunda oldukları yerde uyuyakalırlar.

İki gün sonra *gözlem* odasında aletler sökülür. Programa uygun olarak Weitprecht ile Ilse ilk nakliyeyle vadiye ineceklerdir. Hieck’in hoşnutsuzluğuna rağmen Kapperbrunn da onlara katılmak ister. Hieck: “Hani burayı çok beğenmiştiniz...”

Kapperbrunn: “Tabii ki beğeniyorum, ama aşağısını da görmek istiyorum... Sonra valiyle de konuşmak istediğim şeyler var.”

Ağzından daha fazlasını almak mümkün olmaz. Ve her halükarda nakliyeye gençlerden birinin eşlik etmesi gerektiği için, sonuçta bunu Kapperbrunn üstlenir.

lik nakliyenin yola çıkışı böyle gerçekleşir.

Hieck ile Gershvin, otomobillerin hazır beklediği *ilk dinlenme* yerine kadar onlara eşlik eder ve sonra tekrar kampa geri dönerler.

Şimdi yine *köy*, Weitprecht’le Ilse’nin de yerleştirilmiş olduğu valinin *evi* görülür. Ve Weitprecht -odasına girer girmez- siyah kutusu içinde onu bekleyen çellosuyla tekrar buluşmanın mutluluğunu yaşar.

Sonraki günler sakin geçer. Weitprecht çello çalar, Ilse sahilde yürüyüş yapar, orada çocuklarla oynar, Kapperbrunn ise vali ile birlikte bazen otomobille, ama çoğunlukla at sırtında uzun *gezintilere çıkar.* Bu esnada yörenin güzelliğinden çok tarımsal ürün ile ilgili konuşmalar yürütülür. Ama Ilse ile birlikteyken, sadece yörenin güzelliğinden söz edilir.

Bir sabah Ilse ile Kapperbrunn *valiliğin bahçesinde* oturmaktadır. Kapperbrunn: “Ilse, o kişiyle nişanlı mısınız, değil misiniz? Eğer siz itiraf ederseniz, ben de size bir itirafta bulunacağım...”

Ilse: “Nişanlandınız mı yoksa...”

Kapperbrunn: “Ilse, bu kadar alaycı olmayın... Deyim yerindeyse, hala gırtlağıma kadar hayatımın en acı hüsranına uğramış durumdayım, siz ise benimle dalga geçiyorsunuz...”

Ilse: “Gemi kaptanı ve Himalayalar’da rehber olacaksınız...” Kapperbrunn: “Bana cevap vermediğiniz sürece, ben de hiçbir itirafla yükümlü değilim... Ah Ilse, siz benim hayatımı mahvettiniz... Kimse bana inanmıyor, çünkü bende her şey esnekmiş gibi görünüyor...” diyerek, esnek bir biçimde içe göçen ve tekrar yuvarlaklaşan yağ tabakasını bastırır.

Ilse: “Hadi ama, şikayet etmenize gerek yok, Doktor Kapperb-runn, beş kilo vermişsinizdir mutlaka...”

Kapperbrunn sevinerek: “Gerçekten mi. .. Ama ne zayıf bir teselli... Eh, bana bir itirafta bulunmanız gerekmiyor, zaten biliyorum... Neyazık ki.”

Ilse: “Peki, siz ne söyleyecektiniz...?”

Kapperbrunn gizemli: “Zamanı gelince öğreneceksiniz.” *Kampta.* Son aletler ambalajlanmıştır. Krispin boş odaları dolaşır, çünkü yamyamlara bir konserve kutusu bile bırakmak istemez, terk edilen barakaları kullanabilecek olmaları bile ona acı vermektedir. “Pencere camı pahalıdır,” der düşünceli düşünceli ve çerçevesiyle birlikte götürülebilir mi acaba diye geçirir aklından.

Sonra yürüyüş kolu biraz kederli harekete geçer.

Ilse ile Kapperbrunn *o^rmanda* bir parça yürüyerek onları karşılar. Ve Ilse ile Hieck arasındaki selamlaşmanın şekli, artık hiç kimsenin - Kapperbrunn’un da- kuşku duymayacağı türdendir. Yürüyüş kolu tekrar harekete geçer, Kapperbrunn, Thompson’la Gershvin’e katılır ve Ilse ile Hieck'in geride kalışlarını fark etmemiş gibi davranır. Şimdi otomobiller *köy* sofeafelanndan tangur tungur geçı,nekte-dir, alet kasaları *koydaki ardiye kulübesine* götürülür, gelenleri selamlamak için Weitprecht’le vali gelirler, akşam ise herkes *valinin* evinde konuk olur.

İki gün içinde geminin gelmesi beklenmektedir.

Ertesi gün gezintiye çıkılır, Kapperbrunn kederli bir neşe içindedir, yerli çocukların kamını gıdıklar, yerleşim yerinin ortasından akan *küçük* derede çamaşırlarını yıkayan kızlara el sallar ve bu arada gizemli bir yüz ifadesiyle dolaşır.

Ertesi sabah gemi beklenmektedir.

Yönetimin motorlu teknesi *iskelede* sallanmaktadır, kasalar Krispin'in kumandası altında istiflenir, bagajlar getirilir, yolcular vedalaşmak için valinin etrafında toplanmıştır.

Thompson: "Kapperbrunn, sizin bagajınız henüz gelmedi." Kapperbrunn: "Ben bagajsız seyahat ediyorum."

Gershvin: "Kapperbrunn, yoksa şimdiden kafayı mı çektin?" Ilse korkuyla: "Kapperbrunn, Doktor Kapperbrunn, burada kalmaya kalkmayacaksınız herhalde?"

Kapperbrunn: "Bildiniz... kalıyorum, hatta çiftliğim için arazi bile aldım... bir Malay kanm henüz yok, ama olacak. .."

Weitprecht: "Ciddi misiniz, Doktor Kapperbrunn... Enstitüye geri dönmek istemiyor musunuz artık. .. Ya profesörlüğünüz ne olacak?"

Kapperbrunn: "Kolay olmadı, Sayın Profesör... ama herkes sonuçta gerçek yaşamının nerede olduğunu bilmek zorundadır." Uzaklarda geminin dumanı yükselir. Vali onları tekneye binmeleri için iteler.

Ilse: "Gerçekten, Doktor Kapperbrunn?" der ve uzun süre elini tutar Kapperbrunn'un.

Kapperbrunn onu ve Hieck'i tekneye doğru iteler: "Mutluluk içinde yaşayın, siz ikiniz, ara sıra beni anımsayın ve de Klober Kayakevi'ni."

Krispin ise ağlamaya başlar. Kapperbrunn'un göğsüne yaslanır: "Bunu bana yapmayacaktınız, Sayın Doçent, yapmayacaktınız... Sizsiz geri döndüğümde, bana ne derler... "

Kapperbrunn bumunu çeker ve herkesi motorlu tekneye doğru iteler.

Weitprecht: “Doktor Kapperbrunn... size söylemek istediğim bir şey vardı... önemli bir şey. .. ama şimdi unuttum... çok ani oldu bu ...” Tekrar inmeye kalkar.

Tekne kıyıdan ayrılır. Weitprecht ümitsizce güvertede durur. Kapperbrunn iskele boyunca yürür: “Hieck, unutmayın ... San Francisco’ya varır varmaz, kendinize bir smokin yaptırmalısınız.” Geminin sirenleri çınlar, tekne cavap verir ve giderek daha hızlı küçülür.

III. Bölüm’ün Sonu. •

BÖLÜM IV

Amerikan milli marşı. Sonra görüntü gelir ve müziğin *gezinti* güvertesinde çalan gemi orkestrası tarafından icra edildiği anlaşılır. Sonra, geminin San *Francisco Limanı'na* girmek üzere olduğu görülür. Ilse, Weitprecht'le birlikte güvertede durmaktadır.

Ilse: "Hocam, sizin için yapabileceğim bir şey var mı acaba? Her şey hazır mı?"

Weitprecht: "Teşekkür ederim, Bayan Nydhalm... Krispin her şeyi halletti sanıyorum... en azından öyle söyledi..."

Ilse: "Gezi mareşalimizi çok arıyoruz, değil mi..."

Weitprecht: "Kapperbrunn mu? Evet... güzel değildi yaptığı, bizi böyle yan yolda bırakmak... Hayır, güzel değildi..." Ürkek ürkek: "...Acaba Krispin nerelerde..." .

Ilse: "Bir dakika, Hocam, ona bir bakayım..."

Orta güvertede. Krispin bir kamarotla birlikte bagajın üzerinde oturmaktadır.

Krispin gizemli: "Ve güneş karardığında, sanki gece gibi olmuştu... "

Ilse gelir: "Bay Krispin, Profesör sizi soruyor..."

Krispin onu pek dikkate almaksızın: "Daha zamanı var, asabileşmesin... "

Ilse liman girişini işaret eder: "Baksanıza Krispin, ne kadar güzel..."

Krispin bakmaya tenezzül bile etmez: "Evet, evet... zamanında geleceğim... Zaten her şey hazır, asabileşmesin..."

Ilse gülümseyerek uzaklaşır: "Yani, ben biraz daha saygılı olunmasını yeğlerdim, Bay Krispin."

Krispin, onu daha fazla dikkate almaksızın: “Evet, ne diyordum ... güneş tam kararmıştı, sanki gece yansı gibiydi, işte tam o anda dört ya da beş yamyamın bıçaklarıyla barakaya doğru sinsice yaklaştıklarını fark ediyorum... eh, benim elim de armut toplamıyor, ben de bir ekmek bıçağı alıyorum... ama hiç gerekli değilmiş... birincisini çıplak elimle boğdum, eh, diğerlerini de toz bezimle kovalayabildim...” O konuşurken, *güneş tutulmasının karanlığı içinde*

kamp yeri görünür ve olaylar Krispin'in o an anlattığı gibi gelişir.

Bu arada gemi durmuştur. Gümrük memurları gemiye çıkar, ama onlarla birlikte, gezinti güvertesinde Weitprecht’i ele geçiren, onu çevreleyen, sorulara boğan ve fotoğraflarını çeken bir sürü muhabir de gelmiştir.

“Artık eşzamanlılık olmadığı doğru mu, Sayın Profesör? Amerikan kamuoyunu bu soru özellikle ilgilendiriyor!” - “Sizin teoriniz sayesinde bundan böyle ruhlar âlemi ile bire bir bilimsel bir bağlantı kurulmuş olduğu doğru mu, Sayın Profesör?” - “Beyzbol hakkında ne düşünüyorsunuz? Kendiniz de beyzbol oynadınız mı ve hâlâ hangi sporları yapıyorsunuz?” - “Hobileriniz nelerdir?” - “Pisagor teoremi hâlâ geçerli mi...”

Weitprecht, şaşkın ve dehşet içinde, soruları cevaplamaya çalışır: “Evet, Beyler... Bu biraz fazla... Ruhlar âlemini de nereden çıkardınız? Benim demek istediğim...” İlgili muhabir: “Güvenilir kaynaklardan öğrendiğime göre, dördüncü boyut sizde önemli bir rol oynuyor... Yoksa bunu ret mi edeceksiniz?” Weitprecht: “Hiç şüphesiz... elbette ki dördüncü boyutu işin içine soktuk, ama...” Muhabir: “Ama olmaz, Sayın Profesör... ülkemizde dördüncü boyuta gösterilen büyük ilgi karşısında uygun düşmez...”

Thompson görünür: “Beyler, böyle olmaz... Yarın bir basın toplantısı yapacağız, Sayın Profesör Weitprecht orada sizi selamlamaktan ve açıklamalarda bulunmaktan memnunluk duyacaktır...” Muhabirlerden oluşan kalabalık çekilir, ancak Hieck’i keşfedince bu sefer onun üzerine çullanırlar.

Weitprecht son derece şaşkın: “Nasıl insanlar bunlar, Doktor Thompson?”

Muhabirler tarafından çevrelenmiş Hieck: “Evet, Profesör Weitprecht’in teorisi hakkında açıklama mı istiyorsunuz... Buyrun, çok basit... Her fiziksel saptama bir gözlemci gerektirir. Bu gözlemci, klasik fizik denilen şeyde ihmal edilmiştir... Profesör Weitprecht’in teorisinde şimdi bu gözlemci, ki görme fonksiyonu içinde temsil edilen ideal bir gözlemcidir bu, gözlem alanına sokulmuştur...”

Bir muhabir: “Böylesine ideal bir gözlemci hiç kuşkusuz özel eğitilmiş bir kişi, deyim yerindeyse antrenmanlı bir kişi olmalıdır.... Gözlem antrenmanı, bir anlamda...”

Hieck, ders verir tavırla: “Hayır, ideal gözlemci yoktur ki...” Muhabir: “Yetersiz antrenman yüzünden mi?"

Hieck, sabırsızca: “Hayır, alakası yok, o sadece, teorinin içine fonksiyonel değişmez sabit olarak sokulmuş gibi görünen, ışık hızı tarafından verilmiş matematiksel bir değerdir...”

Hieck’in söylediklerini not almak için önce dolmakalemlerini çıkarmış olan muhabirler, şaşkın ve sersemlemiş, birbirlerine bakar, tek başına ders vermeye devam eden Hieck’i bırakıp peş peşe uzaklaşırlar. Birdenbire yalnız kalan Hieck’in önünde Ilse belirir, gülümsemektedir: “Ee, Sayın Profesör, bu muhteşem dersi kime veriyorsunuz?”

Hieck, kendine gelir ve o da güler: “Evet, Ilse, sen yanımda olmayınca böyle oluyor işte.”

Ilse: “Pekala, şu andan itibaren yolculuk boyunca matematik yok artık... Matematik bir ömür boyunca var olacak. .. Anlaştık mı?” Hieck: “Evet, anlaştık. .. Şimdi sadece sen olacaksın...”

Ilse: “Umanın daha sonra da... matematiğe rağmen.”

Bu arada muhabirler, bagajları -çello kutusu da aralanndadır-alet kasalarının yanına taşımış olan Krispin'i keşfeder. Muhabirler nihayet doğru kişiyi

bulmuştur, Krispin'in yüzü parlar, o her türlü bilgiyi vermeye hazırdır. Soru seli yeniden başlar:

“Gençliğinizden beri mi Profesör Weitprecht’le çalışıyorsunuz?” - “Haşan bir delikanlı mıydı?” - “Günde kaç bira içer? Siz de bira içiyor musunuz?” - “Lütfen inceleme gezinizin en önemli noktasını anlatın... vs.”

Krispin, mutluluktan ışık saçarak: “Pekala ... bildiğiniz gibi, güneş tutulmasıydı... korkunç bir güneş tutulması... işte, tam güneş kararmıştı ki, sanki gece yansı gibiydi, o anda yaklaşık bir düzine ya da belki daha da çok yamyamın, bıçaklan ve mızraklarıyla barakanın etrafında sinsi sinsi dolandıklarını fark ediyorum, gözleri gecenin içinde ışıl ışıl parlıyor ... Eh, benim elim de armut toplamıyor, ben de ekmek bıçağımı alıyorum... işte bunu... Eh, ilkini bununla hallettim, diğerini çıplak ellerimle boğdum, geri kalanlar da öylesine korktular ki, onları sadece toz bezimle kovalayabildim...” O konuşurken*, güneş tutulması karanlığı içinde kamp yeri* görünür ve

t

olaylar Krispin'in aynen o an anlattığı gibi gelişir. Vahşilerin ışıl ışıl parlayan gözleri dahil.

Muhabirler Krispin’i çevrelemiş gayretli gayretli not almaktadır. Gümrük memuruyla birlikte Gershvin gelir.

Rıhtımda karşılama. inceleme gezisinden dönenleri karşılamak için resmi şahsiyetler gelmiştir, aralarında Mount Wilson’un astronomları da vardır. Otomobillerle *kentin sokaklanndan geçilerek otele doğru* yol alınır. *Belediye* binasında kabul vs.

Gazete manşetleri: “Profesör Weitprecht Sıkı Bira içicisi.” -“Profesör Weitprecht Yamyamları Öldürüyor.” - “Güneş Tutulması Dördüncü Boyutu Kanıtlıyor.”

Şimdi artık zafer alayı *Amerika’yı boydan boya* dolaşır. Daha büyükçe kentlerde, *trenin istasyonlarda bekleme* süresi esnasında, kurumların ve bilim derneklerinin heyetleri hazır bulunur ve We-itprecht rahatsız olsa da,

saygı gösterilerini ve çiçekleri kabul etmek zorunda kalır. Gerçi, Kapperbrunn'un rolünü üstlenmiş olan Dr. Thompson, her şeyin düzgün ve zahmetsizce gerçekleşmesi için büyük bir özenle pervane olur, ancakWeitprecht buna rağmen çoğu zaman güçlükle bulunabilmektedir, peronda bir yerlerde dolaşmak için çoğunlukla gizlice iner trenden ya da giyinip kuşanmaya ve örnek bir görüntü sergilemeye ikna edilemez. O zaman da onu kaçmaktan alıkoyan ya da konuşma yapması ve fotoğraf çekimlerine poz vermesi için tekrar yakalayan Krispin olur. Krispin fotoğraf çekimini çok önemser, grup resimlerinde mümkün olduğunca ortada durmaya özellikle dikkat eder.

Trende. Ilse ile Hieck el ele oturmaktadır. Dışarıda manzara hızla akıp gider.

Ilse: "Ne düşünüyorsun?"

Hieck: "Seni..."

Ilse: "Fizikle ilgili, matematikle ilgili bir şey yok mu?"

Hieck, mutlu: "Hayır, peki sen ne düşünüyorsun?"

Ilse: "Seni..."

Hieck: "Astronomiyle ilgili bir şey yok mu?"

Ilse, mutlu: "Hayır... astronomiyle ilgili bir şey yok..." Weitprecht gelir: "Pekala, önünüze koyduğum problemle ilgili düşünebildiniz mi?"

Hieck: "Evet, Sayın Profesör... şuna bir bakın... " Çantasından kâğıtlar çıkarır.

lise: "Tabii, Sayın Profesör... astronomiyle ilgili birkaç not var burada ..." El çantasından birkaç sayfa çıkarır.

Weitprecht ışıldar: "Oo, mükemmel... Ben de beni yarı yolda bırakacağınızı düşünmüştüm... Anlaşılır bir şey tabii... Böyle bir yolculuk insanın aklını çeliyor." Keyifle başını sallar ve memnun memnun uzaklaşır.

lise ile Hieck birbirlerine bakıp gülerler. .

Ilse: “Hangi ara yaptın bunu... ?”

Hieck, suçüstü yakalanmış bir öğrenci gibi ve neşeyle: “Gizli gizli... ya sen... sen de pek öyle açık vermedin.”

Ilse: “Elbette... ama yine de bilimle aşk birleştirilebilirmiş gibi geliyor bana...”

Hieck “Evet, birleştirilebilir...” '

Sarmaş dolaş olurlar.

Makinist bölümünde. Krispin makinistin yanında oturmaktadır. Anlatır: “ ... ve tam en karanlık olduğu anda, aşağı yukarı elli ile **yüz** arası yamyam, ışıl ışıl parlayan gözlerle, bıçaklarla, kargılarla, topuzlarla ve tüfeklerle sinsi sinsi yaklaşıyorlar... Eh, benim de elim armut toplamıyor, ekmek bıçağımı aldım... işte bunu... birkaçını bununla hakladım, birkaçını da çıplak ellerimle boğdum, eh işte, geri kalanlar da kaçıp gitti...” Ve yine bu konuşma esnasında, *güneş tutulması karanlığı içinde kamp yeri* görünür, şimdi elli vahşi sinsi sinsi yaklaşmaktadır, tıpkı Krispin’in o an anlattığı gibi.

New York

Tren *Hudson* Nehri’nin üzerinden geçer. Merkez tren istasyonu *Central’a* girer. Törenler ve saygı gösterileri çoğalır ve bunların görüntüleri birbiriyle kesişerek arka arkaya perdeye yansır. Bayan We-itprecht gelmiştir, eşiyle selamlaşır.

Yine kısa aralıklarla kesişerek New *York’un* ve *memleketteki küçük kentin* görüntüleri gelir perdeye.

Weitprecht’in onuruna *Fellerock-Vakfı’nın ziyafeti.* ,

Weitprecht konuşmaktadır (eski moda frakını giyiniştir):

“...Evet, doga hakkındaki bilgimizi bir parça genişletmeyi, bilgi sınırını gizemli bilinmeyene doğru küçük bir parça ilerletmeyi belki başardık. Ve bu, her türlü kuşkuya rağmen, cesaret kıncı her şeye rağmen, bütün

araştırma çalışmalarına eşlik eden her türlü zorluğa rağmen bilgi üzerinde çalışmayı tatminkar bir çalışma, hattâ çok tatminkar bir çalışma haline getiren bir sonuçtur. Ne kadar küçük olursa JJIsun dünyanın bir parçasının şekillendirilmesi için bu kuşkulu ve yine de çok tatminkar uğraş içinde, bilimsel çalışma, sanatçının çalışmasıyla çok yakından temas eder ve sanatçının, şairin ulaşmaya çalıştığı bilgi başka türden bir bilgi gibi görünse de, aslında tek bir bilgi vardır, çünkü içinde yaşadığımız tek bir dünya vardır ve hepimiz aynı havayı soluyoruz.”

Küçük bir ara verir, sonra devam eder:

“Hanımlar Beyler, edebiyat ile karşılaştırmayı, estetik alanına kaymak için kulIanmadım, aksine burada herkesi iIgiIendiren, en azından bu dünyanın durumuna gözlerini kapamak istemeyen herkesi, bu durumun korkunçluğunu algılayabilecek herkesi ilgilendiren bir sorun olduğu için kullandım. Çünkü, bilimin çokça ukala ve dünyadan bihaber bilgileri ne işe yarıyor? Hayata hizmet eden bilgi, çok farklı türde bir bilgi değil midir? diye haykıran sesler artıyor. Dünyayı hâlâ düz bir tepsi olarak gören antik insan, en az bugünün insanı kadar mutlu, evet, hattâ daha mutlu değil miydi? Onun için Aiskhylos yaşamıyor muydu? Homeros onun ozanı değil miydi? Yeryüzünün yuvarlaklaşmış olması, insanın mutluluğuna ne gibi bir katkı yaptı? Güneşin artık yeryüzünün etrafında hareket etmemesinin ve kendisine Kopemik sistemi içinde yer gösterilmesinin insana ne yaran oldu? Yani bilimin ve bilginin bütün bu gelişimi neden! Bilim insanları hiç olmasaydı, çalışmalarının sonucunda barut, dinamit ve zehirli gazlan ortaya çıkaran fizikçiler ve kimyagerler hiç olmasaydı daha mutlu olmaz mıydık? Öyleyse geri dönelim, - bu sesler böyle haykırıyor- soyut, bomboş spekülasyonlar dünyasını bırakıp, basitçe görüIebiIenin dünyasına ve daha iyi oIan sağduyu dünyasına geri dönelim, yeryüzüne ve eğer gerekiyorsa hattâ düz tepsi şekIindeki dünyaya geri dönelim, sevdiğimiz ve tanıdığımız vatan toprağına geri dönelim, artık onun ötesine bakmayalım, çünkü bizim için bilgi bizzat bu topraktan çıkar, edebiyatın ve edebi bilginin kökü oradadır ve onun ötesine geçen her şey bizi yersiz-yurtsuz yaptığı için, bu bize yetmeli. Zaten bilim köyün değil, yer-sizyurtsuz kentlerin meyvesi değil midir? İşte böyle haykıran sesler, yurda bağlı ruh ve toprağın ruhu yerini alsın diye, aklı reddedebileceklerine inanıyorlar ve aklın saf bilgisini,

lanetleme ve mitosun sımnı onun yerine koyma hakkına sahip olduklarına inanıyorlar.”

Kısa bir ara (görüntü biraz daha büyür).

“Evet, Sayın Hanımlar ve Beyler, kabul edelim: Bilim toprağa bağlı değildir ve eğer karşılaştırmamızı tekrar: ele alacak olursak, bilim yersizyurtsuzların edebi eseridir. Her dilin, başka dillere tercüme edilemez olan kendi doğal sırları vardır, buna karşılık bilimin dili hiçbir sırra sahip olmama, hiçbir halka, hiçbir ülkeye bağlı olmama ihtirasına batmıştır, insan çehresine sahip ve iyi niyetli olan herkes tarafından eksiksiz anlaşılma ihtirası içindedir. Ulusal hale getirilmek istenen bir bilimin vay hal'i.ne, çünkü içine taşınan mün-zevilik ve sırlar, artık halk dillerinin doğal sırlan değil, aksine, bir halkın diğerini yok etmeye çalıştığı silahlanma sanayisinin yapay dilidir. Yan ve çeyrek cahillerin yan bilimi haline gelmiştir. Doğrusu, kanın, ulusallığın, yurdun ve dilin sırlarını yadsımak kimseye uygun gelmeyecektir, ama bu sırlara sahip olmadığı için bilgiye karşı mücadele eden ve bu sırları bilgiye yapay olarak aşılamak isteyen biri, bilgiyi kötüye kullanma niyetinde olduğunu ele verir: Arşimet'i öldüren ve sonra da Arşimet’in bilgisini savaş amaçlarıyla kullanan askerdir o.”

Kısa bir ara (büyük plan çekim).

“Çünkü Hanımlar ve Beyler, bilginin sım, dünyevi doğumun sımndan daha büyüktür. Onun yersizyurtsuzluğu büyüktür, içinde her türlü bilginin bulunduğu Tanrı’nın yürdu kadar büyüktür ve insandan, durmaksızın bilgiye hizmete devam etmesini isteyen ilahi çağrı kadar büyüktür. Bunu unutan, alçakgönüllülüğü unutmuştur, insanın Tanrı önünde ebediyen yersizyurtsuz kaldığını ve ancak zihninde kendi doğal yurdunu tekrar bulabileceğini unutmuştur. Alçakgönüllülüğü unutmuş olan biri ise kötüdür ve aşkı da unutmuştur ve bu kişi Tann’nın her armağanım şeytanın ve en zalim ölümün bir aracına dönüştürmeyi de başarır. Bu, az önce s(>zünü ettiğim, bilginin kötüye kullanımıdır. Fakat ilahi çağrıya uyan ve bilginin hizmetine giren biri, bilgiyi şeytansı kötü kullanıma karşı koruma ve bilginin, en derindeki özü neyse öyle, yani sürekli artan insancıllık olarak kalmasını sağlama görevini de üstlenmiştir! Bilgi yaşama hizmet eder, savaş sanayisine değil, halkların barışına ve sevgiye hizmet eder; nefrete muktedir de olsa, bu nefret değildir, insanlığın ve özgürlüğün karşısına

çıkan her şeye karşı duyulan haklı bir tiksinti ve öfkedir. Çünkü bilginin yurdu ve ilahi yersizyurtsuz-luğu olan ideal devlette, insanlık egemendir, Platon'la Kant'ın tasarladığı ideal devlettir bu ve bu devlet için Hegel'in şu sözü geçerlidir: 'İdealistlerin büyük tutkusu olmasaydı, dünyada hiçbir büyük şey gerçekleşemezdi,' çünkü araştırmanın ve anlamanın tüm tutkusu oraya doğru zorlar, ister matematiksel olsun ister başka bir şey ve ne kadar küçük olursa olsun doğayı anlayan her bilgi adımı, insanın bu arzulanan sahasını hedefler.

"Dünyada hâlâ çok fazla değil, hayır, çok az bilgi, çok fazla değil, hayır, çok az bilim, çok fazla değil, hâlâ çok az akıl, çok fazla değil, hâlâ çok az insancıllık var. Ama bütün karşı akımlara inat, insani ideal için tutkunun gelişmeye devam etmesine, Hanımlar Beyler, izninizle kadehimi kaldırmak istiyorum, kadehimi aynı şekilde, bugün konuğu olduğumuz yüce bilimsel ve insani kurumların şerefine de kaldırıyorum!"

Orada hazır bulunan topluluğun şimdi başlayan ve artan alkışları arasında platformdaki müzik tekrar IX. Senfoni'nin son bölümünü çalmaya başlar ve aynı müzik, daha alçak sesle, sonraki iki görüntü boyunca da çalmaya devam eder.

Kapperbrunn'un yeni çiftliğinde. Kapperbrunn evinin önünde işçileriyle birliktedir, işçilerin arasında Ali'yi de görürüz, kökleri sökerek bahçeyi temizlemektedirler. Evin verandasında ufak tefek, güzel bir Malay kadın görünür; Kapperbrunn'a doğru koşarak onu karşılar, coşkuyla kucaklaşırlar.

Kapperbrunn: "El değmemiş bir matematik problemini mi hallediyorum yoksa el değmemiş bir orman köşesinde kökleri mi söküyorum... Aslında hiç fark etmez... Öyle ya da böyle, sınır, bilinmeyene doğru bir parçacık daha ileri itiliyor... öyle değil mi, Aissa?"

Aissa, anlamaksızın ve şefkatle: "Evet, Kapirun."

Kapperbrunn kadının yanağını şefkatle okşar: "Bunu anlamıyorsun, değil mi? Ama önemli değil... En azından beni fazla şişko bulmuyorsun."

Mount Wilson Rasathanesinin platformunda. lise ile Hieck hafif akşam karanlığında aletlerin yanında ayakta durmaktadırlar. Kollarını birbirlerine

dolamışlardır ve gülümserler.

Hieck: “Her türlü bilginin arkasındaki bilinmeyen... Aradığımız büyük X, bunun neredeyse... aşk olduğunu düşüneceğim...” Beethoven’in müziği susar.

Fellerock Enstitüsü'nde Weitprecht'in odası. Weitprecht çalışmaya dalmıştır. Sonra zile basar. içeriye bir görevli girer.

Weitprecht, başını kaldırmaksızın: “Bakın Bay Krispin, Doktor Kapperbrunn’a iletin, kendisine söylemek istediğim şeyi anımsadım... Evet, bir de Doktor Hieck’ten rica edin...”

Yabancı görevli: “Anlamadım, Sayın Profesör?”

Weitprecht başım kaldırır, ürker: “Ah evet... yanıldım... unutmuşum... evet, yalnız olduğumu unutmuşum...”

Yabancı görevli sessizce uzaklaşır.

Weitprecht uzak gülümsemesiyle: “...Elbette... ama önemli değil...” burnunu tekrar kâğıtların arasına gömer ve çalışmaya devam eder.

Tycho Brahe’nin obzervatoryumu. Tycho Brahe: “Yalnız...” *Floransa’da köprünün üzerinde Dante.* Dante: “Yalnız...” *Nussdoiferbach kıyısında Beethoven.* Beethoven: “Yalnız...” Ardından Beethoven’in müziği tekrar başlar ve sonraki görüntülere eşlik eder: “dünya”dan görüntüler, “hayat”tan görüntülerdir bunlar, hızla birbiri peşi sıra ve kısa kesişmeler halinde akarlar.

Prof. Ringdürr kürsüde, ağlamaklı. “Gözüpekliği ve canlılığı içinde esas yaşam, bizde...”

Bilimler Akademisi. Başkan: “Ve işte huzurlarınızda ünlü meslektaşımız, **ProfesöT** Doktor Heinrich Weitprecht, akademi onur üyeliğine seçilmiştir.” Genel, onaylayıcı gıdaklama ve alkışlar.

Borsa salonu. Beethoven müziği caz ritmi kazanır, görünmeyen bir koro tam “Kucaklaşın, milyonlar”ı söylerken, sesleri heyecanlı borsa

kargaşasının arasına karışır.

Dans lokali. Görünmeyen koronun, dansçılardan oluşan bir koro olduğu anlaşılır: “Kucaklaşın, milyonlar! Alın bu öpücüğünü bütün dünyanın!”

Eyalet Meclisi. Madalyalarla süslenmiş üniforması içinde Savaş Bakanı kürsüdedir: “Silahlanma kredileri böylece yüce meclis tarafından tüm kapsamıyla onaylanmıştır.” Genel onaylayıcı homurtu.

Beethoven müziği yine caz karakterini yitirir ve alçak sesle devam eder.

Eğitim Bakanı’nın odası. Bakan çalışma masasındadır, önünde de sekreter vardır. Bakan: “Pekala Weitprecht’i özel müşavir olarak atayalım... Sonuçta bize bir maliyeti yok.” Genelgeyi imzalar.

Bir oyuncakçı dükkanının vitrini önünde. Mekanik oyuncak askerler ateş etmektedir. Vitrinin önündeki çocuklar sevinçle çığlık atar: “Canlı bu. Canlı.”

Krispin evde kansının ve çocuklannın yanında: “Ve sonra yüz-iki yüz arası, belki de daha fazla, yamyam üzerime doğru sinsi sinsi yaklaşıyordu...”

Klober Kayakevi, kann içinde yapayalnız.

Tropik kumsalda Malay çocuklar.

Issız iskele. Dalgalar, bir şamandıraya bağlı motorlu tekneyi hafif hafif sallar.

Sakin yerli köyü.

Giderek alçalan bir biçimde Beethoven müziği kesilir, bu esnada memleketteki kentin resimleri hızla akar, sonbaharın yapraksız manzarası içinde kentin genel görünümü, *rasathane, üniversite* ve nihayet çökmekte olan akşam içinde, ilk ışıkların parladığı *eski* feen-*tin sessiz sokaklan.*

Ve en sonunda *Yerküre Lokantası'nın salonu.* Daimi masa tam kadro toplanmıştır. Elbette Mauser de oradadır.

Krispin anlatır: “Pekala, sizler tabii henüz güneş tutulması görmediniz, eğer gördüyseniz de, bizimkinden sonra olmalı bu... ama biz güneş tutulmasını yaşadık, güneş tutulmuştu, sanki kapkaranlık bir gece gibiydi... ve işte en karanlık olduğu an, vahşilerin sinsi sinsi yaklaştığını gördüm, bir sürü yamyam, belki bin, belki iki bin, tam olarak tahmin etmek mümkün değil, ben sadece karanlıkta ışıl ışıl parlayan binlerce göz gördüm... işte dağlardan böyle yaklaştılar, bıçaklarıyla, mızrakları ve topuzlarıyla, tüfekleri ve toplarıyla... çok

sessizce sinsi sinsi yaklaştılar barakama... ee, n’apsaydım... ekmek bıçağımı çektim... işte bunu... bunu çektim... ve ilk yanıma gelen herifçioğlunun üzerine fırladım... bir sonrakini de böyle hallettim, birkaçım çıplak ellerimle boğdum... ve böylece mesele halloldu...” O konuşurken, *güneş tutulması esnasında kamp yeri* görünür ve her şey Krispin’in az önce anlattığı gibi gerçekleşir! Ama hava tekrar aydınlanmaz, hattâ daha da kararır, olup bitenler karanlığın içinde tamamen kaybolup gider ve sonuçta karanlık içinde artık sadece vahşilerin ışıl ışıl parlayan gözleri vardır, kapkara karanlık içinde artan bir ışıltı ve birdenbire tekrar görünen sadece *yıldızlı gökyüzüdür.* .

Yıldızlar yeniden daire çizmeye başlarken ve her şey yine başlangıçtaki gibiyken, şimdi yine Bach'ın fügü duyulur ve hemen yine kesilir, çünkü yıldızlı gökyüzünün orta yerinde, yine doğal halinden büyük, *kozmik darkafalı* Mauser ortaya çıkar ve sorar: “Ama artık nihayet bilmek istiyorum, bütün bu matematik ne için var?”

O anda küçük bir yıldızcık kalabalıktan ayrılır, biraz büyür, melek kanatlan kazaniT ve kozmik darkafalının kulağına doğru uçar, Ilse’nin sesiyle fısıldar: “Ruhsal selametin için, ruhsal selametin için... ”

Kozmik darkafalı, afallamış, şaşkın: “Vay canına...!”

Sonra onun görüntüsü ortadan kaybolur, müzik tekrar başlar. Yıldızlı göhyüZÜ döner, Samanyolu görünmektedir, kuyruklu yıldızlar süzülür ve Bach fügü yüksek sesle çalarken

Film Biter

Hermann Broch’un Yorumlan

Bilinmeyen Değer Romanının Ana Hatları

Entelektüel -“entelektüel” sözcüğü burada en radikal anlamında anlaşılmaktadır- insanın, yani yaşamı saf bilgiye odaklanmış o insanın romanı.

Elbette, “zamanın anti-entelektüelliği” gibi çokça aşınmış bir moda slogan bile, gerçekten var olan bir duruma işaret ediyor: Bir dizi entelektüel değer, ki bunların arasında sanatsal değerler en son sırada değildir, savaş öncesi burjuva dünyamda sahip oldukları egemen konumu yitirdi ve yerlerini başka üstün değerler aldı. Ama bütün sloganlar gibi bu da, hatta bu hepsinden daha fazla, şeytanın araçları arasındadır, çünkü tinsel olan her şeye karşı mücadele yürütülmesine izin verir. Bu şekilde çoğunlukla ve çoğunlukla da bilerek, yeni çağın üstün değerlerinin -ister siyasette, ekonomide, teknolojide ya da başka bir yerde görülsünler- önceden olduğu gibi şimdi de tinsel olarak belirlendikleri gözden kaçırılır ve bilgiye ulaşma çabasının asla, estetize edilmiş burjuva çağının bir özelliği olmadığı, aksine tüm insanlarda vazgeçilmez biçimde doğuştan bulunduğu ve şimdi olduğu gibi, başka son derece büyük çıkarların kütlesi tarafından üstü örtülmüş gibi görünse de öyle kaldığı, bir o kadar bilerek gözden kaçırılır.

O yüzden bu romanın önüne koyması gereken birinci sorun, burjuva olmayan -bu örnekte yan proleter- bir insanın saf entelektüel bilgiye dayalı bir yaşama yönelmesinin önkoşullanyla ilgili sorundu. Dolayısıyla o ortamdan çıkan çocuklara, çevreye bağlı zeminde yaşamın çeşitli biçimlerde somutlaşunlmasına izin veren bir aile ortamı kurgulandı. Buna göre Richard Hieck’in entelektüel yaşamı, bu açıdan bakıldığında, çeşitli olasılıklar arasındaki varyasyonlardan sadece biridir ve eğer roman daha geniş işlenmiş olsaydı, bu durumda zaman içinde bir tür genel bakışa ulaşmak için, ana karakterin yaşamının yanı sıra, kardeşlerinin yaşamı da dikkate alınmak zorunda kalınacaktı.

Bir entelektüelin, bu örnekte bilimsel bir insanın romanı, bilgi alanında o insan tarafından işlenmiş olan bilimsel materyalin, okurun önüne serilmesinden ibaret değildir. Edebi eser olarak anılma iddiasında olan bir şey, ruhun en basit temel içgüdüleriyle, doğum ve ölümle, aşk, doğa ve sosyal bağlılıkla, bunların ifade biçimlerinin ilk sembolleriyle ilgilidir, ama bilimsel materyalle ilgili değildir: Dolayısıyla matematikçi Richard Hieck'in romanı matematikle, o ruhsal asli kuvvetlerin kristalizasyon noktası haline geldiği ölçüde, diğer bir deyişle ruhsal olayların mekaniği içinde bizzat sembol değerine sahip olduğu ve matematiğin bilgi süreci, daha derin ruhsal dinamik olarak hizmet ettiği ölçüde ilgilenmelidir.

Her saf bilgi çabası sonuçta Platonik bir dünya görüşünü, yani ampirik dünyanın, bilgilenen benlik tarafından tamamen egemenlik altına alındığı ve öğelerine ayrıldığı bir dünya görüşünü hedefler. Dinsel altın çağ dönemlerinde bu çaba sosyal bir fenomen haline gelir, bu dönemlerde, bağlayıcı bir kozmogoninin varlığı dolayısıyla dünyaya egemen olma, en geniş genelgeçerliliğe sahiptir. Buna karşılık dinselliğin düşük düzeyde olduğu zamanlar, bilgileneni izole eder, onu dünyaya egemen olma görevinde tek başına bırakır, topluluğu ortadan kaldırır ve dinsel olanı ruhun mistik yalnızlığına sürgün eder.

Bilgi, entelektüel bilgi, her şeyden önce rasyonel ve bilimseldir. Orta Çağ entelektüelinin emrinde, daha üst organizasyonu içinde bütün diğer münferit bilimlerin de içinde yer aldığı, teolojinin ras-yonalitesi vardı. Fakat rasyonel olan tarafından üstesinden gelinemeyecek geri kalan bilgi ise, sadece bilginin sosyal etkinliğini sağlamakla ve entelektüeli sosyal topluluğa bağlamakla kalmayan, aksine ona tam da bu yüzden kişisel becerisini, bilgi çabası ile uyumlu hale getirme olanağı da sağlayan, inancın genel bağlayıcı temel atmosferi içinde doyum buluyordu.

Teolojik ilke ve kurallar sisteminin bütününün ortadan kaldırılmasıyla birlikte, entelektüel, bilgi arayan insan, artan bilimsellik ve matematikleştirme ile birlikte, rasyonel olan tarafından üstesinden gelinemeyecek bilgi kalıntısı için giderek daha az olanak bırakan münferit bilimlere havale edilmektedir: Matematik, tümüyle kendi başının çaresine bakan, genellemeli bilgi alanının modelidir.

Buradan romanın, ana karakter Richard Hieck'in esas yaşam sorunuyla örtüşen ikinci ana sorunu ortaya çıkıyor: Kendini bilime adamış bir insan, üzerinde yükseldiği temele dayanarak -aksi halde zaten münferit bilime de varamazdı- ulaşmaya çabaladığı ve çabalamak zorunda olduğu o genel sonuca nasıl varabilir? Diğer bir deyişle, münferit bir bilim dalından hareketle, rasyonel olarak üstesinden gelinemeyecek (ölümün, aşkın, hemcinsin büyük sorularında tezahür eden) bilgi kalıntısının çözümüne nasıl ulaşabilir? Bunun bir yolu var mıdır?

Çözümün, insanın esas varlık temelinden hareketle gerçekleşmesi gerektiği açıktır. Burada doğal olarak söz konusu olan, çocuğun bilgi çabasını ve matematik tutkusunu uyandırmış olandır. Richard Hieck, bilimin değişen sınırlarının, yani bu örnekte sonsuzluğun matematik problemlerinin, aynı zamanda sonsuz yaşamın da problemleri olduğunu umarak, önce çözümü matematik alanından hareketle bulmanın nafile çabası içindedir. Fakat aşk tecrübesi karşısında, bu yoldan yürünemeyeceğini anlar ve eğer ruhsal durumu, küçük erkek kardeşinin ölümüyle uygun bir değişime uğramamış olsaydı, olasılıkla bu doğru yolu hiç bulamayacaktır. Kardeşinin cesedi önünde, kendi varlığının kökensel bilgi kaynağı onun için görünür hale gelir ve rasyonel ve bilimsel bilginin, daha büyük ve aynı zamanda daha saf bir bilginin, kanıtsız ama yaşamı ve ölümü, rasyonel ve irrasyonel olanı kapsadığı için yine de açık olan, gerçekten mistik bir bilginin sadece bir parçasını temsil ettiğini kavrar.

Burada, matematikçi Richard Hieck'in ruhunda ufak ölçekte gerçekleşen şey, en genel anlamda her türlü mistisizmin özünü oluşturan aynı çabalara tabidir. Ona Çağ skolastik felsefesinin ortadan kaldırılması büyük ölçüde mistik çabalar aracılığıyla, benliğin yalnızlığına geri dönme aracılığıyla, kişisel olarak Tanrı tecrübesinin "kâfirce" yaşanması yoluyla yeni bir mistik topluluk arama sonucu gerçekleşmiştir; bunlar, özellikle Alman mistik düşüncesine özgü olan ve doruk noktasına reformasyon döneminde ulaşan çabalardı. Ve eğer o zaman, yeni çağın ruhu olarak reformasyon, sonuçta ortak bir akımda toplanmış olan çok önemli ve önemsiz sınırsız zihinsel yaklaşımlardan ortaya çıkmışsa, bu durumda şimdiki zamanın oluşan ruhu da, yine bilgi çabalarından, her entelektüelin -en iyi anlamda entelektüel- nihai bilgi hedefleriyle girişmek zorunda olduğu tartışmadan doğabilir.

Böyle biri olarak Richard Hieck, geleceğin şekillendirilmesi çalışmasına katılan o küçük hamallardap biridir.

Çünkü gelecek daima aklın ve bilginin bir fonksiyonudur.

Yorumun aslı Yale University Library'de (=^YUL) bulunmaktadır ve içerik olarak birbirinden ayn olmayan daktiloyla yazılmış iki farklı metin halinde mevcuttur (3 sayfa ve 2 sayfa olarak). Oluşum tarihi: Kasım 1933. Birinci baskı: He^rnıann Broch, *Bilinmeyen Değer ve Erken Dönem Yazılan. Willa Muir'e Mektuplar'la Birlikte* Zürih: Rhein-Verlag, 1961), s. 168-171.

Bilinmeyen X Film Senaryosuna Önsöz

Bilinmeyen Değer romanının kahramanı, kendi bilimini bir tür modem rahip ideali olarak gören ve hayatını sadece "saf bilgi"ye adamayı kendine amaç edinmiş genç bir matematikçidir. Roman, bunun yanı sıra, aklın kavrayamayacağı, ama buna rağmen eşit konumda bir "duyu bilgisi"nin de olduğunu ve ancak her ikisinin birleşimiyle hayatın gerçek bilgisine ulaşılabileceğini göstermektedir.

Bu sorun mevcut film tarafından da devralınmıştır.

Ancak bu olayın bilimsel atmosferi, ikinci ve -sinematografik anlamda- daha büyük ve ağırlıklı bir sorun daha ortaya çıkarmıştır:

Gerçi bilimsel bir yaşamı sinematografik olarak, yani görsel olarak göstermek için, kişinin mesleki atmosferinin görüntülerini -bu örnekte amfilerin, laboratuvarların, rasathane düzeneklerinin görüntülerini- vermek gereklidir, ancak bu tür dekorların kurulması- her türlü fizik deneyini aşktan daha çok önemseyen bir iffetli Yusuf öyküsünü anlatmak için uygun olsa da- tek başına yeterli değildir. Çünkü hiçbir içsel neden, iki kişinin bir amfide öpüşmesini veya öpüşmemesini gerektiremez (tecrübelerin gösterdiği gibi bu olay ne hayatta ne de beyazperdede özel bir atmosfer gerektirmemektedir), amfiler de zaten asla böyle bir amaçla inşa edilmemiştir, bunlar daha çok, bilimsel atmosferin bütün diğer kuruluşları

gibi, bilginin somut amaçlarına hizmet ederler ve bilimsel yaşamı etkileyen, oluşturan, belirleyen ve yerine getiren de yalnızca bunlardır. Başka bir deyişle, eğer böylesi bir hayat gösterilecekse, o zaman bilimsel atmosferle birlikte onun somut amacı da görünür olmalıdır, o zaman ilgili bilim dalı da, filmin dramatik içeriğine bizzat dahil edilmiş olmalıdır.

Daha önce, insanın başka faaliyet alanlan ile ilgili başarılı filmler çekildi. Makine teknolojisi ve onun olgusal içeriklerinin, bazı filmlerin dramatik yapısıyla iç içe geçirilmesindeki ustalık anımsa-nabilir. Bu, filme özgü bir dramatik yapı olarak ortaya çıkan "çevreye bağlı" bir "dramatik yapı", *"konuya uygun"* bir *"dramatik yapı";* (neredeyse "çevreden bağımsız", ruhsal açıdan temel olayı veren ve bu nedenle bilindiği gibi dekorlar olmaksızın, evet, hat^ özel kostümler olmaksızın da oynanabilen) tiyatronunkiyle aruk pek ilgisi olmayan, aksine daha ziyade epik olanın, romanın ve biyografik ro-manınkine yaklaşan bir dramatik yapıdır.

Yani söz konusu olan şey, bilgiyle ilgili ve bilimsel içeriklerin (özellikle yaşam içerikleri haline gelmişlerse), filmin dramatik yapısı içinde canlandırılmasıdır.

Bilimsel film düşüncesi elbette ki yeni değil, neredeyse sinemanın kendisi kadar eskidir. Tiyatronun ve halk eğitim çabalarının sağladığı deneyimler, *ciddi sorunlann ele alınmasının izleyicileri minnettar kıldığını,* bu bakımdan bunun hafife alınmaması gerektiğini göstermekteydi ve bu nedenle filmi, bu *öğrenme ve bilgi* dürtüsünün hizmetine sunma gereği belliydi. Sinema daha beşikteyken şu görevle karşı karşıyaydı: *Kısa bir sinema saati içinde, insanın bilgi ufkunu görsel ve kolay anlaşılır biçimde genişletmek.*

Bu görevi ilk gerçekleştiren, *basit eğiticifilmlerdiT.* Bunlar kendilerine yüklenen beklentileri boşa çıkarmıştır. Halk eğitim merkezleri dışında, sinema salonlarının ancak önprogramlarında mütevazı bir varlık sürdürebilmektedirler.

Bu başarısızlığın nedeni, eğitici filmin *yetersiz dramatik yapısında* yatar. Film, daha önce söylendiği gibi, kısmen tiyatrodan çıkmıştır, ancak sahne yapısı olarak kendi dramatik yapısından asla vazgeçemez -spesifik görüntü seçimini, dramatik olarak düzenlenmiş ve hareketli, kısa görüntü dizisini

ona borçludur- ve eğer bu dramatik moment beyazperdede eksikse, bu durumda normal ve sağlıklı izleyici kaçınılmaz olarak, can sıkıntısı dediği o huzursuzluğa düşer. Dramatik görüntü seçiminin yerine pedagojik-didaktik eğitici filmin konulamayacağı açıktır. Ve sunulacak bilgi materyalinin daha da popülerleştirilmesi gibi diğer pedagojik önlemler de bunu değiştiremez, olsa olsa can sıkıntısını artırabilir. Söz konusu olan şey filme uygun biçimdir: *Filme uygun olan şey, izleyiciye de uygundur.* Bu önkoşula uyulursa, o zaman izleyiciye, *onun isteklerine uygun olarak, ciddi ve sözde zor konular* kolayca sunulabilir.

Film yapımcılığı bu durumu halihazırda dikkate almaktadır; her zaman bilgi materyalinin dramatik canlandırılması arayışı içinde oldu ve olmaya devam ediyor. Coğrafi-zoolojik doğa filmlerinde bu çabalar meyvelerini verdi. Bu iş en kolay şekilde burada başarılabilirdi, çünkü coğrafi manzara görüntüsü aslında dekor ve sahnedir, üzerinde yaşamın geçtiği, kelimenin gerçek anlamıyla "doğal bir sahne"dir, dolayısıyla çoğunlukla macera filmine yaslanarak, coğrafi bilgi materyalinin içine herhangi bir öyküyü yerleştirmek ve böylece dramatik bir hareket elde etmek oldukça kolaydır. İzleyicinin her seferinde onaylaması sonucu bu şekilde bir özel yapım türü ortaya çıkmıştır.

Yani bilimsel film sorunu, coğrafi alanda sadece yan yarıya çözüm buluyor, elbette, alanın özel koşullan sayesinde *hayatta kalabilme gücüne* sahip olmuş bir çözümdür bu. Yine de burada şimdiden *toplam çözılmün başlangıçlan,* yani bilimsel materyalin artık sadece dramatik olayın dekorunu oluşturmadığı, aksine, "konuya uygun bir dramatik yapı"nın gerektirdiği gibi, *onunla birlikte dramatik bir bütünde kaynaştığı* görülüyor: Öyle ki, bir keşif gezisi filminde -ister gerçek isterse kurgulanmış bir keşif gezisi ele alınsın-Afrika haritası beyazperdede göründüğünde ve bir ok işareti gezinin karada ilerleyişini, bazen daha hızlı bazen daha yavaş gösterdiğinde ve hattâ ok işareti aşılmaz bir nehrin kenarında tıkanıp kaldığında ve ancak zorlukların Üstesinden gelindikten sonra yeniden harekete geçtiğinde, bu son derece dramatik anlarda sinema salonunda, haklı olarak *"bilimsel gerilim",* "gerçek bilgi gerilimi" olarak tanımlanabilecek bir şey gündeme gelir ve bu gerilim, -bu türden bir dizi filmde kanıtlanabileceği gibi- okun işaret ettiği ilerleme temposu, bizzat film görüntüleri tarafından ne kadar yakından resmedilirse o kadar büyür.

İşte, *“bilimsel gerilim”in böylesi momentleri bilgi diyannın her yerinde mevcuttur.* Bunlar onun içinde hüküm süren ve bilgiye özel hale getirilmiş, “konuya uygun dramatik yapı”nm belirtileridir. Her fizik deneyi, her tıbbi operasyon, her arkeolojik veya prehisto-rik kazı, hattâ bilimsel bir teorinin veya hipotezin ortaya konması bile, kısacası gerçeklik içinde etkili bütün bilgi edimleri en güçlü dramatik gerilim durumlarını içerirler. Çünkü her önemli olay gerilim, beklenti, endişe üretir. *Bilgiyle ilgili yaşamın ve yaratının* **bu** *olağanüstü dramatik unsurlan şimdiye kadar hemen hemen hiç can-landınlmadı,* (bunun nedeni kısmen “uzmanlığın yetersizliği” olabilir), ender olarak romanda, çok daha az tiyatroda canlandırıldı, ama bunlar *spesifik film motiflerdir* ve *film için şimdiye kadar neredeyse hiç işlenmemiş yepyeni bir alanı oluştururlar.*

Bilimsel filmin tüm pratik gelişimi bu noktaya çıkar ve bir bilgi materyalininfilm *olarak şekillendirilmesi* görevi olarak özetlenebilir; bu görevler şunlardır:

1. basit eğitici filmin hareketsiz ayrıntı yığını sorununun üstesinden gelmek, salt pedagojik bilgi vermek yerine, bir bilgi materyalinin sadece *esasını* veren dramatik bir düzenleme koymak,

2. ancak bunu yaparken dramayı, -hala birçok coğrafi, filmde olduğu gibi- esas bilgi materyalinin salt çerçeve, salt dekor olarak kaldığı, materyale yabancı bir olay haline getirmemek, aksine

3. bilginin ve özellikle bilimsel bilginin doğasındaki dramatik motifleri radikal bir biçimde önplana çıkarmak ve “konuyla bağıntılı dramadan” mutlak faydalanma söz konusuyken, *bilgi materyalini bizzat film aksiyonunun taşıyıcısı düzeyine yükseltmek.*

Mevcut film, bu prensiplerin hayata geçirilmesi için bir denemedir. Yani bu denemede bilimsel film içeriği olarak görecelik kuramı seçilmiştir, çünkü bir yandan bu kuramın, uzman olmayan geniş çevrelerin ilgisini çekeceği kesindir, öte yandan temel alınan *Bilinmeyen Değer* romanı, matematikle-fızikle ilgili bir atmosfer içinde, rasathanede ve fızik laboratuvarlannda geçmektedir. Ancak görecelik kuramı üzerinden ortaya konan, -aslında zaten büyük olan bir bilim teması olmasının ötesinde- bu filmin örnek

olarak değerlendirilmesi gerekir: *Bu film bir dizi bilimsel filmin çıkış noktası olabilir ve olmalıdır*

Bu filmin özel bir teması, spesifik karakterde anlamsızlıklarla dolu küçük bir üniversite kentinin köhne ortamında, dünyayı yerinden oynatacak büyük bir bilimsel olayın nasıl ortaya çıkabileceğini göstermektir.

Bu yapılırken, modem film izleyicisinin temel olarak neşeli bir atmosferi yeğlediği bilgisi de dikkate alınmıştır. Bu bilgi burada, başlangıçta bulunan küçük burjuva durum ile onu aşan, onu geride bırakan ve bu arada onun bilincine hiç varmayan insanın boyutu arasındaki karşıtlıktan ortaya çıkar.

Fakat yaşayan bir çağdaşımız, tarihe sadık kalınarak filmde gösterilemeyeceği ve görecelik kuramının yirmi yıllık gelişimi sinematik bir aksiyon ortaya çıkaramayacağı için, burada özel bir biçim, deyim yerindeyse *"şeffaf bir masal"* biçimi seçilmiştir. Ne Einstein ne de görecelik kuramı vs. açıkça anılmaktadır, her şey *Bilinmeyen* Değerin roman ilişkileri içine yerleştirilmiştir, ama "edebi gerçekliğin" de gerçekten *doğru* olduğu ve bu düzlemde, gerçi sıkıştırılmış, ama gerçek olayların prensip olarak *doğru görüntüsünü yansıtacak* şekilde, başka bir deyişle her izleyicinin *kimin ve neyin kastedildiğini* hemen anlayacağı şekilde canlandırılmıştır.

Film için ve anlaşılması için gerekli kısaltmaları neşeli bir ma-salsılık içinde kazanma ilkesi, elbette ki keşif gezisi bölümü için de uygulamaya sokulmuştur. 1919'da Sotral (Brezilya) ve Princi-pe (Güney-Batı Afrika kıyısı), 1922'de Cordillo Dowes ve Wallot (Avustralya), 1929'da Kuzey-Sumatra, 1930'dajava gezisi gibi tarihi keşif gezileri gerçekleştirilmiş ve kararan güneşin kenarında sadece iki tane değil, art arda bir dizi yıldız tespit edilmiştir.

Ancak, elbette ki bilimsel olarak temellendirilmiş olması gereken, gösterilecek deneyler ile ilgili olarak, kendine özgü yapısı gereğince de görecelik kuramı, yine son derece *kendine özgü ve eğitici sinemasal açıklamalara* izin vermektedir. Bunlara bu ilk eskizde sadece yer yer işaret edilmiştir (örneğin sınırlı uzay görüntüsünde). Bu tür teknik-didaktik pasajları geliştirmek ve yenilerini devreye . sokmak, filmin teknik-fiziksel bakımdan baştan sona incelenmesini gerektirir.

Yorumun aslı YUL’da bulunmaktadır. Nisan 1935’te daktiloyla yazılmış, “Önsöz” başlığını taşıyan, dört sayfalık bir metindir.